

॥ श्रीः ॥

॥ तपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजयनेमिसूरि-
विरचितम् ॥

श्रीलघुहेमप्रभाया उत्तरार्धम्

॥ तदेतत् ॥

॥ राजनगर (अमदावाद) वास्तव्यपोरवाङ्मणिगव-
शावतंसधर्मकर्मकर्मठश्रेष्ठिप्रवरश्री-मनसुख-
भाइ सुत श्री-माणिकलालभाइश्रेष्ठिवर्येण
श्रेयोनिमित्तं

श्रीजेनग्रन्थप्रकाशकसभाद्वारा

सम्पुष्ट प्रकाशितम्. ॥

सं. १९७७ वीरनिर्वाण सं. २४४७ सन् १९२१

“ आ पुस्तक श्री जैन एडवोकेट प्रीन्टींग प्रेसमां शा.
चीमनलाल गोकलदासे छाप्यु घीकांटावाडी-
अमदावाद.

तपोगच्छाधिपति—शासनसम्राट्—तीर्थरक्षणपरायण—विद्वद्ब्रह्मावतंस—

आचार्यमहाराजाधिराज—

श्रीमद्—विजयनेमिसूरीश्वरजी.

जन्म सं. १९२९
कार्तिक शुक्ल १.

दीक्षा सं. १९४५
ज्येष्ठ शुक्ल ७.

आचार्यपद सं. १९६४
ज्येष्ठ शुक्ल ५.

लघुहेमप्रभाया उत्तरार्द्धस्य शुद्धिपत्रम् ॥

अशुद्धम्.	शुद्धम्.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः
उत्त्वे	ऊत्त्वे	७	८
क्ता	क्त्वा	९	१२
ईदग्	ईदग्	११	७
श्लिषति	श्लिष्यति	१२	१३
शम्	शम्	१४	१३
जिगाय ।	जिगाय । जिगय ।	१५	५
सुं	सुं	१५	९
क्यङा	क्ययङा	१६	११
धुं	धुं	१६	१४
स्वप्न-ध्र	स्वप्ने-ध्रै	१८	१९
ग्लुञ्चू	ग्लुचू ग्लुञ्चू	२१	५
ऋदिच्छिव	ऋदिच्छिव	२१	७
त्युक्ते	त्युक्तेः	२१	१२
हूर्छा-मूर्छा-स्फूर्छा-स्मूर्छा	हुर्छा-मुर्छा-स्फुर्छा-स्मुर्छा	२१	
पान्त	पान्त्य	२१	१८
मुज मृजु	मुज मुजु मृज मृजु	२२	१३
ज्ञट	ज्ञट	२३	७
कीट्ट	क्रीट्ट	२४	८
ऋदि-च्युतृ	ऋदि-चुतृ	२४	१९
प्रतीकरो	प्रतिकरो	२५	८
खद	रद	२६	७
णदु-र्नृन्	नदु-र्नृन्	२६	१२
अस्कन्दत्	अस्कदत्	२६	१६
न द्विः	न च द्विः	२७	५
सप्लृं	सप्लृं	२७	१९
र्व-र्व-र्व-र्व	र्व-र्व-र्व-र्व	२८	१०

लुगु	लुबु	२८	११
जम्	जम् शम्	२८	१६
त्यता	त्यत्या	२८	१८
श्य-यश्य	श्य-श्य	२९	४
जग्मिथ	जगमिथ	२९	१८
लृह	लृहृ	३०	१६
दृशुं	दृशुं	३१	१०
ओखां	ओषां	३२	१३
तनु	तनू	३३	१९
धृ	धृं	३६	८
जृभुङ्	जृभुङ्	४०	१०
भानि	भामि	४०	१२
लापे	लोपे	४१	४
भाषि	भासि	४२	२०
आङ्शसुङ्	आङ्ः शसुङ्	४३	३
याञ्चा	याच्चा	४३	२०
याञ्चा	याच्चा	४६	२
रेदृग्	रेदृग्	४६	१२
जुगृहे	जुगृहे	४७	१७
संसृ	संसृ	४८	११
ध्वंसु	ध्वंसु	४८	१२
लोडने	लोडने	५०	१
श्यदेः	शदेः	५०	८
ववौ। ववतुः।	ववतुः	५२	६
ववतुः। ऊवतुः।	ऊवतुः।	५२	८
भाङ्-याङ्-ष्णाङ्-श्राङ्-	भाङ्-याङ् णाङ् श्राङ्		
पाङ्-लाङ्-राङ्-ख्याङ्-	पाङ् लाङ् राङ् ख्याङ्		
माङ्-माङ्-इङ्-	माङ् प्राङ् ईङ्	५६	

नानिष्ठार्थेति	न्यायानां स्थविरेति	६०	११
पञ्चमो	पञ्चमी	६५	१७
सातन	शातन	६५	१०
हाय-णयो	हाय-णयोः	६९	१३
ऋतः	ऋतः	६९	१९
स्कृच्छृ	स्कृच्छृ	७०	३
देश	देशः	७१	३
ऋतां	ऋतां	७२	११
च्छत-जृभ्र	च्छत-जृभ्र	७२	१२
वृति	वृति	७३	१०
जृभ्र	जृभ्र	७३	१२
रुधू	ऋधू	७३	२०
त्वे-न	त्व-ने	७७	१२
पुरै	पुरै	७७	१४
ज्वरै	जूरै	७७	१५
आधा	आद्या	८०	२
रुचत्	ऋचत्	८३	५
ऋछत्-विछत्-उछैत्-मिछत्	ऋच्छत्-विच्छत्-उच्छै- त्-मिच्छत्	८३	
लुंचं	लुंचं	८४	१०
ट	टा	८५	१३
दङ्त्	दङ्त्	८६	१०
त्वप्य	त्वेप्य	८६	१६
भर्जोप्	भर्जोप्	८७	१९
नः	नौ	८९	१२
म्भना	भ्रा	९०	१७
ड	ड	९०	२०
कृग्श्	कृग्श्	९१	१६
सिता	सिता	९३	५

ध्रसुश्-उध्रसु	ध्रसुश्-उध्रसु	९३	६
पूरण	पूरणे	९४	१
। ४१ ॥	। ४१ ॥ ओलण्डयति	९५	२
ऋट्	ऋट्	९५	१८
स्तृ	स्तृ	९६	१
मुलण्	मूलण्	९७	४
लुषण्	लूषण्	९७	८
इतो अर्थ	इतोऽर्थ	९७	१५
मत	मन	९७	१९
भषणे	भाषणे	९८	७
अंचण्	अञ्चण्	९८	१०
नियतियेति	निर्यातयति	९८	२०
अस्वाद	आस्वाद	९९	२
शीशृ	शीशृ	९३	३
लिङ्ग । -नायं ऋ	लिङ्गम् । तेन, -नायम्	९९	१०
स्नेहछे	स्नेहच्छे	९९	१३
ध्रसण्	ध्रसण्	९९	१४
कुं	कु	१००	३
यति	यते	१००	७
नासा	नसा	१००	८
गुरिण्	गूरिण्	१००	१८
अङ्कादीनां	व्लेष्कादीनां	१०१	५
ओर्जो	ओर्जा	१०१	८
चहण शाठ्ये	चहणः शाठ्ये	१०३	१०
गवि	गर्वि	१०३	१५
लीङ्ली	लीङ्लि	१०४	६
ययति-लीङ्ली	पयति-लीङ्लि	१०४	९
धावि	धवि	१०४	१६

दयति	दयते	१०५	३
च्छृदेति	चृतेति	१०५	६
पूर्वोऽति	पूर्वोऽति	१०५	१३
मत्र, छिद्रा	मूत्रछिद्रा	१०६	२
इतिष्टत्	ष्टत्	१०६	३
मि	मिः	१०६	१९
रर्ददित्	र्ददित्	१०८	९
नीदिथत्	निदिथत्	१०८	१०
ग	ग्र	१११	२०
त्त्वा	त्त्वा	११२	२
भित्सात	भित्सति	११२	१८
सिस्यू	सुस्यू	११२	२२
कग	कग	११४	१
कृग	कृग	११४	५
क्रदि	क्रदि	११५	१
आर्जा	ओर्जा	११५	५
ङ्थ	ङ्थ	११८	८
अजङ्गमीत् ।	अजङ्गमीत् । जेघ्रयीति । जेघ्नेति ।		
	आजेघ्नीते । गतौ तु,	११९	२४
जङ्घनति । जङ्घहि	जङ्घति । जहि । जङ्घहि । इत्यन्ये ।	१२०	१
सु	स्व	१२०	१३
अवर्वाः ३	अवर्ततीः ३ । अवर्तत् ३ । अवर्वाः ३ ।		
	इत्यपि केचित्	१२०	२३
वद्भावनिषेधः	वद्भावनिषेधः	१२०	५
यांच	यरांच	१२१	१२
तु-भ्रातुःपुत्र	समासात्तु-भ्रातुषुत्र	१२२	१९
अ ।	औ ।	१२४	६
संचीवरयते	संचीवरयते, चीवरयते	१२६	१४

भ्रस	भ्रश	१२७	७
तित्य	तीत्य	१२७	११
भाव	भ्राव	१२७	१६
त्वाय तिष्ठते विवाद	त्वयि तिष्ठते विवादः	१३४	२०
३।२।	३।३।	१३४	२३
पयति	ययति	१३९	६
यजति वा	यजति वा । स्वां गां जानीते जानाति		
	वा । स्वं शशुमपवदते अपवदति वा॥	१४०	१०
र्यात्मने	रि परस्मै	१४०	१४
हार्थे	हारार्थे	१४१	७
भ	भ	१४१	१३
स्वग्रह, स्वस्त	स्वरग्रह, श्वस्त	१४१	१९
जायाम् । अभाविषाताम् ।			
अभविषाताम् ।	जायाम् ॥	१४१	२०
न ॥	न ॥ अन्ववातस कितचः स्वयमेव ।	१४२	२४
देर्वा ह	देर्ह	१४३	१
व	व	१४३	८
येति	ययेति	१४४	१२
कलिङ्गेष्व	कलिङ्गेष्व	१४७	४
और्ध्व	ऊर्ध्व	१४९	८
प्यति	ष्यति	१५०	३
वृत्ते	वृत्ते	१५०	१८
किम् ?	किम् ? संभावयामि यद्भुजीत भवान् ।		
	श्रद्धाधाताविति किम् ? ।	१५३	२०
तक्ता	तक्ता	१५५	१२
निर्यु	निर्यु	१५६	४
प्यम्	प्यम्	१५८	९

किम्	किम्	१६७	२
ब्री	ब्री	१६७	१-४
यमिरम्यादीनां तनादीनां	यमिरम्यादीनां	१६८	४
गीले	गीले	१७०	१७
सकृत्	सकृत्	१७१	३-४
रित्री	रित्री	१७१	४
न्तः	न्तः	१७२	१२
घे	घे	१७३	१३
ट्यभा	ट्यभा	१७४	१७
किम्	किम्	१७७	८
कोशी	कोशी	१७७	२०
क्षितापु	क्षितापु	१८२	३
वि	वि	१८२	२४
इत्	इत्	१८५	१
लाम	लाम	१८८	१९
कोनो	कोनो	१८९	२
शोवव	शोवव	१९०	३
शालादि	शालादि	१९४	१६
त्य	त्य	१९६	१९
किञ्च	किञ्च	१९९	१०
गभृ	गभृ	२०१	१८
शङ्ग	शङ्ग	२०२	४
हृणः	हृणः	२०३	२१
भ्रण	भ्रण	२०४	२
भ्यः	भ्यः	२०४	२०
शम्बः	शम्बः	२१०	२०
वृढः एण्यः	वृढः एण्यः	२१४	१०
शृङ्गार	शृङ्गार	२१७	३

(८)

उरः	ऊरः ।	२१९	२
छत्रम् । छत्री ।	छत्रम् । छत्री ।	२२०	११
कृप	कृपृ	२२६	१२
निर्वृति	निर्वृतिः	२२८	९
वृद्धिः	वृद्धिः	२२९	५
स्त	स्तृ	२३२	१६
डि	डि	२४०	१७
क्लि	क्ल	२४२	२१
लाल	लला	२४३	१५
ह	ह	२४४	११
बा	वा	२४९	११
त्स्य	त्स्य	२५०	९
म	मृ	२५३	६
सि	सि	२६१	७
ल्लो	क्ली	२६४	९
स्तृ	स्त	२६५	१६
र्या	र्या	२७१	२
का	कार्या	२७१	१३
ध्व	ध्व	२७३	१२
सू	सू	२७३	२०
प्तिः ।	प्तिः । तिर्यक्कृत्वा	२७६	४
भिद्य	भिद्य	२७७	२०
गपथे	गमपथे	२७८	१८
श्री	श्री	२७८	१९
तन्य	तत्प	२७९	४
वजि	विज	२७९	१५

यं सर्वेऽप्यैकमत्यादतिशयप्रमुखा आश्रयन् देवदेवं
यश्चानन्दैकहेतुः स्मरणमुपगतोऽप्यत्र भव्यब्रजानाम् ।
नत्वा तं वीरमासं मितमतिरमितां वाचमाश्रित्य सूरि-
नेमिर्हेमप्रभाया विरचयति लघोरुत्तरार्द्धं मितोक्तिम् ॥१॥

॥ अथाख्यातप्रक्रिया ॥

क्रियाार्थो धातुरिति धातुसंज्ञायां धातोराख्यातप्रत्ययाः प्रयोज्याः ॥

वर्तमाना-तिव् तस् अन्ति, सिव् थस् थ,
मिव् वस् मस्, ते आते अन्ते, से आथे ध्वे, ए वहे
महे ॥ ३ । ३ । ६ ॥

वकारो वित्कार्यार्थ एवमन्यत्रापि ॥

सप्तमी-यात् याताम् युस्, यास् यातम् यात,
याम् याव याम, ईत ईयाताम् ईरन्, ईथास् ईया-
थाम् ईध्वम्, ईय ईवहि ईमहि ॥ ३ । ३ । ७ ॥

पञ्चमी-तुव् ताम् अन्तु, ह्वि तम् त, आनिव्

आवव् आमव्, ताम् आताम् अन्ताम्, स्व आथाम्
ध्वम्, ऐव् आवहैव् आमहैव् ॥ ३ । ३ । ८ ॥

ह्यस्तनी-दिव् ताम् अन्, सिव् तम् त, अम्ब्व
व म, त आताम् अन्त, थास् आथाम् ध्वम्, इ
वहि महि ॥ ३ । ३ । ९ ॥

दिस्योरिकार उच्चारणार्थः ॥

एताः शितः ॥ ३ । ३ । १० ॥

अद्यतनी-दि ताम् अन्, सि तम् त, अम्
व म, त आताम् अन्त, थास् आथाम् ध्वम्, इ वहि
महि ॥ ३ । ३ । ११ ॥

परोक्षा-णव् अतुस् उस्, थव् अथुस् अ, णव्
व म, ए आते इरे, से आथे ध्वे, ए वहे महे ॥
३ । ३ । १२ ॥

आशीः-क्यात् क्यास्ताम् क्यासुस्, क्यास्
क्यास्तम् क्यास्त, क्यासम् क्यास्व क्यास्म, सीष्ट
सीयास्ताम् सीरन्, सीष्ठास् सीयास्थाम् सीध्वम्,
सीय सीवहि सीमहि ॥ ३ । ३ । १३ ॥

ककारः कित्कार्यार्थः ॥

श्वस्तनी-ता तारौ तारस्, तासि तास्थस्
तास्थ, तास्मि तास्वस् तास्मस्, ता तारौ तारस्,

तासे तासाथे ताध्वे, ताहे तास्वहे तास्महे ॥

३ । ३ । १४ ॥

भविष्यन्ती-स्यति स्यतस् स्यन्ति, स्यसि स्य-
थस् स्यथ, स्यामि स्यावम् स्यामस्, स्यते स्येते
स्यन्ते, स्यसे स्येथे स्यध्वे, स्ये स्यावहे स्यामहे ॥

३ । ३ । १५ ॥

क्रियातिपत्तिः-स्यत् स्यताम् स्यन्, स्यस् स्य-
तम् स्यत, स्यम् स्याव स्याम, स्यत स्येताम् स्यन्त,
स्यथास् स्येथाम् स्यध्वम्, स्ये स्यावहि स्यामहि ॥

३ । ३ । १६ ॥

नवाद्यानि शतृक्वसू च परस्मैपदम् ॥ ३ । ३ । १९ ॥
सर्वासां विभक्तीनाम् ॥

पराणि कानानशौ चात्मनेपदम् ॥ ३ । ३ । २० ॥

तत्साप्यानाप्यात्कर्मभावे कृत्यंक्तखलर्थाश्च ॥ ३ । ३ । २१ ॥

इङितः कर्त्तरि ॥ ३ । ३ । २२ ॥

धातोरात्मनेपदम् ॥

ईङितः ॥ ३ । ३ । ९५ ॥

धातोः फलवति कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥

शेषात्परस्मै ॥ ३ । ३ । १०० ॥

कर्त्तरि ॥

त्रीणि त्रीण्यन्ययुष्मदस्मदि ॥ ३ । ३ । १७ ॥

अभिधेये सर्वासां विभक्तीनां यथाक्रमं स्युः ॥

एकद्विबहुषु ॥ ३ । ३ । १८ ॥

अन्यादिषु यानि त्रीणि त्रीणि वचनान्युक्तानि तानि यथास-
ङ्ख्यं स्युः ॥

सति ॥ ५ । २ । १९ ॥

प्रारब्धापरिसमाप्तः क्रियाप्रबन्धः सन् वर्त्तमानः। तदर्थाद्धातो-
र्वर्त्तमाना ॥ भू सत्तायाम्, सत्ताद्यर्थ उपलक्षणम्, मृदो घटो भवति
इत्यादौ उत्पद्यते इत्याद्यर्थात्। तथा चाह—

निपाताश्चोपसर्गाश्च धातवश्चेत्यमी त्रयः ।

अनेकार्थाः स्मृताः सर्वे पाठस्तेषां निदर्शनम् ॥१॥

अकर्मकश्चायम्, फलसमानाधिकरणव्यापारबोधकत्वं समाना-
धिकरणफलावच्छिन्नव्यापारबोधकत्वं वाऽकर्मकत्वम्। फलव्यधिक-
रणव्यापारबोधकत्वं व्यधिकरणफलावच्छिन्नव्यापारबोधकत्वं वा
सकर्मकत्वम्। तथा चाह—

फलव्यापारयोरेक-निष्ठतायामकर्मकः ।

धातुस्तयोर्धर्मिभेदे सकर्मक उदाहृतः ॥ १ ॥

धातोरर्थान्तरे वृत्ते-र्धात्वर्थेनोपसङ्ग्रहात् ।

प्रसिद्धेरविवक्षातः कर्मणोऽकार्मिका क्रिया ॥ २ ॥

कर्त्तर्यनङ्गथः शब् ॥ ३ । ४ । ७१ ॥

शिति । शकारवकारावितौ ॥

नामिनो गुणोऽङ्किति ॥ ४ । ३ । १ ॥

धातोः प्रत्यये ॥ अवादेशे, स भवति ॥

शिद्वित् ॥ ४ । ३ । २० ॥

डिद्वित् ॥ इति तसि गुणाप्राप्तावपि श्वनिमित्तो गुणः । तौ भवतः । लुगस्यादेत्यपदे इत्स्कारलुकि, ते भवन्ति । त्वं भवसि । युवां भवथः । यूयं भवथ ॥

मव्यस्याः ॥ ४ । २ । ११३ ॥

धातोर्विहिते प्रत्यये ॥ अहं भवामि । आवां भवावः । वयं भवामः । अन्यदर्थादिद्वयत्रययोगे शब्दस्पद्धात् पराश्रयमेव वचनम् । स च त्वं च भवथः । स च त्वं च अहं च भवामः ॥

विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थने ॥ ५ । ४ । २८ ॥
सप्तमीपञ्चम्यौ ॥ सम्भावनादिष्वपि ॥

यः सप्तम्याः ॥ ४ । २ । १२२ ॥

अतः परस्येः ॥ शिष्यो गुरुसेवी भवेत् । भवेदसौ भव्यः श्राद्धत्वात् ॥

याम्युसोरियमियुसौ ॥ ४ । २ । १२३ ॥

अतः परयोः ॥ भवेयुः । भवेः । भवेतम् । भवेत । भवेयम् । भवेव । भवेन्न ॥

प्रेषानुज्ञावसरे कृत्यपञ्चम्यौ ॥ ५ । ४ । २९ ॥

आशिष्याशीःपञ्चम्यौ ॥ ५ । ४ । ३८ ॥

अध्ययनायोद्यतो भवतु चैत्रः ॥

आशिषि तुह्योस्तातङ् ॥ ४ । २ । ११९ ॥

वा ॥ आयुष्मान् भवतु भवताद् वा भवान् । भवताम् । भवन्तु ॥

अतः प्रत्ययाल्लुक् ॥ ४ । २ । ८५ ॥

धातोः पराद्धेः ॥ भव । भवतात् । भवतम् । भवत । आशिषि,
श्रेयस्वी भवतात् सौम्य । भवानि । भवाव । भवाम ॥

अनद्यतने ह्यस्तनी ॥ ५ । २ । ७ ॥

भूतेऽर्थेवर्तमानाद्धातोः ॥

अङ्धातोरादिर्ह्यस्तन्यां चामाङा ॥ ४ । ४ । २९ ॥

अद्यतनीक्रियातिपत्त्योश्च ॥ अभवत् ह्यो जिनार्चा । अभवताम् ।
अभवन् । अभवः । अभवतम् । अभवत । अभवम् । अभवाव ।
अभवाम ॥

अद्यतनी ॥ ५ । २ । ४ ॥

भूतार्थाद्धातोः ॥

सिजद्यतन्याम् ॥ ३ । ४ । ५३ ॥

धातोः ॥ इकारचकारौ विशेषणार्थौ ॥

पिवैतिदाभूस्थः सिचो लुप्परस्मै न चेद् ॥

४ । ३ । ६६ ॥

लुब्योगे ॥ देति दासंज्ञा धातवः ॥

भवतेः सिज्जलुपि ॥ ४ । ३ । १२ ॥

न गुणः ॥ अडागमे, अभूत् अद्य दृष्टिः । अभूताम् । अभू-अन्
इति स्थिते धातोरिवर्णोवर्णस्येत्युवादेशे ॥

भुवो वः परोक्षद्यतन्योः ॥ ४ । २ । ४३ ॥

उपान्त्यस्योत् ॥ अभूवन् । अभूः । अभूतम् । अभूत । अभू-
वम् । अभूव । अभूम ॥

परोक्षे ॥ ५ । २ । १२ ॥

भूतानद्यतने वर्तमानाद्धातोः परोक्षा ॥ भू-ण्व् इति स्थिते ॥

द्विर्धातुः परोक्षाडे प्राक् तु स्वरे स्वरविधेः ॥ ४ । १ । १ ॥

द्विच्वनिमित्ते ॥ स्वरे इति किम् ? जेघ्रीयते ॥

भूस्वपोरदुतौ ॥ ४ । १ । ७० ॥

परोक्षायां द्विच्वे पूर्वस्य यथासङ्ख्यम् ॥

द्वितीयतुर्ययोः पूर्वौ ॥ ४ । १ । ४२ ॥

द्विच्वे पूर्वयोः ॥

नामिनोऽकलिहलेः ॥ ४ । ३ । ५१ ॥

धातोर्नाम्नो वा ङिणति वृद्धिः ॥ तत आवादेशे उच्ये च,
बभूव श्रीवीरः । बभूवतुः । बभूवुः ॥

स्कृष्टवृष्टुदुष्टुस्त्रोर्व्यञ्जनादेः परोक्षायाः ॥

४ । ४ । ८१ ॥

आदिरिट् ॥ बभूविथ । बभूवथुः । बभूव । बभूव । बभूविव ।
बभूविम ॥ आशिषि । भूयाद्भ्रं श्रमणेभ्यः । भूयास्ताम् । भूयासुः ।
भूयाः । भूयास्तम् । भूयास्त । भूयासम् । भूयास्व । भूयास्म ॥

अनद्यतने श्वस्तनी ॥ ५ । ३ । ५ ॥

भविष्यदर्थाद्धातोः ॥

स्ताद्यशितोऽत्रोणादेरिट् ॥ ४ । ४ । ३२ ॥

धातोः परस्य आदिः स्यात् ॥ भविता श्वो ज्ञानोत्सवः । भविता-
रौ । भवितारः । भवितासि । भवितास्थः । भवितास्थ । भवितास्मि ।
भवितास्वः । भवितास्मः ॥

भविष्यन्ती ॥ ५ । ३ । ४ ॥

भविष्यति वर्तमानाद्धातोः ॥ इडागमे, कल्किपुत्रो धर्मपालको
भविष्यति । भविष्यतः । भविष्यन्ति । भविष्यसि । भविष्यथः ।

भविष्यथ । भविष्यामि । भविष्यावः । भविष्यामः ॥

सप्तम्यर्थे क्रियातिपत्तौ क्रियातिपत्तिः ॥ ५ । ४ । ९ ॥

सप्तम्या अर्थो निमित्तं हेतुफलकथनादिका सामग्री । कुतीश्चत्
वैगुण्यात् क्रियाया अतिपतनं अनाभिनिर्वातिः क्रियातिपत्तिः, तस्यां
सत्यामेष्यदर्थोद्धातोः सप्तम्यर्थे क्रियातिपत्तिः ॥ सुवृष्टिश्चेदभविष्यत्
सुभिक्षमभविष्यत् । अभविष्यताम् । अभविष्यन् । अभविष्यः । अभवि-
ष्यतम् । अभविष्यत । अभविष्यम् । अभविष्याव । अभविष्याम ॥

माङ्घ्र्यतनी ॥ ५ । ४ । ३९ ॥

सर्वविभक्त्यपवादः ॥ मा भवान् भूत् ॥

सस्मे ह्यस्तनी च ॥ ५ । ४ । ४० ॥

माङ्घ्र्यतनी ॥ मा स्म भवत् भूद्वा ॥

अदुरुपसर्गान्तरो णहिनुमीनानेः ॥ २ । ३ । ७७ ॥

रादेः परस्य नो ण् स्यात् ॥ णेति णोपदेशा धातवः । प्रभवाणि
अदुरिति किम् ? दुर्भवानि । णोपदेशास्त्वनृतिनर्दिनशिनन्दिनाटिनकि-
नाथृनाथृनृधातवः । नाटीति चौरादिकस्य ग्रहणम् ॥

अकखाद्यषान्ते पाठे वा ॥ २ । ३ । ८० ॥

धातौ परे अदुरुपसर्गान्तस्थाद्वादेः परस्य नेर्नो ण् स्यात् ॥ स्त-
म्भेः सौत्रेषु पाठात् पाठविषयत्वम् । प्रणिभवति । प्रनिभवति ।
पाठ इति किम् ? प्रनिचकार । उपसर्गा अर्थविशेषस्य द्योतकाः ।
प्रभवति, पराभवति, सम्भवति, अनुभवति इत्यादौ विविधार्थावगतेः,
तथा चाह-

उपसर्गेण धात्वर्थो बलादन्यत्र नीयते ।

*बलादन्यः प्रतीयते इति पाठान्तरम् ॥

विहाराहारसंहार-प्रहारप्रतिहारवत् ॥ १ ॥

किञ्च-धात्वर्थं बाधते कश्चित्, कश्चित्तमनुवर्त्तते ।

तमेव विशिनष्ट्यन्योऽनर्थकोऽन्यः प्रयुज्यते ॥ १ ॥

बीजकालेषु सम्बद्धा यथा लाक्षारसादयः ।

वर्णादिपरिणामेन फलानामुपकुर्वते ॥ २ ॥

बुद्धिस्थादपि सम्बन्धात्तथा धातूपसर्गयोः ।

अभ्यन्तरीकृतो भेदः पदकाले प्रकाश्यते ॥ ३ ॥

पां पाने । अनुस्वारानुबन्ध इणनिषेधार्थः । अत्रेमे धत्तुप्रत्ययानु-
बन्धफलप्रतिपादकाः श्लोकाः ॥

उच्चारणेऽस्त्यवर्णाद्य आः क्तयोरिणनिषेधने ।

इकारादात्मनेपद-मीकाराच्चोभयं भवेत् ॥ १ ॥

उदितः स्वराग्नोन्तश्चोः क्तादाविटो विकल्पनम् ।

रूपान्त्ये डे परेऽह्रस्व ऋकारादङ् विकल्पकः ॥ २ ॥

लृकारादङ्समायात्येः सिचि वृद्धिनिषेधकः ।

एः क्तयोरिणनिषेधः स्यादोः क्तयोस्तस्य नो भवेत् ॥ ३ ॥

औकार इङ् विकल्पार्थेऽनुस्वारोऽनिङ् विशेषणे ।

लृकारश्च विसर्गश्चानुबन्धो भवतो नहि ॥ ४ ॥

कोदादिर्न गुणी प्रोक्तः खे पूर्वस्य मुमागमः ।

गेनोभयपदी प्रोक्तो घश्च चजोः कर्गौ कृतौ ॥ ५ ॥

आत्मने गुणरोधे ङ-श्चो दिवादिगणो भवेत् ।

ओ वृद्धौ वर्त्तमाने क्तः टः स्वादिष्ठ्युकारकः ॥ ६ ॥

त्रिमगर्थो ङकारः स्याण् णश्चुरादिश्च वृद्धिकृत् ॥

तस्तुदादौ नकारश्चेच्चापुंसीति विशेषणे ॥ ७ ॥

रुधादौ नागमे पो हि मो दामः सम्प्रदानके ।

यस्तनादौ रकारः स्यात् पुंवद्भावाथसूचकः ॥ ८ ॥

स्त्रीलिङ्गार्थे लकारो हि उत और्विति वो भवेत् ।

शः क्रयादिः क्यः शिति प्रोक्तः षः षितोऽङ्गविशेषणे ॥ ९ ॥

पदत्वार्थे सकारो हि नोक्ता अत्र न सन्ति च ।

धातूनां प्रत्ययानां चानुबन्धः कथितो मया ॥ १० ॥

श्रौतिकृदुधिवुपाघ्राध्मास्थान्नादामृदृश्यर्त्तिशदस-
दः श्रृकृधिपिबजिघ्रधमतिष्ठमनयच्छपश्यच्छशीयसी-
दम् ॥ ४ । २ । १०८ ॥

शिति यथासङ्गमम् ॥ पिबति । पिबेत् । पिबतु पिबतात् । अपि-
बत् । पिबैतिदेति सिञ्जलोपे । अपात् । अपाताम् ॥

सिञ्जविदोऽभुवः ॥ ४ । २ । ९२ ॥

परस्यानः पुस् । पकार इत् ॥

इडेत्पुसि चातो लुक् ॥ ४ । ३ । ९४ ॥

कृत्यशिति स्वरे धातोः ॥ अपुः ॥

ह्रस्वः ॥ ४ । १ । ३९ ॥

द्वित्रे सति पूर्वस्य ॥

आतो णव औः ॥ ४ । २ । १२० ॥

पपौ ॥

इन्ध्यसंयोगात् परोक्षा किद्वत् ॥ ४ । ३ । २१ ॥

अवित् ॥ इति कित्वात् इहेत्पुसीत्यालुकि । पपतुः । पपुः ॥

सृजिट्शिस्कृस्वरात्त्वतस्तृजिनित्यानिटस्थवः ॥ ४ । ४ । ७८ ॥

विहितस्यादिरिङ् वा ॥

“स्वरान्तोऽकारवान् वा यस्तृच्यनिट् थवि वेड्यम् ।

ऋदन्त ईदग् नित्यानिट् स्राद्यन्यः सेट् परोक्षके ॥ १ ॥”

पपाथ । पपिथ । पपथुः । पप । पपौ । पपिव । पपिम ॥

गापास्थासादामाहाकः ॥ ४ । ३ । ९६ ॥

कित्याशिष्येः ॥ पेयात् ॥

एकस्वरादनुस्वारेऽतः ॥ ४ । ४ । ५६ ॥

धातोःस्ताग्रशित इण् न ॥ पाता । इमाश्चात्रानिट्कारिकाः ॥

“श्विथ्रिडीशीयुरुक्षुक्षुणुस्तुभ्यश्च वृगो वृढः ।

ऊदृदन्तयुजादिभ्यः, स्वरान्ता धातवः परे ॥ १ ॥

पाठ एकस्वराः स्युर्येऽनुस्वारेत इमे स्मृताः ।

द्विविधोऽपि शक्तिश्चैवं वचिर्विचिरिची पाचिः ॥ २ ॥

सिञ्चतिर्मुचिरतोऽपि पृच्छति-

भ्रस्जिमस्जिभुजयो युजिर्यजिः ।

ष्वञ्जिरञ्जिरुजयो णिजिबिजृ-

षञ्जिभञ्जिभजयः सृजित्यजी ॥ ३ ॥

स्कन्दिविद्यविद्लुवित्तयो नुदिः,
 स्त्रियतिः शदिसदी भिदिच्छदी ।
 तुयदी पदिहदी त्विदिक्षुदी
 राधिसाधिशुधयो युधिव्यधी ॥ ४ ॥
 बन्धबुध्यरुधयः क्रुधिक्षुधी,
 सिद्धयतिस्तदनु हन्तिमन्यती ।
 आपिना तपिशपिक्षिपिच्छुपो,
 लुम्पतिः मृपिलिपी वपिस्वपी ॥ ५ ॥
 यभिरभिलभियामिरमिनमिगमयः,
 कुशिलिशिरुशिरिशिदिशतिदशयः ।
 स्पृशिमृशतिविशतिदृशिशिष्ट्लशुषय-
 स्तिवषिपिषिविष्ट्लकृषितुषिदुषिपुषयः ॥ ६ ॥
 श्लिषतिर्क्षिषिरतो घसिवसती
 रोहतिर्लुहिरिही अनिङ्गदितौ ।
 देग्धिदोग्धिलिहयो मिहिवहती
 नह्यतिर्दहिरिति स्फुटमनिटः ॥ ७ ॥

ग्रां गन्धोपादाने । ३ ॥ जिघ्रति ॥

तूधेग्राशाच्छासो वा ॥ ४ । ३ । ६७ ॥

सिचः परस्मैपदे लुक् ॥ अग्रात् । पक्षे ॥

सः सिजस्तेर्दिस्योः ॥ ४ । ३ । ६५ ॥

आदिरीत् ॥

यमिरमितस्वातः सोऽन्तश्च ॥ ४ । ४ । ८६ ॥

परस्मैपदे सिच आदिरिट् ॥

इट ईति ॥ ४ । ३ । ७१ ॥

सिचो लुक् ॥ अघ्रासीत् । अघ्राताम् । अघ्रासिष्टाम् । अघ्रुः ।
अघ्रासिषुः । परोक्षायां घ्राघ्रा इति द्विस्वे ॥

व्यञ्जनस्यानादेर्लुक् ॥ ४ । १ । ४४ ॥

द्विस्वे पूर्वस्य ॥ द्वितीयतुर्ययोरिति यस्य मत्वे ॥

गहोर्जः ॥ ४ । १ । ४० ॥

द्विस्वे पूर्वयोः ॥ जघ्नौ ॥

संयोगादेर्वाशिष्येः ॥ ४ । ३ । ९५ ॥

आदन्तस्य क्लिति ॥ घ्रेयात् । घ्रायात् । ध्मां शब्दशान्ति-
संयोगयोः । ४ ॥ धमति । अध्मासीत् । दध्मौ । धमेयात् ।
ध्मायात् । घ्नां गतिनिवृत्तौ । ५ ॥

षः सोष्टथैष्टिवष्कः ॥ २ । ३ । ९८ ॥

पाठे धात्वादेः ॥

स्वरदन्त्यपरसकारादयः स्मिस्विदिस्वदिस्वज्जिस्वपयश्च ।
षोपदेशाः सृपि, सृजि, स्त्या, स्तृ, स्तृ, सृ, सेकृवर्जम् ॥१॥

निमित्ताभावे नैमित्तिकस्याप्यभावः । इति ठस्य यत्वे स्था ।
ठस्य हि यस्थानिकत्वम् । तदुक्तम्—

“नकारजावनुस्वारपञ्चमौ धुटि धातुषु ।

सकारजः शकारश्चेर्षाद्वर्गस्तवर्गजः ॥ १ ॥

तिष्ठति । अस्थात् ॥

स्थासेनिसेधसिचसञ्ज्ञां द्वित्वेऽपि ॥ २ । ३ । ४० ॥

उपसर्गस्थान्नाम्यादेः सः षः स्यात् ॥ अध्यष्ठात् ॥

अघोषे शिटः ॥ ४ । १ । ४५ ॥

द्वित्वे पूर्वस्य तत्सम्बन्धिन्येव लुक् ॥ तस्थौ । अधितष्ठौ ।

म्नां अभ्यासे । ६ ॥ मनति । अन्नासीत् । मन्त्रौ । म्नेयात् ।

म्नायात् । दां दाने । ७ ॥ यच्छति ॥

अवौ दाधौ दा ॥ ३ । ३ । ५ ॥

इति दासंज्ञत्वात् सिञ्जुपि । अदात् । विद्वर्जनात् दांश्च देव
इत्यादेर्न दासंज्ञा । ददौ । देयात् ॥

नेर्ङ्मादापतपदगदनदवपीवहीशमृचिग्यातिवा-
तिद्रातिप्सातिस्यतिहन्तिदेग्धौ ॥ २ । ३ । ७९ ॥

अदुपरूपसर्गान्तःशब्दस्थाद्रष्टवर्णात्परस्य नो ण् स्यात् ॥ दा इति
संज्ञात्वात्, प्रणियच्छति । अटो धातोरवयवत्वेन व्यवधायकत्वाभावात्
प्रणययच्छत् ॥ इत्यादन्ताः । जिञ्जि अभिभवे । ८ ॥ जयति ॥

सिचि परस्मै समानस्याङिति ॥ ४ । ३ । ४४ ॥

धातोर्द्विद्धिः ॥ अजैषीत् ॥

जेर्गिः सन्परोक्षयोः ॥ ४ । १ । ३५ ॥

द्विच्वे सति पूर्वात्परस्य ॥ जिगाय । जिग्यतुः । जिग्युः । जिग-
यिथ । जिगेथ ।

णिहान्त्यो ण्व् ॥ ४ । ३ । ५८ ॥

परोक्षायाः ॥ जिगाय । जिग्यिव । जिग्यिम ॥ दीर्घश्चीति
दीर्घे, जीयात् । क्षि क्षये । ९ ॥ क्षयति । अक्षैषीत् ॥

कङ्श्चञ् ॥ ४ । १ । ४६ ॥

द्विच्वे पूर्वस्य यथासङ्ग्यम् ॥ चिक्षाय । चिक्षियतुः । चिक्षियुः ।
चिक्षयिथ । चिक्षेथ । इं दुं द्रुं थुं सुं गतौ । १० ॥ अयति ॥

स्वरादेस्तासु ॥ ४ । ४ । ३१ ॥

धातोरादेः स्वरस्याद्यतनीक्रियातिपत्तिस्तनीषु वृद्धिः अमाङ्गा ॥
ऐषीत् । णवि द्विच्वे ।

पूर्वस्यास्वे स्वरे य्वोरियुव् ॥ ४ । १ । ३७ ॥

धातोर्द्विच्वे ॥ इयाय । द्विच्वे 'योऽनेकस्वरस्ये'ति, यत्वे इयतुः ॥
इतीदन्ताः । द्रवति । अदौषीत् । दुदाव । दुदविथ । दुदोथ ।
द्रवति ॥

णिश्चिद्रुस्तुकमः कर्त्तरि डः ॥ ३ । ४ । ५८ ॥

अद्यतन्याम् ॥ द्विधातोरीति द्विच्वे । अदुद्रुवत् । ङित्वाद्
गुणो न । दुद्राव । थवि द्रुवर्जनाप्ते । दुद्रोथ । स्रवति । असु-
स्रवत् । धुं स्थैर्ये च । ११ ॥ ध्रवति । गत्यर्थः कुटादिरयमित्यन्ये । सुं

प्रसवैश्वर्ययोः ॥ १२ ॥ प्रसवोऽभ्यनुकूलम् । स्रवति । अषोपदेश-
त्वाच्च षत्वम् । सुसाव । षोपदेशोऽयमित्यन्ये । इत्युदन्ताः ॥ स्मृं
चिन्तायाम् ॥ १३ ॥ स्मरति । अस्मार्षीत् । अस्मार्ष्टाम् ॥

ऋतोऽतु ॥ ४ । १ । ३८ ॥

द्वित्रिवे पूर्वस्य ॥ सस्मार ॥

संयोगाद्वर्त्तेः ॥ ४ । ३ । ९ ॥

संयोगाद्य ऋतदन्तस्यार्त्तेश्च परोक्षायाम्कि गुणः ॥ सस्मरतुः ।
सस्मरुः ।

ऋतः ॥ ४ । ४ । ७९ ॥

धातोस्तृचि नित्यानिदो विहितस्य थव आदिरिण् ॥ सस्मर्थ ॥

न्यङ्काशीर्ये ॥ ४ । ३ । १० ॥

संयोगात्परो य ऋतदन्तस्य अर्त्तेश्च गुणः ॥ स्मर्यात् । स्मर्षा ।

हनृतः स्यस्य ॥ ४ । ४ । ४९ ॥

आदिरिट् ॥ स्मरिष्यति । अस्मरिष्यत् । शृं वृं सेचने । १४ ॥

रिः शक्याशीर्ये ॥ ४ । ३ । ११० ॥

ऋकारान्तस्य धातोर्ऋतः ॥ श्रियात् । ह्रस्वविधानान्न दीर्घः । औ-
स्ठ शब्दोपतापयोः । १५ ॥ स्वरति ॥

धूगौदितः ॥ ४ । ४ । ३८ ॥

स्ताद्यशित आदिरिड् वा ॥ अस्वारीत् । अस्वारिष्टाम् । अस्वा-

र्षीत् । अस्वाष्टार्थम् । सस्वरिथ । तृचि नित्यानिट्त्वाभावात् विकल्पः ।
सस्वर्थ इत्यपि केचित् । स्वर्त्ता । स्वरिता । स्वरिष्यति । इनृतः
स्पृश्येति परत्वाभित्यमिट् । द्वं वरणे । १६॥ ध्वं हं कौदिल्ये । १७॥
सं गतौ । १८॥ सरति ॥

सर्त्यर्त्तर्वा ॥ ३ । ४ । ६१ ॥

कर्त्तर्यथतन्यामङ् ॥ ऋ अदादिभ्वादिर्वा ॥

ऋवर्णद्वयोऽङि ॥ ४ । ३ । ७ ॥

गुणः ॥ असरत् । पक्षे असार्षीत् । ससार । ससर्थ । समुष ।
सादित्वाभेद् । स्त्रियात् । सर्त्ता ॥

वेगे सत्तेर्धाव् ॥ ४ । २ । १०७ ॥

शित्यत्यादौ ॥ धावति । ऋं प्रापणे च । १९॥ ऋच्छति ॥

अस्यादेराः परोक्षायाम् ॥ ४ । १ । ६८ ॥

धातोर्द्वित्वे ॥ आर । आरतुः ॥

ऋवृव्येऽद इट् ॥ ४ । ४ । ८० ॥

थव आदिः ॥ आरिथ । अर्यात् । अर्त्ता । अरिष्यति । आरि-
ष्यत् । इत्यृदन्ताः ॥ तृ प्लवनतरणयोः । २० ॥ तरति । अतासीत् ।
त्तार ॥

स्कृच्छृतोऽकि परोक्षायाम् ॥ ४ । ३ । ८ ॥

नामिनो गुणः ॥ तर् इति जाते ॥

तृत्रपफलभजाम् ॥ ४ । १ । २५ ॥

अवित्परोक्षासेत्थवोः स्वरस्यात एः स्यान्न च द्विः ॥ तेरतुः ।
तेरिथ ॥

ऋतां कृतीर् ॥ ४ । ४ । ११६ ॥

ऋतः ॥ तीर्यात् ॥

वृतो नवाऽनाशीः सिच्चपरस्मै च ॥ ४ । ४ । ३५ ॥

अपरोक्षायामिदो दीर्घः ॥ तरीता । तरिता । तरीष्यति ।
तरिष्यति । इति ऋदन्तः ॥ ट्थे पाने । २१ ॥

आत्सन्ध्यक्षरस्य ॥ ४ । २ । १ ॥

धातोः ॥ इति प्राप्ते ॥

न शिति ॥ ४ । २ । २ ॥

सन्ध्यक्षरान्तस्य विषयभूते आत् ॥ धयति ॥

ट्थेश्वेर्वा ॥ ३ । ४ । ५९ ॥

कर्त्तर्यद्यन्त्यां ङः ॥ द्वित्वे । अदधत् । अदधताम् । अदधन् ।
ट्थेघ्रेति सिज्जुकि, अधात् । पक्षे, अधासीत् । दधौ । धेयात् ।
धाता । इत्येदन्तः ॥ दैव् शोधने । २२ ॥ दायति । अदासीत् ।
दायात् । ध्यै चिन्तायाम् । २३ ॥ ध्यायति । अध्यासीत् ।
ग्लै ईषक्षये । २४ ॥ धातुक्षय इत्यर्थः ॥ म्लै गात्रविनामे । २५ ॥ का-
न्तिक्षय इत्यर्थः ॥ घै न्यक्करणे । २६ ॥ द्रै स्वप्न । २७ ॥ ध्र तृप्ता ।

२८॥ कैँ गैँ रैँ शब्दे । २९॥ अगासीत् । गेयात् । वृथैँ स्तयैँ संघाते
 च । ३० ॥ ख्यैँ खदने । ३१ ॥ क्षैँ जैँ वैँ क्षये । ३२ ॥ सायति ।
 सेयात् । सायादित्यन्ये । स्त्रैँ श्रैँ पाके । ३३ ॥ पैँ ओवैँ शोषणे ।
 ३४ ॥ अपासीत् । पेयात् । पायादित्यन्ये । वृणैँ वेष्टने । ३५ ॥
 इत्यैदन्ताः ॥ फक्क नीचैर्गतौ । ३६ ॥ फक्कति । अफक्कीत् ।
 तक हसने । ३७ ॥

व्यञ्जनादेर्वोपान्त्यस्यातः ॥ ४ । ३ । ४७ ॥

धातोः परस्मैपदपरे सिचि वृद्धिः ॥ अताकीत् । अतकीत् ॥

जिणति ॥ ४ । ३ । ५० ॥

धातोरुपान्तस्यातो वृद्धिः ॥ तताक ॥

अनादेशादेरेकव्यञ्जनमध्येतः ॥ ४ । १ । २४ ॥

अवित्परोक्षासेद्व्यवोर्धातोरेत्वम् ॥ न च द्वित्वम् । तेकतुः । एक-
 व्यञ्जने इति किम् ? । ततक्ष । ततक्षतुः । अनादेशादेः किम् ? । बभणतुः ॥
 तकु कृच्छ्रजीवने । ३८ ॥

उदितः स्वरान्नोन्तः ॥ ४ । ४ । ९८ ॥

धातोः ॥ तङ्कति । शुक् गतौ । ३९ ॥

लघोरुपान्त्यस्य ॥ ४ । ३ । ४ ॥

धातोर्नामिनोऽङ्किति गुणः ॥ शोकति । बुक् भाषणे । ४० ॥ भषणे
 इत्यन्ये । ओखृ राखृ लाखृ द्राखृ ध्राखृ शोषणालमर्थयोः । ४१ ॥
 ओखति ॥

गुरुनाम्यादेरनृच्छूर्णोः ॥ ३ । ४ । ४८ ॥

परोक्षायां आमादेशः । आमन्ताश्च कृभ्वस्तयः परोक्षान्ता अनु-
प्रयुज्यन्ते । अस्तेर्भूर्न, विधानबलात् ॥

आमः कृगः ॥ ३ । ३ । ७५ ॥

माग्वत्कर्तर्यात्मनेपदम् । भवति न भवति चेति विधिनिषेधा-
वतिदिश्येते ॥ ईहश्चक्रे । ओखांचकार ॥ शाखृ श्लाखृ व्याप्तौ । ४२ ॥
कक्ख्व हसने । ४३ ॥ उख नख णख वख मख रख लख मखु रखु
लखु रिखु इख इखु ईखु वल्ग रगु लगु तगु भ्रगु श्रगु अगु वगु मगु
स्वगु इगु उगु रिगु लिगु गतौ । ४४ ॥

नशसददवादिगुणिनः ॥ ४ । १ । ३० ॥

धातोः स्वरस्यैखम् ॥ वक्खत्तुः । मक्कति ॥

अनातो नश्चमन्त ऋदाद्यशौ संयोगस्य ॥ ४ । १ । ६९ ॥

धातोः परोक्षायां द्वित्वे पूर्वस्यादेरस्याः ॥ आनङ्ग ।
आनङ्गतुः । त्वगु कम्पने च । ४५ ॥ युगु जुगु वुगु वर्जने । ४६ ॥ गग्घ
हसने । ४७ ॥ दधु पालने । ४८ ॥ वर्जनेऽपीत्यन्ये । शिघु आघ्रा-
णे । ४९ ॥ मधु मण्डने । ५० ॥ लघु शोषणे । ५१ ॥ इति कवर्गी-
यान्ताः ॥ शुच शोके । ५२ ॥ शोचति । कुच शब्दे तारे । ५३ ॥
लुञ्च गतौ । ५४ ॥ कुञ्च च कौटिल्याल्पीभावयोः । ५५ ॥ लुञ्च अप-
नयने । ५६ ॥

नो व्यञ्जनस्यानुदितः ॥ ४ । २ । ४५ ॥

उपान्त्यस्य क्लिति लुक् ॥ कृच्यात् । लुच्यात् ॥ अर्च पूजा-
याम् । ५७ ॥ अर्चति । आनर्च । आनर्चतुः ॥ अठ्चू गतौ च ।
५८ ॥ अञ्चोऽनर्चायामिति नलुकि, अच्यात् । पूजायाम् अञ्च्यात् ॥
वठ्चू चठ्चू तठ्चू त्वठ्चू मठ्चू मुठ्चू मुठ्चू मुचू म्लुचू
ग्लुठ्चू षश्च गतौ । ५९ ॥ शुचू ग्लुचू स्तेये । ६० ॥ गतावपि
केचित् ॥

ऋदिच्छिवस्तम्भूश्चू म्लुचू शुचू ग्लुचू ग्लुश्चूजो वा
॥ ३ । ४ । ६५ ॥

कर्त्तर्यद्यतन्यां परस्मैपदेऽङ् ॥ अमुचत् । अमोचीत् । अम्लुचत् ।
अम्लोचीत् । अगुचत् । अगोचीत् । अग्लुचत् । अग्लोचीत् । अग्लुचत् ।
अग्लुश्चीत् ॥ म्लेच्छ अव्यक्तायां वाचि । ६१ ॥ लछ लाछु लक्षणे ।
६२ ॥ बाछु इच्छायाम् । ६३ ॥ आछु आयामे । ६४ ॥ अनात् इत्युक्ते
आठछ । आनाठछ इति कश्चित् । हीछ लज्जायाम् । ६५ ॥ हूच्छा
कौटिल्ये । ६६ ॥ हूच्छति । मूच्छा मोहसमुच्छ्राययोः । ६७ ॥ स्फूच्छा
स्मूच्छा विस्मृतौ । ६८ ॥ विस्तृतावित्यन्ये ॥ युच्छ प्रमादे । ६९ ॥
धृज धृजु ध्वज ध्वजु ध्रज ध्रजु वज व्रज षस्ज गतौ । ७० ॥
धर्जति । धृञ्जति । व्रजति ॥

वदव्रजलः ॥ ४ । ३ । ४८ ॥

उपान्त्यस्य परस्मैपदे सेटि सिचि वृद्धिः ॥ अव्राजीत् । वव्रजतुः ।
सज्जति । कचिदात्मनेपदमपि । अज क्षेपणे च । ७१ ॥ अजति ॥

अघञ्क्वबलच्यजेर्वी ॥ ४ । ४ । २ ॥

अशिति विषये ॥ अवैषीत् । अन्ये त्वयव्यञ्जनादौ
विकल्पमिच्छन्ति तन्मते । आजीत् । अजितेत्याद्यपि । विवाय ।
विव्यतुः । विवयिथ । विवेथ । थवि, छजीत्यादिना वेट् । तदुक्तम्-

“स्वरान्तोऽकारवान्वाय-स्तृच्यनिट् थवि वेडयम् ।

ऋदन्त ईदृग्नित्यानिट्, स्राद्यन्यः सेट् परोक्षके ॥१॥ ”

वेता ॥ कुजू खुजू स्तेये । ७२ ॥ अर्ज सर्ज अर्जने । ७३ ॥
आनर्ज । कर्ज व्यथने । ७४ ॥ खर्ज मार्जने च । ७५ ॥ खज
मन्ये । ७६ ॥ खजु गतिवैकल्ये । ७७ ॥ एजू कम्पने । ७८ ॥
एजां चकार ६ । ट्वोस्फूर्जा वज्रनिर्घोषे । ७९ ॥ स्फूर्जति ।
क्षीज कूज गुज गुजु अव्यक्ते शब्दे । ८० ॥ लज लजु तर्ज भर्त्सने
। ८१ ॥ लेजतुः । लाज लाजु भर्जने च । ८२ ॥ जज जजु
युद्धे । ८३ ॥ तुज हिंसायाम् । ८४ ॥ तुजु वलने च । ८५ ॥
गर्ज गजु गृज गृजु मुज मृजु मज शब्दे । ८६ ॥ गज मदने च । ८७ ॥
अगाजीत् । अगजीत् । त्यजं हानौ । ८८ ॥

व्यञ्जनानामनिटि ॥ ४ । ३ । ४५ ॥

धातूनां परस्मैपदविषये सिचि समानस्य वृद्धिः ॥ अत्याक्षीत् ॥

भूङ् ह्रस्वाल्लुगनिटस्तथोः ॥ ४ । ३ । ७० ॥

धातोः सिचः ॥ अत्याक्ताम् । अत्याश्रुः । तत्याज ।
त्यक्ता । षञ्जं सङ्गे । ८९ ॥

दंशसञ्जःशवि ॥ ४ । २ । ४९ ॥

उपान्त्यनस्य लृक् ॥ सजति । इति चवर्गीयान्ताः ॥ कटे वर्षा-
वरणयोः । ९० ॥

न श्विजागृशसक्षणहूम्येदितः ॥ ४ । ३ । ४९ ॥

धातोः परस्मैपदपरे सेटि सिचि वृद्धिः ॥ अकटीत् । शसः
स्थाने श्वसं पठन्त्यन्ये । शट रुजाविशरणगत्यवसादनेषु । ९१ ॥
बट वेष्टने । ९२ ॥ ववटतुः । किट खिट उत्रासे । ९३ ॥ शिट
षिट अनादरे । ९४ ॥ जट ज्झट सङ्घाते । ९५ ॥ पिट शब्दे च । ९६ ॥
भट भृतौ । ९७ ॥ तट उच्छ्राये । ९८ ॥ खट काङ्क्षे । ९९ ॥
णट नृत्तौ । १०० ॥

पाठे धात्वादेर्णो नः ॥ २ । ३ । ९७ ॥

नटति । अदुरुपसर्गेति णत्वे प्रणटति । नोपदेशोऽयामिति
केचित् । हट दीप्तौ । १०१ ॥ षट अवयवे । १०२ ॥ लुट विलो-
टने । १०३ ॥ चिट प्रैष्ये । १०४ ॥ विट शब्दे । १०५ ॥ हेट
विवाधायाम् । १०६ ॥ डान्तोऽयमित्येके । अट पट इट किट कट
कटु कटै गतौ । १०७ ॥ अस्यादेरित्यात्वे । आट । आटतुः । कुट
बैकल्ये । १०८ ॥ मुट प्रमर्द्दने । १०९ ॥ चुट चुटु अल्पीभावे ।
११० ॥ वटु विभाजने । १११ ॥ रुट लुट स्तेये । ११२ ॥ स्फुट
स्फुट्ट विशरणे । ११३ ॥ लट बाल्ये । ११४ ॥ रट रट च परि-
भाषणे । ११५ ॥ पठ व्यक्तायां वाचि । ११६ ॥ वठ स्थौल्ये । ११७ ॥
मठ मदनिवासयोश्च । ११८ ॥ कठ कृच्छ्रजीवने । ११९ ॥ हठ
बलात्कारे । १२० ॥ उठ रुठ लुठ उपघाते । १२१ ॥ उओठ ।

पिठ हिंसासङ्क्लेशनयोः । १२२ ॥ शठ कैतवे च । १२३ ॥
 शृठ गतिप्रतिघाते । १२४ ॥ कुठ लुठ आलस्ये च ।
 १२५ ॥ शुठ शोषणे । १२६ ॥ अठ रुठ गतौ । १२७ ॥ पुठ
 प्रमर्दने । १२८ ॥ मुठ खण्डने च । १२९ ॥ मड भूषायाम् । १३० ॥
 गड वदनैकदेशे । १३१ ॥ शौड गर्वे । १३२ ॥ यौड सम्बन्धे
 । १३३ ॥ मेड मेड् म्लेड् लोड् लौड् उन्मादे । १३४ ॥ शौडादयो
 लौड्वर्जाष्टान्ता इत्यन्ये ॥ रोड् रौड् तौड् अनादरे । १३५ ॥
 कीड् विहारे । १३६ ॥ तुड् तूड् जौड् तोडने । १३७ ॥ हुड् हूड्
 ह्रूड् हौड् गतौ । १३८ ॥ खोड् प्रतिघाते । १३९ ॥ विंड आक्रोशे
 । १४० ॥ अड उग्रमे । १४१ ॥ लड विलासे । १४२ ॥ लडति।
 लत्वे, ललति ॥ कड मदे । १४३ ॥ अयमात्मनेपद्यपि ॥ कङ्क कार्कश्ये
 । १४४ ॥ अङ्क अभियोगे । १४५ ॥ चुङ्क हावकरणे । १४६ ॥
 त्रयोऽप्येते दोषान्त्याः । एषां क्विपि कत् अत् चुत् इति ॥ अण
 रण वण व्रण वण भण भ्रण मण धण ध्वण घ्रण कण क्वण चण
 शब्दे । १४७ ॥ ओण् अपनयने । १४८ ॥ ओणां चकार ६ ॥
 शोण् वर्णगत्योः । १४९ ॥ श्रोण् श्लोण् सङ्घाते । १५० ॥ पैण्
 गतिप्रेरणश्लेषणेषु । १५१ ॥ इति ट्वर्गीयान्ताः ॥ चिति संज्ञाने
 । १५२ ॥ अत सातत्यगमने । १५३ ॥ च्युत आसेचने । १५४ ॥
 ऋदित्वाद्वाङ् । अच्युतत् । अच्योतीत् । च्युत श्रुत श्रुत क्षरणे
 । १५५ ॥ जुत भासने । १५६ ॥ अतु बन्धने । १५७ ॥ कित
 निवासे रोगापनयने संशये च । १५८ ॥

कितः संशयप्रतीकारे ॥ ३ । ४ । ६ ॥

सन् ॥

सन्यङश्च ॥ ४ । १ । ३ ॥

धातोराद्य एकस्वरोऽंशो द्विः ॥

उपान्त्ये ॥ ४ । ३ । ३४ ॥

नामिनि धातोरनिट् सन् किद्वत् ॥

स्वार्थे ॥ ४ । ४ । ६० ॥

सन् आदि रिङ् ॥ विचिकित्सति, संशेते इत्यर्थः । चिकित्सति रोगम्, प्रतीकरोतीत्यर्थः । निग्रहविनाशौ प्रतीकारस्यैव भेदौ । तेन इहापि भवति । क्षेत्रे विचिकित्स्यः पारदारिकः, निग्राह्य इत्यर्थः । चिकित्सयानि क्षेत्रे तृणानि, विनाशयितव्यानीत्यर्थः ॥

अतः ॥ ४ । ३ । ८२ ॥

अदन्ताद्धातोर्विहितेऽशिति प्रत्यये तस्यैव धातोरतो छक् ॥
अचिकित्सीत् । विहितविशेषणं किम् ? गतः ।

धातोरनेकस्वरादाम् परोक्षायाः कृभ्वस्ति चानु-
तदन्तम् ॥ ३ । ४ । ४६ ॥

कश्चित्तु प्रत्ययान्तादेकस्वरादपीच्छति ॥ गवाश्चकार । अनु-
ग्रहणं व्यवहितविपर्यासनिवृत्त्यर्थम् । उपसर्गस्य तु क्रियाविशेषकत्वा-
द्यवधायकत्वं नास्ति । चिकित्साश्चकार । चिकित्साबभूव ।
चिकित्सामास ॥ ऋत घृणागतिस्पर्द्धेषु । १५९ ॥

ऋतेर्डीयः ॥ ३ । ४ । ३ ॥

स्वार्थे । ऋतीयते ॥

अशवि ते वा ॥ ३ । ४ । ४ ॥

गुपादिभ्य आयादयः ॥ आर्तीयिष्ठ । आर्त्तीत् ॥

कुथु पुथु लुथु मथु मन्थ मान्थ हिंसासङ्क्लेशनयोः । १६० ॥
 खाह भक्षणे । १६१ ॥ वद स्थैर्ये । १६२ ॥ खद हिंसायां च ।
 १६३ ॥ गद व्यक्तायां वाचि । १६४ ॥ गदति । प्रणिगदति ।
 खद विलेखने । १६५ ॥ णद विक्षिप्ता अव्यक्ते शब्दे । १६६ ॥
 नदति । प्रणिनदति । प्रणदति । अर्द गतियाचनयोः । १६७ ॥ गर्द नर्द
 गर्द शब्दे । १६८ ॥ तर्द हिंसायाम् । १६९ ॥ कर्द कुत्सिते शब्दे ।
 १७० ॥ कौक्षे इत्यर्थः ॥ खर्द दशने । १७१ ॥ अदु बन्धने । १७२ ॥
 इदु परमैश्वर्ये । १७३ ॥ इन्दाश्चकार ॥ विदु अवयवे । १७४ ॥ णिदु
 कुत्सायाम् । १७५ ॥ डुणदु समृद्धौ । १७६ ॥ नाधतेर्नृन् नन्योश्च-
 कश्चिण्णोपदेशतामाह । चदु दीप्त्याह्लादनयोः । १७७ ॥
 त्रदु चेष्टायाम् । १७८ ॥ कदु क्रदु क्लदु रोदनाह्लादनयोः
 । १७९ ॥ किलदु परिदेवने । १८० ॥ स्कन्दं गति-
 शोषणयोः । १८१ ॥ अस्कन्दत्, अस्कान्त्सीत्, अस्कान्ताम्,
 स्कन्ता । विधू गत्याम् । १८२ ॥ प्रतिषेधति । प्रत्यषेधत् ॥

गतौ सेधः ॥ २ । ३ । ६१ ॥

सः षो न ॥ अभिसेधति गाः । विधौ शास्त्रमाह्वययोः । १८३ ॥
 असेधीत् । पक्षे असैत्सीत् ॥

अधश्चतुर्थोत्तथोर्धः ॥ २ । १ । ७९ ॥

धातोर्विहितयोः ॥ असैद्धाम् । शुन्ध शुद्धौ । १८४ ॥ स्तन
धन ध्वन चन स्वन वन शब्दे । १८५ ॥

जृभ्रमवमत्रसफणस्यमस्वनराजभ्राजभ्रासभ्ला-
सो वा ॥ ४ । १ । २६ ॥

स्वरस्यावित्परोक्षासेट्थवोरेर्न द्विः ॥ स्वेनतुः । सस्वनतुः ।
वमेर्नेच्छन्त्यन्ये ॥ वन षन संभक्तौ । १८६ ॥

ये न वा ॥ ४ । २ । ६२ ॥

खनसनजनां क्लित्याः ॥ य इत्यकारान्तनिर्देशादिहन । सन्यात् ।
केचिदत्रापीच्छन्ति ॥ कनै दीप्तिकान्तिगतिषु । १८७ ॥ इति तवर्गी-
यान्ताः ॥ गुणौ रक्षणे । १८८ ॥

गुणौ धूपविच्छिपणिपनेरायः ॥ ३ । ४ । १ ॥

स्वार्थे ॥ आयप्रत्ययान्तानामपि स्वार्थिकान्तत्वेन क्रियार्थ-
त्वाद्धातुसंज्ञा । गोपायति । अगोपायीत् । अगोपीत् ।
अगौप्सीत् । गोपायाश्चकार । गोपायां बभूव । गोपायामास ।
पक्षे जुगोप । जुगुपतुः जुगुपुः । जुगोपिथ । गोपाय्यात् ।
गुप्यात् । गोपायिता गोपिता । गोप्ता । तपं धूप सन्तापे ।
१८९ ॥ अताप्सीत् । धूपायति । अधूपायीत् । अधूपीत् ॥ रप
लप जल्प व्यक्ते वचने । १९० ॥ जप मानसे च । १९१ ॥
चप सान्त्वने । १९२ ॥ षप समवाये । १९३ ॥ सप्लृ
गतौ । १९४ ॥

लदिद्युतादिपुण्यादेः परस्मै ॥ ३ । ४ । ६४ ॥

कर्त्तर्य्यतन्यामङ् ॥ असृपत् ॥

स्पृशादिस्पृपो वा ॥ ४ । ४ । ११२ ॥

स्पृशमृशकृषतृपट्पां सृपश्च स्वरात्परो धुडादौ प्रत्ययेऽदन्तो
वाऽकिति ॥ स्रप्ता । सप्ता ॥ चुप मन्दायां गतौ । १९५ ॥
तुप तुम्प त्रुप त्रुम्प तुफ तुम्फ त्रुफ त्रुम्फ हिंसायाम् । १९६ ॥ नल्लकि
तुप्यात् ॥

प्रात्तुम्पतेर्गवि ॥ ४ । ४ । ९७ ॥

कर्त्तरि स्सडादिः ॥ प्रस्तुम्पति गौः । वर्फ रफ रफु अर्ब
कर्व खर्व गर्व चर्व तर्व नर्व पर्व बर्व शर्व षर्व सर्व रिबु रबु गतौ ।
१९७ ॥ कुबु आच्छादने । १९८ ॥ लुगु तुबु अर्दने । १९९ ॥
चुबु वक्रसंयोगे । २०० ॥ सृभू सृम्भू सिभू पिम्भू भर्भ हिंसा-
याम् । २०१ ॥ शुम्भ भाषणे च । २०२ ॥ यभं जभ मैथुने ।
२०३ ॥ यब्धा ॥

जभः स्वरे ॥ ४ । ४ । १०० ॥

स्वरात्परो नोऽन्तः ॥ जम्भति ॥ चम् लम् ज्ञम् जिम्
अदने । २०४ ॥

ष्ठिवूक्लम्वाचमः ॥ ४ । २ । ११० ॥

शित्यतादौ दीर्घः ॥ आचामति । चमति । अचमीत् ॥ क्रम्
पादविक्षेपे । २०५ ॥

भ्रासभ्लासभ्रमक्रमक्लमत्रसिन्नुटिलषियसि-
संयसेर्वा ॥ ३ । ४ । ७३ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति श्यः । संयसेर्ग्रहणमुपसर्गान्तरनिवृत्त्यर्थम् ।
तेन प्रयस्पतीत्यादौ नित्यंयश्यः ॥

क्रमो दीर्घः परस्मै ॥ ४ । २ । १०९ ॥

अत्यादौ शिति ॥ क्राम्यति । पक्षे क्रामति । परस्मै इति किम् ?
आक्रमते सूर्यः ॥

क्रमः ॥ ४ । ४ । ५३ ॥

स्ताद्यशितोऽनात्मनेपदे आदिरिट् ॥ अक्रमीत् । चक्राम ॥ यमुं
उपरमे । २०६ ॥

गमिषद्यमश्छः ॥ ४ । २ । १०६ ॥

शिति ॥ यच्छति । अयंसीत् ॥ स्यमू शब्दे । २०७ ॥ स्येमतुः ।
सस्यमतुः ॥ णमं प्रहृत्वे । २०८ ॥ प्रणमति । अनंसीत् ॥ षमष्टम
वैक्लव्ये । २०९ ॥ अम शब्दभक्त्योः । २१० ॥ अम द्रम हम्म
मिमृ गम्लृ गतौ । २११ ॥ गच्छति । अगमत् । जगाम ॥

गमहनजनखनघसः स्वरेऽनङि किति लुक् ॥

४ । २ । ४४ ॥

उपान्त्यस्य प्रत्यये ॥ जग्मतुः । जग्मिथ । जगन्थ । गम्यात् ।
गन्ता ॥

गमोऽनात्मने ॥ ४ । ४ । ५१ ॥

सादेःस्त्याग्रशित आदिरिट् । गमीत्यादेशस्यानादेशस्य च
 ग्रहणमविशेषात् । आदेशस्य नेच्छन्त्येके । गमिष्यति । अगमि-
 ष्यत् । अनात्मने इति किम् ? । गंस्यते । इति पवर्गीयान्ताः ॥ ह्य हर्य-
 क्तान्तौ च । २१२ ॥ यान्तत्वान्न वृद्धिः । अहयीत् ॥ मव्य बन्धने ।
 २१३ ॥ सूर्य ईर्ष्य ईर्ष्य इर्ष्यायाम् । २१४ ॥ शुच्यै चुच्यै
 अभिषवे । २१५ ॥ त्सर छद्मगतौ । २१६ ॥ क्मर हूच्छने । २१७ ॥
 अभ्रवभ्र मभ्र गतौ । २१८ ॥ चर भक्षणे च । २१९ ॥ धोर्ऋ गति-
 चातुर्ये । २२० ॥ धोरति । खोर्ऋ प्रतिघाते । २२१ ॥ दल जि-
 फला विशरणे । २२२ ॥ अफालीत् । फेलतुः । मील स्मील स्मी-
 ल क्ष्मील निमेषणे । २२३ ॥ पील प्रतिष्ठम्भे । २२४ ॥ णील वर्णे ।
 २२५ ॥ वर्णोपलक्षितायां क्रियायामित्यर्थः । शील समाधौ ।
 २२६ ॥ कील बन्धे । २२७ ॥ कूल आवरणे । २२८ ॥ शूल
 रुजायाम् । २२९ ॥ तूल निष्कर्षे । २३० ॥ पूल सङ्घाते । २३१ ॥
 मूल प्रतिष्ठायाम् । २३२ ॥ फल निष्पत्तौ । २३३ ॥ फुल्ल विकसने ।
 २३४ ॥ चुल्ल हावकरणे । २३५ ॥ चिल्ल शैथिल्ये च । २३६ ॥
 पेलु फेलु शेलु षेलु सेलु वेल्ल सल तिल तिल्ल पल्ल वेल्ल गतौ ।
 २३७ ॥ वेल्ल चेल्ल केल्ल क्वेल्ल खेल्ल स्खल चलने । २३८ ॥ खल सं-
 चये च । २३९ ॥ श्वल श्वल्ल आशुगतौ । २४० ॥ गल चर्व
 अदने । २४१ ॥ पूर्व पर्व मर्व पूरणे । २४२ ॥ गर्व धिबु शव गतौ ।
 २४३ ॥ कर्व खर्व गर्व दर्पे । २४४ ॥ णिवू क्षिवू निरसने ।
 २४५ ॥ णीवति ।

तिर्वा णिवः ॥ ४ । १ । ४३ ॥

द्वित्वे पूर्वस्य ॥ तिष्ठेव । तिष्ठेव । चिक्षेव । जीव प्राणधारणे ।
 २४६ ॥ पीव मीव तीव नीव स्थौल्ये । २४७ ॥ उर्वै तुर्वै थुर्वै
 दुर्वै धुर्वै जुर्वै अर्व भर्व शर्व हिंसायाम् । २४८ ॥ मुर्वै मव बन्धने ।
 २४९ ॥ गुर्वै उद्यमे । २५० ॥ पिवु मिबु निबु सेचने । २५१ ॥
 हिवु दिबु जिबु प्रीणने । २५२ ॥ इबु व्याप्तौ च । २५३ ॥ इन्वां
 चकार । अव रक्षणगतिकान्तिप्रीतितृप्त्यवगमनप्रवेशश्रवणस्वाम्यर्थ-
 याचनक्रियेच्छादीप्त्यवाप्त्यालिङ्गनहिंसादहनभाववृद्धिषु । २५४ ॥
 इत्यन्तःस्थान्ताः ॥ कश् शब्दे । २५५ ॥ सौत्रोऽयमित्येके ।
 मिश मश रोषे च । २५६ ॥ शश् प्लुतिगतौ । २५७ ॥ णिश
 समाधौ । २५८ ॥ दृश् प्रेक्षणे । २५९ ॥ पश्यति । ऋदिच्छवी-
 त्यङि ऋदृशोऽङि गुण इति घुणे, अदर्शत् । पक्षे ॥

अः सृजिदृशोऽकिति ॥ ४ । ४ । १११ ॥

स्वरात्परो धुडादौ प्रत्यये ॥ दृश् इति जाते, व्यञ्जनानामनि-
 दीति वृद्धौ यजसृजेति शस्य षत्वे ॥

षढोः कः सि ॥ २ । १ । ६२ ॥

नाम्यन्तस्थेति सस्य षत्वे ॥ अद्राक्षीत् । अद्राष्टाम् । सृजि-
 दृशीति वेटि । ददर्शित् । दद्रष्ट । द्रष्टा । दंशं दशने । २६० ॥
 दशति । ददंशित् । ददंष्ट । घृष्ट शब्दे । २६१ ॥ अघुषत् ।
 अघोषीत् । चूष पाने । २६२ ॥ तूष तुष्टौ । २६३ ॥ पूष वृद्धौ । २६४ ॥
 लूष मूष स्तेये । २६५ ॥ षूष प्रसवे । २६६ ॥ सूषति । ऊष
 रुजायाम् । २६७ ॥ ईष उच्छे । २६८ ॥ कृषं विलेखने । २६९ ॥

स्पृशमृशकृषतृपटपो वा ॥ ३ । ४ । ५४ ॥

अद्यतन्यां सिच् ॥ अक्राक्षीत् । अकाक्षीत् । पक्षे ॥

हशिटो नाम्युपान्त्याददृशोऽनिटः सक् ॥३॥४॥५५॥

धातोरद्यतन्याम् ॥ अकृक्षत् । अकृक्षताम् । कष शिष जष
झष वष मष मुष रुष रिष यूष जूष शष चष हिंसायम् । २७० ॥

सह लुभेच्छरुषरिषस्तादेः ॥ ४ । ४ । ४६ ॥

स्ताद्यशित आदिरिड् वा ॥ रोषिता । रोष्टा । रोषिता । रोष्टा ।
वृष सङ्घाते च । २७१ ॥ भष भर्त्सने । २७२ ॥ जिषू विषू मिषू
निषू पृषू वृषू सेचने । २७३ ॥ मृषू सहते च । २७४ ॥ उषू
श्रिषू श्लिषू मुषू प्लुषू दाहे । २७५ ॥ औषीत् ॥

जाघुषसमिन्धेर्न वा ॥ ३ । ४ । ४९ ॥

परोक्षाया आम् ॥ आमन्ताच्च परे कृभ्वस्तयः परोक्षान्ता अनु
प्रयुज्यन्ते । ओखाश्चकार । ओखाश्चक्रतुः । “ वेत्तेः किदिति ”
किन्वातिदेशस्यामः परोक्षावद्भावाभावज्ञापकत्वेन नेह द्वित्वादयः ।
पक्षे । उवोष । ऊषतुः । उवोषिथ । घृषू सङ्घर्षे । २७६ ॥ हृषू
अलीके । २७७ ॥ पुष पुष्टौ । २७८ ॥ अपोषीत् । अङ्गविधा-
यके सनिर्देशादस्य पुषादेर्न ग्रहणम् । भूष तसु अलङ्कारे । २७९ ॥
तुस हस हलस रस शब्दे । २८० ॥ लस श्लेषणक्रीडनयोः ।
२८१ ॥ घस्त्र्त् अदने । २८२ ॥ अघसत् । जघास ।

घस्त्रसः ॥ २ । ३ । ३६ ॥

नाम्यादेः परस्य सः ष् स्यात् ॥ जक्षदुः । जघसिथ ।
जघस्थ । जघास । जघस ॥

सस्तः सि ॥ ४ । ३ । ९२ ॥

धातोराशिति प्रत्यये विषयभूते ॥ घत्स्याति । हसे हसने ।
२८३ ॥ पिस्र पेस्र वेस्र गतौ । २८४ ॥ शस्र हिंसायाम् । २८५ ॥
शशसतुः । शंस्र स्तुतौ च । २८६ ॥ शस्यात् ॥ मिहं सेचने । २८७ ॥
मेढा । मेक्ष्यति ॥ दहं भस्मीकरणे । २८८ ॥ अधाक्षीत् । अद-
ग्धाम् । देहतुः ॥ चह कल्कने । २८९ ॥ रह त्यागे । २९० ॥ रहु
गतौ । २९१ ॥ दह दहु वृह वृद्धौ । २९२ ॥ बृह बृहु शब्दे च ।
२९३ ॥ उहृ तुहृ दुहृ अर्हने । २९४ ॥ औहत् । औहीत् । उवोह ।
अर्ह मह पूजायाम् । २९५ ॥ आनर्ह । उक्ष सेचने । २९६ ॥
उक्षाञ्चकार । रक्ष पालने । २९७ ॥ मक्ष मुक्ष सङ्कृते । २९८ ॥
अक्षौ व्याप्तौ च । २९९ ॥

वाक्षः ॥ ३ । ४ । ७६ ॥

कर्षरि विहिते शिति श्नुः ॥

उश्रोः ॥ ४ । ३ । २ ॥

धातोः परयोरङ्कृति प्रत्यये गुणः ॥ अक्ष्णोति । अक्षति । आक्षीत् ।
आष्टाम् । आक्षिष्टाम् । आनक्ष । अक्षिता । अष्टा । तक्षौ स्वक्षौ
तनुकरणे । ३०० ॥

तक्षः स्वार्थे वा ॥ ३ । ४ । ७७ ॥

शुः ॥ तक्ष्णोति । तक्षति काष्ठम् । स्वार्थे किम् ? ।
 सन्तक्षति वाग्भिः शिष्यम् । निर्भर्त्सयतीत्यर्थः । इदमेव स्वार्थग्रहणं
 ज्ञापयति, अनेकार्था धातव इति । त्वक्षिता । त्वष्टा । णिक्ष चुम्बने ।
 ३०१ ॥ प्रणिक्षति । तृक्ष स्तृक्ष णक्ष गतौ । ३०२ ॥ वक्ष रोषे ।
 ३०३ ॥ सङ्क्षते इत्येके । त्वक्ष त्वचने । ३०४ ॥ सूक्ष्म्य अनादरे ।
 ३०५ ॥ काक्षु वाक्षु माक्षु काङ्क्षायाम् । ३०६ ॥ द्राक्षु ध्राक्षु
 ध्वाक्षु घोरवासिते च । ३०७ ॥ द्राङ्क्षति ॥

॥ इति भ्वादयः परस्मैपदिनः ॥

॥ अथात्मनेपदिनः ॥

गाङ् गतौ । १ ॥ गाते । अन्तरङ्गत्वादवा सह धातोराकारस्य दीर्घे
 आतामाते इत्यादिनेत्वं न । गाते ॥

अनतोऽन्तोऽदात्मने ॥ ४ । २ । ११४ ॥

गाते । गासे । गाथे । गाध्वे । गे । गावहे । गामहे ॥
 गेत । गेयाताम् । गेरन् । गेथाः । गेयाथाम् । गेध्वम् । गेय ।
 गेवहि । गेमहि ॥ गाताम् । गाताम् । गाताम् । गास्व ।
 गाथाम् । गाध्वम् । गै । गावहै । गामहै ॥ अगात् । अगा-
 ताम् । अगात् । अगाथाः । अगाथाम् । अगाध्वम् । अगे । अगा-
 वहि । अगामहि ॥ अगास्त । अगासाताम् । अगासत ।
 अगास्थाः । अगासाथाम् ॥

सो धि वा ॥ ४ । ३ । ७२ ॥

धातोः प्रत्यये लुक् ॥ अगाध्वम् । अगाध्वम् ।
विकल्पं नेच्छन्त्येके । अन्ये तु सिच एव नित्यं लोपमिच्छन्ति ।
अगासि । अगास्वहि । अगास्महि ॥ जगे । जगाते । जगिरे ।
जगिषे । जगार्थे । जगिध्वे । जगे । जगिवहे । जगिमहे ॥
गासीष्ट । गासीयास्ताम् । गासीरन् । गासीष्ठाः । गासीयास्थाम् ।
गासीध्वम् । गासीय । गासीवहि । गासीमहि ॥ गाता ।
गातारौ । गातारः । गातासे । गातासाथे । गाताध्वे । गाताहे ।
गातास्वहे । गातास्महे ॥ गास्यते । गास्येते । गास्यन्ते ।
गास्यसे । गास्येथे । गास्यध्वे । गास्ये । गास्यावहे । गास्यामहे ॥
अगास्यत । अगास्येताम् । अगास्यन्त । अगास्यथाः । अगा-
स्यथाम् । अगास्यध्वम् । अगास्ये । अगास्यावहि । अगास्यामहि ॥
ष्मिह् ईषद्धसने । २ ॥ स्मयते ।

आतामाते आथामाथे आदिः ॥ ४ । २ । १२१ ॥

आत्परेषामेषामात इः स्यात् ॥ स्मयेते । स्मयेथे । स्मय-
ताम् । स्मयेथाम् । अस्मयत । अस्मयेताम् । अस्मयेथाम् । अस्मेष्ट ।
अस्मेषाताम् । अस्मेषत । अस्मेष्टाः । अस्मेषाथाम् ॥

नीम्यन्तात्परोक्षाद्यतन्याशिषो धो ढः ॥ २ । १ । ८० ॥

अस्मेद्वम् ॥ सिष्मिये । सिष्मियाते ॥

हान्तस्थाञ्जीड्भ्यां वा ॥ २ । १ । ८१ ॥

परासां परोक्षाद्यतन्याशिषां धो ढः ॥ सिष्मिषिद्धे । सिष्मि-
यिध्वे । स्मेषीष्ट । स्मेता । स्मेप्यते । अस्मेप्यत । ढीङ् विहायसा
गतौ ३ । डयते । अडयिष्ट । डिड्ये । डयिषीष्ट । उंङ् कुंङ् गुंङ्
घुंङ् हुंङ् शब्दे ४ । अवते । आवत । औष्ट । वर्णात्प्राकृतं बलीय
इति उब्, ततः समानदीर्घे, ऊवे । ओषीष्ट । कवते । अकोष्ट ।
चुकुवे । च्युंङ् ज्युंङ् जुंङ् मुंङ् प्लुंङ् गतौ । ५ ॥ रुंङ् रेषणे च ।
६ ॥ पूङ् पवने । ७ ॥ पविता ॥ मूङ् बन्धने । ८ ॥ मविता ।
धूङ् अवध्वंसने । ९ ॥ धरते ।

ऋवर्णात् ॥ ४ । ३ । ३६ ॥

धातोर्निटावात्मनेपदविषयौ सिजाशिषौ किद्वत् ॥

न वृद्धिश्चाविति विडल्लोपे ॥ ४ । ३ । ११ ॥

गुणः । लोपोऽदर्शनमात्रमिह गृह्यते ॥ धृषीष्ट । धर्त्ता । धरिष्यते ।
मेङ् प्रतिदाने । १० ॥ मणिमयते । देङ् त्रैङ् पालने । ११ ॥ दयते ॥

इश्च स्थादः ॥ ४ । ३ । ४१ ॥

धातोरात्मनेपदविषयः सिच् किद्वत्स्यात् ॥ अदित । अदिषाताम् ॥

देर्दिङिः परोक्षायाम् ॥ ४ । १ । ३२ ॥

न धायं द्विः ॥ दिग्धे । दिग्याते । त्रायते । अत्रास्त । तत्रे ।
श्यैङ्गतौ । १२ ॥ त्यैङ्गुत्तौ । १३ ॥ वकुङ् कौटिल्ये । १४ ॥
मकुङ्मण्डने । १५ ॥ अकुङ्गलक्षणे । १६ ॥ आनङ्के । श्रीकुङ्गसेचने ।
लोककुङ्दर्शने । १८ ॥ श्लोककुङ्गसङ्गति । १९ ॥ ग्रन्थे इत्यर्थः । स

च ग्रन्थो व्यापारो ग्रन्थ्यमानस्य ग्रन्थितुर्वा, आद्येऽकर्मको, द्वितीये
सकर्मकः । द्रेकृङ् ध्रेकृङ् शब्दोत्साहे । २० ॥ शब्दस्योत्साह
औद्धत्यं, वृद्धिश्च । रेकृङ् शकुङ् शङ्कायाम् । २१ ॥ ककि लौल्ये ।
२२ ॥ कुकि वृकि आदाने । २३ ॥ चुकुके । ववृके । चकि वृप्ति-
प्रतिघातयोः । २४ ॥ चेके । ककुङ् श्वकुङ् त्रकुङ् श्रकुङ् श्रुकुङ्
दौकृङ् त्रौकृङ् ण्वष्कि वस्कि मस्कि तिकि टिकि टीकृङ् सेकृङ्
सेकृङ् रघुङ् लघुङ् गतौ । २५ ॥ ण्वष्कते । लघुङ् भोजननिवृत्ता-
वपि । अघुङ् वघुङ् गत्याक्षेपे । २६ ॥ मघुङ् कैतवे च । २७ ॥
राघृङ् लाघृङ् सामर्थ्ये । २८ ॥ द्राघृङ् आयासे च । २९ ॥
आयामे इत्यन्ये । श्लाघृङ् कत्थने । ३० ॥ लोचृङ् दर्शने । ३१ ॥
षचि सेचने । ३२ ॥ सचते । शचि व्यक्तायां वाचि । ३३ ॥
कचि बन्धने । ३४ ॥ कचुङ् दीप्तौ च । ३५ ॥ श्वचि श्वचुङ् गतौ ।
३६ ॥ वर्चि दीप्तौ । ३७ ॥ मचि मुचुङ् कल्कने । ३८ ॥ मचुङ्
धारणोच्छ्वासपूजनेषु च । ३९ ॥ पचुङ् व्यक्रीकस्त्रे । ४० ॥
पुचि प्रसादे । ४१ ॥ तुष्टुचे । एजृङ् भेजृङ् भ्राजि दीप्तौ । ४२ ॥
इजुङ् गतौ । ४३ ॥ ईजि कुत्सने च । ४४ ॥ ऋजि गतिस्थाना-
र्जनोपार्जनेषु । ४५ ॥ आनृजे । ऋजुङ् भृजैङ् भर्जने । ४६ । तिजि
क्षमानिधानयोः । ४७ ॥

गुप्तिजो गर्हाक्षान्तौ सन् ॥ ३ । ४ । ५ ॥

स्वार्थे ॥ तितिक्षते । सहते इत्यर्थः । घटि चलने । ४८ ॥
स्फुटि विकसने । ४९ ॥ चेष्टि चेष्टायाम् । ५० ॥ गोष्टि लोष्टि
सङ्घाते । ५१ ॥ वेष्टि वेष्टने । ५२ ॥ अटि हिंसातिक्रमयोः । ५३ ॥

दोपान्त्यस्तोपान्त्यो वा । आनहे । एठि हेठि विवाधायाम् । ५४ ॥
 मडुङ् कडुङ् शोके । ५५ ॥ शोकोऽप्राध्यानम् । मडुङ् पलायने ।
 ५६ ॥ चडुङ् एकचर्यायाम् । ५७ ॥ अडुङ् पडुङ् गतौ । ५८ ॥ हुडुङ्
 पिडुङ् सङ्घाते । ५९ ॥ शडुङ् रुजायाश्च । ६० ॥ तडुङ् ताडने ।
 ६१ ॥ स्वडुङ् मदे । ६२ ॥ शडुङ् मन्थे । ६३ ॥ खुडुङ् गति-
 वैकल्ये । ६४ ॥ कुडुङ् दाहे । ६५ ॥ वडुङ् मडुङ् वेष्टने । ६६ ॥
 विभाजने इत्येके । भडुङ् परिभाषणे । ६७ ॥ मडुङ् मार्जने ।
 ६८ ॥ तुडुङ् तोडने । ६९ ॥ भुडुङ् वरणे । ७० ॥ चडुङ् कोपे ।
 ७१ ॥ द्राडुङ् धाडुङ् विशरणे । ७२ ॥ शाडुङ् श्लाघायाम् । ७३ ॥
 ऋफिडादित्वाङ्स्य लत्वे, शालते । वाडुङ् आप्लाव्ये । ७४ ॥
 हेडुङ् होडुङ् अनादरे । ७५ ॥ हिडुङ् गतौ च । ७६ ॥ घिणुङ्
 घुणुङ् ग्रहणे । ७७ ॥ घुणि घूर्णि भ्रमणे । ७८ ॥ पणि
 व्यवहारस्तुत्योः । ७९ ॥ पणायति । व्यवहरति स्तौति वेत्यर्थः ।
 व्यवहारार्थात्पणेरायं नेच्छन्त्यन्ये । शतस्य पणते । अनुबन्धस्याशवि-
 केवले चारिताभ्यादायप्रत्ययान्तान्नात्मनेपदम्, किन्तु आयान्तस्ये-
 ङित्वाभावात् शेषादिति परस्मैपदम् । पणयाश्चकार । पेणे ॥
 इति टवर्गीयान्ताः ॥ यतैङ् प्रयत्ने । ८० ॥ युतृङ् जुतृङ् भासने । ८१ ॥
 विथृङ् वेथृङ् याचने । ८२ ॥ नाथृङ् उपतापैश्वर्याशीःषु च । ८३ ॥

आशिषि नाथः ॥ ३ । ३ । ३६ ॥

एवार्थे कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ सर्पिषो नाथते । सर्पिर्मस्यादित्वा-
 शास्ते । आशिष्येवेति नियमः किम् ? । मधु नाथति । याचते इत्यर्थः ।
 अथुङ् शैथिल्ये । ८४ ॥ ग्रथुङ् कौटिल्ये । ८५ ॥ कत्थि श्लाघा-

नाम् । ८६ ॥ स्विदुङ् श्वेत्ये । ८७ ॥ वदुङ् स्तुत्याभिवादनयोः ।
 ८८ ॥ भदुङ् सुखकल्याणयोः । ८९ ॥ मदुङ् स्तुतिमोदमदस्वप्न-
 गतिषु । ९० ॥ स्पदुङ् किञ्चिच्चलने । ९१ ॥ क्तिदुङ् परिदेवने ।
 ९२ ॥ मुदि हर्षे । ९३ ॥ ददि दाने । ९४ ॥ दददे । हर्दि पुरी-
 षोत्सर्गे । ९५ ॥ अहत्त । अहत्साताम् । ष्वदि स्वदि स्वादि
 आस्वादने । ९६ ॥ ष्वदिरनुभवे सकर्मको रुचावकर्मकः ॥ ऊर्दि
 मानक्रीडयोश्च । ९७ ॥ ऊर्दते । कुर्दि गुर्दि गुदि क्रीडायाम् । ९८ ॥
 सुर्दिमपीच्छन्त्यन्ये । षूदि क्षरणे । ९९ ॥ हादि शब्दे । १०० ॥
 अव्यक्ते शब्दे इत्यन्ये ॥ ङादैङ् सुखे च । १०१ ॥ पर्दि कुत्सिते
 शब्दे । १०२ ॥ स्कुदुङ् आप्रवणे । १०३ ॥ एधि वृद्धौ । १०४ ॥
 एधाञ्चक्रे । एधाञ्चकृद्वे । स्पर्द्धि सङ्घर्षे । १०५ ॥ सङ्घर्षः पराभिभवेच्छा,
 धात्वर्थेनोपसङ्गहादकर्मकः । पस्पर्द्धे ॥ गाधृङ् प्रतिष्ठालिप्साग्रन्येषु ।
 १०६ ॥ प्रतिष्ठायामकर्मकः । बाधृङ् रोटने । १०७ ॥ दधि धारणे ।
 १०८ । देधे । बधि बन्धने । १०९ ॥

शान्दान्मान् बधान्निशानार्जवविचारवैरूप्ये

दीर्घश्चेत्तः ॥ ३ । ४ । ७ ॥

स्वार्थे सन् द्वित्वे पूर्वस्य ॥

सन्यस्य ॥ ४ । १ । ५९ ॥

द्वित्वे पूर्वस्येः ॥ बीभत्सते चित्तम् विकुरुते । इत्यर्थः । नाधृङ्
 नाधृङ्वत् । ११० ॥ पनि स्तुतौ । १११ ॥ पणिवत् । मानि पूजा-
 याम् । ११२ ॥ विचारे, मीमांसते । निपृङ् छिपृङ् छेपृङ् क्षरणे ।

११३ ॥ तेपृङ् कम्पने च । ११४ ॥ दुवेपृङ् केपृङ् गेपृङ् कपुङ्
चलने । ११५ ॥ ग्लेपृङ् दैन्ये च । ११६ ॥ मेपृङ् रेपृङ् लेपृङ्
गतौ । ११७ ॥ त्रपौषि लज्जायाम् । ११८ ॥ अत्रपिष्ट । अत्रप्त ।
त्रेपे । त्रपिता । त्रप्ता । गुपि गोपनकुत्सनयोः । ११९ ॥ गुप्ति-
जोमरिति सनि । जुगुप्सते । अबुङ् रबुङ् शब्दे । १२० ॥ लबुङ्
अवसंसने च । १२१ ॥ कबुङ् वर्णे । १२२ ॥ क्लीबुङ् अधाष्टर्थे ।
१२३ ॥ क्षीबुङ् मदे । १२४ ॥ शीभुङ् चीभुङ् शलिभ कत्यने । १२५ ॥
वलिभ भोजने । १२६ ॥ गलिभ धाष्टर्थे । १२७ ॥ रेभुङ् अभुङ्
रभुङ् लभुङ् शब्दे । १२८ ॥ ष्टभुङ् स्कभुङ् ण्टभुङ् स्तम्भे । १२९ ॥
स्तम्भते । जभुङ् जभैङ् नृभुङ् गात्रविनामे । १३० ॥ जम्भते ।
रभिङ् राभस्ये । १३१ ॥ आरभते । डुलभिष् प्राप्ता । १३२ ॥
अलब्ध । लेभे । भानि क्रोधे । १३३ ॥ क्षमौषि सहने । १३४ ॥
अक्षमिष्ट । अक्षंस्त । चक्षमिषे । चक्षंसे । कमूङ् कान्तौ ।
१३५ ॥ कान्तिरिच्छा ॥

कमेर्णिङ् ॥ ३ । ४ । २ ॥

स्वार्थे ॥ कामयते । णिथ्रीति डे, अकाम् इ अ त इति स्थिते ॥

णेरनिटि ॥ ४ । ३ । ८३ ॥

आशिति प्रत्यये लुक् ॥ अनेन चेययत्वगुणवृद्धिर्दीर्घतागमा
बाध्यन्ते । अनिटीति विषयसप्तम्यपि । तेन चेतनः । अनिटीति
किम् ? । कारयिता ।

उपान्त्यस्यासमानलोपिशास्वृदितो डे ॥ ४ । २ । ५ ॥

धातोर्णौ ह्रस्वः॥ ऊपरे णाविति न धातुविशेषणं किन्तुपान्त्यस्यैव ॥

आद्योऽंश एकस्वरः ॥ ४ । १ । २ ॥

अनेकस्वरस्य धातोः परोक्षाडे परे द्विः॥ इति द्वित्वे ॥

असमानलोपे सन्वल्लघुनि डे ॥ ४ । १ । ६३ ॥

णौ द्वित्वे सति पूर्वस्य धात्वक्षरे कार्यम् ॥

लघोर्दीर्घोऽस्वरादेः ॥ ४ । १ । ६४ ॥

धातोरसमानलोपे ऊपरे णौ द्वित्वे पूर्वस्य लघुनि धात्वक्षरे
स्यात् ॥ अचीकमत । णिङ्भावपक्षे । अचकमत । अयि वयि पयि

आमन्ताल्वाय्येत्नावय् ॥ ४ । ३ । ८५ ॥

॥ कामयाञ्चक्रे ॥

षीद्वम् अयिषीध्वम् ॥

उपसर्गस्यायौ ॥ २ । ३ । १०० ॥

रस्य लः ॥ प्लायते । पलायते । प्लत्ययते । तयि णयि
रक्षणे च । १३७ ॥ दयि दानगतिर्हिसादहनेषु च । १३८ ॥
ऊयैङ् तन्तुसन्ताने । १३९ ॥ पूयैङ् दुर्गन्धविशरणयोः । १४० ॥
क्नूयैङ् शब्दोन्दनयोः । १४१ ॥ क्ष्मायैङ् विधूने । १४२ ॥
स्फायैङ् औप्यायैङ् वृद्धौ । १४३ ॥

दीपजनबुधिपूरितायिप्यायो वा ॥ ३ । ४ । ६७ ॥

कर्तर्यद्यतन्यास्ते परे भिज् वा तलुक् च ॥ अप्यायि ।
अप्यायिष्ठ ॥

प्यायः पीः ॥ ४ । १ । ९१ ॥

परोक्षायां यङि च ॥ पिप्ये । तायृङ् सन्तानपालनयोः ।
१४४ ॥ अतायि । अतायिष्ठ । बलि बलि संवरणे । १४५ ॥
शलि चलने च । १४६ ॥ मलि मलि धारणे । १४७ ॥ भलि
भलि परिभाषणहिंसादानेषु । १४८ ॥ कलि शब्दसङ्ग्रहानयोः ।
१४९ ॥ कलि अशब्दे । १५० ॥ तेवृङ् देवृङ् देवने । १५१ ॥
पेवृङ् सेवृङ् केवृङ् खेवृङ् गेवृङ् ग्लेवृङ् पेवृङ् प्लेवृङ् मेवृङ् म्लेवृङ्
सेवने । १५२ ॥

परिनिवेः सेवः ॥ २ । ३ । ४६ ॥

सस्य पत्वं द्वित्वे अङ्गव्यवाये चापि ॥ परिषिषेवे । पर्यषेवत ।
द्वितीयस्य तु परिसिसेवे । रेवृङ् पवि गतौ । १५३ ॥ पेवे । कागृङ्
दीप्तौ । १५४ ॥ क्लेशि विबाधने । १५५ ॥ भाषि च व्यक्तायां
वाचि । १५६ ॥ ईषि गतिहिंसादर्शनेषु । १५७ ॥ ईषाश्चक्रे ।
गेषृङ् अन्विच्छायाम् । १५८ ॥ येषृङ् प्रयत्ने । १५९ ॥ जेषृङ्
जेषृङ् एषृङ् हेषृङ् गतौ । १६० ॥ रेषृङ् हेषृङ् अव्यक्ते शब्दे ।
१६१ ॥ पर्षि स्नेहने । १६२ ॥ घुषृङ् कान्तिकरणे । १६३ ॥
स्मृङ् प्रमादे । १६४ ॥ कासृङ् शब्दकुत्सायाम् । १६५ ॥ शब्दस्य
कुत्सा रोमः । भाषि दुभ्रासि दुभ्लासृङ् दीप्तौ । १६६ ॥ बभासे ।

भ्रास्यते । भ्रासते । भ्रसे । बभ्रासे । भ्लास्यते । भ्लासते । भ्लेसे ।
 बभ्लासे । रासृङ् णासृङ् शब्दे । १६७ ॥ णसि कौटिल्ये । १६८ ॥
 भ्यसि भये । १६९ ॥ आङ् शसृङ् इच्छायाम् । १७० ॥ आशंसते ।
 ग्रसृङ् ग्लसृङ् अदने । १७१ ॥ घसृङ् करणे । १७२ ॥
 मूर्द्धन्यान्तोऽयमित्येके । ईहि चेष्टायाम् । १७३ ॥ अहुङ् प्लिहि
 गतौ । १७४ ॥ आनंहे । गर्हि गलिह कुत्सने । १७५ ॥ बर्हि बलिह
 प्राधान्ये । १७६ ॥ बर्हि बलिह परिभाषणर्हिसाञ्छादनेषु । १७७ ॥
 दानेऽप्यन्ये । अवलिहद्वम् । अवलिहध्वम् । वेहङ् जेहङ् वाहङ्
 प्रयत्ने । १७८ ॥ द्राहङ् निक्षेपे । १७९ ॥ निद्राक्षेप इत्येके ।
 ऊहि तर्के । १८० ॥ गाहौङ् विलोडने । १८१ ॥ अगाहिष्ट ।
 अगाढ । गाहिषीष्ट । घाक्षीष्ट । गाहिता । गाढा । गाहिष्यते ।
 घाक्ष्यते । ग्लाहौङ् ग्रहणे । १८२ ॥ ग्लाहिता । ग्लाढा । गृहौङ्
 इत्येके । अगर्हिष्ट । अघृक्षत ।

स्वरेऽतः ॥ ४ । ३ । ७५ ॥

सकः प्रत्यये लुक् ॥ अघृक्षाताम् । अघृक्षन्त । गर्हिषीष्ट ॥

सिजाशिषावात्मने ॥ ४ । ३ । ३५ ॥

नाम्युपान्त्ये धातोरनिटौ किद्वत् । घृक्षीष्ट ॥ बहुङ् महुङ्
 वृद्धौ । १८३ ॥ दक्षि शैद्ये च । १८४ ॥ धुक्षि धिषि सन्दी-
 पनक्लेशनजीवनेषु । १८५ ॥ वृक्षि वरणे । १८६ ॥ शिषि विद्यो-
 पादाने । १८७ ॥ भिषि याञ्चायाम् । १८८ ॥ दीक्षि मौण्ड्ये-

ज्योत्स्ननयननियमत्रतादेशेषु । १८९ ॥ अदीक्षिष्ट । ईक्षि दर्शने ।
१९० ॥ ऐक्षत । ऐक्षिष्ट । ईक्षाश्चक्रे ॥

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

॥ अथोभयपदिनः ॥

अग् सेवायाम् १ ॥ अयति । अयते । पिश्रीति डे, अशिश्चि-
यत् । अशिश्चियत् । शिश्चाय । शिश्चिये । श्रीयात् । श्रियिषीष्ट ।
श्रयिता २ । श्रयिष्यति । श्रयिष्यते । अश्रयिष्यत् । अश्रयिष्यत ।
णीं प्रापणे २ । निनयिथ । निनेथ । निन्यिषे । हुं हरणे । ३ ॥
हरति । हरते । अहर्षीत् । अहर्ष्याम् । अहृत । अहृषाताम् ।
अहृषत । जहर्ष्य । जह्रिव । जहे । जह्रिषे । ह्रियात् । हृषीष्ट ।
हृत्ता । हरिष्यति । हरिष्यते । भृग् भरणे । ४ ॥ अभाषीत् ।
अभृत । बभ्रुव । बभ्रुम । बभ्रुषे । भृग् धारणे । ५ ॥ अधाषीत् ।
अधृत । डुकृग् करणे । ६ ॥

कृत्स्नवादेरुः ॥ ३ । ४ । ८३ ॥

कर्त्तरि विहिते क्षिति ॥ अयं तनादौ पाठार्होऽप्यत्र सिचो धुङ्
ह्रस्वादिति नित्यलुगर्थं पठितः शबर्थं चेति लघुन्यासकारः । तेन
करति करते इत्याद्यपि भवति ॥ उश्चोरिति गुणे, करोति ॥

अतः शित्युत् ॥ ४ । २ । ८९ ॥

क्षित्यिविति य उस्तच्चिमित्तस्य कृगोस्त उत् ॥ कुरुतः ।

उकारविधानस्सामर्थ्याद्गुणो न । कुर्वन्ति । करोषि । कुरुष्व ।
कुरुष्व । करोमि ॥

कृगो यि च ॥ ४ । २ । ८८ ॥

षमि चाविति उतो लुक् ॥

कुरुच्छुरः ॥ २ । १ । ६६ ॥

नामिनो रे दीर्घो न ॥ कुर्वः । कुर्मः । कुर्वित्युकारः किम् ? ।
कुरत् शब्द इत्यस्य कूर्यात् । केचिदस्यपि प्रतिषेधमिच्छन्ति ।
कूर्यात् । करोतु । कुरुतात् । कुरुताम् । कुर्वन्तु ॥

असंयोगादोः ॥ ४ । २ । ८६ ॥

प्रत्ययाद्धेलुक् ॥ कुरु । कुरुतात् । अकरोत् । अकार्षात् ।
चकथ । क्रियात् । कुरुते । कुर्वीत । कुरुताम् । अकुरुत । अकृत । चक्रे ॥

संपरेः कृगः स्सट् ॥ ४ । ४ । ९१ ॥

आदिः ॥ संस्करोति ॥

असोडसिवूसहस्सटाम् ॥ २ । ३ । ४८ ॥

परिनिविभ्यः परेषां सः षः ॥ परिष्करोति । भूषासमवाययोरेवेच्छ-
न्त्येके । पूर्वं धातुरूपसर्गेण सम्बध्यते पश्चात् साधनेनेति द्विर्वचनाद-
डागमाच्च पूर्वं स्सडेव । संचस्कार । संचस्करिथ । सम्पस्करोत् ।

उपाद्भूषासमवायप्रतियत्नविकारवाक्याऽध्या-
हारे ॥ ४ । ४ । ९२ ॥

कृग आदिस्सट् ॥ उपस्करोति कन्याम् । तत्र न उपस्कृतम् ।

एधोदकस्योपस्कुरुते । उपस्कृतं शुङ्क्ते । सोपस्कारं सूत्रम् । हिक्की
 अव्यक्ते शब्दे । ७ ॥ अठचूग् गतौ च । ८ ॥ डुयाचूग् याश्चा-
 याम् । ९ ॥ द्विदयमित्येके । डुपचीष् पाके । १० ॥ अपाक्षीत् ।
 अपक्त । राजृग् दुभ्राजी दीप्तौ । ११ ॥ रेजतुः । रराजतुः ।
 भ्रेजतुः । बभ्राजतुः । भ्राजेरिह पाठः षत्वविधावस्यैव ग्रहणार्थः ।
 षत्वमेवाविकल्प्य पुनः पाठ आत्मनेपदानित्यत्वज्ञापनार्थः । तेन
 सेवति, सेवते इत्यादि सिद्धम् । भर्जी सेवायाम् । १२ ॥ बभाज ।
 भेजे । रञ्जी रागे । १३ ॥

अकट्घिनोश्च रञ्जेः ॥ ४ । २ । ५० ॥

शव्युपान्त्यनो लुक् ॥ रजति । रजते । व्यञ्जनानामनिटीत्यत्र
 बहुवचनस्य जात्यर्थत्वादत्रापि वृद्धौ, अराङ्क्षीत् । अरङ्क्त ।
 रेहृग् परिभाषणयाचनयोः । १४ ॥ वेणूग् गतिज्ञानचिन्तानिशामन-
 वादित्रग्रहणेषु । १५ ॥ नान्तोऽप्ययमिति केचित् । चतेग् याचने । १६ ॥
 अचतीत् । अचतिष्ठ । प्रोथृग् पर्याप्तौ । १७ ॥ मिथृग् मेधाहिंस-
 नयोः । १८ ॥ मेथृग् सङ्गमे च । चदेग् याचने । २० ॥ ऊबु-
 न्दृग् निशामने । २१ ॥ अबुदत् । अबुन्दीत् । अबुन्दिष्ट । धान्तो-
 ऽयमिति नन्दी । णिहृग् णेहृग् कुत्सासन्निकर्षयोः । २२ ॥ मिहृग्
 मेहृग् मेधाहिंसयोः । २३ ॥ मेधृग् सङ्गमे च । २४ ॥ शृधृग्
 मृधृग् उन्दे । २५ ॥ बुधृग् बोधने । २६ ॥ अबुधत् । अबो-
 वीत् । अबोधिष्ट । खनृग् अवदारणे । २७ ॥ गमहनेत्यल्लुकि
 वखनतुः । चखने । दानी अवखण्डने । २८ ॥ आर्जवे दीदां-
 गति । दीदांसते । शानी तेजने । २९ ॥ निशाने शीशांसति ।

शीशांसते । अर्थान्तरे तु सनोऽभावे प्रत्ययान्तराण्यपि । शर्पीं
आक्रोशे । ३० ॥ अशाप्सीत् । अशप्त । चायृग् पूजानिशामनयोः । ३१ ॥
व्ययी गतौ । ३२ ॥ अव्ययीत् । अव्ययिष्ट । अली भूषणपर्याप्ति-
वारणेषु । ३३ ॥ धावृग् गतिशुध्योः । ३४ ॥ चीटृग् ऋषीवत् । ३५ ॥
अनृदिदयमित्येके । दाशृग् दाने । ३६ ॥ ऋषी आदानसंवरणयोः ।
३७ ॥ भेषृग् भये । ३८ ॥ भ्रेषृग् चलने च । ३९ ॥ पषी
बाधनस्पर्शनयोः । ४० ॥ सान्तोऽयमित्येके । लषी कान्तौ ।
४१ ॥ अभिलष्यति । अभिलषति । अभिलष्यते । अभिलषते ।
चषी भक्षणे । ४२ ॥ छषी हिंसायाम् । ४३ ॥ चच्छाष ।
चच्छषे । त्विषी दीप्तौ । ४४ ॥ अत्विक्षत् । अत्विक्षत । अषी
असी गत्यादानयोश्च । ४५ ॥ दासृग् दाने । ४६ ॥ माहृग् माने ।
४७ ॥ गुहौग् संवरणे । ४८ ॥

गोहः स्वरे ॥ ४ । २ । ४२ ॥

उपान्त्यस्योत् ॥ निगूहति । निगूहते । न्यगूहीत् । इडभावे
सकि । न्यघुक्षत् । न्यगूहिष्ट । पक्षे ।

दुहदिहलिहगुहो दन्त्यात्मने वा सकः ॥ ४१ । ३ । ७४ ॥

लृक् ॥ न्यगूढ । न्यघुक्षत । जुगूह । जुगूहे । गुह्यात् । गूहि-
षीष्ट । घुक्षीष्ट । गूहिता २ । गोढा २ । गूहिष्यति । घोक्ष्यति ।
गूहिष्यते । घोक्ष्यते । अगूहिष्यत् । अघोक्ष्यत् । अगूहिष्यत ।
अघोक्ष्यत । भ्लक्षी भक्षणे । ४९ ॥ भक्षीत्यन्ये ॥

॥ इत्युभयपदिनः ॥

॥ अथ द्युतादयः ॥

द्युति दीप्तौ । १ ॥ द्योतते ॥

द्युद्भ्योऽद्यतन्याम् ॥ ३ । ३ । ४४ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदं वा ॥ अद्युतत् । अद्योतिष्ठ ॥

द्युतेरिः ॥ ४ । १ । ४१ ॥

द्वित्वे सति पूर्वस्य ॥ दिद्युते । रुचि अभिप्रीत्याञ्च । २ ॥
अरुचत् । अरौचिष्ठ । घुटि परिवर्त्तने । ३ ॥ रुटि लुटि लुठि प्रती-
घाते । ४ ॥ श्विताङ् वणे । ५ ॥ निमिदाङ् स्नेहने । ६ ॥ निष्वि-
दाङ् निष्विदाङ् मोचने च । ७ ॥ शुभि दीप्तौ । ८ ॥ क्षुभि सञ्च-
लने । ९ ॥ णभि तुभि हिंसायाम् । १० ॥ स्रम्भूङ् विश्वासे ।
११ ॥ अस्रभत् । अस्रम्भिष्ठ । अंशूङ् संशूङ् अवस्रसने । १२ ॥
ध्वंसुङ् गतौ च । १३ ॥ द्युताद्यन्तर्गणो वृतादिपञ्चकः । वृतूङ्
वर्त्तने । १४ ॥ अद्युतत् । अवर्त्तिष्ठ ॥

वृद्ध्यः स्यसमीः ॥ ३ । ३ । ४५ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदं वा ॥ वर्त्तिष्यते । पक्षे ॥

न वृद्ध्यः ॥ ४ । ४ । ५५ ॥

परस्य स्ताद्याक्षित आदिरिण् ॥ न चेदसाचात्मनेपदानिमित्तम् ॥
वत्स्यति । स्यन्दौङ् स्रवणे । १५ ॥ अस्यदत् । अस्यन्दिष्ठ ॥
अस्यन्त । स्यन्दिष्यते । स्यन्तस्यते । स्यन्तस्याति । औदिल्लक्षण इङ्

विकल्पः परत्वादनेन बाध्यते । अस्यन्दित्यतः । अस्यन्त्यस्य ।
अस्यन्त्यस्यत् ॥

निरभ्यनोश्च स्यन्दस्याप्राणिनि ॥ २ । ३ । ५० ॥

परिनिवेः सः ष् वा ॥ निःस्यन्दते । निःस्यन्दते वा
तैलम् । अमाणिकर्तृकार्यवृत्तेरिति किम् ? । परिस्यन्दते मत्स्यः ।
वृद्ध् वृद्धौ । १६ ॥ वृद्ध् शब्दकुत्सायाम् । १७ ॥ कृपौङ्
सामर्थ्ये । १८ ॥

ऋरल्लं कृपोऽकृपीटादिषु ॥ २ । ३ । ९९ ॥

कल्पते । अकल्पत् । अकल्पिष्ट । अकल्पत् । चकल्पे । चकल्प-
पिषे । चकल्प्ये ॥

कृपः श्वस्तन्याम् ॥ ३ । ३ । ४६ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदं वा ॥ कल्पतासि । कल्पितासे । कल्पतासे ॥ इति
द्युताद्यन्तर्गणो वृतादिः ॥

॥ इति द्युतादिः ॥

॥ अथ ज्वलन्निः ॥

ज्वल दीप्तौ । १ ॥ ज्वलति । कुच सम्पर्चनकौटिल्यप्रतिष्ठम्भ-
विलेखनेषु । २ ॥ पल्लु पथे गतौ । ३ ॥

श्वयत्यसूवचपतः श्वास्थवोचपत्तम् ॥ ४ । ३ । १०३ ॥

अङि यथासङ्गम् ॥ लृदित्वादङ् । अपत्तत् । अपथीत् । क्वथे

निष्पाके । ४ ॥ मथे विलोढने । ५ ॥ षद्लं विस्मरणगत्यवसादनेषु ।
६ ॥ श्रौतीत्यादिना सीदादेशे सीदति । असदत् । सेदिथ ।
ससत्थ । सत्ता । सत्स्यति ।

सबोऽप्रतेः परोक्षार्थां त्वादेः ॥ २ । ३ । ४४ ॥

उपसर्गस्थानाम्यादेः सः ष ॥ द्वित्वेऽप्यत्रापि । निषीदति ।
न्यषीदत् । निषिषत्सति । निषसाद । अप्रतेः किम् ? । प्रतिसी-
दति । षद्लं शातने । ७ ॥

श्यदेः शिति ॥ ३ । ३ । ४१ ॥

कर्षर्यात्मनेपदम् ॥ श्रीयते । अशदत् । शत्ता । शत्स्यति । बुध
अवममने । ८ ॥ अबोधीत् । अनुस्वारेदयमित्येके । तन्मते, अभौ-
त्सीत् । डुवम् उद्विरणे । ९ ॥ वेमतुः । ववमतुः । भ्रम् खेलने । १० ॥
भ्रम्यति । भ्रमति । भ्रेमतुः । बभ्रमतुः । क्षर सञ्चलने । ११ ॥
सकर्माऽकर्मा चायम् । अक्षारीत् । चल कम्पने । १२ ॥ जल घात्ये ।
१३ ॥ टल टूल वैक्लव्ये । १४ ॥ छल स्थाने । १५ ॥ अषोपदे-
शोऽयमित्यन्ये । हल विलेखने । १६ ॥ णल गन्धे । १७ ॥ बल
प्राणनधान्यावरोधयोः । १८ ॥ बेलतुः । पुल महत्वे । १९ ॥
कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । २० ॥ पल फल शल गतौ । २१ ॥
फलतुः । फलिशल्योः पुनः पाठो ज्वलादिकार्यार्थः । शलेः
परस्मैपदार्थश्च । हुल हिंसासंवरणयोश्च । २२ ॥ कुशं आह्वानरोद-
नयोः । २३ ॥ अक्रुक्षत् । क्रोष्टा । कस गतौ । २४ ॥ रुहं जन्मनि ।
२५ ॥ बीजजन्मनीत्यन्ये । अरुक्षत् । रोढा । रमि क्रीडायाम् ।

२६ ॥ षहि मर्षणे । २७ ॥ असोडेस्यादिना षत्वे, परिषहते ।
असोडेति निषेधात्, परिसोढः । डे, मा परिसीषहत् ॥

स्तुस्वञ्जश्चाटि न वा ॥ २ । ३ । ४९ ॥

परिनिविभ्योऽसोङ्सिब्रसहस्सटां सः षः ॥ पर्यषहत् । पर्यसहत् ।
असहिष्ट । सहिषीष्ट । सहिता ॥

सहिवहेरोच्चावर्णस्य ॥ १ । ३ । ४३ ॥

हस्य तङ्गे परेऽनु लुक् ॥ सोढ्य ॥

॥ इति ज्वलादिः ॥

॥ अथ यजादयः ॥

एते शिवदवर्जा अनिटः ॥ यजिं देवपूजासङ्गतिकरणदानेषु । १॥
यजति । यजते । अयाक्षीत् । अयष्ट ॥

यजादिवश्वचः सस्वरान्तःस्था यट् ॥ ४ । १ । ७२ ॥

परोक्षायां द्वित्वे पूर्वस्य प्रत्यासत्त्या ॥ इयाज ॥

यजादिवचेः किति ॥ ४ । १ । ७९ ॥

सस्वरान्तःस्था यट् ॥ ईजतुः । ईजुः । इयजिथ । इयष्ट ।
ईजे । इज्यात् । यक्षीष्ट । यष्टा २ । यक्ष्यति । यक्ष्यते । वेगु
तन्तुसन्ताने । २ ॥ वयति । अवासीत् ॥

वेर्वय् ॥ ४ । ४ । १९ ॥

परोक्षायां वा ॥ उवाच । किति यति ॥

न वयोय् ॥ ४ । १ ॥ ७३ ॥

वेगः परोक्षायां यत्न ॥ ऊयतुः । उवायिथ । वयादेशामवि ॥

वेरयः ॥ ४ । १ । ७४ ॥

पूर्वस्य परस्य च परोक्षायां यत्न ॥ आत्सन्ध्यक्षरस्येत्यासे ।
ववौ । ववतुः ॥

अविति वा ॥ ४ । १ । ७५ ॥

वेगोऽयन्तस्य परोक्षायां यत्न ॥ ववतुः । ऊवतुः । पक्षे द्वित्वे
कृते परत्वादुवि समानदीर्घे, ऊवतुः ॥

यवृत्सकृत् ॥ ४ । १ । १०२ ॥

अन्तःस्थास्थानम् ॥ इति पश्चाद्वकारस्य न यत् । वविथ ।
ववाथ । ऊयात् । वासीष्ट । व्येय् संवरणे । ३ ॥

व्यस्थवृणवि ॥ ४ । २ । ३ ।

आज ॥

ज्याव्ये व्यधिव्यचिव्यथेरिः ॥ ४ । १ । ७१ ॥

परोक्षायां द्वित्वे पूर्वस्य ॥ वृद्धौ । विव्वायि । विव्यतुः । विव्य-
यिथ । वीयात् । व्याता । व्ययते । अव्यास्त । विव्ये । ह्येय्
स्पृष्टासन्दयोः । ४ ॥ आहयति । आहयते ॥

ह्यालिप्सिचः ॥ ३ । ४ । ६२ ॥

कर्त्तर्यद्यतन्यामङ् ॥ आहत् ॥

वात्सने ॥ ३ । ४ । ६३ ॥

द्विद्वेः कर्त्तर्यघृतन्यामङ् ॥ आहृत । आहृस्त ॥

द्वित्वे ह्रः ॥ ४ । १ । ८७ ॥

सस्वरान्तःस्था यट् ॥ आजुहाव । आजुहुवतुः । आजुहविथ ।
आजुहोथ । जुहुवे । दुवपीं बीजसन्ताने । ५ ॥ छेदने च ।
अवाप्सीत् । अवप्त् । उवाप । ऊपे । उप्यात् । वप्सीष्ट । वहीं
प्रापणे । ६ ॥ अवाक्षीत् । अवोढाम् । अवोढ । अवक्षाताम् ।
उवाह । उवहिथ । उवोढ । ऊहे । उक्षात् । वक्षीष्ट । वोढा २ ।
वक्ष्यति, ते । अथ त्रयः परस्मैपदिनः । दुओश्चि गतिवृद्धयोः ।
७ ॥ श्वयति । द्धेश्वेर्वा इति वा डे द्वित्वे । अशिश्चियत् । पक्षे ऋदि-
च्छवीत्यादिनाऽडि श्वादेशे । अश्वत् । पक्षे । अश्वयीत् ॥

वा परोक्षायडि ॥ ४ । १ । ९० ॥

श्वेः सस्वरान्तःस्था यट् ॥ शुक्ताव । शुशुवतुः । शुशुविथ ।
पक्षे । शिश्वाय । शिश्चियतुः । शिश्चियिथ । शूयात् । श्वयिता ॥ वद
व्यक्तायां वाचि । ८ ॥ वदति । वद्वज्जेति वृद्धौ । अवादीत् ।
उवाद । ऊदतुः । उयात् । वदिता । वसं निवासे । ९ ॥ वसति ।
अवात्सीत् । अवात्ताम् । सस्तःसीति सूत्रे विषयसप्तमीविज्ञानादत्र
सलोपात्प्रागेव तः । उवास । ऊषतुः । उप्यात् । वत्स्यति ।

॥ इति यजादिः ॥

॥ अथ घटादिः ॥

घटिष् चेष्टायाम् । १ ॥ घटते । घटादित्वफलं तु घटयती-

त्यादौ ह्रस्वादिकम् । घटादीनामनेकार्थत्वेऽपि पठितार्थेष्वेव घटादि-
 कार्यविज्ञानम् । तेनार्थान्तरे उद्घाटयतीत्यादौ न ह्रस्वः । विघटय-
 तीति तु करोत्यर्थे णिचि रूपम् । क्षजुङ् गतिदानयोः । २ ॥ अक्ष-
 ज्जिष्ट । क्षज्यादेः स्वरस्यानुपान्त्यत्वेऽपि पाठसामर्थ्यात् विभाषा-
 दीर्घो भवत्येव । अक्षज्जि । अक्षाज्जि । व्यथिष् भयचलनयोः । ३ ॥
 विव्यथे । प्रथिष् प्रख्याने । ४ ॥ अदिष् मर्दने । ५ ॥ स्वदिष्
 स्वदने । ६ ॥ कदुङ् क्रदुङ् कृदुङ् वैकृव्ये । ७ ॥ क्रपि कृपायाम् ।
 ८ ॥ नित्वरिष् सम्भ्रमे । ९ ॥ प्रसिष विस्तारे । १० ॥ प्रसवे
 इत्यन्ये । दक्षि हिंसागत्योः । ११ ॥ श्रां पाके । १२ ॥ स्मृं
 आध्याने । १३ ॥ स्मरति । दृ भये । १४ ॥ दरति । दश्
 विदारणे इति क्रयादिषु पठिष्यमाणस्यापि भये घटादिकार्या-
 र्थमिह पाठः । एव मुत्तरत्रापि । नृ नये । १५ ॥ क्रया-
 दिरयम् । ष्टक स्तक प्रतीघाते । १६ ॥ स्तकति । चक
 तृप्तौ च । १७ ॥ अयमात्मनेपद्यपि । अक कुटिलायां गतौ ।
 १८ ॥ कत्वे हसने । १९ ॥ अकस्वीत् । अग अकवत् । २० ॥
 रगे शङ्कायाम् । २१ ॥ लगे सङ्गे । २२ ॥ हगे हगे षगे सगे घृगे
 स्थगे संवरणे । २३ ॥ वट भट परिभाषणे । २४ ॥ णट नृत्तौ ।
 २५ ॥ गड सेचने । २६ ॥ गडाति । लत्वे गलति । हेड वेष्टने ।
 २७ ॥ हिडयति । लड जिह्वोन्मथने । २८ ॥ लडाति । लत्वे
 ललति । फण कण रण गतौ । २९ ॥ फेणतुः ॥ चण
 हिंसादानयोश्च । ३० ॥ शण श्रण दाने । ३१ ॥ स्रथ
 क्कथ क्रथ कृथ हिंसार्थाः । ३२ ॥ क्रथयति । चौरस्योत्क्राथ-

यतीति तु यौजादिकस्य घञन्ताद्वा णिच् । छद् ऊर्जने ।
 ३३ ॥ छदण् संवरणे इति चुरादिरयम् ॥ मदौ हर्षग्लपनयोः ।
 ष्टन स्तन ध्वन शब्दे । ३५ ॥ स्वन अवतंसने । ३६ ॥ चन हिंसा-
 याम् । ३७ ॥ ज्वर रोगे । ३८ ॥ चल कम्पने । ३९ ॥ हल
 झल चलने । ४० ॥ ज्वल दीप्तौ च । ४१ ॥ केचित्तु दलि बलि
 स्वलि क्षपि त्रीणामपि घटादित्वमिच्छन्ति ॥ दृत् घटादिः ।
 भ्वादिराकृतिगणस्तेन चुलुम्पतीत्यादिसङ्ग्रहः ॥

॥ इति घटादिः ॥

❀ ॥ इति भ्वादयो निरनुबन्धा धातवः ॥ ❀

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराप्र-
 तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतद्विचन्द्रापरनामद्विजयचरणकमलमि-
 लिन्दायमानान्तेवासिसंविग्नशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
 नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायामुत्तरार्द्धे भ्वादिगणः ॥

॥ अथादादयः ॥

अदं प्सांक् भक्षणे । १ ॥ अनद्भ्य इति पर्युदासात् शब् ।
 अत्ति । अत्तः । अदन्ति । अत्ति । अत्थः । अत्थ । अद्धि ।
 अद्दः । अद्दः । अद्यात् । अत्तु । अत्तात् ॥

हुधुटो हेर्धिः ॥ ४ । २ । ८३ ॥

अद्धि ॥ अदानि ॥

अदश्चाट् ॥ ४ । ४ । ९० ॥

रुत्पञ्चकादिस्योः शितोरादिः ॥ आदत् । आदः ॥

घस्ल सनद्यतनीघञचलि ॥ ४ । ४ । ९७ ॥

अदेः ॥ अघसत् ॥

परोक्षायान् न वा ॥ ४ । ४ । १८ ॥

अदर्घस्लृ ॥ जघास । जक्षतुः । जघासिथ । पक्षे आद ।
आदतुः । आदिथ । प्साति । अप्सात् ॥

वा द्विषातोऽनः पुस् ॥ ४ । २ । ९१ ॥

शितोऽवितः ॥ अप्सुः । अप्सान् । अप्सासीत् । पप्सौ ।
भाक् दीप्तौ । २ ॥ अभासीत् । बभौ । बभिय । बभाथ । याक्
प्रापणे । ३ ॥ वाक् गतिगन्धनयोः । ४ ॥ णाक् शौचि । ५ ॥
सत्तौ । श्राक् पाके । ६ ॥ द्राक् कुत्सितगतौ । ७ ॥ माक् रक्षणे ।
८ ॥ लाक् आदाने । ९ ॥ राक् दाने । १० ॥ दाक् लब्धने ।
विच्चाभ दासंज्ञा । तेन अदासीत् । दायात् । ख्याक् प्रकथने ।
१२ ॥ प्रकटन इत्यन्ये । आख्याति ॥

शास्त्वस्व वक्तिख्यातेरङ् ॥ ३ । ४ । ६० ॥

कर्तर्यद्यतन्याम् ॥ अस्यतेः पुण्यादित्वादङि सिद्धेऽपि वचन-
मात्मनेपदार्थम् । आख्यत् । आख्यताम् । आचख्यौ । माक्
पूरणे । १३ ॥ माक् माने । १४ ॥ मेयात् । इक् स्मरणे । १५ ॥
इङ्किवधिनेव प्रयुज्येते । अध्येति । अधीतः ॥

इको वा ॥ ४ । ३ । १६ ॥

स्वरादावविति शिति यः॥ अधियन्ति । पक्षे इयादेशे अधी-
यन्ति । अधीयात् । अध्येतु । अधीहि । अध्ययानि ॥

एत्यस्तेर्वृद्धिः ॥ ४ । ४ । ३० ॥

आदेर्हस्तन्यां विषयेऽमाङ्गा ॥ यस्वाल्लुगपवादोऽयम् । अध्यैत् ।
अध्यैताम् । अध्यायन् । पक्षे अध्यैयन् । पिबैतिदेति सिञ्जलुपि ।

इणिकोर्गाः ॥ ४ । ४ । २३ ॥

अद्यतन्याम् ॥ अध्यगात् । अध्यगाताम् । अध्यगुः । अधीयाय ।
अधीयतुः । अधीययिथ । अधीयेथ । अधीयात् । अध्येता । इण्क्
गतौ । १६ ॥ एति । इतः ॥

ह्विणोरप्विति व्यौ ॥ ४ । ३ । १५ ॥

नामिनः स्वरादौ शिति यथासङ्ख्यम् ॥ यन्ति । अप्वितीति
किम् ? । अजुह्वुः । अयानि । इयात् । ऐत् । अगात् । इयाय ॥

इणः ॥ २ । १ । ५१ ॥

स्वरादौ प्रत्यये इय् ॥ यापवादः । वर्णात्प्राकृतं बलीय इति
न्यायात् पूर्वमियादेशे दीर्घः । ईयतुः । पूर्वेऽपवादा अनन्तरान्
विधीन् बाधन्ते नोत्तरानित्यनेन योऽनेकस्वरस्येत्येव बाध्यते न तु
गुणवृद्ध्यादयस्तेन अयनम्, आयकः यन्ति इत्यादि सिद्धम् । ईयात् ।

आशिषीणः ॥ ४ । ३ । १०७ ॥

उपसर्गात्परस्य ईतः क्ति यदौ ह्रस्वः ॥ उदियात् । इकोऽप्य-

धियादित्यन्ये । दीर्घे सति उपसर्गात्परस्येणोऽभावाच्च ह्रस्वः । अभीयात् ।
ईङ्ण इति प्रश्नेषः किम् ? समेयात् । समीयादिति तु भौवादिकस्य । वीक्
प्रजनकान्त्यसनखादने च । १७ ॥ वेति । इह ईक् इति प्रश्नेषः ।
एति । ईतः । इयन्ति । ईयात् । ऐषीत् । हुंक् अभिगमने । १८ ॥

उत और्विति व्यञ्जनेऽद्वेः ॥ ४ । ३ । ५९ ॥

धातोः प्रत्यये ॥ घौति । घुतः । घुवन्ति । घुंक् प्रसवैश्वर्ययोः ।
१९ ॥ सौति । सुषाव । तुंक् वृत्तिर्हिंसापूरणेषु । २० ॥

यङ्त्तुरुस्तोर्बहुलम् ॥ ४ । ३ । ६४ ॥

अद्वैर्व्यञ्जनादौ विति ईत् परादिः ॥ तवीति । तौति । तुतः ।
तुवन्ति । युक् मिश्रणे । २१ ॥ यौति । अयावीत् । णुक् स्तुतौ ।
२२ ॥ नौति । अन्ये तु युग् णुग् भ्याम् व्यञ्जनादौ विति शिति
ईतमपीच्छन्ति । यवीति । नवीति । केचित्तु तुतः तुवीतः । तुयात् तुवी-
यात् इति सर्वत्र ईत् इत्याहुः । अनावीत् । क्षणुक् तेजने । २३ ॥
स्तुक् प्रसवणे । २४ ॥ दुक्षु रुकुंक् शब्दे । २५ ॥ क्षौति । अक्षावीत् । रौति ।
रवीति । अरावीत् । अकौषीत् । रुहक् अश्रुविमोचने । २६ ॥

रुत्पञ्चकाच्छिदयः ॥ ४ । ४ । ८८ ॥

व्यञ्जनादेरादिरिट् ॥ रोदिति । रुदितः । रुदन्ति । रुद्यात् । रोदितु ॥

दिस्योरीट् ॥ ४ । ४ । ८९ ॥

रुत्पञ्चकाच्छितोरादिः ॥ अरोदीत् । पक्षेऽदश्चाडित्यङागमे ।
अरोदत् । अरुदिताम् । अरुदन् । अरोदीत् । अरुदत् । रुरोद ।

रोदिता । जिष्वपङ्क् शये । २७ ॥ स्वपिति । स्वप्यात् । अस्वा-
प्सीत् । भूस्वपोरित्युत्वे । सुष्वाप ॥

स्वपेर्यङ्ङे च ॥ ४ । १ । ८० ॥

किति सस्वरान्तःस्था यट् ॥ सुषुपतुः । सुष्वापिथ । सुष्वाप्यथ ॥

अवः स्वपः ॥ २ । ३ । ५७ ॥

निर्दुःसुविपूर्वस्य सः षः ॥ सुषुषुपतुः । अन श्वसक् प्राणने । २८ ॥

द्वित्वेऽप्यन्तेऽप्यनितेः परेस्तु वा ॥ २ । ३ । ८१ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्वादेः परस्य नो णः ॥ प्राणिति । हे प्राण ।
परेस्तु पर्यणिति । पर्यनिति । श्वसिति । अश्वासीत् । अश्वसीत् ।
जक्षक् भक्षहसनयोः । २९ ॥ जक्षिति । जक्षितः । जक्षति । अजक्षत् ।
अजक्षीत् । अजक्षिताम् ॥

द्व्युक्तजक्षपञ्चतः ॥ ४ । २ । ९३ ॥

शितोऽवितोऽनः पुस् ॥ अजक्षुः । अजक्षीत् । जजक्ष । दरिद्राक्
दुर्गतौ । ३० ॥ दरिद्राति ।

इर्दरिद्रः ॥ ४ । २ । ९८ ॥

व्यञ्जनादौ शित्यवित्यातः ॥ दरिद्रितः ॥

श्रश्चातः ॥ ४ । २ । ९६ ॥

द्व्युक्तजक्षपञ्चतः शित्यविति लृक् ॥ दरिद्रति । दरिद्रियात् । अदरिद्रुः ॥

दरिद्रोऽद्यतन्यां वा ॥ ४ । ३ । ७६ ॥

लृक् ॥ अदरिद्रीत् । अदरिद्रिष्ठाम् । पक्षे, अदरिद्रासीत् ।

दरिद्राश्चकार ॥

अशित्यस्सन्नूणकज्णकानटि ॥ ४ । ३ । ७७ ॥

दरिद्रो लृक् ॥ ददरिद्रौ । आतो णव औरित्यत्र ओ इत्येव सिद्धे औकारविधानसामर्थ्यादत्राम्बिकल्पः । विषयसप्तमीविज्ञानात् पूर्वमेवाकारलोपे दरिद्रातीति दरिद्रः । अजेव भवति नत्वाकारान्तलक्षणो णः । अक इत्येव सिद्धे णकज्णकयोरुपादानं किम् ? आशिष्यकनि माभूत् । दरिद्रकः । ददरिद्रतुः । दरिद्रयात् । दरिद्रिता । जायृक् निद्राक्षये । ३१ ॥ जागर्त्ति । जायृयात् । जागर्त्तु । नामिनो गुण इति गुणे ॥

व्यञ्जनाद्देः सश्च दः ॥ ४ । ३ । ७८ ॥

धातोः परस्य लृक् यथासम्भवं धातोः ॥ अजागः । नानिष्टार्थेति न्यायेन सन्निपातन्यायोऽत्र न प्रवृत्तस्तेन गुणे कृते देर्लृक् सिद्धः । अजायृताम् ॥

पुस्पौ ॥ ४ । ३ । ३ ॥

नाम्यन्तस्य धातोर्मुणः ॥ अजागरुः ॥

सेः सूधाश्च रुर्वा ॥ ४ । ३ । ७९ ॥

व्यञ्जनान्ताद्धातोः परस्य लृक् ॥ अजागः । न श्वीति वृद्धिनिषेधे, अजागरीत् । जागराश्चकार । पक्षे ॥

जायुर्जिण्वि ॥ ४ । ३ । ५२ ॥

एव ङिति वृद्धिः ॥ जजागार ॥

जागुः किति ॥ ४ । ३ । ६ ॥

गुणः ॥ जङ्गागरतुः । जागर्यात् । जागरिता । चकाष्टिः क्षीप्तौ ।
३२ ॥ चकाधि । चकाद्धि । चकाधीत्येवेत्यन्ये । शासृक् अनुशि-
ष्टौ । ३३ ॥

इसासः शासोऽङ्गव्यञ्जने ॥ ४ । ४ । ११८ ॥

क्रुति ॥ शिष्टः । शासति । शिष्यात् । शास्तु । शिष्टात् ॥

शासऽसूहनः शार्धेधिजहि ॥ ४ । २ । ८४ ॥

हान्तस्य ॥ शाधि । अशात् । अशिष्टाम् । अशासुः । अशाः ।
अशात् । अशिषत् । शशास । शिष्यात् । शासिता । वचंक्
भाषणे । ३४ ॥ वक्ति । वक्तः । वचन्ति । अयमन्तिपरो न प्रयु-
ज्यते इत्यन्ये । वक्तु । वक्तात् । वग्धि । वक्तात् । अवक् । अवो-
चत् । उवाच । ऊचतुः । उवचिथ । उवक्थ । उच्यात् । वक्ता ।
मृजौक् शुद्धौ । ३५ ॥

मृजोऽस्य वृद्धिः ॥ ४ । ३ । ४२ ॥

गुणे सति ॥ मार्ष्टि । मृष्टः ॥

ऋतः स्वरे वा ॥ ४ । ३ । ४३ ॥

मृजेः प्रत्यये वृद्धिः ॥ मार्जन्ति । मृजन्ति । मार्शि । मृज्यात् ।
मार्ष्टु । मृष्टात् । मार्जन्तु । मृजन्तु । मृड्ढि । मृष्टात् । अमार्ष्टु-इ ।
अमार्जन् । अमृजन् । अमार्ष्टु-इ । अमार्जिन्ति । अमार्शीत् । ममार्ज ।
ममार्जतुः । ममृजतुः । मार्जिता । मार्ष्टा । सस्तुक् स्वप्ने । ३६ ॥

संस्ति । असंस्तीत् । विदक् ज्ञाने । ३७ ॥ वेत्ति । वित्तः ॥

तिवां णवः परस्मै ॥ ४ । २ । ११७ ॥

वेत्तेर्वा ॥ वेद । विदतुः । वेत्थ ॥

पञ्चम्याः कृग् ॥ ३ । ४ । ५२ ॥

वेत्तेः परस्याः पञ्चम्याः किदाम् वा स्यात् आमन्ताच्च पञ्च-
म्यन्तःकृगनुप्रयुज्यते ॥ विदां करोतु । वेत्तु । अवेत्-द् । अविताम् ।
अविदुः । अवेः । अवेत्-द् । अवेदीत् ॥

वेत्तेः कित् ॥ ३ । ४ । ५१ ॥

परोक्षाया आम्वा कृभ्वस्ति चानु तदन्तम् ॥ विदाश्चकार ।
विवेद । वेदिता । हनंक् हिंसागत्योः । ३८ ॥ हन्ति । प्रणिहन्ति ॥

यमिरमिनमिगमिहनिमनिवनतितनादेर्धुटि
ङ्किति ॥ ४ । २ । ५५ ॥

लुक् ॥ हतः । घ्नन्ति । हंसि । हन्मि ॥

वमि वा ॥ २ । ३ । ८३ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्रादेः परस्य हन्तेर्नो णः ॥ ग्रहण्मि ।
ग्रहन्मि । हन्यात् ॥

हनः ॥ २ । ३ । ८२ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्रादेः परस्य नो णः ॥ ग्रहण्यात् । हन्तु ।
हतात् । जहि । अहन् । अघ्नन् ।

अद्यतन्यां वा त्वात्मने ॥ ४ । ४ । २२ ॥

विषये हनो वधः ॥ इट ईतीति सिज्लोपे । अवधीत् ।
अल्लुकः स्थानित्वान्न वृद्धिः ॥

अिणवि घन् ॥ ४ । ३ । १०१ ॥

हन्तेः ॥ घातोऽपवादः । जघान ॥

अडे हिहनो हो घः पूर्वात् ॥ ४ । १ । ३४ ॥

द्वित्वे सति ॥ जघ्नतुः । जघनिथ । जघन्थ ॥

हनो वध आशिष्यञौ ॥ ४ । ४ । २१ ॥

विषये ॥ वध्यात् । हन्ता । हनिष्यति । वशक् कान्तौ । ३९ ॥ वष्टि ॥

वशेरयङि ॥ ४ । १ । ८३ ॥

सस्वरान्तःस्थाः क्ति यट् ॥ उष्टः । असक् भुवि । ४० ॥

भास्त्योलुक् ॥ ४ । २ । ९० ॥

अतः शित्यविति ॥ स्तः । सन्ति ॥

अस्तेः सि हस्वेति ॥ ४ । ३ । ७३ ॥

सःप्रत्यये लुक् ॥ असि । स्थः । स्यात् ॥

प्रादुरुपसर्गाद्यस्वरेऽस्तेः ॥ २ । ३ । ५८ ॥

नाम्यादेः सः षः प्रत्यये ॥ प्रादुःष्यात् । प्रादुःषन्ति । एषि ।
आसीत् । आस्ताम् ॥

अस्तिब्रुवोर्भूवचावशिति ॥ ४ । ४ । १ ॥

अभूत् ॥ बभूव । वसक् स्वप्ने । ४१ ॥ सस्ति । सस्तः ।
यङ्लुप् च । ४२ ॥ यङ्लुबन्ता अपि धातवोऽदादौ बोध्याः ॥

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

॥ अथात्मनेपदिनः ॥

इङ्क् अध्ययने । १ ॥ नित्यमधिपूर्वोऽयम् । अधीते । अधी-
याते । अधीषीत । अधीप्रीयाताम् । अधीताम् । अधीयाताम् ।
अध्ययै । अध्ययावहै । अध्यैत । अध्यैयाताम् । अध्यैयत । अध्यैयि ।
अध्यैवहि ॥

वाऽद्यतनीक्रियातिपत्योर्गीङ् ॥ ४ । ४ । २८ ॥

इङ्क् ॥ अध्यगीष्ट । अध्यैष्ट ॥

गाः परोक्षायाम् ॥ ४ । ४ । २६ ॥

विषये इङ्क् ॥ अधिजगे । अध्येषीष्ट । अध्येता । अध्येष्यते ।
अध्यगीष्यत । अध्येष्यत । शीङ्क् स्वप्ने । २ ॥

शीङ् एः शिति ॥ ४ । ३ । १०४ ॥

शेते ॥ शयाति ॥

शीङो रत् ॥ ४ । २ । ११५ ॥

आत्मनेपदस्थस्यान्तः ॥ शेस्ते । अशयिष्ट । ह्नुङ्क् अपनयने ।
३ ॥ ह्नुते । वृद्धैक् प्राणिगर्भविमोचने । ४ ॥ मूते ॥

सूतेः पञ्चम्याम् ॥ ४ । ३ । १३ ॥

गुणो न ॥ सुवै । असविष्ट । असोष्ट । औदित्वादिह विकल्पं बाधित्वा ॥

उवर्णात् ॥ ४ । ४ । ५८ ॥

एकस्वराद्धातोर्विहितस्य कित आदिरिण् ॥ इति निषेधे प्राप्ते परत्वात् स्कृष्टभृ इति नित्यमिति, सुषुविषे । सुषुविद्धे । सुषुविध्वे । पृचैङ् पृजुङ् पिजुकि संपर्चने । ५ ॥ वृजैकिं वर्जने । ६ ॥ णिजुकिं विशुद्धौ । ७ ॥ शिजुकि अव्यक्ते शब्दे । ८ ॥ ईडिङ् स्तुतौ । ९ ॥

ईशीडः सेध्वेस्वध्वमोः ॥ ४ । ४ । ८७ ॥

आदिरिट् ॥ ईडिषे । ईडिध्वे । ईडिण्व । ईडिध्वम् । स्वसा-
हचर्यात् पञ्चमोऽध्वम एव ग्रहणम् । तेन ह्यस्तन्याम् ऐङ्ङुम् ॥ ईरिक्
गतिकम्पनयोः । १० ॥ ईर्ते । ईर्चक्रे । ईशिक् ऐश्वर्ये । ११ ॥
ईष्टे । ईशिषे । ईशिध्वे । ईशिण्व । ईशिध्वम् ॥ वसिक् आच्छादने ।
१२ ॥ वस्ते । वद्ध्वे । आङः शासूकि इच्छायाम् । १३ ॥

आङः ॥ ४ । ४ । १२० ॥

शास आसः क्वावेव इस् ॥ अस्य नियमार्थत्वादिह न ।
आशास्ते । आसिक् उपवेशने । १४ ॥ आस्ते । आसिष्ट । आसां-
चक्रे । कसुकि गतिसातनयोः । १५ ॥ कस्ते । अयमनुदिदपि ।
कस्ते । तालव्यान्तोऽपि । कष्टे । कक्षे । कङ्ङ्वे । णिसुकि चुम्बने ।
१६ ॥ निस्ते । चक्षिक् व्यक्तायां वाचि । १७ ॥ दर्शनेऽप्यन्ये ।
आचष्टे । आचक्षे । आचङ्ङ्वे ।

चक्षो वाचि कशांग् ख्यांग् ॥ ४ । ४ । ४ ॥

अशिति विषये ॥ अख्शासीत् । अक्शासीत् । अक्शास्त ।
अख्शास्त । आख्यत् । आख्यत । विषयसप्तमीविज्ञानात् आक्-
शेयम् । आख्येयम् । वाचीति किम् ? । बोधे विचक्षणः ।

नवा परोक्षायाम् ॥ ४ । ४ । ५ ॥

आचक्षौ ॥ आचख्शौ । आचख्यौ । आचक्शे । आचख्शे ।
आचख्ये । आचचक्षे । आक्शयात् । आक्शेयात् । आख्शयात् ।
आख्शेयात् । आख्येयात् । आख्यायात् । आक्शासीष्ट । २ ॥

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

ऊर्णुगक् आच्छादने । १ ॥

वोर्णोः ॥ ४ । ३ । ६० ॥

अद्व्युक्तस्य व्यञ्जनादौ वित्यौः ॥ ऊर्णोति । ऊर्णोति । ऊर्णुतः ।
ऊर्णोतु । ऊर्णोतु ।

न दिस्योः ॥ ४ । ३ । ६१ ॥

ऊर्णोतिरौः ॥ और्णोत् । और्णोः ।

वोर्णुगः सेटि ॥ ४ । ३ । ४६ ॥

सिचि परस्मैपदे वृद्धिः ॥

वोर्णोः ॥ ४ । ३ । १९ ॥

इङ् डिट् ॥ और्णावीत् । और्णवीत् । और्णुवीत् ।

स्वरादेर्द्वितीयः ॥ ४ । १ । ४ ॥

द्व्युक्तिभाज एकस्वरो द्विः॥ प्राक् तु स्वरे स्वरविधेरित्येव । आटिटत् ॥

अयि रः ॥ ४ । १ । ६ ॥

स्वरादेर्धातोर्द्वितीयस्यांशस्यैकस्वरस्य संयोगादिर्द्विर्न स्यात् ॥
णत्वस्यासिद्धत्वान्नुशब्दस्य द्वित्वम् । ऊर्णुनाव । ऊर्णुनुवतुः ।
ऊर्णुनुविथ । ऊर्णुनविथ । ऊर्णुयात् । ऊर्णुविता । ऊर्णुविता ।
ऊर्णुते । और्णुविष्ट । और्णुविष्ट । षुङ्ग्क् स्तुतौ । २ ॥ स्तौति ।

उपसर्गात् सुसुवसोस्तुस्तुभोऽटथप्यद्वित्वे ॥

२ । ३ । ३९ ॥

नाम्यादेः सः ष् स्यात् ॥ अभिष्टौति । स्तवीति । स्तुते ।
स्तुवाते । अस्तौत् । अस्तवीत् । पर्यष्टौत् । पर्यस्तौत् । अस्तुत ।

धूग्सुस्तोः परस्मै ॥ ४ । ४ । ८५ ॥

सिच आदिरिट् ॥ सु इति सुमात्रस्य ग्रहणम् । अस्तावीत् ।
अस्तोष्ट । तुष्टाव । तुष्टोथ । तुष्टुवे । ब्रूग् व्यक्तायां वाचि । ३॥

ब्रूगः पञ्चानां पञ्चाहश्च ॥ ४ । २ । ११८ ॥

तिवादीनां यथासङ्ख्यं णवादयो वा स्युस्तद्योगे ब्रूगः ॥ आह ।
आहतुः । आहुः । नहाहोर्द्धताविति हस्यते । आत्थ । आहधुः । पक्षे ॥

ब्रूतः परादिः ॥ ४ । ३ । ६३ ॥

व्यञ्जनादौ । विति ईत् ॥ ब्रवीति । ब्रूतः । ब्रुवन्ति । अस्ति-
ब्रुवोरिति वचि । अवोचत् । अवोचत । उवाच । ऊचे । द्विर्षीक्

अमीतौ । ४ ॥ द्वेष्टि । द्विष्टे । अद्वेष्ट् । अद्वेष्ट् । अद्विष्टुः । अद्विष्टन् ।
 अद्विक्षत् । अद्विक्षत । दुर्हीक् क्षरणे । ५ ॥ दोग्धि । दुग्धे । धोक्षि ।
 धुक्षे । अधोक् । अधोग् । अदुग्ध । अधुक्षत् । दुहदिहलिहगुह
 इति सको लुकि । अदुग्ध । पक्षे । अधुक्षत । दुदोह । दुदुहे ।
 दोग्धा । दिर्हीक् लेपे । ६ ॥ देग्धि । दिग्धे । लिर्हीक् आस्वादने ।
 ७ ॥ लेढि । लीढे । लीढः । लीढि । अलेष्ट् । अलेष्ट् । अलीढ ।
 अलिक्षत् । अलीढ । अलिक्षत ।

॥ इति उभयपदिनः ॥

॥ अथादायन्तर्गणो ह्लादिः ॥

हुक् दानादनयोः । १ ॥ दानमिह हविष्पक्षेपः ॥

हबः शिति ॥ ४ । १ । १२ ॥

द्विः ॥ जुहोति । जुहुतः । अन्तो नो लुक् । द्विणोरप्विति
 व्यौ । जुहति । जुहुधि । जुहवानि । अजुहोत् । अजुहवुः । अहौषीत् ॥

भीह्रीभृहोस्तिव्वत् ॥ ३ । ४ । ५० ॥

परोक्षाया आम् वा आमन्ताच्च परे कृभ्वस्तयः परोक्षान्ता
 अनुप्रयुज्यन्ते ॥ जुहवाञ्चकार । जुहाव । जुहविथ । जुहोथ ।
 जुहुवे । ओहांक् त्यागे । २ ॥ जह्राति ॥

हाकः ॥ ४ । २ । १०० ॥

व्यञ्जनावौ शित्यन्निति आत इवा । जहितः । पक्षे ॥

एषामीव्यञ्जनेऽदः ॥ ४ । २ । ९७ ॥

द्व्युक्तजक्षपञ्चतः श्रश्चातः शित्यविति व्यञ्जनादावीः स्यात्
न तु दासंज्ञकस्य । जहीतः । श्रश्चात इत्यालुकि । जहति ॥

यि लुक् ॥ ४ । २ । १०२ ॥

शिति हाकोन्तस्य ॥ जहात् ॥

आ च हौ ॥ ४ । २ । १०१ ॥

हाक ईर्वा ॥ जहाहि । जहिहि । जहीहि । जहिता । जहीता ।
अजहात् । अहासीत् । जहौ । हेयात् । जिभीक् भये । ३॥ बिभेति ।

भियो नवा ॥ ४ । २ । ९९ ॥

व्यञ्जनादौ शित्यविति इः ॥ बिभितः । बिभीतः । बिभ्यति ।
बिभीयात् । बिभियात् । अभैषीत् । भीहीत्यामि । बिभयाश्चकार ।
बिभाय । हीक् लज्जायाम् । ४ ॥ जिह्रेति । जिहीतः । जिह्रियति ।
अह्रैषीत् । जिह्रयाश्चकार । जिहाय । पृक् पालनपूरणयो । ५ ॥

पृथुमाहाडामिः ॥ ४ । १ । ५८ ॥

शिति द्वित्वे पूर्वस्य ॥ पिपत्ति । पिपृतः । पिप्राति । केचित्तु
दीर्घान्तमिमं पठन्ति । तन्मतसङ्गहार्थन्तु पृथ ऋश्चेति विग्रहः । अत
एव च बहुवचनम् । अत्र पक्षे ।

ओष्ठधादुर् ॥ ४ । ४ । ११७ ॥

धातोः परस्य ऋतः क्ति ॥ भ्वादिर्नामिन इति दीर्घे । पिपूर्तः ।
पिपुरति । पिपृयात् । पिपर्तु । पिपृतात् । अपार्षीत् । मतान्तरे ।

पिपूर्यात् । पिपर्तु । पिपूर्त्तात् । अपारीत् ।

ऋः शृदप्रः ॥ ४ । ४ । २० ॥

परोक्षायां वा ॥ पप्रतुः । पक्षे स्चकृष्टुत इति गुणे पपरतुः ।
प्रियात् । पक्षे पूर्यात् । पर्त्ता । पक्षे, परिता । परीता । परिष्यति ।
पक्षे, परिष्यति । परीष्यति । ऋक् गतौ । ६ ॥ द्वित्वे पूर्वस्येत्वे द्वितीयस्य
गुणे पूर्वस्येयादेशे । इयर्त्ति । इयृतः । इयति । इयृयात् । इयर्त्तु । इयृतात् ।
इयृहि । इयराणि । ऐयः । ऐयृताम् । ऐयरुः । सत्यर्त्तेर्वेत्यङ् । आरत् ।
आर्षीत् । आर । आरतुः । ऋष्टव्येद इतीटि । आरिथ । अर्यात् ।
अर्त्ता । अरिष्यति ।

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

ओहांङ्क् गतौ । १ ॥ जिहीते । जिहाते । जिहते । जिहीत ।
जिहीताम् । अजिहीत । अहास्त । जहे । हासीष्ट । माङ्क् मानश-
ब्दयोः । २ ॥ मिमीते । इत्यात्मनेपदिनौ । डुदांक् दाने । १ ॥ ददाति ।
प्रणिददाति । दत्तः । ददति । दत्ते ।

हौ दः ॥ ४ । १ । ३१ ॥

दासंज्ञकस्य हावेर्न च द्विः ॥ देहि । हाविति व्यक्तिनिर्देशादिह
न । दत्तात् । अददात् । अदत्ताम् । अदत्त । अदात् । अदित । ददौ ।
ददे । देयात् । दासीष्ट । डुधांक् धारणे च । २ ॥ प्रणिदधाति ।

धागस्तथोश्च ॥ २ । १ । ७८ ॥

चतुर्थान्तस्य दादेरादेर्दस्य सध्वोः प्रत्यययोश्चतुर्थः॥ धत्तः । अत्रास-
द्विधित्वाद्बन्धनसामर्थ्याद्वाऽऽतोऽलोपस्य न स्थानिवद्भावः । अनुबन्धनि-
र्देश किम् । “तिवा शबानुबन्धेन निर्दिष्टं यद्गणेन च एकस्वरनिमित्तं च
पञ्चैतानि न यङ्लुपि ॥१॥” इति न्यायात् यङ्लुबन्तस्य माभूत् । के-
चित्तु यङ्लुगन्तस्यापीच्छन्ति । चतुर्थान्तस्येत्येव । दधाति । दधति ।
धेहि । अदधात् । अधत्ताम् । धत्ते । अधात् । अधित । दुडुभृङ्क्
पोषणे च ।३॥ बिभर्त्ति । बिभृते । अबिभः । अबिभृताम् । अबिभरुः ।
अबिभृत । अभाषीत् । अभृत । बिभरांचकार । बभार । बभर्थ ।
बभृव । बिभरांचक्रे । बभ्रे । भ्रियात् । भृषीष्ट । णिजृंकी शौचे च ।४॥

निजां शित्येत् ॥ ४ । १ । ५७ ॥

निजिविजिविषां शिति द्विच्चे पूर्वस्यैत् ॥ नेनेक्ति । नेनेक्ते ।

छुद्युक्तोपान्त्यस्य शिति स्वरे ॥ ४ । ३ । १४ ॥

नामिनो गुणो न ॥ नेनिजानि । नेनिजै । अनेनेक्-ग् । अनेनेक्त ।
अनिजत् । अनैक्षीत् । अनिक्त । अनिक्षाताम् । विजृंकी पृथग्भावे ।५॥
वेवेक्ति । वेवेक्ते । विष्णुंकी व्याप्तौ ।६॥ वेवेष्टि । वेवेष्टे । अवेवेट्-ड् ।
अवेविष्ट । अविषत् । अविक्षत ।

॥ इत्युभयपदिनः ॥

वृत् ह्रादयः॥ अन्यत्रेमे धातवोऽपि सन्ति ॥ घृक् क्षरणदीप्त्योः ।
हृक् प्रसह्यकरणे । संक् गतौ । ससर्त्ति । भसंक् भर्त्सनदीप्त्योः ।
बभस्ति । किंक् कितक् ज्ञाने । चिकेति । चिकेत्ति । तुरक् त्वरणे ।

तुतोर्त्ति । भिषक् शब्दे । दिधेष्टि । धनक् धान्ये । दधन्ति । जनक्
जनने । जजन्ति । गाक् स्तुतौ । जिगाति । जिगातः । जिगाति ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराप्र-
तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतदृष्टिचन्द्रापरनामदृष्टिविजयचरणकमलमि-
ल्लिन्दायमानान्तेवासिसंविग्नशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायामुत्तरार्द्धेऽदादयः ॥

॥ अथ दिवादयः ॥

दिवूच् क्रीडाजयेच्छापणिद्युतिस्तुतिगतिषु । १ ॥

दिवादेः इयः ॥ ३ । ४ । ७२ ॥

कर्त्तरि बिहिते शिति ॥ भ्वादेरितिदीर्घे । दीव्यति । दीव्येत् ।
अदेवीत् । जृष् जृषच् जरसि । २ ॥ ऋतां क्लितीर् । जीर्यति । अजरत् ।
अजारीत् । जजार । स्कृच्छत इति गुणे । जृभ्रमेत्येत्वे । जेरतुः ।
जजरतुः । जीर्यात् । जरीता । जरिता । शौच् तक्षणे । ३ ॥

ओतः इये ॥ ४ । २ । १०३ ॥

धातोलुक् ॥ इयति । अशात् । अशासीत् । शाता । दौच् छौच्
छेदने । ४ ॥ षौच् अन्तकर्मणि । ५ ॥ स्यति । व्रीडच् लज्जायाम् । ६ ॥
नृतैच् नर्तने । ७ ॥

कृतचृतनृतदृदतृदोऽसिचः सादेर्वा ॥ ४ । ४ । ५० ॥

स्ताद्यक्षितः आदिरिट् ॥ नर्त्तिष्यति । नत्स्यति । कुथच् पूति-

भावे । ८ ॥ पुथच् हिंसायाम् । ९ ॥ गुथच् पस्विष्टे । १० ॥ राधंच्
वृद्धौ । ११ ॥ वृद्धेरन्यत्र राधनोति । व्यधंच् ताडने ॥ १२ ॥

ज्याव्यधः कृति ॥ ४ । १ । ८१ ॥

सस्वरान्तःस्था ष्टुत् ॥ विध्यति । अव्यात्सीत् । विव्याधा विविधतुः ।
क्षिपंच् प्रेरणे । १३ ॥ पुष्पच् विकसने । १४ ॥ तिम तीम छिम छीमच्
आर्द्रभावे । १५ ॥ शिवूच् उतौ । १६ ॥ परिषीव्यति । पर्यषीव्यत् । परि-
षिषेव । शिवूच् गतिशोषणयोः । १७ ॥ ष्टिवू क्षिवूच् निरसने । १८ ॥
तिष्ठेव । टिष्ठेव । इषच् गतौ । १९ ॥ इयेष । एषिता । इच्छेति-
निर्देशान्नेह संहलुभेच्छेतीड्विकल्पः । ऊदिदयमित्यन्ये । इष्ट्वा ।
एषित्वा । इष्टः । इष्टवान् । णसूच् निरसने । २० ॥ ऋसूच् वृद्धिदी-
प्त्योः । २१ ॥ त्रसैच् भये । २२ ॥ भ्रासभ्लासेति वा श्ये । त्रस्यति ।
त्रसति । जृभ्रमेति वैत्वे । त्रसतुः । तत्रसतुः । व्युसच् दाहे । २३ ॥
षान्तोऽयमित्यन्ये । अव्योसीत् । षह पुहच् शक्तौ । २४ ॥ ससाह ।
सेहतुः । पुषंच् पुष्टौ । २५ ॥ लृदिदित्यङि । अपुषत् । उचच् सम-
वाये । २६ ॥ औचत् । लुटच् विलोटने । २७ ॥ ष्विदांच् गात्रप्र-
क्षरणे । २८ ॥ क्लिदौच् आर्द्रभावे । २९ ॥ निमिदाच् स्नेहने । ३० ॥

मिदः श्ये ॥ ४ । ३ । ५ ॥

उपान्त्यस्य गुणः ॥ मेद्यति । निक्षिदाच् मोचने च । ३१ ॥
क्षुधंच् बुध्क्षायाम् । ३२ ॥ श्रुधंच् शौचे । ३३ ॥ कुधंच् कोपे । ३४ ॥
षिधूंच् संराद्धौ । ३५ ॥ असिधत् । रुधूच् वृद्धौ । ३६ ॥ आर्यत् ।
गृधूच् अभिकाङ्क्षायाम् । ३७ ॥ अगृधत् । रधौच् हिंसा-
संराद्धयोः । ३८ ॥

रध इटि तु परोक्षायामेव ॥ ४ । ४ । १०१ ॥

स्वरात्परः स्वरादौ प्रत्यये नोऽन्तः ॥ ररन्ध ररन्धतुः । ररन्धिथ । ररन्धिव । रधिता । रद्धा । तृपौच् प्रीतौ । ३९ ॥ तृप्यति । अत्रा-
प्सीत् । आताप्सीत् । अतर्पीत् । अतृपत् । हृपौच् हर्षमोहनयोः । ४० ॥
कुपच् क्रोधे । ४१ ॥ गुपच् व्याकुलत्वे । ४२ ॥ युप रूप लुपच्
विमोहने । ४३ ॥ डिपच् क्षेपे । ४४ ॥ ण्डुपच् समुच्छ्राये । ४५ ॥
लुभच् गाढर्चे । ४६ ॥ लोभिता । लोब्धा । क्षुभच् सञ्चलने । ४७ ॥
णभ तुभच् हिंसायाम् । ४८ ॥ नशौच् अदर्शने । ४९ ॥ नश्यति ।

नशः शः ॥ २ । ३ । ७८ ॥

अदुरूपसर्गान्तःस्थाद्रादेः परस्य नो णः ॥ प्रणश्यति । श इति
किम् ? प्रनष्टः । नशेरणोपदेशत्वात् पूर्वेणासिद्धेर्विध्यर्थमिदम् ।

नशेर्नेश् वाऽडि ॥ ४ । ३ । १०२ ॥

अनेशत् । अनशत् ।

नशो धुटि ॥ ४ । ४ । १०९ ॥

स्वरात्परः प्रत्यये नोऽन्तः ॥ नंष्टा । नशिता । नङ्क्ष्यति । न-
शिष्यति । कुशच् श्लेषणे । ५० ॥ भृशू भ्रंशूच् अधःपतने । ५१ ॥
वृशच् वरणे । ५२ ॥ कृशच् तनुत्वे । ५३ ॥ शुषंच् शोषणे । ५४ ॥
दुषंच् वैकृत्ये । ५५ ॥ श्लिषंच् आलिङ्गने । ५६ ॥

श्लिषः ॥ ३ । ४ । ५६ ॥

अनिटोऽद्यतन्यां सक् ॥ अश्लिषत् । पुण्यादित्वादाङि प्राप्ते वच-
नम् । पुरस्तादपवादा अनन्तरान्विधीन् बाधन्ते नोत्तरान् इत्यङ्
एव बाधा न विचः । आश्लेषि कन्या देवदत्तेन । अनिट इत्येष ।

श्लिषू दाहे इत्यस्य अश्लेषीत् । अभाक्षीदित्यर्थः ।

नासत्वाश्लेषे ॥ ३ । ४ । ५७ ॥

वर्तमानात् श्लिषः सक् ॥ समश्लिषद् गुरुकुलम् । उपाश्लिष-
ज्जतु च काष्ठं च । पृथग्योगात् पूर्वेणापि प्राप्तः प्रतिषिध्यते । व्यत्य-
श्लिषत काष्ठानि । असत्त्वाश्लेषे इति किम् ? व्यत्यश्लिषन्त मिथु-
नानि । प्लुषूच् दाहे । ५७ ॥ अनूदिदयमित्येके । अितृषच् पिपा-
सायाम् । ५८ ॥ तुषं हृषच् तुष्टौ । ५९ ॥ रुषंच् रोषे । ६० ॥
प्युष् प्युस् पुसच् विभागे । ६१ ॥ विसच् प्रेरणे । ६२ ॥ कुसच्
श्लेषे । ६३ ॥ असूच् क्षेपणे । ६४ ॥ अस्यति । आस्थत् । यस्मूच्
प्रयत्ने । ६५ ॥ यस्यति । यसति । संयस्यति । संयसति । जस्मूच्
मोक्षणे । ६६ ॥ हिंसार्थोऽप्ययमित्येके । तस्मू दस्मूच् उपक्षये । ६७ ॥
वस्मूच् स्तम्भे । ६८ ॥ वुसच् उत्सर्गे । ६९ ॥ मुसच् खण्डने । ७० ॥
मसैच् परिणामे । ७१ ॥ शमू दमूच् उपशमे । ७२ ॥

शमससकस्य इये ॥ ४ । २ । १११ ॥

दीर्घः ॥ शाम्यति । प्रणिशाम्यति । अशमत् । तमूच् काङ्क्षा-
याम् । ७३ ॥ श्रमूच् खेदतपसोः । ७४ ॥ भ्रमूच् अनवस्थाने । ७५ ॥
भ्राम्यति । भ्रामति । भ्रेमतुः । बभ्रमतुः । क्षमौच् सहने । ७६ ॥ क्षाम्यति ।
क्षमिता । क्षन्ता । मदैच् हर्षे । ७७ ॥ क्लमूच् ग्लानौ । ७८ ॥ क्लाम्यति ।
क्लामति । अक्लमत् । मुहौच् वैचित्ये । ७९ ॥ मोहिता । मोग्धा ।
मोढा । द्रुहौच् जिघांसायाम् । ८० ॥ द्रोहिता । द्रोग्धा । द्रोढा ।
ष्णुहौच् उद्विरणे । ८१ ॥ णिहौच् प्रीतौ । ८२ ॥ दृत् पुषादिः ॥

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

पूङ्गौच् प्राणिप्रसवे । १ ॥ स्रूयते । असत्रिष्ट । असोष्ट । सुषुविषे ।
सुषुविषे । सविता । सोता । दूङ्च् परितापे । २ ॥ दीङ्च्
क्षये । ३ ॥ दीयते ॥

यवकृति ॥ ४ । २ । ७ ॥

विषये दीङ् आत् ॥ अदास्त ॥

दीय् दीङः कृति स्वरे ॥ ४ । ३ । ९३ ॥

अक्षिति ॥ दिदीये । दाता । धीङ्च् अनादरे । ४ ॥
भीयते । अधेष्ट । दिध्ये । मीङ्च् हिंसायाम् । ५ ॥ रीङ्च् श्रवणे
६ ॥ लीङ्च् श्लेषणे । ७ ॥

लीङ्गुलिनोर्वा ॥ ४ । २ । ९ ॥

यपि खलचल्वजितेऽङ्किति च विषये आत् ॥ अलास्त ।
अलेष्ट । लिलये । लेता । लाता ॥ डीङ्च् गतौ । ८ ॥ विहायसा
गतावित्यन्ये । व्रीङ्च् वरणे । ९ ॥ अत्रेष्ट । वृत् स्वादिः । तत्फलं तु
क्तयोस्तस्य नस्वम् । पीङ्च् पाने । १० ॥ ईङ्च् गतौ । ११ ॥
ईयते । अयाञ्चक्रे । प्रीङ्च् प्रीतौ । १२ ॥ युर्जिच् समाधौ । १३ ॥
अयुक्त । सृजिच् विसर्गे । १४ ॥ अमृष्ट । असृक्षाताम् । सृक्षीष्ट ।
स्रष्टा । वृतूचि वरणे । १५ ॥ अवर्त्तिष्ट । वावृतु इत्यन्ये । पर्दिच्
गतौ । १६ ॥ प्रणिपद्यते ।

निच् ते पदस्तलुक् च ॥ ३ । ४ । ६६ ॥

कर्त्तर्यद्यतन्याः ॥ अपाप्ति । अपत्साताम् । पेदे । पत्सीष्ट । विदिच्
सत्तायाम् । १७ ॥ अविच् । सिदिच् दैन्ये । १८ ॥ युधिच्
सम्प्रहारे । १९ ॥ अयुद्ध । युत्सीष्ट । अनो रुधिच् कामे । २० ॥

बुधिं मूर्तिं च ज्ञाने । २१ ॥ अर्धोधि । अर्धुद्ध । अर्धुत्साताम् ।
अनिच्छ प्राणने । २२ ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । २३ ॥

जा ज्ञाजनोऽत्यादौ ॥ ४ । २ । १०४ ॥

क्षित्यनन्तरे ॥ जायते । अत्यादाविति किम् ? यच्छुपि जंजन्ति ।
दीपजनेति अिचि ।

न जनबधः ॥ ४ । ३ । ५४ ॥

औ कृति ठिणति च वृद्धिः ॥ अजनि । अजनिष्ठ । बधिरत्र बध-
बन्धन इत्ययं गृह्यते । यस्य बीभत्सत इति वैरूप्यं एव सन्निध्यतेऽ-
न्यत्र बधते इत्येव । भक्षकश्चेन्नास्ति बधकोऽपि न विद्यते । अन्ये ल-
गणपठितं वधिं हिंसार्थं मन्यन्ते, प्रत्युदाहरन्ति च ववाध । जज्ञे ।
जनिता । दीपैचि दीप्तौ । २४ ॥ अदीपि । अदीपिष्ठ । तर्पिच् ऐश्वर्ये
वा । २५ ॥ तपं धूप सन्ताप इत्यस्यै वैश्वर्ये दिवादित्वेमात्मन-
पदित्वं च वा विधीयते । तप्यते । अतस्त । पक्षे ऐश्वर्येऽपि भवादित्वं
परस्मैपदित्वं च । पुरैचि आप्यायने । २६ ॥ अचूरि । अचूरिष्ठ ।
चूरैच् ज्वरैचि जरायाम् । २७ ॥ धूरैच् मूरैचि गतौ । २८ ॥
शूरैचि स्तम्भे । २९ ॥ तूरैचि त्वरायाम् । ३० ॥ घूरादयो
हिंसायां च । ३१ ॥ चूरैचि दाहे । ३२ ॥ क्षिचिच् उपतापि । ३३ ॥
अक्षेचिष्ठ । लिचिच् अल्पत्वे । ३४ ॥ काचिच् दीप्तौ । ३५ ॥ वा-
सिच् शब्दे । ३६ ॥

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

शर्किच् मर्षणे । १ ॥ अशाक्षीत् । अशक्त । शशाक । शेके ।

शृङ्गैश्च पूतिभावे । २ ॥ अशोचीत् । अशुचत् । अशोचिष्ट । रठर्जीच्
 रागे । ३ ॥ शर्पीच् आक्रोशे । ४ ॥ मृषीच् तितिक्षायाम् । ५ ॥
 अमर्षीत् अमर्षिष्ट । गर्हीच् बन्धने । ६ ॥ प्रणहति । प्रणहते ।
 अनात्सीत् । अनद्ध । ननाह । नेहे ॥ इत्युभयपदिनः ॥ दिवादिभ्वा-
 दिवदाकृतिगणः, तेन क्षीयते मृग्यति इत्यादि ।

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराप्र-
 तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतद्वद्धिचन्द्रापरनामद्वद्धिविजयचरणकमलमि-
 लिन्दायमानान्तेवासिसंविग्मशास्त्रीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
 नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभाष्यामुत्तरार्द्धे दिवादयः ॥

॥ अथ स्वादिः ॥

शृङ्गट् अभिषवे । १ ॥

स्वादेः श्नुः ॥ ३ । ४ । ७५ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति ॥ उश्नोरिति गुणे । सुनोति । सुनुते ॥

वम्यऽविति वा ॥ ४ । २ । ८७ ॥

असंयोगात् परो य उस्तस्य प्रत्ययसम्बन्धिनो लुक् ॥ सुन्वः ।
 सुनुवः । सुन्मः । सुनुमः । सुनु । सुनुतात् । असावीत् । अभिषुणोति ।
 अभ्यषुणोत् । अभिसुषाव ।

सुगः स्यसनि ॥ २ । ३ । ६२ ॥

सः ष् न ॥ अभिसोष्यति । शिङ्गट् बन्धने । २ ॥ शिङ्गट्
 निशातने । ३ ॥ डुमिङ्गट् प्रक्षेपणे । ४ ॥

मिग्मीगोऽखलचलि ॥ ४ । २ । ८ ॥

यप्यङ्किति च विषये आत् ॥ अमासीत् । अमास्त । ममौ ।
मिम्ये । चिंण्ट् चयने । ५ ॥

चेः किर्वा ॥ ४ । १ । ३६ ॥

सन्परोक्षयोर्द्विस्वे सति पूर्वस्मात्परस्य ॥ चिकाय । चिचाय ।
चिक्ये । चिच्ये । धृण्ट् कम्पने । ६ ॥ अधावीत् । अधविष्ट ।
अधोष्ट । उदन्तोऽनिट् चायमित्येके । स्तृण्ट् आच्छादने । ७ ॥
अस्तार्षीत् ॥

संयोगाहतः ॥ ४ । ४ । ३७ ॥

धातोः परयोरात्मनेपदविषयसिजाशिषोरादिरिङ्वा ॥ अस्तरिष्ट ।
अस्तृत । तस्तार । तस्तरे । स्तर्यात् । स्तरिषीष्ट । स्तृषीष्ट । कुण्ट्
हिंसायाम् । ८ ॥ अकार्षीत् । अकृत । वृण्ट् वरणे । ९ ॥ अवारीत् ॥

इट् सिजाशिषोरात्मने ॥ ४ । ४ । ३६ ॥

वृत आदिर्वा ॥ अवरीष्ट । अवरिष्ट । अवृत । ववरिथ ।

ऋवर्णश्च्युर्णुगः कितः ॥ ४ । ४ । ५७ ॥

एकस्वराद्धातोर्विहितस्य कित आदिरिङ्न् । ववृषे । वरि-
षीष्ट । वृषीष्ट ।

॥ इत्युभयपदिनः ॥

हिट् गतिवृद्धयोः । १ ॥ ग्रहिणोति । जिघाय । श्रुण्ट् श्रवणे ।
२ ॥ गतावित्यन्ये । गृणोति । अश्रौषीत् । शुश्राव । शुश्रुववृः ।
शुश्रोथ । दुडुण्ट् उपतापे । ३ ॥ पृण्ट् प्रीतौ । ४ ॥ स्मृण्ट् पाकने च ।

५ ॥ स्पृष्ट इत्येके । शक्लृष्ट शक्तौ । ६ ॥ शक्नुषन्ति । शक्नुहि ।
अशक्तम् । तिक तिग षष्ट हिंसायाम् । ७ ॥ आधावास्कन्दनेऽपी-
त्येके । सेयतुः । राधं साधं संसिद्धौ । ८ ॥

अवित्परोक्षासेट्थवोरेः ॥ ४ । १ । २३ ॥

राधेर्हिसार्थस्य स्वरस्य न च द्विः ॥ अपरेधतुः । वध इत्येव ।
आरराधतुः । असात्सीत् । अपोपदेशोऽयम् । पोपदेशोऽयमित्येके ।
क्रधृष्ट वृद्धौ । ९ ॥ आर्धोत् । आनर्थ । आप्लृष्ट व्याप्तौ । १० ॥
आपत् । तृपट् प्रीणने । ११ ॥ क्षुभ्नादित्वाण्णत्वाभावे । तृमौति ।
अतर्पीत् । दम्भृष्ट दम्भे । १२ ॥ दम्भोति । ददम्भ ।

दम्भः ॥ ४ । १ । २८ ॥

स्वरस्वावित्परोक्षायामेर्न च द्विः तद्योगे च नो लुक् ॥ देभतुः ।

ये वा ॥ ४ । १ । २९ ॥

दम्भेःस्वरैस्त्वैर्न च द्विः तद्योगे च नो लुक् ॥ देभिथ । ददम्भिथ ।
दभ्यात् । कृबुष्ट हिंसाकरणयोः । १३ ॥ कुणोति । अकुण्वीत् ।
चकुण्व । धिबुष्ट गतौ । १४ ॥ धिनोति । अधिम्बीत् । विधिन्व ।
विधृषाट् प्रागल्भ्ये । १५ ॥

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

ष्टिषिट् आस्कन्दने । १ ॥ स्तिघ्नते । अशौटि व्याप्तौ । २ ॥
सङ्घातेऽप्यन्ये । अशिष्ट । आष्ट । आनशे । अशिषीष्ट । असीष्ट ।

॥ इत्यात्मनेपदिनौ ॥

इति श्रीतपोगङ्गाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पसम्-

तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतश्रीष्टद्धिचन्द्रापरनामष्टद्धिविजयचरणकम-
लमिलिन्दायमानान्तेवासिसंविग्नशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीवि-
जयनेमिसूरिविरचितायां लघुहमप्रभायां स्वादयः ॥

॥ अथ तुदादयः ॥

तुदीत् व्यथने । १ ॥

तुदादेः शः ॥ ३ । ४ । ८१ ॥

कर्त्तरि विहिते शिति ॥ तुदति । तुदते । अतौत्सीत् । अतुत्त ।
भस्ज्जीत् पाके । २ ॥

ग्रहव्रश्चभस्जप्रच्छः ॥ ४ । १ । ८४ ॥

सस्वरान्तःस्थाः क्ति यट् ॥ भृज्जति ।

भृज्जो भर्ज् ॥ ४ । ४ । ६ ॥

अशिति वा ॥ अभार्क्षीत् । अभ्राक्षीत् । अभर्ष्ट अभ्रष्ट । बभर्ज ।
बभ्रज्ज । बभर्जिथ । बभर्ष्ट । बभ्रज्जिथ । बभ्रष्ट । परत्वाद्भर्जादेशेऽपि
स्थानिवद्भावात्पूर्वेण स्वरेण सह यट् । भृज्यात् । भृज्यात् । क्षिपीत्
प्रेरणे । ३ ॥ अक्षैप्सीत् । अक्षिप्त । दिर्शीत् अतिसर्जने । ४ ॥
अदिक्षत् । अदिक्षत । कृषीत् विलेखने । ५ ॥ अकार्षीत् । अक्राक्षीत् ।
अकृक्षत् । अकृष्ट । अकृक्षत । मुच्छृंती मोक्षणे । ६ ॥

मुचादितृफट्फगुफशुभोभः शे ॥ ४ । ४ । ९९ ॥

स्वरान्तोः ॥ मुञ्चति । अमुचत् । अमुक्त । पिचीत् क्षरणे ।
७ ॥ सिञ्चति । अभिषिञ्चति । ह्वालिबित्यङि । असिचत् । आसि-

चत । असिक्त । विदूढंती लाभे । ८ ॥ विन्दति । अविदत् । अविक्त ।
 लुप्तंती छेदने । ९ ॥ लुम्पति । अलुपत् । अलुप्त । लिपीत् उपदेहे ।
 १० ॥ लिम्पति । अलिपत् । अलिपत । अलिप्त ॥

॥ इत्युभयपदिनः ॥

कृतैत् छेदने । ११ ॥ कृन्तति । अकर्त्तीत् । कर्त्स्यति । कर्त्ति-
 ष्यति । खिदंत् परिघाते । १२ ॥ खिन्दति । अखैत्सीत् । पिशत्
 अवयवे । १३ ॥ पिशति । अपेशीत् ।

॥ वृत मुचादिः ॥

रिपित् गतौ । १४ ॥ रियति । पियति । धित् धारणे । १५ ॥
 धियति । क्षित् निवासगत्योः । १६ ॥ वृत् मेरणे । १७ ॥ अभिषु-
 वाति । अभ्यषुवत् । अभिसुषाव । सविता । वृत् प्राणत्यागे । १८ ॥

म्रियतेरद्यतन्याशिषि च ॥ ३ । ३ । ४२ ॥

शिति कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ रिःशक्येति रित्वे इयादेशे । म्रियते ।
 अमृत । ममार । मृषीष्ट । मरिष्यति । कृत् विक्षेपे । १९ ॥ किरति ।

किरो लवने ॥ ४ । ४ । ९३ ॥

उपाद्विषये स्सडादिः ॥ उपस्कीर्य मद्रका लुनन्ति ।

प्रतेश्च वधे ॥ ४ । ४ । ९४ ॥

उपात् किरतेः स्सडादिः ॥ प्रतिस्किरणं उपस्किरणं वा ह ते
 वृषल भूयात् । प्रतिचस्करे नखैः । गृत् निगरणे । २० ॥

नवा स्वरे ॥ २ । ३ । १०२ ॥

प्रः प्रत्यये विहितस्य रोल स्यात् ॥ गिलति । गिरति । विहित-
विशेषणं किम् ? गिरः । लिखत् अक्षरविन्यासे । २१ ॥ कुटादिरय-
मित्येके । तन्मते लिखनीयम् । जर्च झर्चत् परिभाषणे । २२ ॥
तर्जनेऽपीत्येके । चादिरयमित्यन्ये । चर्चति । त्वचत् संवरणे । २३ ॥
रुचत् स्तुतौ । २४ ॥ ओव्रश्चौत् छेदने । २५ ॥ वृश्चति । अव्रश्चीत् ।
अव्राक्षीत् । वृश्च्यात् । ऋच्छत् इन्द्रियप्रलयमूर्त्तिभावयोः । २६ ॥
गतावपीत्यन्ये । ऋच्छति । आच्छीत् । आनच्छ । आनच्छतुः ।
विच्छत् गतौ । २७ ॥ विच्छायति । विच्छतीत्यप्यन्ये । विच्छायां-
चकार । विविच्छ । उछैत् विवासे । २८ ॥ उच्छांचकार । मिच्छत्
उत्केशे । २९ ॥ उछुत् उठछे । ३० ॥ उठछांचकार । प्रच्छत्
क्षीप्सायाम् । ३१ ॥ पृच्छति ।

अनुनासिके च च्छवः शूट् ॥ ४ । १ । १०८ ॥

क्वौ धुडादौ च प्रत्यये धातोः ॥ अमाक्षीत् । पप्रच्छ ।
पृच्छयात् । उज्जत् आर्जवे । ३२ ॥ सज्जत् विसर्गे । ३३ ॥ अस्मा-
क्षीत् । ससर्जिथ । सस्रण्ड । रुजोत् भङ्गे । ३४ ॥ अरौक्षीत् ।
भुजोत् कौटिल्ये । ३५ ॥ दुमर्जोत् शुद्धौ । ३६ ॥ मज्जाति ।

मर्जेः सः ॥ ४ । ४ । ११० ॥

स्वरात्परस्य धुडादौ प्रत्यये न् अन्तः ॥ अमाङ्क्षीत् । मम-
ज्जिथ । ममङ्क्थ । जर्ज झर्जत् परिभाषणे । ३७ ॥ उज्जत् उत्सर्गे । ३८ ॥
दोपान्त्यः । जुडत् गतौ । ३९ ॥ पृढ मृढत् सुखने । ४० ॥ कडत्-
मदे । ४१ ॥ भक्षणेऽयमित्यन्ये । कुटादिरयमित्येके । पृणत् म्रीणने । ४२ ॥
तुणत् कौटिल्ये । ४३ ॥ मृणत् हिंसायाम् । ४४ ॥ द्रुणत् गतिकौ-

टिल्ययोश्च । ४५ ॥ वृणत् शुभे । ४६ ॥ मुणत् प्रतिज्ञाने । ४७ ॥
 कुणत् शब्दोपकरणयोः । ४८ ॥ घुण घूर्णत् भ्रमणे । ४९ ॥ चृतैत्
 हिंसाग्रन्थयोः । ५० ॥ चर्त्तिष्यति । चत्स्यति । शुदंत् प्रेरणे
 । ५१ ॥ अयमुभयपदीत्यन्ये । षद्लृत् अवसादने । ५२ ॥ सीदति ।
 असदत् । इहास्य पाठो वान्तादेशार्थः । ज्वलादिपाठस्तु णविकल्पार्थः ।
 विधत् विधाने । ५३ ॥ जुन शुनत् गतौ । ५४ ॥ छुंप्त् स्पर्शे ।
 ५५ ॥ रिफत् कथनयुद्धहिंसादानेषु । ५६ ॥ ऋफदित्येके । तृफ
 तृम्फत् तृप्त् । ५७ ॥ मुचादितृफेति ने । तृम्फति । नविधानबलाञ्ज-
 लुगभावः । तृम्फेस्तु तृफति । पान्तावेतावित्यन्ये । शे नलुचं च ने-
 च्छन्ति । ऋफ ऋम्फत् हिंसायाम् । ५८ ॥ ऋफति । नलुचं नेच्छ-
 न्त्येके । इकारोपान्त्यो रादिश्चायमित्यन्यः । हफ हम्फत् उत्कृष्टे । ५९ ॥
 गुफ गुम्फत् ग्रन्थने । ६० ॥ उभ उम्भत् पूरणे । ६१ ॥ शुभ
 शुम्भत् शोभार्थे । ६२ ॥ हभैत् ग्रन्थे । ६३ ॥ लुभत् विमोहने ।
 ६४ ॥ लोभिता । लोब्धा । कुरत् शब्दे । ६५ ॥ क्षुरत् विलेखने ।
 ६६ ॥ खुरत् छेदने च । ६७ ॥ घुरत् भीमार्थशब्दयोः । ६८ ॥
 पुरत् अग्रगमने । ६९ ॥ मुरत् संवेष्टने । ७० ॥ मुरत् ऐश्वर्यदीप्त्योः ।
 ७१ ॥ सुसोर । षोषदेशोऽयमित्यन्ये । स्फर स्फलत् स्फुरणे । ७२ ॥
 किलत् श्वैत्यक्रीडनयोः । ७३ ॥ इलत् गतिस्वप्नक्षेपणेषु । ७४ ॥
 हिलत् हावकरणे । ७५ ॥ शिल सिलत् उठ्ठे । ७६ ॥ सिसेल ।
 षोषदेशोऽयमित्येके । तिलत् स्नेहने । ७७ ॥ चलत् विलसने । ७८ ॥
 चिलत् कसने । ७९ ॥ विलत् वरणे । ८० ॥ बिलत् भेदने । ८१ ॥
 णिलत् गहने । ८२ ॥ मणिलति । मिलत् श्लेषणे । ८३ ॥ स्पृशंत्
 संस्पर्शे । ८४ ॥ अस्पाक्षीत् । अस्पाक्षीत् । अस्पृक्षत् । रुशं रिशंत्

हिंसायाम् । ८५ ॥ विशन् प्रवेशने । ८६ ॥ मृशन् आमर्शने ।
८७ ॥ लिङ्गं रूपैत् गतौ । ८८ ॥ इषत् इच्छायाम् । ८७ ॥ इच्छति ।
एषिता । एष्टा । मिषत् स्पृष्टायाम् । ९० ॥ वृहौत् उद्यमे । ९१ ॥
बर्हिता । वर्हा । तृहौ तृहौ स्तृहौत् स्तृहौत् हिंसायाम् । ९२ ॥ अथ
कुटादिः । कुटत् कौटिल्ये । ९३ ॥

कुटादेर्ङिद्ददज्जिणत् ॥ ४ । ३ । १७ ॥

प्रत्ययः ॥ अकुटीत् । अणिनादिति किम् ? चुक्रोट । गुत् पुरीषोत्सर्गे
। ९४ ॥ गुवति । अगुषीत् । धृत् गतिस्थैर्ययोः । ९५ ॥ णूत् स्तवने । ९६ ॥
अनुवीत् । धूत् विधूने । ९७ ॥ कुचत् संक्कोचने । ९८ । व्यचत्
व्याजीकरणे । ९९ ॥

व्यचोऽनसि ॥ ४ । १ । ८२ ॥

सस्वरान्तःस्था क्लिति र्हृत् ॥ विचति । विव्याच । विविचतुः ।
अकृत्प्रत्यये नायं कुटादिरित्यन्ये । गुजत् शब्दे । १०० ॥ घुटत् प्रती-
घाते । १०१ ॥ गुडादित्यन्ये । चुट छुट वुटत् छेदने । १०२ ॥
व्रुटयति । व्रुटति । तुटत् कलहकर्मणि । १०३ ॥ मृटत् आक्षेपप्रमर्द-
नयोः । १०४ ॥ स्फुटत् विकसने । १०५ ॥ पुट लुठत् संश्लेषणे ।
१०६ ॥ लुड इत्यन्ये । कृडत् घसने । १०७ ॥ घनत् इत्यन्ये ।
कुडत् बाल्ये च । १०८ ॥ गुडत् रक्षायाम् । १०९ ॥ जुडत् बन्धने ।
११० ॥ तुडत् तोडने । १११ ॥ लुड घुड स्थुडत् संवरणे । ११२ ॥
बुडत् उत्सर्गे च । ११३ ॥ भुड भुडत् संघाते । ११४ ॥ संवरणे-
ऽप्यन्ये । दुड हुड वुडत् निमज्जने । ११५ ॥ चुणत् छेदने । ११६ ॥
डिपत् क्षेपे । ११७ ॥ कुरत् छेदने । ११८ ॥ कुर्यात् । स्फुरत्

स्फुरणे । ११९ ॥ चलन इत्यन्ये ।

निर्नेः स्फुरस्फुलोः ॥ २ । ३ । ५३ ॥

सः षो वा ॥ निःष्फुरति । निःस्फुरति । निष्फुरति । निस्फुरति ।

वेः ॥ २ । ३ । ५४ ॥

स्फुरस्फुलोः सः षो वा ॥ विस्फुरति । विस्फुरति । स्फुलत् ।
संचये च । १२० ॥

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

कुङ् कूङ्त् शब्दे । १२१ ॥ अकुत । अकुविष्ट । गुरौति उद्यमे ।
१२२ ॥ वृत् कुटादिः ॥ पृङ्त् व्यायामे । १२३ ॥ व्याप्तिर्यते ।
हृङ्त् आदरे । १२४ ॥ आद्रियते । वृङ्त् स्थाने । १२५ ॥ औवि-
जैति भयचलनयोः । १२६ ॥ अयं प्राय उत्पूर्वः ॥

विजेरिट् ॥ ४ । ३ । १८ ॥

डिङ्त् ॥ उदविजिष्ट । ओलजैङ् औलस्जैति व्रीडायाम् ।
१२७ ॥ ष्वञ्जित् सङ्गे । १२८ ॥

स्वञ्जश्च ॥ २ । ३ । ४५ ॥

उपसर्गस्थान्नाम्यादेः सो द्वित्वे ष्यट्यपि ष् स्यात् परोक्षायां
त्वादेरेव । परिष्वजते । पर्यष्वजत । पर्यस्वजत । नञ्वा निर्दिष्टस्या-
नित्यत्वादिष्टि अस्वञ्जिष्ट ।

स्वञ्जेर्नवा ॥ ४ । ३ । २२ ॥

परोक्षा किङ्त् ॥ परिष्वजते । परिष्वजते । स्वङ्क्ता । जुषैति

प्रीतिसेवनयोः । १२९ ॥

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतद्विचन्द्रापरनामद्विचन्द्रविजयचरणकम-
लमिलिन्दायमानान्तेवासिसंविग्रशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीवि-
जयनेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायान्तुदादयः ॥

रुधंपी आवरणे । १ ॥

रुधां स्वराच्छूनो नलुक् च ॥ ३ । ४ । ८२ ॥

कर्त्तरि शिति ॥ रुणाद्धि । रुन्धः । रुन्धन्ति । अरुधत् । अरौ-
त्सीत् । रुन्धे । अरुद्ध । रिचूंपी विरेचने । २ ॥ रिणक्ति । रिङ्क्ते ।
विचूंपी पृथग्भावे । ३ ॥ विनक्ति । विङ्क्ते । युजूंपी योगे । ४ ॥
युनक्ति । युङ्क्ते । अयुनक् । क्षुदंपी संपेषे । ५ ॥ भिदंपी विदा-
रणे । ६ ॥ छिदंपी द्वैधीकरणे । ७ ॥ उच्छृदंपी दीप्तिदेवनयोः ।
८ ॥ वमनेऽप्यन्ये । छृणत्ति । छृन्ते । छत्स्यति । छर्द्द्विष्यति । उत्तृदंपी
हिंसानादरयोः । ९ ॥ तृणत्ति । तृन्ते ।

॥ इति उभयपदिनः ॥

पृचैप् सम्पर्के । १० ॥ पृणक्ति । वृचैप् वरणे । ११ ॥
जान्तोऽयमित्यन्ये । जान्तोऽपि वर्जनार्थ इत्येके । तञ्चू तञ्जौप् सङ्को-
चने । १२ ॥ अतनक् ॥ भञ्जौप् आमर्दने । १३ ॥ भुजंप् पालना-
भ्यवहारयोः । १४ ॥

भुनजोऽत्राणे ॥ ३ । ३ । ३७ ॥

कर्त्तरि आत्मनेपदम् ॥ ओदनं भुङ्क्ते । भुनज इति किम् ?
ओष्ठौ निर्भुजति । अत्राण इति किम् ? पृथ्वीं भुनक्ति । अन्ये तु
उभयपदिनमेनं मन्यन्ते ॥ अञ्जौप् व्यक्तिघ्नक्षणकान्तिगतिषु । १५ ॥
अनक्ति । अङ्गिध । आनक् ।

सिचोऽञ्जेः ॥ ४ । ४ । ८४ ॥

आदिरिट् ॥ आञ्जीत् । अञ्जिता अङ्क्ता । ओविजैप् भयच-
रुनयोः । १६ ॥ कृतैप् वेष्टने । १७ ॥ कर्त्तिष्यति । कत्स्यति ।
चन्दैप् क्लेदने । १८ ॥ शिष्टलृप् विशेषणे । १९ ॥ शिण्डि । शिण्डिड ।
पिष्टलृप् सठचूर्णने । २० ॥ हिस् तृह्प् हिंसायाम् । २१ ॥ हिन-
स्ति । अहिनत् ।

तृहः श्रादीत् ॥ ४ । ३ । ६२ ॥

व्यञ्जनादौ विति ॥ तृणेढि । तृण्डः । तृहन्ति ।

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

स्विदिप् दैन्ये । २२ ॥ स्विन्ते । विदिप् विचारणे । २३ ॥
भिङ्धैपि दीप्तौ । २४ ॥ इन्धाश्चक्रे । सम्पूर्वकस्य तु सम्बिन्धा-
श्चक्रे । समीधे ।

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहमूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितमीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमल-
मेलिन्दायमानान्तेवासिसंविग्रशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-

नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायां रूधादयः ॥

तनूयी विस्तारे । १ ॥ तनोति । तनुते । तन्वः । तनुवः ।

तन्भ्यो वा तथासि न्णोश्च ॥ ४ । ३ । ६८ ॥

सिचो लुप् न चेट् । अतत । अतनिष्ट । अतथाः । अतनिष्ठाः ।
षण्यूयी दाने । २ ॥

सनस्तत्रा वा ॥ ४ । ३ । ६९ ॥

सनो लुपि सत्यामा वा ॥ असात । असत । असाथाः । असथाः ।
तत्रेति किम् ! असनिष्ट । क्षणूग् क्षिणूयी हिंसायाम् । ३ ॥ अक्षणीत् ।
क्षेणोति । उप्रत्ययनिमित्तमुपान्त्यगुणं नेच्छन्त्येके । अमुं न पठन्त्येके ।
ऋणूयी गतौ । ४ ॥ अर्णोति । अर्णुते । आर्त्त । आर्णिष्ट । तृणूयी
अदने । ५ ॥ तर्णोति । घृणूयी दीप्तौ । ६ ॥ घर्णोति । घृणुते ।

॥ इत्युभयपदिनः ॥

वनूयि याचने । १ ॥ वनुते । मनूयि बोधने । २ ॥ मेने ।

॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमल-
मिलिन्दायमानान्तेवासिसंविग्नशास्त्रीयतपोच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायां तनादयः ॥

डुर्क्रांश्च द्रव्यविनिमये । १ ॥

क्रथादेः ॥ ३ । ४ । ७९ ॥

कर्तृविहिते शिति भ्राः । क्रीणाति । क्रीणीतः । क्रीणन्ति ।
क्रीणीयात् । अक्रीषीत् । अक्रेष्ट । षिंश् बन्धने । २॥ प्रींश् तृप्ति-
कान्त्योः । ३॥ श्रींश् पाके । ४॥ मींश् हिंसायाम् । ५॥
प्रमीणाति । अमासीत् । ममौ । युंश् बन्धने । ६॥ स्कुंश्
आप्रवणे । ७॥

स्तम्भूस्तुम्भूस्कम्भूस्कुम्भूस्कोः इना च ॥

३ । ४ । ७८ ॥

कर्तृविहिते शिति श्नुः । स्तम्भ्वादयश्चत्वारः सौत्राः सर्वे रोध-
नार्थाः । प्रथमतृतीयौ स्तम्भार्थौ, द्वितीयो निष्कोषणार्थः, तुर्यो धारणे
इत्येके । स्कुनाति । स्कुनोति । स्कुनीते । स्कुनुते ।

अङ्प्रतिस्तब्धनिस्तब्धे स्तम्भः ॥ २ । ३ । ४१ ॥

उपसर्गस्थानाम्यादेः सो द्वित्वेऽप्यट्यपि ष् स्यात् । विष्ट-
भ्राति । व्यष्टभत् । व्यष्टम्भीत् । वितष्टम्भ । प्रत्यष्टभ्रात् । ङादि-
वर्जनं किं ? व्यतस्तम्भत् । प्रतिस्तब्धः । निस्तब्धः ।

अवाच्चाश्रयोर्जाविदूरे ॥ २ । ३ । ४२ ॥

गम्यमाने स्तम्भः सो द्वित्वेऽप्यट्यपि ष् स्यात् ङविषयश्चेत् स्त-
म्भिर्न स्यात् । दुर्गमवष्टम्भ्राति । अवतष्टम्भ । अवाष्टम्भनात् । अहो
वृषभस्य अवष्टम्भः । अवष्टब्धा शरत् । अवष्टब्धा सेना । चकारोऽङ्
इत्यस्य अनुवृत्त्यर्थः अनुक्तसमुच्चयार्थश्च । तेनोपष्टब्ध इत्यपि ।
ङपावादित्यकृत्वा चकारेण सूचनमनित्यार्थम् । तेनोपस्तब्ध इत्यपि ।
अङ् इत्येव । अवातस्तम्भत् ।

स्कम्भनः ॥ २ । ३ । ५५ ॥

वेः सः ष् नित्यं स्यात् । विष्कभ्राति । श्नुप्रत्यये तु न । विस्कभ्राति ।

व्यञ्जनाच्छ्रुनाहेरानः ॥ ३ । ४ । ८० ॥

स्तभान । उत्तभान । विष्कभाण । व्यञ्जनादिति किम् ! लुनीहि ।
श्नाहेरितिकिम् ? अश्नाति । उत्तभ्नुहि । क्नूगश् शब्दे । ८॥ द्रूगश्
हिंसायाम् । ९ ॥ गतावित्यन्ये । ग्रहीश् उपादाने । १० ॥

गृहणोऽपरोक्षयां दीर्घः ॥ ४ । ४ । ३४ ॥

विहितस्य इटः ॥ ग्रहीता । अपरोक्षायामिति किम् ? जगृहिव ।
पूगश् पवने । ११ ॥

प्वादेर्ह्रस्वः ॥ ४ । २ । १०५ ॥

शित्यत्यादौ ॥ पुनाति । पुनीते । वृत्करणपर्यन्ताः प्वादयः ।
प्वादेरिति किम् ? व्रीणाति । श्रीणाति । आगणान्तात् प्वादय इत्यन्ये ।
वृत्करणं ल्वादिपरिसमाप्त्यर्थम् । तन्मते त्रिणाति त्रिणाति इत्येव ।
जानातीत्यत्र तु विधानसामर्थ्यान्न ह्रस्वः । लृगश् छेदने । १२ ॥
ध्रूगश् कम्पने । १३ ॥ अधावीत् । अधविष्ट । अधोष्ट । स्तृगश्
आच्छादने । १४ ॥ अस्तरिष्ट । अस्तरिष्ट । अस्तीर्ष्ट । स्तरिषीष्ट ।
स्तीर्षीष्ट । कृगश् हिंसायाम् । १५ ॥ वृगश् वरणे । १६ ॥
अवरिष्ट । अवरिष्ट । अवृष्ट । वूर्यात् । वरिषीष्ट । वूर्षीष्ट ॥

॥ इति उभयपदिनः ॥

ज्यांश् हानौ । १ ॥ वयोहानावित्येके । ज्याव्यध इति ऋति ॥

दीर्घमवोऽन्त्यम् ॥ ४ । १ । १०३ ॥

ऋत् ॥ जिनाति । अज्यासीत् । जिज्यौ । जिज्यतुः । रींश् गतिरे-

षणयोः । १२ ॥ लींश् श्लेषणे । ३ ॥ अलासीत् । अलैषीत् । लिलाय ।
 ललौ । लिल्यतुः । ल्लींश् वरणे । ४ ॥ गतावित्यन्ये । ल्लींश् गतौ । ५ ॥
 कृ मृ शृश् हिंसायाम् । ६ ॥ शृणाति । शृणीहि । विशश्रतुः । विशशरतुः ।
 पूश् पालनपूरणयोः । ७ ॥ पपरतुः । पप्रतुः । वृश् वरणे । भरणेऽपि ।
 भृंश् भर्जने च । ८ ॥ भर्त्सने इत्यन्ये । दृश् विदारणे । ९ ॥ भय
 इत्यन्ये । दद्रतुः । ददरतुः । जृश् वयोहानौ । १० ॥ नृश् नये । ११ ॥
 गृश् शब्दे । १२ ॥ ऋश् गतौ । १३ ॥ अराञ्चकार । ईर्यात् ॥

॥ वृत् प्वादिल्वादिश्च ॥

ज्ञांश् अवबोधने । १५ ॥ जानाति । जानीतः । अज्ञासीत् ।
 क्षिंश् हिंसायाम् । १६ ॥ त्रींश् वरणे । १७ ॥ त्रींश् भरणे । १८ ॥
 हेठश् भूतप्रादुर्भावे । १९ ॥ हिठश् इत्यन्ये । हेठ्णाति । हेठान ।
 मृडश् सुखने । २० ॥ श्रन्थश् मोचनप्रतिहर्षणयोः । २१ ॥ श्रन्थनाति ।

वा श्रन्थग्रन्थो नलुक् च ॥ ४ । १ । २७ ॥

स्वरस्यावित्परोक्षासेट्थवोरेर्न च द्विः ॥ श्रेथतुः । शश्रन्थतुः ।
 मन्थश् विलोडने । २२ ॥ मथान । ग्रन्थश् सन्दर्भे । २३ ॥ ग्रेथिथ ।
 जग्रन्थिथ । कुन्थश् सङ्केशे । २४ ॥ मृदश् क्षोदे । २५ ॥ गुधश्
 रोषे । २६ ॥ बन्धंश् बन्धने । २७ ॥ अभान्त्सीत् । अवान्द्वाम् ।
 क्षुभश् सञ्चलने । २८ ॥ क्षुभ्नाति । क्षुभाण । गभ तुभश् हिंसायाम् । २९ ॥
 नभ्नाति । प्रणभ्नाति । खवश् भूतप्रादुर्भावे । ३० ॥ खौनाति । खौ-
 नीहि । ऊटं नेच्छन्त्येके । तन्मते खन्नाति । चान्तोऽयमित्यन्ये ।
 खच्चाति । क्लिशौश् विबाधने । ३१ ॥ अक्लेशीत् । अक्लिषत् ।

अशश् भोजने । ३२ ॥ इषश् आभीक्ष्ण्ये । ३३ ॥ विषश् विप्रयोगे ।
मुष प्लुषश् स्नेहसेचनपूरणेषु । ३५ ॥ मुषश् स्तेये । ३६ ॥ पुषश्
पुष्टौ । ३७ ॥ कुषश् निष्कर्षे । ३८ ॥

निष्कुषः ॥ ४ । ४ । ३९ ॥

स्ताद्यशित आदिरिङ् वा ॥ निष्कोष्टा । निष्कोशिता । निरकुक्षत् ।
निरकोषीत् । ध्रुश् उठच्छे । ३९ ॥ उधश् इत्येके ।

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

वृङ्श् सम्भक्तौ । १ ॥ वृणीते । अवरीष्ट । अवरीष्ट । अवृत ।

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराप्र-
तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमलमि-
लिन्दायमानान्तेवासिसंविग्नशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायामुत्तरार्द्धे ऋचादयः ॥

चुरण् स्तेये । १ ॥

चुरादिभ्यो णिच् ॥ ३ । ४ । १७ ॥

स्वार्थे ॥ णिचो गित्वाभावात् फलवति कर्त्तव्यात्मनेपदं नास्ति ।
अन्ये तु उभयपदित्वमिच्छन्ति णिज् विकल्पं च । चोरयति । अचू-
चुरत् । इह पचुण्चितुण्प्रभृतीनां सनकारनिर्देशमकृत्वा उदित्करणं
चुरादिणिचोऽनित्यत्वज्ञापकम् । तेन चोरति चिन्तति इत्यादि सिद्धम् ।
घुषेरविशब्दे इत्यत्र विशब्दप्रतिषेधेन ज्ञाप्यतेऽनित्यश्चुरादिणिच् इति ।
उपान्त्यस्येति ॥ ४ । २ । ३५ ॥ सूत्रे लघोर्दीर्घ इति ॥ ४ । १ । ६४ ॥
सूत्रे च णिच्वजात्याश्रयणात् णिजन्तात् णिग्यपि अचूचुरत् । पृष्

पूरण । २ ॥ ऋदन्तोऽयमित्येके । घृण् स्रवणे । ३ ॥ शुल्क वल्कण्
 भाषणे । ४ ॥ नक् धक्कण् नाशने । ५ ॥ चक्क चुक्कण् व्यथने ।
 ६ ॥ टकुण् बन्धने । ७ ॥ अर्कण् स्तवने । ८ ॥ आर्चिकत् ।
 पिच्चण् कुहने । ९ ॥ पचुण् विस्तारे । १० ॥ प्रपञ्चयति । म्लेछण्
 म्लेछने । ११ ॥ ऊर्जण् बलप्राप्तनयोः । १२ ॥ तुजु पिजुण् हिंसा-
 बलदाननिकेतनेषु । १३ ॥ क्षजुण् कृच्छ्रजीवने । १४ ॥ पूजण् पूजा-
 याम् । १५ ॥ गज मार्जण् शब्दे । १६ ॥ मर्चमर्ज्जावप्येके पठन्ति ।
 तिजण् निशाने । १७ ॥ वज व्रजण् मार्गणसंस्कारगत्योः । १८ ॥
 रुजण् हिंसायाम् । १९ ॥ नटण् अवस्यन्दने । २० ॥ चौरस्य उन्ना-
 टयति । तुट चुट चुडु छुटुण् छेदने । २१ ॥ कुट्टण् कुत्सने च । २२ ॥
 पुट चुट पुट्टण् अल्पीभावे । २३ ॥ पुट मुटण् सञ्चूर्णने । २४ ॥
 अट्ट स्मिटण् अनादरे । २५ ॥

न बदनं संयोगादिः ॥ ४ । १ । ५ ॥

स्वरादिर्धातोर्द्वितीयस्यैकस्वरांशस्य द्विः ॥ आट्टिटत् ॥ अट्ट
 अल्पीभावे इत्येके । लुण्टण् स्तेये च । २६ ॥ स्लिटण् स्नेहने
 । २७ ॥ घट्टण् चलने । २८ ॥ खट्टण् संवरणे । २९ ॥ षट्ट
 स्फिटण् हिंसायाम् । ३० ॥ षट्ट बलदाननिकेतनेष्वपीत्यन्ये ।
 स्फिटण् अनादरे इत्यन्ये । स्फुटण् परिहासे । ३१ ॥ कीटण्
 वर्णने । ३२ ॥ बन्धे इत्यन्ये । वट्टण् विभाजने । ३३ ॥ ङान्तोऽयमि-
 त्येके । रुटण् रोषे । ३४ ॥ शठ श्वठ श्वटुण् संस्कारगत्योः । ३५ ॥
 शुठण् आलस्ये । ३६ ॥ शुठुण् शोषणे । ३७ ॥ गुठुण् वेष्टने । ३८ ॥
 लडण् उपसेवायाम् । ३९ ॥ लत्वे, उपलालयति । जिह्वोन्मथने घटा-

दित्वात् णिगि ह्रस्वे लङ्यति । स्फुडुण् परिहासे । ४० ॥ ओलडुण्
उत्क्षेपे । ४१ ॥ ओदिदयमित्यन्ये । पीडण् गहने । ४२ ॥

भ्राजभासभाषदीपपीडजीवमीलकणरणवणभण-
श्रणहेहेठलुटलुपलपां न वा ॥ ४ । २ । ३६ ॥

ङपरे णौ उपान्त्यस्य ह्रस्वः ॥ अपीपिडत् । अपिपीडत् । बहु-
वचनं शिष्टप्रयोगानुसारेणान्येषामपि परिग्रहार्थम् । तेन अबिभ्रसत् ।
अबभ्रासत् इत्यादि सिद्धम् । तडण् आघाते । ४३ ॥ खड खडुण्
भेदे । ४४ ॥ कडुण् खण्डने च । ४५ ॥ खुडुण् इत्येके । कुडुण्
रक्षणे । ४६ ॥ गुडुण् वेष्टने च । ४७ ॥ चुडुण् छेदने । ४८ ॥
मडुण् भूषायाम् । ४९ ॥ भडुण् कल्याणे । ५० ॥ दान्तोऽयमित्यन्ये ।
पिडुण् सङ्घाते । ५१ ॥ पडुण् इत्येके । ईडण् स्तुतौ । ५२ ॥
चडुण् कोपे । ५३ ॥ जुड चूर्ण वर्णण् म्ररणे । ५४ ॥ चूणतूणण्
सङ्कोचने । ५५ ॥ श्रणण् दाने । ५६ ॥ अशिश्रणत् । अशश्राणत् । पूणण्
सङ्घाते । चितुण् स्मृत्याम् । ५८ ॥ पुस्त बुस्तण् आदरानादरयोः ।
५९ ॥ मुस्तण् सङ्घाते । ६० ॥ कृतश् संशब्दने । ६१ ॥

कृतः कीर्त्तिः ॥ ४ । ४ । १२२ ॥

कीर्त्तयति ।

ऋट्ववर्णस्य ॥ ४ । २ । ३७ ॥

उपान्त्यस्य ङपरे णौ वा ॥ अचीकृतत् । अचिकीर्त्तत् । स्वर्त्त
पथुण् गतौ । ६२ ॥ स्वर्त्त कृच्छ्रजीवनेऽपीत्यन्ये । श्रथण् प्रतिहर्षे ।
६३ ॥ प्रतियत्ने इत्यन्ये । पृथण् प्रक्षेपणे । ६४ ॥ अपीपृथत् । अप-
पृथत् । पृथण् इत्येके । पाथण् इत्यन्ये । ~~प्रथण् प्रथण्~~ ॥

स्मृदस्वरप्रथमदस्तृस्पशोरः ॥ ४ । १ । ६५ ॥

असमानलोपे ङपरे णौ द्विच्चे पूर्वस्य ॥ इत्तापवादः । अपप्रथत् ।
छदण् संवरणे । ६६ ॥ चुदण् सञ्चोदने । ६७ ॥ मिदुण् स्नेहने ।
६८ ॥ नायमुदित् इत्येके । गुर्दण् निकेतने । ६९ ॥ पूर्वनिकेतने
इत्येके । गूर्दयति । छर्दण् वमने । ७० ॥ गर्दण्शब्दे इत्येके । बुधुण्
हिंसायाम् । ७१ ॥ ठान्तोऽयमित्यन्ये । वर्धण् छेदनपूरणयोः । ७२ ॥
गर्धण् अभिकाङ्क्षायाम् । ७३ ॥ बन्ध बधण् संयमने । ७४ ॥ छपुण्
गतौ । ७५ ॥ क्षपुण् क्षान्तौ । ७६ ॥ घूपण् समुच्छ्राये । ७७ ॥
अषोपदेश इत्यन्ये । उकारो ह्रस्व इत्येके । ङिपण् क्षेपे । ७८ ॥ ङपण्
व्यक्तायां वाचि । ७९ ॥ ङपु ङिपुण् सङ्घाते । ८० ॥ अभिमर्दन
इत्येके । भान्तावेतावित्यन्ये । शूर्पण् माने । ८१ ॥ शुल्बण् सर्जने
च । ८२ ॥ ङबु ङिबुण् क्षेपे । ८३ ॥ केचित्तु दभदिभुदभूनपीहा-
धीयते । सम्बण् सम्बन्धे । ८४ ॥ षोपदेशोऽयमित्यन्ये । तालव्या-
दिरयमित्येके । साम्बेत्येके । कुबुण् आच्छादने । ८५ ॥ लुबु तुबुण्
अर्दने । ८६ ॥ तुकुण् इत्यप्यन्ये । पुर्वण् निकेतने । ८७ ॥ यमण्
परिवेषणे । ८८ ॥ यामयत्यतिथीन् । परिवेषणादन्यत्र तु ॥

यमोऽपरिवेषणे णिचि च ॥ ४ । २ । २९ ॥

अणिचि णौ ह्रस्वः णिणम्परे तु वा दीर्घः ॥ यमयति । यमः
परिवेषण इत्यन्ये । तन्मते उदाहरणप्रत्युदाहरणयोर्व्यत्यासः । णावि-
ति सिद्धेऽस्य णिचि चेति वचनात् अन्येषां णिचि न । स्यामयते । निशा-
मयते । व्ययण् क्षये । ८९ ॥ यत्रुण् सङ्कोचने । ९० ॥ कुद्रुण् अनु-
तभापणे । ९१ ॥ गादिरयमित्यन्ये ॥ श्वभ्रण् गतौ । ९२ ॥ तिलण्
स्नेहने । ९३ ॥ जलण् अपवारणे । ९४ ॥ क्षलण् शौचे । ९५ ॥

पुलण् समुच्छाये । ९६ ॥ बिलण् भेदे । ९७ ॥ भिलेत्येके । तलण्
प्रतिष्ठायाम् । ९८ ॥ तुलण् उन्माने । ९९ ॥ तुलयतीति तु तुला-
शब्दात् णिज्बहुलमिति णिचि रूपम् । दुलण् उत्क्षेपे । १०० ॥
बुलण् निमज्जने । १०१ ॥ मुलण् रोहणे । १०२ ॥ कलकिल-
पिलण् क्षेपे । १०३ ॥ पलण् रक्षणे । १०४ ॥ इलण् प्रेरणे ।
१०५ ॥ चलण् मृतौ । १०६ ॥ सान्त्वण् सामप्रयोगे । १०७ ॥
षोपदेशोऽयमित्येके । साम सान्त्वप्रयोगे इत्यन्ये । धूषण् कान्तीकरणे
। १०८ ॥ धूषण् इत्यन्ये । धूसण् इत्येके । श्लिषण् श्लेषणे । १०९ ॥ लुषण्
हिंसायाम् । ११० ॥ रुषण् रोषे । १११ ॥ प्युषण् उत्सर्गे । ११२ ॥
पसुण् नाशने । ११३ ॥ जसुण् रक्षणे । ११४ ॥ पुंसुण् अभि-
मर्द्दने । ११५ ॥ ब्रुस पिस जस बर्हण् हिंसायाम् । ११६ ॥ प्निहण्
स्नेहने । ११७ ॥ म्रक्षण् म्लेछने । ११८ ॥ भक्षण् अदने । ११९ ॥
पक्षिण् परिग्रहे । १२० ॥ लक्षीण् दर्शनाङ्कनयोः । १२१ ॥
फलवत्कर्त्तर्यात्मनेपदे लक्षयते । अन्यत्र लक्षयति ॥

॥ इतो अर्थविशेषे आलक्षिणः ॥

ज्ञाण् मारणादिनियोजनेषु । १२२ ॥

मारणतोषणनिशाने ज्ञश्च ॥ ४ । २ । ३० ॥

णिचि अणिचि च णौ ह्रस्वः ॥ णिणम्परे तु णौ वा दीर्घः ।
केचित्तु निशामत इच्छन्ति ।

अर्तिरीब्लीह्वीकनूयिक्षमाय्यातां पुः ॥ ४।२।२१ ॥

णावन्तः ॥ मारणे संज्ञपयति पशुम् । तोषणे विज्ञपयति गुरुम् ।
निशाने प्रज्ञपयति शस्त्रम् । नियोजने आज्ञापयति भृत्यम् । उक्तार्थेभ्यो-
ऽन्यत्र तु क्रादित्वाच्छ्रुता । जानाति । च्युण् सहने । १२३ ॥ भूण् अव-
कल्कने । १२४ ॥ विकल्कने इत्येके । अवकल्पन इत्यन्ये ।

ओर्जान्तःस्थापवर्गेऽवर्णे ॥ ४ । १ । ६० ॥

द्वित्रिचै पूर्वस्य सनि इः ॥ अर्बीभवत् ॥ बुक्ण् भषणे । १२५ ॥
भषणे इत्यन्ये । रक् लक् रग् लगण् आस्वादेने । १२६ ॥
आद्यावासादेने इत्यन्ये । रागयति । लागयति । णिकि घटा-
दित्वात् ह्रस्वः । लिगुण् चित्रीकरणे । १२७ ॥ चर्चण् अध्ययने ।
१२८ ॥ चर्च परिभाषणे इति केचित् । चर्चति । अंचण् विशेषणे ।
१२९ ॥ मुचण् प्रमोचने । १३० ॥ प्रयोजने इत्यन्ये । अर्जण् प्रति-
यत्ने । १३१ ॥ भजण् विश्राणने । १३२ ॥ चट् स्फुटण् भेदे । १३३ ॥
चाटयति । णिचोऽनित्यत्वात् चटति । घट्ण् सङ्घाते । १३४ ॥ घाट-
यति । अन्यत्र णिगि घटयति । हन्त्यर्थाश्च येऽन्यत्र हिंसार्थाः पठिताः
तेऽप्यत्र ज्ञेयाः ॥

जिणति घात् ॥ ४ । ३ । १०० ॥

हन्तेः ॥ घातयति । अनेनैवसिद्धेऽन्येषां हिंसार्थानां चुरादौ पाठ
आत्मनेपदादिगत रूपभेदार्थः । कणण् निमीलने । १३५ ॥ अचीक-
णत् । अचकाणत् । यतण् निकारोपस्कारयोः । १३६ ॥ निरश्च
प्रतिदाने । १३७ ॥ नियतियेति ऋणम् । शब्दण् उपसर्गात् भाषा-
विष्कारयोः । १३८ ॥ विशब्दयति । योगविभागोऽत्रेति केचित् ।
शब्दण् उपसर्गात् इत्येकः । भाषाविष्कारयोरित्यपरः प्रशब्दयति ।
द्वितीयोऽनुपसर्गार्थः । शब्दयति । षूदण् आश्रवणे । १३९ ॥ क्षरण

इत्येके । आङः क्रन्दण् सातत्ये । १४० ॥ ष्वदण् आस्वादने । १४१ ॥
 संवरण इत्यन्ये । आस्वदः सकर्मकात् अस्वादयति यवागूम् । मुदण्
 संसर्गे । १४२ ॥ शृधण् प्रसहने । १४३ ॥ अशिशृधत् । अशशर्धत् ।
 कृपण् अवकल्कने । १४४ ॥ कल्पयति । अवकल्पने इत्यन्ये । जभ्रण्
 नाशने । १४५ ॥ अमण् रोगे । १४६ ॥ चरण् असंशये । १४७ ॥
 संशय इत्यन्ये । पूरण् आप्यायने । १४८ ॥ दलण् विदारणे । १४९ ॥
 णिगि दलयति इत्येके । दिवण् अर्दने । १५० ॥ पश पषण् बन्धने ।
 १५१ ॥ पस् इत्येके । पुषण् धारणे । १५२ ॥ घुषृण् विशब्दने ।
 १५३ ॥ अविशब्दन इत्येके । ऋदित्करणं चुरादिणिचोऽनित्यत्वे-
 लिङ्गं । अघुषत् अघोषीत् । जुघुषुः पुष्पमाणवा इत्यादि सिद्धम् । नायं
 ऋदित इत्येके । आङः क्रन्दे । १५४ ॥ सातत्य इत्यन्ये । भूष
 तसुण् अलङ्कारे । १५५ ॥ जसण् ताडने । १५६ ॥ त्रसण् वारणे ।
 १५७ ॥ धारणे इत्यन्ये । ग्रहणे इत्येके । वसण् स्नेहछेदावहरणेषु ।
 १५८ ॥ घ्रसण् उत्क्षेपे । १५९ ॥ उच्छ इत्येके । उकारादिरय-
 मित्यन्ये । ग्रसण् ग्रहणे । १६० ॥ लसण् शिल्पयोगे । १६१ ॥
 लषण् इत्येके । लश् इत्यन्ये । अर्हण् पूजायाम् । १६२ ॥ आर्जिहत् ।
 मोक्षण् असने । १६३ ॥ लोकृ तर्कं रघु लघु लोचृ विच्छ अजु तुजु
 पिजु लजु लुजु भजु पट पुट लुट घट घट्ट वृत् पुथ नद वृध गुप धुप
 कुप चिव दशु कुशु त्रसु पिसु कुसु दसु बर्ह बृहु वल्ह अहु बहु महुण्
 भासार्थाः । १६४ ॥ भासार्थाश्चेति पारायणम् । भाषार्थाश्चेति केचित् ।
 भासयति । दीपयति । इन्धयति । प्रकाशयति । इत्यादि ॥

॥ इति परस्मैपदिनः ॥

युणि जुगुप्सायाम् । १ ॥ यावयते । अन्यत्र यौति । युनाति ।
 युनीते । युजिरयमित्येके ॥ गृणि विज्ञाने । २ ॥ विज्ञापन इत्येके ।
 कृणि इत्यन्ये । वंचिण् प्रलम्भने । ३ ॥ कुटिण् प्रतापने । ४ ॥
 मदिण् तृप्तियोगे । ५ ॥ तृप्तिशोधन इत्येके । विदिण् चेतनाख्यान-
 निवासेषु । ६ ॥ विवादेऽप्यन्ये । मनिण् स्तम्भे । ७ ॥ बलि भलिण्
 आभण्डने । ८ ॥ दिविण् परिकूजने । ९ ॥ वृषिण् शक्तिबन्धे ।
 १० ॥ आवर्षयति ग्रामः । शक्तिं बध्नातीत्यर्थः । शक्तिबन्धः प्रज-
 नासामर्थ्यमित्यन्ये । कुत्सिण् अवक्षेपे । ११ ॥ लक्षिण् अलोचने ।
 १२ ॥ अथार्थान्तरेऽप्यात्मनेपदिनश्चुरादय एवोच्यन्ते । हिष्कि
 किष्किण् हिंसायाम् । १३ ॥ निष्किण् परिमाणे । १४ ॥ तर्जिण्
 सन्तर्जने । १५ ॥ कूटिण् अप्रमादे । १६ ॥ आप्रदान इत्यन्ये । त्रुटिण्
 छेदने । १७ ॥ डान्तोऽयमित्येके । शठिण् श्लाघायाम् । १८ ॥ शटी-
 त्यन्ये । शलीत्येके । कूणिण् सङ्कोचने । १९ ॥ तूणिण् पूरणे । २० ॥
 तूलेत्यन्ये । भूणिण् आशंसायाम् । २१ ॥ आशङ्कायामित्यन्ये ।
 चितिण् संवेदने । २२ ॥ वस्ति गंधिण् अर्द्धने । २३ ॥ डपि डिपि
 डंपि ढिपि डंभि डिम्भिण् सङ्घाते । २४ ॥ स्यमिण् वितर्के । २५ ॥
 स्यामयते । णिगि स्यमयति । शमिण् आलोचने । २६ ॥
 कुस्मिण् कुस्मयने । २७ ॥ कुस्मेतिनाम्नो णिच् इत्येके । गुरिण् उग्रमे ।
 २८ ॥ तंत्रिण् कुटुम्बधारणे । २९ ॥ कुटुम्बेति धातुरित्यन्ये ।
 मंत्रिण् गुप्तभाषणे । ३० ॥ ललिण् ईप्सायाम् । ३१ ॥ गलिण्
 स्त्रावणे इत्येके । स्पशिण् ग्रहणश्लेषणयोः । ३२ ॥ दंशिण् दशने ।
 ३३ ॥ दशिण् दाने इत्येके । दंसिण् दर्शने च । ३४ ॥ भर्त्सिण्

सन्तर्जने । ३५ ॥ यक्षिण पूजायाम् । ३६ ॥

॥ इति आत्मनेपदिनः ॥

इतोऽदन्ताः ॥ अदन्तत्वे हि सुखयति रचयतीत्यादावल्लुक्स्था-
निवस्वादगुणवृद्धयभावः। अररचत् असुसुखत् अत्र समानलोपित्वात्स-
न्वद्भावदीर्घयोरभावः। असुसूचत् अत्रोपान्त्य ह्रस्वाभावः। अङ्कादीनां
त्वत्र पाठः पूर्वाचार्यानुरोधात्। णिजभावे यङ् निवृत्त्यर्थ इत्येके। अन्ये तु
दुःखापयतीत्यादि मन्यन्ते। अङ्गुण लक्षणे । १ ॥ अनदन्त एवाय-
मित्येके। अङ्कयति। ओर्जोन्तेति सूत्रे जान्तस्थावर्गग्रहणं ज्ञापयति
णौ यत्कृतं कार्यं तत्सर्वं स्थानिवद् भवतीति तेन आश्रयत्। एतच्च
ज्ञापकमवर्णं एव द्रष्टव्यं तेनाचिकीर्तत्। बलेष्कण् दर्शने । २ ॥
सुखदुःखण् तत्क्रियायाम् । ३ ॥ अङ्गुण पदलक्षणयोः । ४ ॥ अघण्
पापकरणे । ५ ॥ रचण् प्रतियत्ने । ६ ॥ सूचण् पैशुन्ये । ७ ॥
असुसूचत्। भाजण् पृथक्कर्मणि । ८ ॥ सभाजण् प्रीतिसेवनयोः ।
९ ॥ लज लज्जुण प्रकाशने । १० ॥ कूटण् दाहे । ११ ॥ आम-
न्त्रणेऽपीत्येके। पट वटुण् ग्रन्थे । १२ ॥ खेटण् भक्षणे । १३ ॥
खेटित्यन्ये। खोटण् क्षेपे । १४ ॥ दान्तोऽयमित्येके। दान्तोऽय-
मित्यन्ये। पुटण् संसर्गे । १५ ॥ वटुण् विभाजने । १६ ॥ वण्टा-
पयतीत्येके। शठश्वठण् सम्यग्भाषणे । १७ ॥ दण्डण् दण्डनिपातने ।
१८ ॥ व्रणण् गात्रविचूर्णने । १९ ॥ वर्णण् वर्णक्रियाविस्तारगुणवचनेषु ।
२० ॥ पर्णण् हरितभावे । २१ ॥ कर्णण् भेदे । २२ ॥ तूणण्
सङ्कोचने । २३ ॥ गणण् सङ्ख्याने । २४ ॥

ई च गणः ॥ ४ । १ । ६७ ॥

रूपरेणौ द्वित्वे पूर्वस्याः॥ अजीगणत् । अजगणत् । अदन्तत्वं
 च सुखादीनां णिच्सन्नियोग एवान्ते वक्ष्यते । ततोऽनित्यत्वेन णिज-
 भावे जगणत्तुः जगणिथ इत्यत्राम् न । अचीकथदिति प्रयोगदर्शना-
 दन्येषामपि यथादर्शनमीत्वमिच्छन्त्येके । कुण गुण केतण् आम-
 न्त्रणे । २५ ॥ केतयति । अयं निश्चावणनिमन्त्रणयोरपीत्येके ।
 पतण् गतौ वा । २६ ॥ वा शब्दो णिजदन्तत्वयोर्युगपद्विकल्पार्थः ।
 पतयति । अपपतत् । पक्षे पतति । णिच्सन्नियोगेऽप्यनदन्तोऽय-
 मित्येके, तन्मते पातयति । वातण् गतिमुखसेवनयोः । २७ ॥ मुख-
 सेवनयोरित्येके । वा इत्येके वापयति । कथण् वाक्यप्रबन्धे । २८ ॥
 वाक्यप्रतिबन्धइत्यन्ये । वदन इत्यपरे । अचकथत् । श्रथण् दौर्बल्ये ।
 २९ ॥ श्रथयति । लत्वे श्लथयति । छेदण् द्वैधीकरणे । ३० ॥
 गदण् गर्जे । ३१ ॥ अन्धण् द्रष्टुपसंहारे । ३२ ॥ आन्दधत् । स्तनण्
 गर्जे । ३३ ॥ ध्वनण् शब्दे । ३४ ॥ स्तेनण् चौर्ये । ३५ ॥ अति-
 स्तेनत् । ऊनण् परिहाणे । ३६ ॥ मा भवानूननत् । कृपण् दौर्बल्ये ।
 ३७ ॥ रूपण् रूपक्रियायाम् । ३८ ॥ क्षप लाभण् प्रेरणे । ३९ ॥
 लभणित्यन्ये । भामण् क्रोधे । ४० ॥ गोमण् उपलेपने । ४१ ॥
 सामण् सान्त्वने । ४२ ॥ श्रामण् आमन्त्रणे । ४३ ॥ स्तोमण्
 श्लाघायाम् । ४४ ॥ व्ययण् वित्तसमुत्सर्गे । ४५ ॥ गतावित्येके ।
 वित्तेति धात्वन्तरमित्येके । सूत्रण् विमोचने । ४६ ॥ मूत्रण् प्रश्रवणे ।
 ४७ ॥ पार तीरण् कर्मसमाप्तौ । ४८ ॥ कत्र गात्रण् शैथिल्ये ।
 ४९ ॥ चित्रण् चित्रक्रियाकदाचिद्दृष्टयोः । ५० ॥ वैचित्र्यकरणा-
 र्थोऽयं न चित्रक्रियार्थ इत्यन्ये । छिदण् भेदे । ५१ ॥ मिश्रण् सम्प-
 र्चने । ५२ ॥ वरण् ईप्सायाम् । ५३ ॥ स्वरण् आक्षेपे । ५४ ॥

शारण् दौर्बल्ये । ५५ ॥ शरैत्येके । कुमारण् क्रीडायाम् ।
 ५६ ॥ लान्तोऽयमित्येके । कलण् सङ्ख्यानगत्योः । ५७ ॥
 कलयति । क्षेपे तु कालयति गाः । शीलण् उपधारणे । ५८ ॥ वेल
 कालण् उपदेशे । ५९ ॥ वेलण् कालोपदेश इत्येके । पल्यूलण्
 लवनपवनयोः । ६० ॥ वल्यूलेत्यन्ये । अंशण् समाधाते । ६१ ॥
 अंसेति चन्द्रः । पंषण् अनुपसर्गः । ६२ ॥ गवेषण् मार्गणे । ६३ ॥ मृषण्
 क्षान्तौ । ६४ ॥ णिचोऽनित्यत्वे मृषति । रसण् आस्वादनस्तेहनयोः ।
 ६५ ॥ वासण् उपसेवायाम् । ६६ ॥ निवासण् आच्छादने । ६७ ॥
 चहण् कल्कने । ६८ ॥

चहण शाढ्ये ॥ ४ । २ । ३१ ॥

णिचि णौ च ह्रस्वो जिणम्परे तु वा दीर्घः ॥ चहयति । महण्
 पूजायाम् । ६९ ॥ रहण् त्यागे । ७० ॥ रहुण् गतौ । ७१ ॥ रंह-
 यति । रंहापयतीत्यपि । स्पृहण् ईप्सायाम् । ७२ ॥ रूक्षण् पारुष्ये ।
 ७३ ॥ णिजभावेऽप्यदन्तत्वार्योऽस्य पाठस्तेनानेकस्वरत्वाद्यङ्गन भवति ।
 एवं गविप्रभृतीनामपि ।

॥ इत्यदन्ताः परस्मैपदिनः ॥

मृगणि अन्वेषणे । १ ॥ अर्थणि उपयाचने । २ ॥
 पदणि गतौ । ३ ॥ सङ्ग्रामणि युद्धे । ४ ॥ अयं परस्मैपदी-
 त्येके । शूर वीरणि विक्रान्तौ । ५ ॥ सत्रणि सन्दानक्रियायाम् । ६ ॥
 सन्तानक्रियायामित्येके । स्थूलणि परिद्वंद्वे । ७ ॥ गर्वणि माने । ८ ॥
 गृहणि ग्रहणे । ९ ॥ कुहणि विस्मापने । १० ॥

॥ इत्यदन्ता आत्मनेपदिनः ॥

युजण सम्पर्चने । १ ॥

युजादेर्नवा ॥ ३ । ४ । १८ ॥

स्वार्थे णिच् ॥ योजयति । योजति । लीण् द्रवीकरणे । २ ॥

लियो नोन्तः स्नेहद्रवे ॥ ४ । २ । १५ ॥

गम्ये गौ वा ॥ घृतं विलीनयति । विलाययति । स्नेहद्रव इति किम् ? अयो विलाययति । लीड् लीनोर्वेति वात्वमस्यापीत्येके तन्मते ।

लोलः ॥ ४ । २ । १६ ॥

लारूपस्य गौ स्नेहद्रवे गम्ये वा ॥ घृतं विलाययति विलाययति वा । स्नेहद्रव इत्येव जटाभिरालापयते । लीड् लीन इति वक्ष्यमाणेनात्मनेपदमात्वञ्चास्याऽपि । णिच्यपीत्येके कस्त्वामुल्लापयते णिजभावे विलयति । मीण् मतौ । ३ ॥ गतावित्यन्ये । प्रीगण् तर्पणे । ४ ॥

धूम्रप्रीगोर्नः ॥ ४ । २ । १८ ॥

गौ ॥ प्रीणयति । गित्वं णिजभावे उभयपदार्थम् । प्रयति । प्रयते । यौजादिकयोर्नेच्छन्त्येके तन्मते प्राययति । धूगण् कम्पने । ५ ॥ धूनयति । ननेच्छन्त्येके । धावयति । पक्षे धवति । धवते । अधावीत् । अधाविष्ट अधोष्ट । वृगण् आवरणे । ६ ॥ जृण् वयोहानौ । ७ ॥ चीक् शीकण् आमर्षणे । ८ ॥ मार्गण् अन्वेषणे । ९ ॥ पृचण् सम्पर्चने । १० ॥ समपीपृचत् । समपपर्चत् । अपर्चीत् । रिचण् वियोजने च । ११ ॥ वचण् भाषणे । १२ ॥ संदेशन इत्येके । वच्यात् । अर्चिण् पूजायाम् । १३ ॥ वृजैर् वर्जने । १४ ॥ मृजौण् शौचालङ्कारयोः । १५ ॥ मार्जयति । मार्जति । अममार्जत् । अमीमृजत् ।

औदित्वाद्देहः । कटुण् शोके । १६ ॥ श्रन्थ ग्रन्थम् सन्दर्भे । १७ ॥
 क्रथ अर्दिण् हिंसायाम् । १८ ॥ अर्दयति । अर्दते । अथक् बन्धने
 च । १९ ॥ वदिण् भाषणे । २० ॥ संदेशन इत्येके । वादयति ।
 संवदते । छदण् अपवारणे । २१ ॥ आङ् सदण् गतौ । २२ ॥
 आसादयति । आसीदति । आसदतीत्येके । अनुस्वारेदयमित्येके ।
 छृदण् सन्दीपने । २३ ॥ कृतच्छृदेति तु न तदः साहचर्यादुरुधादेरेव
 छृदस्तत्र ग्रहणात् । शुंधिण् शुद्धौ । २४ ॥ तनूण् श्रद्धाघाते । २५ ॥
 श्रद्धोपकरणयोरित्यन्ये । उपसर्गात् दैर्घ्ये । २६ ॥ मानण् पूजयाम् ।
 २७ ॥ मनण् इत्येके । तपिण् दाहे । २८ ॥ तृपण् प्रीणने । २९ ॥
 संदीपन इत्येके । आप्लृण् लम्भने । ३० ॥ आषिपत् । हृषेण भये ।
 ३१ ॥ ईरण् क्षेपे । ३२ ॥ गतावित्येके । मृषिण् तितिक्षायाम् । ३३ ॥
 अर्चि, अर्दि, तर्पि, वदि, मृषयः परस्मैपदिन इत्यन्ये । शिषण् अस-
 र्वोपयोगे । ३४ ॥ विपूर्वो अतिशये । ३५ ॥ जुषण् परितर्कणे । ३६ ॥
 परितर्पण इत्यपरे । धृषण् प्रसहने । ३७ ॥ आदिदयमित्येके । हिमुण्
 हिंसायाम् । ३८ ॥ गर्हण् विनिन्दने । ३९ ॥ षहण् मर्षणे । ४० ॥
 बहुलमेतन्निदर्शनम् । यदेतद्भवत्यादिधातुपरिगणनं तद्बाहुल्येन निदर्श-
 नत्वेन ज्ञेयम् । तेनात्रापठिता अपि कृविप्रभृतयो लौकिकाः स्तम्भ्यममृतयः
 सौत्राश्चुलुम्पादयश्च वाक्यकरणीया धातव उदाहार्याः । यद्वा भ्वाद्या-
 दिगणाष्टकोक्ताः स्वार्थणिजन्ता अपि बहुलं भवन्ति । चुरादिपा-
 ठस्तु निदर्शनार्थः । यदाहुः ।

॥ निवृत्तप्रेषणाद्धातोः प्राकृतेऽर्थे णिज्जिह्यते ॥

रामो राज्यप्रकाशस्य दकरोदित्यर्थः । प्रयोज्यव्यापारेऽपि प्रयोक्तृ-
 व्यापारामुग्रवेशो णिगं विनापि बुद्धिधारोपाद्बहुलं भवति । जजान गर्भे

मघवा इन्द्रोऽजीजनदित्यर्थः । अथवा णिज् बहुलमित्येव सिद्धे सूत्र-
मत्र, छिद्रान्धादय उदाहरणार्थास्तेनादन्तेष्वनुक्ता अपि बहुलं द्रष्टव्याः॥

॥ इति घृत् युजादयः परस्मैपदिनः ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्परा-
प्रतिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकम-
लमिलिन्दायमानान्तेवासिसंविग्रशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीवि-
जयनेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायां चुरादयो णितो धातवः ॥

भूङ्ः प्राप्तौ णिङ् ॥ ३ । ४ । १९ ॥

धातोर्वा ॥ भावयते । भवते । प्राप्नोतीत्यर्थः । अन्यत्र भवतीत्येव ।
प्राप्त्यर्थाभावेऽपि कचिदात्मनेपदम् । प्राप्त्यर्थेऽपि परस्मैपदमित्यन्ये ॥

प्रयोक्तृव्यापारे णिग् ॥ ३ । ४ । २० ॥

धातोर्वा ॥ कारयति । वासयति भिक्षा । राजानमागमयति ।
कंसं घातयति । पुष्येण चन्द्रं योजयति । उज्जयिन्याः प्रस्थितो माहि-
ष्मत्यां सूर्यमुद्रमयति । भावयति । भावयते ॥ ओर्जान्तस्थापवर्गेऽ-
वर्णे ॥ अवीभवत् । जुं इति सौत्रो धातुः, अजीजवत् । अयीयवत् ।
अरीरवत् । अलीलवत् । अपीपवत् । अमीमवत् । जान्तस्थापवर्ग
इति किम् ? जुहावयिषति । अवर्णान्त इति किम् ? बुभूषति ॥

श्रुस्तुद्रुप्प्लुच्योर्वा ॥ ४ । १ । ६१ ॥

सनि द्विस्वे पूर्वस्योतोऽवर्णान्तायामन्तस्थायां परस्यामि ॥ अशि-
श्रवत् । अशुश्रवत् । असिस्रवत् । असुस्रवत् । अदिद्रवत् । अदुद्रवत् ।

अपिप्रवत् । अपुप्रवत् । अपिप्लवत् । अपुप्लवत् । अचिच्यवत् ।
अचुच्यवत् । अशशासत् । अडुडौकत् । अचचकासत् । अचीचकास-
दित्यपरे । राजयति । अरराजत् ॥

घटादेर्ह्रस्वो दीर्घस्तु वा जिणम्परे ॥ ४ । २ । २४ ॥
णौ ॥ घटयति । स्मरयति । असस्मरत् । अददरत् । अतत्तरत् ॥

वा वेष्टचेष्टः ॥ ४ । १ । ६६ ॥

असमानलोपे ङपरे णौ द्विच्चे पूर्वस्यात् ॥ अववेष्टत् । अविवेष्टत् ।
अचचेष्टत् । अचिचेष्टत् ॥

कगेवनूजनैजृषक्कस्त्रञ्जः ॥ ४ । २ । २५ ॥

णौ ह्रस्वः जिणम्परे तु णौ वा दीर्घः ॥ कगयति । उपवनयति ।
जनयति । जरयति । क्रसयति ॥

णौ मृगरमणे ॥ ४ । २ । ५१ ॥

रञ्जेरूपान्त्यनो लुक् । रजयति मृगं व्याधः । मृगरमण इति
किम् ? रञ्जयति रजको वह्नम् । केचित्तु ण्णसूच निरसने इत्यस्या-
पीच्छन्ति ।

अमोऽकम्यमि चमः ॥ ४ । २ । २६ ॥

णौ ह्रस्वः जिणम्परे तु वा णौ दीर्घः ॥ रमयति । गमयति ।
अकम्यमि चम इति किम् ? । कामयते । आमयति । आचामयति ।

पर्यपात्स्वदः ॥ ४ । २ । २७ ॥

णौ ह्रस्वः जिणम्परे तु वा दीर्घः ॥ परिस्वदयति । अपस्वदयति ।
घटादित्वात्सिद्धे नियमार्थं वचनम् । तेन प्रस्वादयति । अन्ये तु

पर्यपपूर्वस्य स्वदेहस्यमिषेधमिच्छन्ति ॥

शमोऽदर्शने ॥ ४ । २ । २८ ॥

णौ ह्रस्वः जिगम्परे तु वा दीर्घः ॥ शमयति रोगम् । अदर्शन इति किम् ? । निशामयति रूपम् । केचिदर्शन एवेच्छन्ति ।

ज्वलह्वलह्वलग्लास्नावनूवमनमोऽनुपसर्गस्य वा ॥

४ । २ । ३२ ॥

णौ ह्रस्वः ॥ ज्वलयति । ज्वालयति । ग्लपयति । ग्लापयति । स्तपयति । स्नापयति । अनुपसर्गस्येति किम् ? प्रज्वलयति । नित्यादपि द्विर्वधनात् प्रागेवोपान्त्यह्रस्वः ओणेऽर्स्टितकरणाज्ज्ञापकात् । मा भवानटिटत् । मा भवानीदिधत् । मा भवान् प्रेदिधत् । आटिष्ठत् । आशिशत् । भ्राजयति । भ्राज भासेति वा ह्रस्वत्वे अबिभ्रजत् । अबभ्राजत् इत्यादि- । अवीद्वितत् । अववर्चत् । अमीमृजत् । अममार्जत् । घ्रापयति ॥

जिघ्रतेरिः ॥ ४ । २ । ३८ ॥

उपान्त्यस्य रूपरे णौ वा ॥ अजिघ्रिपत् । अजिघ्रपत् ॥

तिष्ठतेः ॥ ४ । २ । ३९ ॥

उपान्त्यस्य रूपरे णौ इः ॥ अतिष्ठिपत् ॥

उद्दुषो णौ ॥ ४ । २ । ४० ॥

उपान्त्यस्य ॥ दूषयति ॥

चिस्ते वा ॥ ४ । २ । ४१ ॥

चित्तकर्तृकस्थ दुष्केल्युपान्त्यस्य णौ उद् वा ॥ मनो दूषयति । मनोः

नागमे घृतं विलीनयति । विलाययति । कृतात्वस्य तु लोल इति
लागमे घृतं विलालयति । विलापयति वा ॥

पातेः ॥ ४ । २ । १७ ॥

णौ लोऽन्तः ॥ पालयति ॥

वो विधूनने जः ॥ ४ । २ । १९ ॥

णावन्तः ॥ पक्षेणोपवाजयति । विधूनन इति किम् ? उच्चैः
केशानावापयति ॥

पाशाच्छासावेव्याहो यः ॥ ४ । २ । २० ॥

णावन्तः ॥ वे इत्यनात्वनिर्देशाद्वाक् गतिगन्धनयोः ओर्वै
शोषणे अनयोर्न । कृतात्वानां ग्रहणादिह प्रकरणे लाक्षणिकस्यापि
ग्रहणम् । तेन क्रापयतीत्यादि सिद्धम् । पाययति ॥

डे पिबः पीप्य् ॥ ४ । १ । ३३ ॥

ण्यन्तस्य न च द्विः ॥ अपीप्यत् । पैं शोषणे इत्यस्य तु अपी-
पयत् । शाययति । अवच्छाययति । अवसाययति । वाययति ।
व्याययति । हाययति ॥

णौ ड्सनि ॥ ४ । १ । ८८ ॥

हेंगः सस्वरान्तस्था विषये ण्वृत् ॥ अजूहवत् । अजुहावत् ॥

स्फायः स्फाव् ॥ ४ । २ । २२ ॥

णौ ॥ स्फावयति ॥

शदेरगतौ शात् ॥ ४ । २ । २३ ॥

णौ ॥ पुष्पाणि शातयति । अगताविति किम् ? । गाः स्नादयति ।
साहयति । न्यसीषहत् । पर्यसीषिवत् । व्यतस्तम्भत् । प्राणयति ।

नागमे घृतं विलीनयति । विलाययति । कृतात्वस्य तु लोल इति
 छागमे घृतं विलालयति । विलापयति वा ॥

पातेः ॥ ४ । २ । १७ ॥

णौ लोऽन्तः ॥ पालयति ॥

वो विधूनने जः ॥ ४ । २ । १९ ॥

णावन्तः ॥ पक्षेणोपवाजयति । विधूनन इति किम् ? उच्चैः
 केशानावापयति ॥

पाशाच्छासावेव्याहो यः ॥ ४ । २ । २० ॥

णावन्तः ॥ वे इत्यनात्वनिर्देशाद्वाक् गतिगन्धनयोः ओर्वै
 शोषणे अनयोर्न । कृतात्वानां ग्रहणादिह प्रकरणे लाक्षणिकस्यापि
 ग्रहणम् । तेन क्रापयतीत्यादि सिद्धम् । पाययति ॥

डे पिबः पीप्य् ॥ ४ । १ । ३३ ॥

प्यन्तस्य न च द्विः ॥ अपीप्यत् । पै शोषणे इत्यस्य तु अपी-
 पयत् । शाययति । अवच्छाययति । अवसाययति । वाययति ।
 व्याययति । ह्याययति ॥

णौ डसनि ॥ ४ । १ । ८८ ॥

हंगः सस्वरान्तस्था विषये ण्वृत् ॥ अजूहवत् । अजुहावत् ॥

स्फायः स्फाव् ॥ ४ । २ । २२ ॥

णौ ॥ स्फावयति ॥

शदेरगतौ शात् ॥ ४ । २ । २३ ॥

णौ ॥ पुष्पाणि शातयति । अगताविति किम् ? । गाः ज्ञादयति ।
 साहयति । न्यसीषहत् । पर्यसीषिवत् । व्यतस्तम्भत् । प्राणयति ।

प्राणिणत् । औब्जिजत् । आट्टिटत् । औन्दिदत् । आर्षिचत् ॥

रभोऽपरोक्षाशवि ॥ ४ । ४ । १०२ ॥

स्वरात्परः स्वरादौ प्रत्यये नोन्तः ॥ आरम्भयति । अपरो-
क्षाशवीति किम् ? आरेभे । आरभते ॥

लभः ॥ ४ । ४ । १०३ ॥

प्राग्वत् ॥ लम्भयति । लभेः परस्मैपदस्याप्यभिधानाल्लभन्ती
स्तीति केचित् । ईर्ष्ययति । एर्षिष्यत् । केचित्तु ऐर्ष्ययत् इत्यपि ॥

णावज्ञाने गमुः ॥ ४ । ४ । २४ ॥

इणिकोणौ । गमयति । अधिगमयति । ज्ञाने तु प्रत्याययति ॥

॥ इति ण्यन्तप्रक्रिया ॥

तुमर्हादिच्छायां सन्नतत्सनः ॥ ३ । ४ । २१ ॥

यो धातुरिषेः कर्मेषिणैव च समानकर्तृकः सतुमर्हस्तस्मादि-
च्छायामर्थे सन् वा स्यात्, न त्विच्छासन्नन्तात् ॥ पठितुमिच्छति
पिपठिषति । अपिपठिषीत् । अटिटिषति । जिघत्सति । तुमर्हादिति
किम् ? । यानेनेच्छति । भुक्तिमिच्छति मैत्रस्य । इच्छायामिति
किम् ? भोक्तुं याति । अतत्सन इति किम् ? चिकीर्षितुमिच्छति ।
तदिति किम् ? जुगुप्सिषते । मीमांसिषते ॥

यिः सन्वेष्ट्यः ॥ ४ । १ । ११ ॥

द्वित्वभाजो द्विः ॥ ईर्ष्ययिषति । ईर्ष्ययिषति ॥

गहगुहश्च सनः ॥ ४ । ४ । ५९ ॥

उवर्णान्ताद्विहितस्यादिरिड् न ॥

रुद्विदमुषग्रहस्वपप्रच्छः सन् च ॥ ४ । ३ । ३२ ॥

त्वा किद्वत् ॥ जिघृक्षति । जुघृक्षति । बुभूषति । रुरुदिषति ।
विविदिषति । मुमुषिषति । सुषुप्सति । पिपृच्छिषति ॥

नामिनोऽनिद् ॥ ४ । ३ । ३३ ॥

धातोः सन् किद्वत् ॥

स्वरहन्गमोः सनि धुटि ॥ ४ । १ । १०४ ॥

धातोर्दीर्घः ॥ चिचीषति । चिकीषति । चिकीर्षति । जिघांसति ।
धुटीति किम् ? यियविषति ॥

सनीडश्च ॥ ४ । ४ । २५ ॥

इणिकोरज्ञानार्थयोग्यः ॥

प्राग्वत् ॥ ३ । ३ । ७४ ॥

सनः पूर्वो यो धातुस्तस्मादिव सन्नन्तात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ अ-
धिजिगंसते विद्याम् । जिगमिषति ग्रामम् । मातुरधिजिगमिषति ।
शिशयिषते । अभ्वेन सञ्चिचरिषते । ज्ञाने तु प्रतीषिषति ॥

वौ व्यञ्जनादेः सन् चाय्वः ॥ ४ । ३ । २५ ॥

उपान्त्ये धातोः त्वा सेटौ किद्वद्वा ॥ दिद्युतिषते । दिद्योतिषते ।
लिलिखिषति । लिलेखिषति । अय्व इति किम् ? दिदेविषति ।
बिभित्सात् । विवृत्सति विवर्त्तिषते । चिकृत्सति । चिकर्त्तिषति ।
चिचृत्सति चिचर्त्तिषति । निनृत्सति निनर्त्तिषति ॥

इवृधभ्रस्जदम्भश्रियूष्णुभरज्ञपिसनितनिपतिवृद्-

दरिद्रः सनः ॥ ४ । ४ । ४७ ॥

धातोरादिरिड् वा ॥ दुद्यूषति । दिदेविषति । सिस्यूषति ।

सिसेविषति । णिस्तोरेवेति वक्ष्यमाणनियमान्न षः ॥

ऋध ईर्त्त ॥ ४ । १ । १७ ॥

सादौ सनि न चास्य द्विः ॥ ईर्त्सति । सीत्येव । अर्दिधिषति ।
बिभर्क्षति । बिभर्जिषति । बिभ्रक्षति । बिभ्रज्जिषति ॥

दम्भो धिप्धीप् ॥ ४ । १ । १८ ॥

सि सनि न चास्य द्विः ॥ धिप्सति । धीप्सति । सीत्येव । दिद-
म्भिषति । शिश्रीषति । शिश्रयिषति । युयूषति । यियविषति । प्रो-
ण्णुनूषति । प्रोण्णुनविषति । प्रोण्णुनुविषति । बुभूर्षति । बिभरिषति ॥

ज्ञप्यापो ज्ञीपीप् न च द्विः सि सनि ॥ ४ । १ । १९ ॥

एकस्वरोऽशः ॥ ज्ञीप्सति । ईप्सति । सीति किम् ? जिज्ञप-
यिषति । कृतह्रस्वनिर्देशात् जिज्ञापयिषति ॥

सनि ॥ ४ । २ । ६१ ॥

खनिसनिजनो धुडादौ आः ॥ सिषासति । धुटीत्येव । सिस-
निषति ॥

तनो वा ॥ ४ । १ । १०५ ॥

धुडादौ सनि दीर्घः ॥ तितांसति । तितंसति । धुटीत्येव ।
तितनिषति ॥

रभलभशकपतपदामिः ॥ ४ । १ । २१ ॥

स्वरस्य सि सनि न च द्विः ॥ आरिप्सते । लिप्सते । शिक्षति ।
पित्सति । पित्सते । सीत्येव । पिपातिषति । प्राबुवूर्षति । प्रावि-
रिषति । प्राविवरीषति । बुवूर्षते । विवरिषते । विवरीषते । ति-
तीर्षति । तितरीषति । तितरिषति । दिदरिद्रासति । दिदरिद्रिषति ॥

ऋस्मिपूडञ्जशौकगटधृप्रच्छः ॥ ४ । ४ । ४८ ॥

सन आदिरिट् ॥ अरिरिषति । सिस्मायिषते । पिपविषते । अञ्जिजिषति । अशिशिषते । चिकरिषति । चिकरीषति । जिगरिषति । जिगरीषति । आदिदरिषते । आदिधरिषते । पिपृच्छिषति । प्रच्छसाहचर्यात् कृष्टृ इत्येते तौदादिका ग्राह्याः, तेन कृणातेश्चिकीर्षति । चिकरिषति । चिकरीषति । गृणातेः, जिगीर्षति । जिगरिषति । जिगरीषति । धरतेर्दीर्धीर्षतीत्येव भवति ॥

मिमीमादामित्स्वरस्य ॥ ४ । १ । २० ॥

सि सनि न च द्विः॥ मित्सति मित्सते शतम् । मित्सते । प्रमित्सति प्रमित्सते शत्रून् । मित्सति । प्रमित्सते भूमिम् । अपमित्सते यवान् । मातेर्नेच्छन्त्येके । प्रदित्सति दानम् । दित्सति पुत्रम् । दित्सति दित्सते वस्त्रम् । दित्सति दण्डम् । धित्सति स्तनम् । धित्सति धित्सते श्रुतम् । बहुवचनस्य व्याप्त्यर्थत्वान्निरनुबन्धग्रहणे न सानुबन्धस्येत्यादि नाश्रीयते ॥

अव्याप्यस्य मुचेर्मोग्वा ॥ ४ । १ । १९ ॥

सि सनि न चास्य द्विः॥ मोक्षति । मुमुक्षति चैत्रः । अव्याप्यस्येति किम् ? मुमुक्षति वत्सम् ॥

राधेर्वधे ॥ ४ । १ । २२ ॥

सि सनि स्वरस्य इः न च द्विः॥ प्रतिरित्सति । वध इति किम् ? आरिरात्सति ॥

दीडः सनि वा ॥ ४ । २ । ६ ॥

आत् ॥ दिदासते दिदीषते । तितृक्षति । तितर्हिषति । जिगीषति । एषिषति । नित्यमपि द्विवचनमुपान्त्यगुणेन बाध्यते ।

ओणेर्क्रादित्करणस्य सामान्यापेक्षज्ञापकत्वात् । प्राणिणिषति ।
उचिच्छिषति । उच्छेः च च्छाभ्यां सहितस्यैव द्वित्वम् ।
निमित्ताभावे नैमित्तिकस्याप्यभाव इति त्वनित्यम् । जुहूषति । शु-
शावयिषति । शिश्वाययिषति । जुहावयिषति । पुस्फारयिषति ।
पुस्फोरयिषति पिपावयिषति । लिलावयिषति । आर्जान्तेति इत्वम् ।
सुश्रु इत्यादिना वेत्वम् । शिश्रावयिषति । शुश्रावयिषति ॥

णिस्तोरेवाऽस्वदस्विदसहः षणि ॥ २ । ३ । ३७ ॥

सो नाम्यादेः परस्य ष् स्यात् ॥ सिषेवयिषति । तुष्टूषति ।
स्वदादिवर्जनं किम् ? । सिस्वादयिषति । सिस्वेदयिषति । सिसाह-
यिषति । एवेति किम् ? सुसूषति । एवकारो विपरीतनियमनिवृत्त्यर्थः ।
तेन असीषिवत् । तुष्टाव । षणीति किम् ? सिषेव । षत्वं किम् ?
तिष्ठसति । सुषुप्सति । कथमधीषिषति प्रतीषिषति, धातोरेव षत्व-
नियमस्योक्तत्वात् इह तु सनो द्विरुक्तत्वान्नियमो न प्राप्नोति । उ-
पसर्गात्सुग् इत्यादिमूत्रे अद्वित्व इत्युक्तेरिह न षत्वम् । अभिसुसूषति ॥

सञ्जेर्वा ॥ २ । ३ । ३८ ॥

नाम्यादेः परस्य सः षणि ष् स्यात् ॥ सिषञ्जयिषति । सिस-
ञ्जयिषति ॥

स्वपो णावुः ॥ ४ । १ । ६२ ॥

द्वित्रे पूर्वस्य ॥ सुष्वापयिषति । णाविति किम् ? सिष्वापकीयि-
षति । स्वपो णाविति किम् ? स्वापं चिकीर्षति सिष्वापयिषति ।
स्वपो णौ सति द्वित्व इति किम् ? सोषोपयिषति ॥

॥ इति सन्नन्तप्रक्रिया ॥

व्यञ्जनादेरेकस्वराद् भृशाभीक्ष्ण्ये यङ् वा ॥३॥४॥९॥

धातोः ॥ गुणक्रियाणामधिश्रयणादीनां क्रियान्तराव्यवधानेन साकल्येन सम्पत्तिः फलातिरेको वा भृशत्वं, प्रधानक्रियाया विक्रिदादेः क्रियान्तराव्यवधानेनावृत्तिराभीक्ष्ण्यम् ॥

आगुणावन्यादेः ॥ ४ । १ । ४८ ॥

यङन्तस्य द्वित्वे पूर्वस्य ॥ भृशं पुनः पुनर्वा पचतीति पापच्यते । बोभूयते । लोलूयते । अन्यादेरिति किम् ? वनीवच्यते । जञ्जप्यते । यंयम्यते । पूर्वसूत्रे व्यञ्जनादेरिति किम् ? भृशमीक्षते । एकस्वरादिति किम् ? भृशं चकास्ति । वेति किम् ? लुनीहि लुनीहीत्येवायं लुना-तीत्यादि यथा स्यात् ॥

योऽशिति ॥ ४ । ३ । ८० ॥

धातोर्व्यञ्जनान्तात् परस्य प्रत्यये लृक् ॥ अपापचिष्ट । पाप-चाञ्चक्रे । तोष्टूयते ॥

अटद्यत्तिसूत्रिमूत्रिसूच्यशूर्णोः ॥ ३ । ४ । १० ॥

भृशाभीक्ष्ण्ये यङ् ॥ अटाटयते । अरार्यते । सोसूच्यते । मोमू-च्यते । सोसूच्यते । अशाश्यते । प्रोण्णोन्नयते ॥

गत्यर्थात् कुटिले ॥ ३ । ४ । ११ ॥

व्यञ्जनादेरेकस्वराद् एवार्थे धातोर्यङ् ॥

मुरतोऽनुनासिकस्य ॥ ४ । १ । ५१ ॥

आत्परो योऽनुनासिकस्तदन्तस्य यङन्तस्य द्वित्वे पूर्वस्य मुरन्तः स्यात् ॥ चङ्गम्यते । जञ्जम्यते । बम्भण्यते । कुटिल इति किम् ? भृशं क्रामति । अत्र तपरत्वाद्दीर्घस्य न मोऽन्तः । तेन बाभाम्यते । ये न वा । जाजायते । जञ्जन्यते ॥

गृलुपसदचरजपजभदशदहो गर्ध्वे ॥ ३ । ४ । १२ ॥

एव यङ् ।

ग्रो यङि ॥ २ । ३ । १०१ ॥

रो ल् ॥ निजेगिल्यते । लोलुप्यते । सासद्यते ॥

चरफलाम् ॥ ४ । १ । ५३ ॥

यङन्तानां द्वित्वे पूर्वस्य घुरन्तः ॥

ति चोपान्त्यास्तेऽन्तेदुः ॥ ४ । १ । ५४ ॥

यङन्तानां चरफलं प्रत्यये ॥ चठचूर्यते । पम्फुल्यते । अत
इति किम् ? चञ्चर्यते । पम्फाल्यते । अनोदिति किम् ? चठचूर्ति ।
पम्फुलित ॥

जपजभदहदशभञ्जपशः ॥ ४ । १ । ५२ ॥

यङन्तस्य द्वित्वे पूर्वस्य घुरन्तः ॥ जञ्जप्यते २ । जञ्जभ्यते २ ।
दन्ददद्यते । दन्ददयते । बम्भज्यते । पम्पज्यते ॥

क्रमतां रीः ॥ ४ । १ । ५५ ॥

यङन्तानां द्वित्वे पूर्वस्य घुरन्तः ॥

नृत्तेर्यङि ॥ २ । ३ । ९५ ॥

नो ण् न स्यात् ॥ नरीनृत्यते । यङीति किम् ? हरिणर्त्ती नाम
कश्चित् । परीपृच्छयते । जरीमृह्यते । चलीकृत्यते । वरीवृच्च्यते ।
बहुवचननिर्देशो लाक्षणिकपरिग्रहार्थः ॥

ईर्घ्यञ्जनेऽपि ॥ ४ । ३ । ९७ ॥

मापास्थास्मादाप्ताहाकः क्लियमिति ॥ जेगीयते । पेपीयते ।
इत्यादि ॥

घ्राध्मोर्यङि ॥ ४ । ३ । ९८ ॥

ईः ॥ जेघ्रीयते । देध्रीयते ॥

हनो घ्रीर्वधे ॥ ४ । ३ । ९९ ॥

यङि ॥ जेघ्रीयते । वध इति किम् ? गतौ जङ्घन्यते ॥

कृति यि शय् ॥ ४ । ३ । १०५ ॥

शीङः ॥ शाशय्यते । ङ्कितीति किम् ? शेयम् ॥

ऋतो रीः ॥ ४ । ३ । १०९ ॥

चिवयङ्ग्यक्येषु ऋदन्तस्य ऋतोरीः ॥ चेक्रीयते । सञ्चेस्क्रीयते । ऋत इति किम् ? चेकीर्यते । क्ययङीति गुणे ततो द्विच्चे सास्मर्यते । शोशय्यते । शेष्वीयते । पेपीयते । सोषुप्यते ।

व्येस्यमो यङि ॥ ४ । १ । ८५ ॥

सस्वरान्तःस्था यट् ॥ वेवीयते । सेसिम्यते ॥

चायः कीः ॥ ४ । १ । ८६ ॥

यङि ॥ चेकीयते । दीर्घनिर्देशो यङ्लुबर्थः । चेकीतः । वावश्यते ॥

वञ्चस्त्रंसध्वंसभ्रंसकसपतपदस्कन्दोऽन्तो नीः ॥ ४ । १ । ५० ॥

यङन्तस्य द्विच्चे पूर्वस्य ॥ वनीवच्यते । सनीस्रस्यते । दनीध्व-
स्यते । इत्यादि ॥

सिचो यङि ॥ २ । ३ । ६० ॥

सः ष् न स्यात् ॥ सेसिच्यते ॥

न कवतेर्यङः ॥ ४ । १ । ४७ ॥

द्विच्चे सति पूर्वस्य कश्चः ॥ कोक्क्यते स्वरः । कवतेरिति किम् ?
कौतिकुवत्योर्माभूत् । चोक्क्यते । यङ् इति किम् ? चुकुवे ॥

न गृणाशुभरुचः ॥ ३ । ४ । १३ ॥

यङ् ॥ निन्द्यं गृणाति । भृशं शोभते । भृशं रोचते । इति यङ-
न्तप्रक्रिया ॥

बहुलं लुप् ॥ ३ । ४ । १४ ॥

यङ् ॥ यङ्लुप् चेत्युक्ते यङ्लुबन्तानामदादित्वम् । इञ्जित इत्य-
नुबन्धनिर्देशाद्यङ्लुबन्तादात्मनेपदन् । यङ्लुस्तोरिति वेडागमे
बोभवीति । बोभोति । बोभूतः । बोभ्रवति । बोभूयात् । बोभोतु ।
बोभवीतु । बोभूहि । अबोभवीत् । अबोभोत् । अबोभूताम् । अबोभवुः ।
पिबैतिदेति सिञ्जलुपि । अबोभोत् । अबोभूवीत् । अबोभोताम् ।
अबोभूवन् । अबोभवुः इति केचित् । बोभवाश्चकार । बोभूयात् ।
बोभविता । बहुलवचनात् कचिन्न । लोलूया । पोपूया । तथा चाह
“ कचित्प्रवृत्तः कचिदप्रवृत्तिः कचिद्विभाषा कचिदन्यदेव । विधे-
र्विधानं बहुधा समीक्ष्य चतुर्विधं बाहुलकं वदन्ति ॥ १ ॥ ” इति,
नानात्ति । नानाधीति । नानात्तः । पास्पद्धीति । पास्पर्धि । पास्पद्धः ।
पास्पद्धति । पास्पर्त्सि । हेर्धिः । पास्पर्धि । अपास्पर्त् । अपास्पर्द् ।
सिवि । अपास्पा इत्यपि । जागाद्धि । जागाधीति । जागात्सि ।
अजाघात् । अजाघाः । दादधीति । दादद्धि । दादद्धः । दाधत्सि ।
अदाधत् । अदादधीत् । अदादाधीत् । अदादधीत् । चोस्कुन्दीति ।
चोस्कुन्ति । अचोस्कुन् । मोमुदीति । मोमोत्ति । अमोमुदीत् । अमो-
मोत् । अमोमुदीः । अमोमोः । अमोमोत् । अमोमोदीत् । चोक्कूदीति ।
चोक्कूत्ति । अचोक्कूदीत् । अचोक्कूत् । सिवि । अचोक्कूत् । अचोक्कूः ।
वनीवञ्चीति । वनीवङ्कि । वनीवक्तः । वनीवचति । अवनीवञ्चीत् ।
अवनीवन् । जङ्गमीति । जङ्गन्ति । जङ्गतः । जङ्गमति । जङ्गन्मि ।
जङ्गन्वः । जङ्गहि । एकस्वरग्रहणान्नेह इहनिषेधः । अजङ्गमीत् । जङ्ग-

नीति । जङ्घन्ति । जङ्घतः । जङ्घति । जङ्घहि । अजङ्घनीति । अव-
धीत् । बध्यात् । अत्र सकृत्प्रवृत्तत्वाद्भादेशस्य द्विवचनः । अजङ्घूर्तस्य
तु । आजङ्घत इत्यादि । चङ्घनीति ॥

आः खनिससिजनः ॥ ४ । २ । ६० ॥

धुडादौ क्लिति ॥ चङ्कातः । चङ्खन्ति । चठचूर्ति । चठचु-
रीति । अचठचुरीत् । अचठचूः । योयवीति । योयोति । अयोयोत् ।
अयोयवीत् । अयोयावीत् ॥

न हाको लुपि ॥ ४ । १ । ४९ ॥

द्विष्वे पूर्वस्य यङ् आ न स्यात् ॥ जहाति । जहेति । जाहाती-
त्याद्यन्ये । जहीतः । अत्रेत्वादिकत्र, तिवा शवेति निषेधात् ।
जहति । जहीहि । अजहेत् । अजहात् । अजहीताम् । अजहासीत् ।
जहायात् । अजहिष्यत् । सोषुपीति । सोषोसि । अन्यमते तु सा-
स्वपीति । सास्वप्ति । सास्वप्तः । सासुप्यात् । असास्वपीत् ।
असस्वप् । असास्वपीत् । असास्वापीत् ॥

रिरो च लुपि ॥ ४ । १ । ५६ ॥

ऋमतां यङो द्विष्वे पूर्वस्य रीरन्तः ॥ चरिकर्त्ति । चर्कर्त्ति ।
चरीकर्त्ति । चरिकरीति । चर्करीति । चरीकरीति । चरिकृतः ।
चर्कृतः । चरीकृतः । चरिक्रति । चर्कति । चरीक्रति । चर्कर्त्ति ।
बहुलग्रहणाच्चेत् । अचर्करीत् । अचरिकरीत् । अचरीकरीत् । अचर्कः ।
३ । अचर्करीत् ३ । चर्करामास ३ । चर्क्रियात् ३ । चर्करिता ३ ।
चर्कर्त्ति ३ । चर्कर्त्ति ३ । अत्र बहुलग्रहणाच्चेत् । अवर्चतीत् ३ ।
अवर्चि ३ । अवर्चाः ३ गणनिर्दिष्टत्वादङ् । अवर्चतीत् । एवं
नर्ततीति ३ । जर्घधीति ३ । जर्घधि ३ । अजर्घत् ३ । अजरिघृ-

ज्ज्ञाम् । अजर्घाः । जर्घहीति ३ । जर्मर्हि ३ । जरिगृढः । जरिगृहति ।
जरिगृहीषि । जरिघर्षि । अजर्घर्त् । तिवा श्वेत्यस्यानित्यत्वाद् गश्च-
तुर्थः । जरिगर्हिता । परिपृच्छीति । परिपृष्टि । परिपृष्टः । परिपृ-
च्छति । परिपृश्वः । अत्र यङ्निमित्तो यट् । लुप्ययट्छेनदित्यत्र
यट्द्रजनान्न स्थानिबद्धावनिषेधः । मरीमृजीति ३ । मरिमार्ष्टि ३ ।
मरीमृजन्ति । मरीमार्जन्ति । अरर्त्ति । अरियर्त्ति । अररीति । अरि-
यरीति । अर्कृतः । अरियृतः । आरति । अरियूति । अर्कृयात् ।
अरियृयात् । अरर्तु । अरियर्तु । अररीतु । अरियरीतु । अर्कृतात् ।
अरियृतात् । आरतु । अरियूतु । आरः । आरियः । आररीत् ।
आरियरीत् । आर्कृताम् । आरियृताम् । आररुः । आरियरुः ।
आरः । आरियः । आररीः । आरियरीः । आरारीत् । आरिया-
रीत् । अररांचकार । अरियांचकार । आरियात् । अरियृयात् ।
अररिता । अरियरिता । आररिष्यत् । आरियरिष्यत् । ऋमतामि-
त्यत्र ह्रस्वस्यैव ग्रहणादिह न । तातरीति । तातर्त्ति । तार्तीर्त्तः ।
तातिरिति । तार्तीर्हि । तातराणि । अतातरीत् । अतातः । अताता-
रीत् । एवं चाकरीति । जरिगृहीति ३ । जरिगर्हि ३ । जरिगर्हिता ।
इटो दीर्घस्तु न । तत्र लुप्ततिव्निर्देशात् । जाहयीति । जाहति ।
जाहतः । जाहयति । जाहामि । जाहयीति । जाहर्त्ति । जाहर्त्तः ।
जाहर्यति । जाहर्हि । अजाहः । अजाहर्त्ताम् । अजाहर्त्युः ॥

मव्यविश्रिविज्वरित्वरेरुपान्त्येन ॥ ४ । १ । १०९ ॥

अनुनासिकादौ कौ धुडादौ च प्रत्यये वस्योऽट् ॥ मामवीति ।
मामोति । मामूतः । मामवति । मामावः । मामूमः । मामोतु ।
मामूतात् । मामूहि । मामवानि । अमामवीत् । अमामोत् । शेश्रिवीति ।
शेश्रोति । जाजूर्त्ति । जाजूर्त्तः । तातूर्त्ति । तातूर्त्तः । मव्य बन्धने ।

अनुनासिके चेत्युटि । मामोति । मामव्यीति । तेतेवीति । तेतयोति ।
देदिवीति । देद्योति । सेपिवीति । सेप्योति । अन्ये तु द्वित्येवोट-
मिच्छन्तो देदेति सेषेतीत्येवमिच्छन्ति । केचित्तु यकारवकारान्ताना-
मूङ्भाविनां यङ्लुपोऽभावमिच्छन्ति ।

राल्लुक् ॥ ४ । १ । ११० ॥

परयोश्चबोरनुनासिकादौ कौ धुडादौ च प्रत्यये ॥ मोमोर्त्ति ।
मोमूर्त्तः । मोमूर्च्छति । जोहोर्त्ति । तोतूर्वीति । तोतोर्त्ति । तोतूर्वति
तोथोर्त्ति । दोदोर्त्ति । दोधोर्त्ति । वेवेति । वेवयीति । अत्र यङ्लु-
प्यपि तद्विषयोऽस्त्येव यथाऽवात्तामित्यत्र सिचः । यङ्लुपि तद्विषया-
भावेन वीभावस्याप्रवृत्तेरजेर्यङ्लुञ् नास्तीति केचित् । चोकवीति ।
चोकोति । वेवयीति । वेवेति । सेसिमीति । सेसिन्ति । शोशवीति ।
शेश्वयीति । आपेपेति । चेकयीति । चेकेति ॥

॥ इति यङ्लुबन्तप्रक्रिया ॥

द्वितीयायाः काम्यः ॥ ३ । ४ । २२ ॥

नाम्न इच्छायां वा ॥ पुत्रकाम्यति । इदंकाम्यति । यशस्का-
म्यति । किंकाम्यति । स्वकाम्यति । उच्चैःकाम्यति । काम्येनैव
कर्मण उक्तत्वात् कर्मणि नास्य प्रयोगः । द्वितीयाया इति किम् ?
इष्टः पुत्रः । भ्रातुष्पुत्रमिच्छतीत्यादौ तु न, सापेक्षत्वात् । आत्मीय-
तायां गम्यमानायां तु भ्रातुःपुत्रकाम्यतीति भवत्येव ॥

अमाव्ययात्क्यन् च ॥ ३ । ४ । २३ ॥

द्वितीयान्तान्नाम्न इच्छायां काम्यो वा ॥

क्यनि ॥ ४ । ३ । ११२ ॥

अवर्णान्तस्य ईः ॥ पुत्रीयति । पुत्रकाम्यति । मालीयति ।
अमाव्ययादिति किम् ? किमिच्छति । उच्चैरिच्छति । इदमिच्छति ।
स्वरिच्छति ॥

नं क्ये ॥ १ । १ । २२ ॥

नाम पदम् ॥ क्य इति क्यन्-क्यङ्-क्यङ्क्षां ग्रहणम् । राजी-
यति । अहर्यति । गव्यति । नाव्यति । सन्निपातपरिभाषया यस्य
लोपो न । गव्यिता । वाच्यति ॥

क्यो वा ॥ ४ । ३ । ८१ ॥

धातोर्व्यञ्जनात् परस्याशिति लुक् ॥ वाचिता । वाच्यिता । समि-
ध्यति । अदस्यति । त्वद्यति । मद्यति । प्रकृत्यर्थस्यैकत्वाभावे तु
युष्मद्यति । अस्मद्यति । गीर्यति । पूर्यति । अभ्वादित्वाच्च दीर्घः,
दिव्यति । गार्गीयति । कर्त्रीयति । पित्रीयति । कवीयति ॥

आधाराच्चोपमानादाचारे ॥ ३ । ४ । २४ ॥

मन्ताव्ययवर्जान्नाम्नः क्यन् वा ॥ पुत्रीयति छात्रम् । प्रासा-
दीयति कुट्याम् । न प्रादिरप्रत्ययः, प्रासादीयत् ॥

क्षुत्तृङ्गर्द्धेशनायोदन्यधनायम् ॥ ४ । ३ । ११३ ॥

निपात्यते ॥ अशनायति । उदन्यति । धनायति । क्षुदादावि-
ति किम् ? अशनीयति । उदकीयति । धनीयति दानाय ॥

वृषाश्चान् मैथुने स्सोऽन्तः ॥ ४ । ३ । ११४ ॥

क्यनि ॥ वृषस्यति गौः । अश्वस्याति वडवा । मैथुन इति
किम् ? वृषीयति । अश्वीयति । स्स इति द्विसकारनिर्देशः षत्वनिषे-
धार्थः, तेनोत्तरत्र दधिस्यति । मधुस्यति ।

अस् च लौल्ये ॥ ४ । ३ । ११५ ॥

गम्ये क्यनि नाम्नः स्तोऽन्तः ॥ दधिस्यति । दध्यस्यति । मधु-
स्यति । मध्वस्यति । लौल्य इति किम् ? क्षीरीयति दातुम् ॥

कर्तुः क्तिप् गल्भक्लीबहोडात्तु डित् ॥ ३ । ४ । २५ ॥

उपमानान्नाम्न आचारे वा ॥ अश्वति । दधयति । रायति । गवति ।
राजनति । पथेनति । इदमति । अत्रोपान्त्यस्य दीर्घ इत्यन्ये । अइवा-
चरति । अति । अ । अतुः । उः । स्वाति । सस्व । सस्वावित्यन्ये ।
मालाति । अमालासीत् । कवयति । वयति । श्रयति । पितरति ।
भवति । ऋभुक्षेणति । द्यवति । कति । अहनति । अनडोहति । गे-
रति । पोरति । गल्भते । क्लीबते । होडते ॥

क्यङ् ॥ ३ । ४ । २६ ॥

कर्तुरूपमानादाचारे वा ॥ हंसायते वकः । पण्डितायते मूर्खः ।
एतायते । गार्गायते । वात्सायते । युवायते । तरुणायते । पाचिका-
यते । पञ्चमीयते । माहेश्वरीयते । चारुकेशीयते । ब्राह्मणीयते । वान-
रीयते । कायते । कायाश्चक्रे ॥

सो वा लुक् च ॥ ३ । ४ । २७ ॥

सन्तात् कर्तुरूपमानादाचारेऽर्थे क्यङ् वा स्यादन्तस्य ॥ पया-
यते । पयस्यते तक्रम् ॥

ओजोऽप्सरसः ॥ ३ । ४ । २८ ॥

कर्तुरूपमानादाचारे क्यङ् वा सश्च लुक् ॥ ओजायते । अप्स-
रायते । अन्ये त्वोजश्शब्दे सलोपविकल्पमिच्छन्ति ॥

छव्यर्थे भृशादेः स्तोः ॥ ३ । ४ । २९ ॥

कर्तुः क्यङ् वा यथासम्भवं लुक् च ॥ अभृशो भृशो भवति
भृशायते । उन्मनायते । न प्रादिरप्रत्ययः । उदमनायत ।

मुमनायते । स्वमनायत । अप्रत्यय इत्युक्तेः औत्सुकायत । वेहा-
यते । कर्तुरित्येव । अभृशं भृशं करोति । च्यर्थ इति किम् ? भृशो
भवति ॥

डाञ्जलोहितादिभ्यः षित् ॥ ३ । ४ । ३० ॥

कर्तृभ्यश्च्यर्थे क्यङ् ॥

क्यङ्ङणो न वा ॥ ३ । ३ । ४३ ॥

धातोः कर्तर्यात्मनेपदम् ॥ पटपटायति । पटपटायते । लोहि-
तायति । लोहितायते । कर्तुरित्येव । अपटत् पटत् करोति । च्यर्थ
इत्येव । लोहितो भवति । बहुवचनमाकृतिगणार्थम् । धूमादीनां स्वत-
न्त्रार्थवृत्तीनां प्रकृतिविकारभावाप्रतीतिश्च्यर्थो नास्तीति तद्वद्वृत्तिभ्यः
प्रत्ययः । अधूमवान् धूमवान् भवति धूमायति । धूमायते ॥

कष्टकक्षकृच्छ्रसत्रगहनाय पापे क्रमणे ॥ ३ । ४ । ३१ ॥

एभ्यश्चतुर्थ्यन्तेभ्यः पापवृत्तिभ्यः क्रमणर्थे क्यङ् ॥ कष्टायते ।
कक्षायते । कृच्छ्रायते । सत्रायते । गहनायते । चतुर्थीनिर्देशः किम् ?
रिपुः कष्टं क्रामति । पाप इति किम् ? कष्टाय तपसे क्रामति ॥

रोमन्थाद् व्याप्यादुच्चर्वणे ॥ ३ । ४ । ३२ ॥

क्यङ् वा ॥ रोमन्थायते गौः । उच्चर्वण इति किम् ? कीटो
रोमन्थं वर्त्तयति ॥

फेनोष्मबाष्पधूमादुद्गमने ॥ ३ । ४ । ३३ ॥

क्यङ् वा ॥ फेनायते । ऊष्मायते । बाष्पायते । धूमायते ॥

सुखादेरनुभवे । ३ । ४ । ३४ ॥

कर्मणः क्यङ् वा ॥ सुखायते । दुःखायते ॥

शब्दादेः कृतौ वा ॥ ३ । ४ । ३५ ॥

कर्मणः क्यङ् ॥ शब्दायते । वैरायते । कलहायते । पक्षे णिच् ।
शब्दयति । वैरयति ॥

तपसः क्यन् ॥ ३ । ४ । ३६ ॥

कर्मणः कृतौ वा ॥ तपस्यति ॥

नमोवरिवश्चित्रडोऽर्चासेवाश्चर्ये ॥ ३ । ४ । ३७ ॥

कर्मणः क्यन् वा ॥ नमस्यति देवान् । वरिवस्याति । चित्रीयते ॥

अङ्गान्निरसने णिङ् ॥ ३ । ४ । ३८ ॥

कर्मणो वा ॥ हस्तयते । पादयते । कर्मण इति किम् ? हस्तेन निरस्यति । निरसन इति किम् ? हस्तं करोति हस्तयति ॥

पुच्छादुत्परिव्यसने ॥ ३ । ४ । ३९ ॥

पुच्छात्कर्मण उदसने पर्यसने व्यसनेऽसने चार्थे णिङ् वा ॥
उत्पुच्छयते । परिपुच्छयते । विपुच्छयते । पुच्छयते ॥

भाण्डात्समाचितौ ॥ ३ । ४ । ४० ॥

कर्मणो णिङ् वा ॥ सम्भाण्डयते । परिभाण्डयते ॥

चीवरात्परिधानार्जने ॥ ३ । ४ । ४१ ॥

कर्मणो णिङ् वा ॥ परिचीवरयते । संचीवरयते ॥

णिज् बहुलं नाम्नः कृगादिषु ॥ ३ । ४ । ४२ ॥

बहुलग्रहणं प्रयोगानुसरणार्थम् ॥ तेन यस्मान्नाम्नो यद्विभक्त्य-
न्ताद्यस्मिन् धात्वर्थे दृश्यते तस्मात्तद्विभक्त्यन्तात्तद्धात्वर्थे एव भवतीति
नियमे लभ्यते । मुण्डङ्करोति मुण्डयतिञ्छात्रम् । पटुमाचष्टे पटयति।
वृक्षं रोपयति वृक्षयति । कृतं गृह्णाति कृतयति । रूपं निध्यायति
निरूपयति । लोमान्यनुमार्ष्टि अनुलोमयति । हस्तिनाऽतिक्रामति
अतिहस्तयति । वर्मणा सन्नहति संवर्मयति । वीणयोपगायति उप-
वीणयति । सेनयाभियाति अभिषेणयति । वास्याच्छिनत्ति वासयति ।
वाससोन्मोचयति उद्वासयति । श्लोकैरुपस्तौति उपश्लोकयति । हस्ते-
नापक्षिपति । अपहस्तयति । छन्दसोपचरति उपमन्त्रयते वा उपच्छन्द-
यति । पाशेन संयच्छति संपाशयति । पाशं पाशाद्वा विमोचयति

विपाशयति । शूरो भवति शूरयति । वीर उत्सहते वीरयति । पुत्रं
सूते पुत्रयति । स्रग्विणमाचष्टे स्रजयति । पयस्विनीं पयसयति ।
पययतीत्यप्येके । त्वग्वन्तं त्वचयति । अल्पं युवानं वा कनयति ।
पक्षे अल्पयति । यवयति । स्थवयति । दवयति । हसयति । क्षेपयति ।
क्षोदयति । श्रयति । ज्ययति । साधयति । नेदयति । प्रापयति ।
स्थापयति । स्फाषयति । वरयति । गरयति । बंहयति । ऋपयति ।
द्राघयति । वर्षयति । वृन्दयति । प्रथयति । म्रदयति । भ्रसयति ।
क्रशयति । द्रढयति । परिव्रढयति । भूययति । ऊढिमाचष्टे ऊढयति ।
औजिढत् । केचिन्तु औडिढत् इतीञ्जन्ति । ऊढमाख्यत् औजढत् ।
स्वयति । त्वां मां वाऽऽचष्टे त्वदयति मदयति । त्वादयति मादयती
न्यन्ये । त्वापयति मापयतित्यपरे । युवामावां वा आचष्टे युष्मयति
अस्मयति । विद्वांसं विद्वयति । विदावयतीत्यन्ये । विदयतीत्यपरे ।
श्वानं श्वानयति । शावयतीत्यन्ये । शुनयतीत्यपरे । उदञ्चमाचष्टे
उदयति । उदीचयतीत्यन्ये । प्रत्यञ्चं प्रत्ययति । दध्यञ्चं दध्ययति ।
हलं कलं वा गृह्णाति हलयति कलयति । अजहलत् । भुवमा-
चष्टे भावयति । अबीभवत् । भुवं भावयति अबुभ्रवत् । त्रियम्
अशिश्रयत् । गाम् अजृगवत् । रायम् अरीरयत् । नावम् अनूभवत् ।
कर्त्तारमाचष्टे, करयति । दरदं दारदयति । एनीम् एतयति । ऐततत् ॥

व्रताद्भुजितन्निवृत्त्योः । ३ । ४ । ४३ ॥

कृगादिष्वर्थेषु णिज्बहुलम् ॥ व्रतं शास्त्रविहितो नियमः । पयो व्रत-
यति । सावद्यान्नं व्रतयति ॥

सत्यार्थवेदस्याः ॥ ३ । ४ । ४४ ॥

णिच्सन्नियोगे ॥ सत्यापयति । अर्थापयति । वेदापयति ॥

श्वेताश्वश्चतरगालोडिताह्वरकस्याश्वतरेतकलुक्

॥ ३ । ४ । ४५ ॥

शिचसंनियोगे ॥ श्वेतयति । अभयति । गालोडयति । आह्वयति ॥

इति नामधातुप्रक्रिया ॥

धातोः कण्ड्वादेर्यक् ॥ ३ । ४ । ८ ॥

स्वार्थे ॥ द्विविधाः कण्ड्वादयः धातवो नामानि च । कण्डूग् गात्रवि
वर्षणे । १ ॥ कण्डूयति । कण्डूयते । धातोरिति किम् ? कण्डूः ।
महीङ् वृद्धौ पूजायाश्च । २ ॥ महीयते । हृणीङ् रोषलज्जयोः । ३ ॥
हृणीयते । वेङ् लाङ् धौर्त्ये पूर्वभावे स्वप्ने च । ४ ॥ मन्तु रोषवै-
मनस्ययोः । ५ ॥ अपराध इत्येके । मन्तूयति । वलग् माधुर्यपूजयोः
। ६ ॥ असु मानसोपतापे । ७ ॥ असू असूग् इत्येके । अन्ये तु असूङ्
दोषाविष्कृतौ रोगे चेत्याहुः । वेट् लाट् वेङ्वत् । ८ ॥ लाट् जी-
वन इत्येके । वेट् लाट् इत्यन्ये । लिट् अल्पार्थे कुत्सायां च । ९ ॥
लोट् दीप्तौ । १० ॥ लेट् लोट् धौर्त्ये पूर्वभावे स्वप्ने चेत्येके । लेला
दीप्तावित्यपि केचित् । उरस् ऐश्वर्ये । ११ ॥ उषस् प्रभातीभावे ।
१२ ॥ इरस् इर्ण्यायाम् । १३ ॥ इरज् इरग् इत्यपि केचित् । तिरस्
अन्तर्द्धौ । १४ ॥ इयस् इमस् अस् पयस् प्रसृतौ । १५ ॥
संभूयस् प्रभूतभावे । १६ ॥ दुवस् परितापपरिचरणयोः । १७ ॥
दुरज् भिषज् चिकित्सायाम् । १८ ॥ भिष्णुक् उपसेवायाम् । १९ ॥
रेखा श्लाघासादनयोः । २० ॥ लेखा विलासस्खलनयोः । २१ ॥
अदन्तोऽयमित्यपरे ॥ एला वेला केला खेला विलासे । २२ ॥ इलेत्य-
न्ये । खल इत्येके । गोधा मेधा आशुग्रहणे । २३ ॥ मगध परिवे-
ष्टने । २४ ॥ नीचदास्य इत्यन्ये ॥ इरध इषुध शरधारणे । २५ ॥
कुषुभ् क्षेपे । २६ ॥ सुख दुःख तत्क्रियायाम् । २७ ॥ अगदनीरोगत्वे ।
२८ ॥ गद्गद् वाक्स्खलने । २९ ॥ गद्गदङित्येके । तरण वरण गतौ ।
३० ॥ उरण तुरण त्वरायाम् । ३१ ॥ पुरण गतौ । ३२ ॥ भुरण
धारणपोषणमुद्धेषु । ३३ ॥ चुरण मत्तिचौर्ययोः । ३४ ॥ भरण प्रसि-
द्धार्थः । ३५ ॥ तपुस तम्पस दुःस्वार्थौ । ३६ ॥ तन्तस पम्पस इत्य-

न्यत्र ॥ अरर आराकर्मणि । ३७ ॥ सपर पूजायाम् । ३८ ॥ समर युद्धे । ३९ ॥

॥ इति कण्ड्वादयः ॥

नाम्नो द्वितीयाद्यथेष्टम् ॥ ४ । १ । ७ ॥

स्वरादेर्नामधातोर्द्विच्वभाजो द्वितीयादारभ्यैकस्वरांशो यथेष्टं द्विः ।
अशिश्वीयिषति । अश्वीयिषति । अश्वीयिषति ॥

अन्यस्य ॥ ४ । १ । ८ ॥

स्वरादेरन्यस्य नामधातोर्द्विच्वभाज एकस्वरांशो यथेष्टं प्रथमा-
दिर्द्विः ॥ पुपुत्रीयिषति । पुतित्रीयिषति । पुत्रीयिषति । पुत्रीयि-
षति ॥

कण्ड्वादेस्तृतीयः ॥ ४ । १ । ९ ॥

कण्ड्वादेर्द्विच्वभाज एकस्वरोऽशस्तृतीय एव द्विः ॥ कण्ड्वायिष-
ति । अस्त्रायिषति ॥

पुनरेकेषाम् ॥ ४ । १ । १० ॥

मते द्वित्वे कृते द्विच्वम् ॥ सुसोषुपिषते । एकेषामिति किम् ? सोषु-
पिषते । सन्नन्ताणिगि बुभूषयति । यङन्ताणिगि । बोभूययति ।
यङ्लुबन्ताणिगि, बोभावयति । णिगन्ताणिगि । भावयति ।
ण्यन्तात्सनि विभावयिषति । यङ् सन् ण्यन्तात् सन् । बोभूयिषयि-
षति । यङ् णिग् सन्नन्ताणिग् बोभूययिषयतीत्यादि ॥

॥ इति प्रत्ययमाला ॥

इङितः कर्त्तरि । एधते । आस्ते । शेते ॥

क्रियाव्यतिहारेऽगतिर्हिंसाशब्दार्थहसो ह्रवहश्चा-
नन्योन्यार्थे ॥ ३ । ३ । २३ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ व्यतिलुनते । व्यतिहरन्ते । व्यतिवहन्ते भारम् ।
क्रियेति किम् ? द्रव्यव्यतिहारे मा भूत् । चैत्रस्य धान्यं व्यतिलुनन्ति ।
गत्यर्थादिवर्जनं किम् ? व्यतिसर्पन्ति । व्यतिहिंसन्ति । व्यति
जल्पन्ति । व्यतिहसन्ति । अनन्योन्यार्थ इति किम् ? परस्परस्य
व्यतिलुनन्ति । कर्त्तरीत्येव । तेन भावकर्मणोः पूर्वैर्णैव गत्यर्थादिभ्योऽपि
स्यात् । व्यतिगम्यन्ते ग्रामाः । असक् भुवि । व्यतिस्ते । व्यतिषाते ।
व्यतिषते । व्यतिसे । व्यतिध्वे । व्यतिहे । व्यतिषीत । व्यत्यसै ।
व्यत्यास्त । व्यतिराते ३ । व्यतिभाते ३ । व्यतिबभे ॥

निविशः ॥ ३ । ३ । २४ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ निविशते ॥

उपसर्गादस्योहो वा ॥ ३ । ३ । २५ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ विपर्यस्यते । विपर्यस्यति । समूहते । समूहति ॥

उपसर्गादूहो ह्रस्वः ॥ ४ । ३ । १० ६ ॥

ङ्किति यादौ ॥ समुह्यते । समुह्यात् । उपसर्गादिति किम् ? ऊह्यते ।
यीत्येव । समूहितम् । ऊ ऊह इति प्रश्नेषात् । आ ऊह्यते ओह्यते ।
समोह्यते ॥

उत्स्वराद्युजेरयज्ञतत्पात्रे ॥ ३ । ३ । २६ ॥

उपसर्गात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ उद्युङ्क्ते । उपयुङ्क्ते । उत्स्वरा-
दिति किम् ? संयुनक्ति । अयज्ञतत्पात्र इति किम् ? । द्वन्द्वं यज्ञपा-
त्राणि प्रयुनक्ति ॥

परिव्यवात्क्रियः ॥ ३ । ३ । २७ ॥

उपसर्गात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ परिक्रीणीते । विक्रीणीते । अव-
क्रीणीते । उपसर्गादित्येव । उपरि क्रीणाति ॥

परावेर्जेः ॥ ३ । ३ । २८ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ पराजयते । विजयते । उपसर्गादित्येव ।

बहुवि जयति वनम् ॥

समः क्षणोः ॥ ३ । ३ । २९ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ संक्षुण्ते शस्त्रम् । समइति किम् ? क्षणौति ।
उपसर्गादित्येव । आयसं क्षणौति ॥

अपाच्चतुष्पात्पक्षिशुनिहृष्टान्नाश्रयार्थे ॥ ४ । ४ । ९५ ॥
किरतेः कर्त्तरि स्सडादिः ॥

अपस्किरः ॥ ३ । ३ । ३० ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ अपास्किरते वृषभो हृष्टः । कुक्कुटो भक्ष्यार्थी ।
आश्रयार्थी वा श्वा । सस्सट्कनिर्देशः किम् ? अपाकिरति । अपेति
किम् । उपस्किरति ॥

उदश्चरः साप्यात् ॥ ३ । ३ । ३१ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ मार्गमुच्चरते । साप्यादिति किम् ? धूम
उच्चरति ॥

समस्तृतीयया ॥ ३ । ३ । ३२ ॥

चरैर्योगे कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ अश्वेन सश्चरते । तृतीययेति किम् ?
उभौ लोकौ सश्चरसि ॥

क्रीडोऽकूजने ॥ ३ । ३ । ३३ ॥

सम्पूर्वात्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ सङ्क्रीडते । सम इत्येव । क्रीडति ।
अकूजन इति किम् ? सङ्क्रीडन्त्यनांसि ॥

अन्वाङ्परः ॥ ३ । ३ । ३४ ॥

क्रीडेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ अनुक्रीडते । आक्रीडते । परिक्रीडते ॥

शप उपलम्भने ॥ ३ । ३ । ३५ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ उपलम्भनं प्रकाशनं शपथो वा । मैत्राय
शपते । उपलम्भन इति किम् ? मैत्रं शपति ॥

हृगो गतताच्छील्ये ॥ ३ । ३ । ३८ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ गतं सादृश्यम् । पैतृकमन्त्रा अनुहरन्ते ।
पितुरनुहरन्ते । गतेति किम् ? पितुर्हरति । ताच्छीह्य इति किम् ?
नद्यो राममनुहरति ॥

पूजाचार्यकभृत्युत्क्षेपज्ञानविगणनव्यये नियः ॥

३ । ३ । ३९ ॥

गम्ये कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ नयते विद्वान् स्याद्वादे । माणवकमुप-
नयते । कर्मकरानुपनयते । शिशुमुदानयते । नयते तत्त्वार्थे । मद्राः
कारं विनयन्ते । शतं विनयते । पूजेत्यादि किम् ? अजां नयति ग्रामम् ॥

कर्त्तृस्थामूर्त्ताप्यात् ॥ ३ । ३ । ४० ॥

नियः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ श्रमं विनयते । कर्त्तृस्थेति किम् ?
चैत्रो मैत्रस्य मन्थुं विनयति । अमूर्त्तेति किम् ? गडुं विनयति । आप्येति
किम् ? बुद्ध्या विनयति ॥

क्रमोऽनुपसर्गात् ॥ ३ । ३ । ४१ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदं वा ॥ क्रमते । क्रामति । अनुपसर्गादिति
किम् ! अनुक्रामति ॥

वृत्तिसर्गतायने ॥ ३ । ३ । ४८ ॥

क्रमेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ वृत्तिरप्रतिबन्धः । सर्ग उत्साहः ।
तायनं स्फीतता । शास्त्रेऽस्य क्रमते बुद्धिः । सूत्राय क्रमते । क्रम-
न्तेऽस्मिन् योगाः ॥

परोपात् ॥ ३ । ३ । ४९ ॥

आभ्यामेव क्रमेर्वृत्त्याद्यर्थात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ पराक्रमते । उप-
क्रमते । परोपादिति किम् ? अनुक्रामति । वृत्त्यादावित्येव । परा-
क्रामति ॥

वेः स्वार्थे ॥ ३ । ३ । ५० ॥

क्रमेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ साधु विक्रमते गजः । स्वार्थ इति

किम् ? गजेन विक्रामति ॥

प्रोपादारम्भे ॥ ३ । ३ । ५१ ॥

क्रमेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ प्रक्रमते उपक्रमते भोक्तुम् । आरम्भ इति किम् ? प्रक्रामति यात्रीत्यर्थः ॥

आङो ज्योतिरुद्गमे ॥ ३ । ३ । ५२ ॥

क्रमेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ आक्रमते चन्द्रः सूर्यो वा । ज्योतिरुद्गम इति किम् । आक्रामति बटुः कुतुपम् । धूम आक्रामति ॥

दागोऽस्वास्यप्रसारविकाशे ॥ ३ । ३ । ५३ ॥

आङः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ विद्यामादत्ते । स्वास्यादिवर्जनं किम् ? उष्ट्रो मुखं व्याददाति । कूलं व्याददाति ॥

नुप्रच्छः ॥ ३ । ३ । ५४ ॥

आङः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ आनुते शृगालः । आपृच्छते गुरून् ॥

गमेः क्षान्तौ ॥ ३ । ३ । ५५ ॥

आङः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ आगमयते गुरूम् । कश्चित्कालं प्रतीक्षते । क्षान्ताविति किम् ? आगमयति विद्याम् ॥

हः स्पर्द्ध ॥ ३ । ३ । ५६ ॥

आङो गम्ये कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ मल्लो मल्लमाहयते । स्पर्द्ध इति किम् ? । गामाहयति ॥

सन्निवेः ॥ ३ । ३ । ५७ ॥

हयतेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ संहयते । निहयते । विहयते ॥

उपात् ॥ ३ । ३ । ५८ ॥

हयतेः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ उपहयते ॥

यमः स्वीकारे ॥ ३ । ३ । ५९ ॥

उपात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ कन्यामुपयच्छते । च्विनिर्देशः
किम् ? शाटकानुपयच्छति ।

वा स्वीकृतौ ॥ ४ । ३ । ४० ॥

यमेरात्मनेपदविषयः सिच् किद्वत् ॥ उपायत । उपायंस्त महा-
स्त्राणि । स्वीकृताविति किम् ? आयंस्त पाणिम् ॥

देवार्चामैत्रीसङ्गमपथिकर्तृकमन्त्रकरणे स्थः ॥ ३ । ३ । ६० ॥

उपात्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ जिनेन्द्रमुपतिष्ठते । रथिकानुपतिष्ठते ।
यमुना गङ्गामुपतिष्ठते । सुप्रमुपतिष्ठते पन्थाः । रेन्द्रया गार्हपत्यमुपतिष्ठते ॥

वा लिप्सायाम् ॥ ३ । ३ । ६१ ॥

उपात्स्थः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ भिक्षुर्दातृकुलमुपतिष्ठते । उप-
तिष्ठति वा ॥

उदोऽनूर्ध्वेहे ॥ ३ । ३ । ६२ ॥

स्थः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ मुक्तावुत्तिष्ठते । अनूर्ध्वेति किम् ? आ-
सनादुत्तिष्ठति । ईहेति किम् ? ग्रामाच्छतमुत्तिष्ठति ॥

संविप्रावात् ॥ ३ । ३ । ६३ ॥

स्थः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ सन्तिष्ठते । वितिष्ठते । प्रतिष्ठते ।
अवतिष्ठते ॥

ज्ञीप्सास्थेये ॥ ३ । ३ । ६४ ॥

स्थः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ ज्ञीप्सा आत्मप्रकाशनम् । स्थेयः स-
भ्यः । तिष्ठते कन्या छात्रेभ्यः । त्वर्य तिष्ठते विवादः ॥

प्रतिज्ञायाम् ॥ ३ । ३ । ६५ ॥

स्थः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ नित्यं शब्दमातिष्ठते ॥

समो गिरः ॥ ३ । २ । ६६ ॥

प्रतिज्ञार्थात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ स्याद्वादं सञ्जिरते ॥

अवात् ॥ ३ । ३ । ६७ ॥

गिरः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ अवगिरते ॥

निह्वे ज्ञः ॥ ३ । ३ । ६८ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ शतमपजानीते ॥

सम्प्रतेरस्मृतौ ॥ ३ । ३ । ६९ ॥

ज्ञः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ शतं सजानीते । प्रतिजानीते । अस्मृताविति किम् ? मातुः सजानाति ॥

अननोः सनः ॥ ३ । ३ । ७० ॥

ज्ञः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ धर्मं जिज्ञासते । अननोरिति किम् ? धर्ममनुजिज्ञासति ॥

श्रुवोऽनाङ्प्रतेः ॥ ३ । ३ । ७१ ॥

सन्नन्तात्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ श्रुश्रूषते गुरुन् । अनाङ्प्रतेरिति किम् ? आश्रुश्रूषति । प्रतिश्रुश्रूषति ॥

स्मृदृशः । ३ । ३ । ७२ ॥

सन्नन्तात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ स्मृस्मृषते । दिदृक्षते ॥

शको जिज्ञासायाम् ॥ ३ । ३ । ७३ ॥

सन्नन्तात् कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ विद्यां शिक्षते । जिज्ञासायामिति किम् ? शिक्षति ॥

गन्धनावक्षेपसेवासाहसप्रतियत्नप्रकथनोपयोगे

॥ ३ । ३ । ७६ ॥

कृगः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ गन्धनं द्रोहेण परदोषोद्धाटनम् । उत्कुरुते । अवक्षेपः कुत्सनम् । दुर्वृत्तानवकुरुते । सेवानुवृत्तिः । महामात्रानुपकुरुते । साहसमविमृश्य प्रवृत्तिः । परदारान् प्रकुरुते । प्रति

वत्नो गुणान्तराधानम् । एधोदकस्योपस्कृते । प्रकथनं कथनप्रारम्भः
प्रकर्षेण कथनं वा । जनापवादान् प्रकुस्ते । उपयोगो धर्मादौ विनि-
योगः ? शतं प्रकुस्ते ॥

अधेः प्रसहने ॥ ३ । ३ । ७७ ॥

कृगः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ प्रसहनं पराभिभवः, परेणापराजयो
वा । तं हाधिचक्रे । प्रसहन इति किम् ? तमधिकरोति ॥

दीप्तिज्ञानयत्नविमत्युपसम्भाषोपमन्त्रणे वदः

॥ ३ । ३ । ७८ ॥

गम्ये कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ वदते विद्वान् स्याद्वादे । ज्ञाने । वदते
धीमांस्तत्त्वार्थे । यत्ने । तपसि वदते । मत्मा मतिर्विमतिः । धर्मे
विवदन्ते । उपसम्भाष उपसान्त्वनम् । कर्मकरानुपवदते । उपमन्त्रणं
रहस्युपच्छन्दनम् । कुलभार्यामुपवदते ॥

व्यक्तवाचां सहोक्तौ ॥ ३ । ३ । ७९ ॥

व्यक्तवाचो रूढ्या मनुष्यादयस्तेषां सम्भूयोच्चारणार्थाद्वदः क-
र्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ सम्प्रवदन्ते ग्राम्याः । व्यक्तवाचामिति किम् ?
सम्प्रवदन्ति शुकाः । सहोक्ताविति किम् ? चैत्रेणोक्ते मैत्रो वदति ॥

विवादे वा ॥ ३ । ३ । ८० ॥

व्यक्तवाचां सहोक्तौ वदः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ विप्रवदन्ते ।
विप्रवदन्ति वा मौहूर्त्ताः । विवाद इति किम् ? सम्प्रवदन्ते वैयाक-
रणाः । सहोक्तावित्येव । मौहूर्त्तो मौहूर्त्तम क्रमाद्विप्रवदति ॥

अनोः कर्मण्यसति ॥ ३ । ३ । ८१ ॥

व्यक्तवाचामर्थे वदः कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ अनुवदते चैत्रो मैत्रस्य ।
कर्मण्यसतीति किम् ? उक्तमनुवदति । व्यक्तवाचामित्येव ॥ अनु-
वदति वीणा ॥

ज्ञः ॥ ३ । ३ । ८२ ॥

कर्मण्यसति कर्तर्यात्मनेपदम् ॥ सर्पिषो जानीते । कर्मण्यसती-
त्येव । तैलं सर्पिषो जानाति ॥

उपात्स्थः । ३ । ३ । ८३ ॥

कर्मण्यसति कर्तर्यात्मनेपदम् ॥ योगे योगे उपतिष्ठते । कर्मण्य-
सतीत्येव । राजानमुपतिष्ठति ॥

समो गमृच्छिप्रच्छिश्रुवित्स्वरत्यर्त्तिद्वशः ॥३॥३॥८४॥
कर्मण्यसति कर्तर्यात्मनेपदम् ॥ सङ्गच्छते ॥

गमो वा ॥ ४ । ३ । ३७ ॥

आत्मनेपदविषयौ सिजाशिषौ किद्वत् ॥ समगत । समगंस्त ।
संगसीष्ट । संगंसीष्ट । समृच्छिष्यते । समृच्छते । संशृणुते । नित्यपर-
स्मैपदिभिः साहचर्यान्ज्ञानार्थस्यैव विदेग्रहणम् । संवित्ते ॥

वेत्तेर्न वा ॥ ४ । २ । ११६ ॥

परस्यात्मनेपदस्थस्यान्तो रत् ॥ संविद्वते । संविदते । संस्वरते ।
अर्त्तीति भ्वादिरदादिश्च गृह्यते । समृच्छते । समियृते । समारत ।
समार्त्त । संपश्यते । कर्मण्यसतीत्येव । सङ्गच्छति मैत्रम् ॥

वेः कृगः शब्दे चानाद्यो ॥ ३ । ३ । ८५ ॥

कर्मण्यसति कर्मणि कर्तर्यात्मनेपदम् ॥ विकुर्वते सैन्धवाः ।
क्रोष्टा विकुस्ते स्वरान् । शब्दे चेति किम् ? विकरोति मृदम् । अ-
नाश इति किम् ? विकरोत्यध्यायम् ॥

आडो यमहनः स्वेऽङ्गे च । ३ । ३ । ८६ ॥

कर्मण्यसति कर्तुः कर्मणि कर्तर्यात्मनेपदम् ॥ आयच्छते । आ-
हते । आयच्छते आहते वा पादम् । स्वेऽङ्गे चेति किम् ? आय-

च्छति रज्जुम् ॥

यमः सूचने ॥ ४ । ३ । ३९ ॥

आत्मनेपदविषयः सिच् किद्वत् ॥ उदायत् । सूचन इति किम् ?
आयंस्त रज्जुम् ॥ आवधिष्ट ।

हनः सिच् ॥ ४ ३ । ३८ ॥

आत्मनेपदविषयः किद्वत् ॥ आहत ॥

व्युदस्तपः ॥ ३ । ३ । ८७ ॥

कर्मण्यसति स्वेऽङ्गे च कर्मणि कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ वितपते उत्त-
पते रविः । वितपते उत्तपते पाणिम् ॥

अणिक्कर्मणिकर्तृकाणिगोऽस्मृतौ ॥ ३ । ३ । ८८ ॥

अणिगवस्थायां यत्कर्म तदेव णिगवस्थायां कर्त्ता यस्य तस्मा
णिगन्तादस्मृत्यर्थात्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ आरोहयते हस्ती हस्तिपका-
न् । अणिगिति किम् ? आरोहयति हस्तिपकान् महामात्रः । आरो-
हयन्ति महामात्रेण हस्तिपकाः । गित्किम् ? गणयते गणो गोपालक-
म् । कर्त्तेति किम् ? दर्शयति प्रदीपो भृत्यान् । णिगिति किम् ?
लुनाति केदारं चैत्रः । लूयते केदारः स्वयमेव, तं प्रयुङ्क्ते लावयति
केदारं चैत्रः । फर्त्तेति किम् ? आरोहन्ति हस्तिनं हस्तिपकाः । ताना-
रोहयति महामात्रः । णिग इति किम् ? आरोहन्ति हस्तिनं हस्तिप-
काः । तानारोहयते हस्तीत्यणिगि माभूत् । अस्मृताविति किम् ?
स्मरयति वनगुल्मः कोकिलम् ॥

प्रलम्भे गृधिवञ्चेः ॥ ३ । ३ । ८९ ॥

णिगन्तात्प्रलम्भेऽर्थे कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ बटुं गर्हयते, वञ्चयते
वा । प्रलम्भ इति किम् ? श्वानं गर्हयति ॥

लीङ्लिनोऽर्चाभिभवे चाच्चाकर्त्तर्यपि ॥ ३ । ३ । ९० ॥

णिगन्तात्प्रलम्भेऽर्थे कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ जटाभिरालापयते ।
अ्येनो वर्त्तिकामपलापयते । कस्स्त्वामुल्लापयते । अकर्त्तर्यपीति किम् ?
जटाभिरालाप्यते जटिलेन ॥

स्मिङः प्रयोक्तुः स्वार्थे ॥ ३ । ३ । ९१ ॥

णिगन्तादात्मनेपदमाच्चास्याकर्त्तर्यपि ॥ जटिलो विस्मापयते ।
प्रयोक्तुः स्वार्थे इति किम् ? रूपेण विस्मापयति । अकर्त्तर्यपीत्येव ।
विस्मापनम् ॥

बिभेतेभीष् च ॥ ३ । ३ । ९२ ॥

प्रयोक्तुः स्वार्थे ण्यन्तात् कर्त्तर्यात्मनेपदम्, पक्षे आच्चाकर्त्त-
र्यपि ॥ मुण्डो भीषयते । भापयते वा । प्रयोक्तुः स्वार्थे इत्येव ।
कुञ्चिकया भाययति । अकर्त्तर्यपीत्येव । भीषा । भापनम् ॥

मिथ्याकृगोऽभ्यासे ॥ ३ । ३ । ९३ ॥

ण्यन्तात्कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ पदं मिथ्या कारयते । मिथ्येति
किम् ? पदं साधु कारयति । अभ्यास इति किम् ? सकृत्पदं
मिथ्या कारयति ॥

परिमुहायमायसपाट्धेवदवसदमादरुचनृतः फल-
वति ॥ ३ । ३ । ९४ ॥

प्रधानफलवति कर्त्तरि णिगन्तादात्मनेपदम् ॥ परिमोहयते चै-
त्रम् । आयमयते सर्पम् । आयासयते मैत्रम् । पाययते बटुम् । धा-
पयते शिशुम् । वादयते बटुम् । वासयते पान्थम् । दमयते अश्वम् ।
आदयते चैत्रेण । रोचयते मैत्रम् । नर्त्तयते नटम् ।

ज्ञोऽनुपसर्गात् । ३ । ३ । ९६ ॥

फलवति कर्त्तर्यात्मनेपदम् । गां जानीते । फलवतीत्येव । परस्य
गां जानाति ॥

बदोऽपात् ॥ ३ । ३ । ९७ ॥

फलवति कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ एकान्तमषवदते । फलवतीत्येव ।
अपवदति परं स्वभावात् ॥

समुदाडो यमेरग्रन्थे ॥ ३ । ३ । ९८ ॥

फलवति कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ संयच्छते ब्रीहीन् । उद्यच्छते भारम् ।
आयच्छते भारम् । अग्रन्थइति किम् ? चिकित्साद्युद्यच्छति । फल-
वतीत्येव । संयच्छति ॥

पदान्तरगम्ये वा ॥ ३ । ३ । ९९ ॥

प्रक्रान्तसूत्रपञ्चके यदात्मनेपदमुक्तं तत्फलवत्कर्त्तरि ॥ स्वं शत्रुः-
परिमोहयते, परिमोहयति वा । स्वं यज्ञं व्रजते, यजति वा । स्वान्
ब्रीहीन् संयच्छते, संयच्छति वा ॥

॥ इत्यात्मनेपदप्रक्रिया ॥

परानोः कृगः ॥ ३ । ३ । १०१ ॥

कर्त्तर्यात्मनेपदम् ॥ पराकरोति । अनुकरोति ॥

प्रत्यभ्यतेः क्षिपः । ३ । ३ । १०२ ॥

कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ प्रतिक्षिपति । अभिक्षिपति । अतिक्षिपति ॥

प्राद्वहः ॥ ३ । ३ । १०३ ॥

कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ प्रवहति ॥

परेर्मृषश्च । ३ । ३ । १०४ ॥

बहेः कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ परिमृष्यति । परिवहति ॥

व्याडूपरे रमः ॥ ३ । ३ । १०५ ॥

कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ विरमति । आरमति । परिरमति ॥

वोपात् ॥ ३ । ३ । १०६ ॥

कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ भार्यामुपरमति उपरमते वा ॥

अणिगि प्राणिकर्तृकानाप्याणिगः ॥ ३ । ३ । १०७ ॥

धातोः कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ आसयति चैत्रम् । अणिगीति किम् ? । स्वयमेवारोह्यमाणं गजं प्रयुङ्क्ते आरोहयते । अणिगीति गकारः किम् ? । चेतयमानं प्रयुङ्क्ते चेतयति । प्राणिकर्तृकादिति किम् ? । शोषयते व्रीहीनातपः । अनाप्यादिति किम् ? । कटं कारयते ॥

चल्याहार्थेङ्बुधयुधप्रुद्रुस्त्रुनशजनः ॥ ३ । ३ । १०८ ॥

णिगन्तात्कर्त्तरि परस्मैपदम् ॥ चलयति । कम्पयति । भोजयति । आशयति चैत्रभञ्जम् । सूत्रमध्यापयति शिष्यम् । बोधयति पद्मं रविः । योधयति काष्ठानि । प्रावयति राज्यम् । द्रावयत्ययः । स्त्रावयति तैलम् । नाशयति पापम् । जनयति पुण्यम् ॥

॥ इति परस्मैपदप्रक्रिया ॥

अथ भावकर्मणोर्विभक्तयः । तत्साप्यानाप्यादित्यात्मनेपदम् ।

क्यः शिति ॥ ३ । ४ । ७० ॥

सर्वस्मान्धातोर्भावकर्मविहिते ॥ त्वया मया अन्वैश्च भूयते । अभूयत ॥

भावकर्मणोः ॥ ३ । ४ । ६८ ॥

धातोर्विहितेऽद्यतन्यास्ते जिच् तलुक् च ॥ अभावि ॥

स्वग्रहदृशहन्भ्यः स्यसिजाशीःस्वस्तन्यां जिङ् वा । ३ । ४ । ६९ ॥

विहितायां भावकर्मजायाम् ॥ अभाविषाताम् । अभविषाताम् । भाविषीष्ट २ । भाविता २ । भाविष्यते २ । अभविष्यत २ । अनुभूयते आनन्दश्चैत्रेण । अनुभूयते । अनुभूयन्ते । त्वमनुभूयसे । अहमनुभूये ।

अन्वभावि । भाव्यते । भावयाञ्चक्रे । भावयांबभूवे । भावयामाहे ।
भाविता । भावयिता । बुभूष्यते । बुभूष्येत । बुभूषांचक्रे । बुभूषिता ।
बोभूष्यते । यङ्लुबन्तात्तु, बोभूयते । अबोभावि । बोभवांचक्रे ।
बोभाविता २ । स्तूयते । अस्तावि । अर्यते । स्मर्यते । आरिता २ ।
स्मारिता २ । संस्क्रियते । दीयते । धीयते । स्थीयते ॥

आत ऐः कृञ्जौ ॥ ४ । ३ । ५३ ॥

धातोर्जिणति ॥ अदायि । अदायिषाताम् २ । कृदिति किम् ? ।
ददौ । ददे । दायिषीष्ट २ । ग्लायते । जग्ले । शय्यते । अशायि ।
हन्यते । अघानि । अवधि । अघानिषाताम् । अवधिषाताम् । अहसा-
ताम् । घानिषीष्ट । वधिषीष्ट । गृह्यते । अग्राहि । अग्राहिषाताम् ।
अग्रहीषाताम् । जगृहे । दृश्यते । अदर्शि । अदर्शिषाताम् । अदृक्षाताम् ।
गीर्यते । ध्वमि चतुरधिकं शतम् । तथाहि, जिटि अगारिध्वम् । इटि
वा दीर्घः । अगरीध्वम् । अगरिध्वम् । त्रयाणां लत्वं ढत्वं द्विचवत्रय-
श्चेति पञ्च वैकल्पिकानि । इत्थं षण्णवतिः । इडभावे अगीर्ध्वम् ।
ढवमानां द्विचविकल्पे अष्टौ । उक्तषण्णवत्या सह संकलने उक्ता
सङ्ख्येति ।

“ इड्दीर्घश्च जिट् लत्वं ढत्वं द्वित्वत्रयं तथा ।

इत्यष्टानां विकल्पेन चतुर्भिरधिकं शतम् ॥ १ ॥ ”

एवं सलोपाभावपक्षेऽपि सधकारवर्जानि पूर्ववद्रूपाणि । नलोपः ।
स्रस्यते । उदित्वान्नलोपो न । नन्द्यते । खट् । इज्यते ॥

तनः क्ये ॥ ४ । २ । ६३ ॥

आ वा ॥ तायते । तन्यते । क्य इति किम् ? । तन्तन्यते । जायते । जन्यते ॥

तपः कर्त्रनुतापे च ॥ ३ । ४ । ९१ ॥

कर्मकर्त्तरि जिच् न ॥ अतस्तपसांसाधुः । अन्वतप्त चैत्रेण । अ-
न्ववातप्त पापः स्वकर्मणा । कर्त्रनुतापे चेति किम् ? । अतापि पृथिवी

राज्ञा ॥ णिगन्तात्कर्मणि प्रत्ययः । घट्यते । घटादेर्वा ह्रस्व इत्यादिना
वा दीर्घः । अघाटि । अघटि । अघाटिषाताम् । अघटिषाताम् । अघट-
यिषाताम् । शमोऽदर्शने । अशामि २ । अशामिषाताम् ३ । यङन्ताद्यङ्लु-
बन्ताच्च णौ । अशंशामि २ । अशंशामिषाताम् ३ । ण्यन्तत्वाभावे तु ॥
मोऽकमियमिरमिनमिगमिवमाचमः ॥ ४ । ३ । ५५ ॥

धातोर्जिणति कृति औ च वृद्धिर्न ॥ अशमि । कम्पादिवर्जनं
किम् ? । अकामि । अयामि । अरामि । अनामि । अगामि । अवामि ॥
आचामि । न जनवधः । अवधि ।

विश्रमेर्वा । ४ । ३ । ५६ ॥

जिणति कृति औ च वृद्धिः ॥ व्यश्रामि । व्यश्रमि । जागुर्वि-
णवि । अजागारि ॥

भञ्जेर्जौ वा ॥ ४ । २ । ४८ ॥

उपान्त्यनो लुक् ॥ अभाजि । अभञ्जि ॥

जिखणमोर्वा ॥ ४ । ४ । १०६ ॥

लभेः स्वरात्परो नोऽन्तः ॥ अलाभि । अलम्भि ॥

उपसर्गात् खल्घञोश्च ॥ ४ । ४ । १०७ ॥

लभेः स्वरात्परो जिखणमोश्च नोऽन्तः ॥ प्रालम्भि । उपसर्गा-
दिति किम् ? । लाभः । जिखणमोर्नित्यार्थं खल्घञोस्तूपसर्गादेव
खल्घञोरिति नियमार्थं वचनम् ॥

न स्सः ॥ २ । ३ । ५९ ॥

षः ॥ सुपिस्स्यते । गौर्दुह्यते पयः । अजा ग्रामं नीयते । बोध्यते
माणवकं धर्मः । माणवको धर्ममिति वा । ग्रामं गम्यते मैत्रश्वेत्रेण ।
कालाध्वादीनां कर्मसंज्ञाया अकर्मत्वस्य च विधानात्तद्योगे कर्मणि
भावे चात्मनेपदादीनि । मासो मासं वा आस्यते चैत्रेण । णिग-

न्तात्तु प्रयोज्ये । मासमास्यते मैत्रः ॥

॥ इति भावकर्मप्रक्रिया ॥

सौकर्यादविवक्षिते कर्तृव्यापारे कारकान्तराण्यपि कर्तृसंज्ञानि भवन्ति ॥ साध्वसिञ्छिनत्ति । स्थाली पचति । कर्मणः कर्तृत्वविवक्षायान्तु प्राक्सकर्मका अपि प्रायेणाकर्मकाः, तेभ्यो भावे कर्तरि च प्रत्ययः । भिद्यते कुशूलेन । कर्तरि तु ॥

एकधातौ कर्मक्रिययैकाकर्मक्रिये ॥ ३ । ४ । ८६ ॥

एकस्मिन् धातौ कर्मस्थक्रियया पूर्वदृष्ट्या एका अभिन्ना सम्प्रत्यकर्मिका क्रिया यस्य तस्मिन् कर्तरि कर्मकर्तृरूपे धातोर्विक्रियात्मनेपदानि स्युः ॥ क्रियते, अकारि, करिष्यते वा कटः स्वयमेव । एवं भिद्यते कुशूलः स्वयमेव । एकधाताविति किम् ? । पचत्योदनञ्चैत्रः । सिध्यत्योदनः स्वयमेव । कर्मक्रियेति किम् ? । साध्वसिञ्छिनत्ति । एकक्रिय इति किम् ? । स्रवत्युदकं कुण्डिका । स्रवत्युदकं कुण्डिकायाः । अकर्मक्रिय इति किम् ? । भिद्यमानः कुशूलः पात्राणि भिनत्ति ॥

सृजः श्राद्धे जिक्यात्मने तथा ॥ ३ । ४ । ८४ ॥

कर्तरि यथा पूर्वं दिहितानि ॥ सृज्यते, असर्जि, स्रक्ष्यते वा मालां धार्मिकः । श्राद्ध इति किम् ? । व्यत्यसृष्ट माले मिथुनम् ॥

तपेस्तपःकर्मकात् ॥ ३ । ४ । ८५ ॥

कर्तरि जिक्यात्मनेपदानि तथा ॥ तप्यते, तेपे वा तपः साधुः । विञ्च तु न । अतप्त । तप इति किम् ? । उत्तपति स्वर्णं स्वर्णकारः । कर्मेति किम् ? । तपः साधुं तपति ॥

पचिदुहेः ॥ ३ । ४ । ८७ ॥

एकधातौ कर्मस्थक्रियया पूर्वदृष्ट्या अकर्मिकया सकर्मिकया वा एकक्रिये कर्तरि कर्मकर्तृरूपे जिक्यात्मनेपदानि स्युः ॥ पच्यते, अ-

पाचि, पश्यते वा ओदनः स्वयमेव । दुग्धे अदोहि, धोक्ष्यते वा गौः स्वयमेव । अदुग्धः फलं पच्यते, अपाच्यते वा स्वयमेव । दुग्धे, अदुग्धे धोक्ष्यते वा पयो गौः स्वयमेव ॥

न कर्मणा जिच् ॥ ३ । ४ । ८८ ॥

पचिदुहेर्योगे अनन्तरोक्ते कर्त्तरि ॥ अपक्तोदुग्धः फलं स्वयमेव । अदुग्ध गौः पयः स्वयमेव । कर्मणेति किम् ? । अपाच्योदनः स्वयमेव । अनन्तरोक्ते कर्त्तरीत्येव । अपाच्युदुग्धः फलं कयुना ॥

रुधः ॥ ३ । ४ । ८९ ॥

अनन्तरोक्ते कर्त्तरि जिच् न ॥ अरुद्ध गौः स्वयमेव ॥

स्वरदुहो वा ॥ ३ । ४ । ९० ॥

अनन्तरोक्ते कर्त्तरि जिच् न ॥ अकृत, अकारि वा कटः स्वयमेव । अदुग्ध, अदोहि वा गौः स्वयमेव ॥

णिस्तुभ्र्यात्मनेपदाकर्मकात् ॥ ३ । ४ । ९२ ॥

कर्मकर्त्तरि जिच् न ॥ अपीपचदोदनं चैत्रेण मैत्रः । अपीपचतोदनः स्वयमेव । प्रास्नोष्ट गौः स्वयमेव ॥

स्त्रोः ॥ ४ । ४ । ५२ ॥

स्ताद्यशितोऽनात्मनेपदे आदिरिट् ॥ प्रस्नविष्यति । अनात्मन इत्येव । प्रास्नोष्ट । उदशिश्नियत दण्डः स्वयमेव । व्यकृत सैन्धवः स्वयमेव । जिच्प्रतिषेधात् जिट् भवत्येव । पाचितोदनः स्वयमेव ॥

भूषार्थसन्किरादिभ्यश्च जिक्वौ ॥ ३ । ४ । ९३ ॥

प्यादिभ्यः कर्मकर्त्तरि न ॥ अलंकुस्ते कन्या स्वयमेव । अलंकृत कन्या स्वयमेव । चिकीर्षते, अचिकीर्षिष्ठ वा कटः स्वयमेव । किरते, अकीर्ष्ट वा पांशुः स्वयमेव । गिरते, अगीर्ष्ट वा ग्रासः स्वयमेव । कारयते कटः स्वयमेव । चोरयते गौः स्वयमेव । प्रस्तुते गौः स्वय-

मेव । उच्छ्रयते दण्डः स्वयमेव । विकुर्वते सैन्धवाः स्वयमेव ॥

करणक्रियया क्वचित् ॥ ३ । ४ । ९४ ॥

एकधातौ पूर्वदृष्ट्या एककर्मक्रिये कर्त्तरि विख्यात्मनेपदानि ॥
परिवारयन्ते कण्टका वृक्षं स्वयमेव । क्वचिदिति किम् ? साध्वसि-
श्छिनत्ति ॥

कुषिरञ्जेर्व्याप्ये वा परस्मै च ॥ ३ । ४ । ७४ ॥

कर्त्तरि शिद्धिष्ये तद्योगे श्यः ॥ कुप्यति, कुप्यते वा पादः
स्वयमेव । रज्यति, रज्यते वा वस्त्रं स्वयमेव । व्याप्ये कर्त्तरीति किम् ?
कुष्णाति पादं रोगः । शितीत्येव । अकोषि ॥

॥ इति कर्मकर्तृप्रक्रिया ॥

श्रुसदवस्म्यः परोक्षा वा ॥ ५ । २ । १ ॥

भूते ॥ उपशुश्राव । उपससाद । अनुवास । पक्षे उपाश्रौषीत् ।
उपाश्रृणोत् । उपासदत् । उपासीदत् । अन्ववात्सीत् । अन्ववसत् ॥

विशेषाविवक्षाव्यामिश्रे ॥ ५ । २ । ५ ॥

भूतार्थाद्धातोरद्यतनी ॥ रामो वनमगमत् । अद्य ह्यो वाऽभ्युक्षमहि ।

रात्रौ वसोऽन्त्ययामास्वप्तर्यद्य ॥ ५ । २ । ६ ॥

रात्रौ भूतार्थवृत्तेर्वसतेरद्यतनी स चेदर्थो यस्यां रात्रौ भूतस्तस्या
एवान्त्ययामं व्याप्यास्वप्तरि कर्त्तरि स्यात्, अद्य तेनैवान्त्ययामेना-
वच्छिन्ने अद्यतने चेत्प्रयोगोऽस्ति नाद्यतनान्तरे ॥ अमुत्रावात्सम् ।
रात्र्यन्तयामे तु मुहूर्त्तमपि स्वापेऽमुत्रावसमिति ॥

ख्याते दृश्ये ॥ ५ । २ । ८ ॥

भूतानद्यतनेऽर्थे धातोर्ह्यस्तनी ॥ अरुणत्सिद्धराजोऽवन्तीम् ।
ख्यात इति किम् ? । चकार कटम् । दृश्य इति किम् ? । जघान कंसं

किल वासुदेवः ॥

अयदि स्मृत्यर्थे भविष्यन्ती ॥ ५ । २ । ९ ॥

धातावुपपदे भूतानद्यतनार्थवृत्तेर्धातोः ॥ स्मरसि साधो स्वर्गे
स्थास्यामः । अयदीति किम् ? । अभिजानासि मित्र यत्कलिङ्गेष्वसाम ॥

वाऽऽकाङ्क्षायाम् ॥ ५ । २ । १० ॥

स्मृत्यर्थे धातावुपपदे प्रयोक्तुः क्रियान्तराकाङ्क्षायां सत्यां
भूतानद्यतनार्थाद्धातोर्भविष्यन्ती वा स्यात् ॥ स्मरसि मित्र कश्मीरेषु
वत्स्यामोऽवसाम वा, तत्रौदनं भोक्ष्यामहे, अभुञ्जमहि वा ॥

कृतास्मरणातिनिह्वे परोक्षा ॥ ५ । २ । ११ ॥

गम्ये भूतानद्यतनार्थाद्धातोः ॥ सुप्तोऽहं किल विललाप ।
कलिङ्गेषु ब्राह्मणो हतस्त्वया ? नाहं कलिङ्गान् जगाम ॥

हशश्वद्युगान्तःप्रच्छये ह्यस्तनी च ॥ ५ । २ । १३ ॥

हे शश्वति च प्रयुक्ते पञ्चवर्षमध्यप्रच्छये च भूतानद्यतने परो-
क्षेऽर्थे वर्त्तमानाद्धातोर्ह्यस्तनीपरोक्षे ॥ इतिहाकरोत् । इतिह चकार ।
शश्वदकरोत् । शश्वच्चकार । किमगच्छस्त्वं मथुराम् । किं जगन्थ त्वं
मथुराम् ॥

अविवक्षिते ॥ ५ । २ । १४ ॥

भूतानद्यतने परोक्षे परोक्षत्वेनाविवक्षितेऽर्थे वर्त्तमानाद्धातोर्ह्य-
स्तनी ॥ अहन् कंसं किल वासुदेवः ॥

वाऽद्यतनी पुरादौ ॥ ५ । २ । १५ ॥

भूतानद्यतने परोक्षे परोक्षत्वेनाविवक्षितेऽर्थे वर्त्तमानाद्धातोर्ह्य-
पपदे ॥ अवात्सुरिह पुरा छत्राः । पक्षे अवसन् । ऊषुर्वा । तदाऽभा-
षिष्ठ राघवः । पक्षे, अभाषत । बभाषे वा ॥

स्मे च वर्त्तमाना ॥ ५ । २ । १६ ॥

भूतानद्यतनेऽर्थे वर्त्तमानाद्धातोः पुरादावुपपदे ॥ कृच्छति स्म
पुरोधसम् । प्रसन्तीह पुरा छात्राः । अकम्ह वर्णी ॥

नमो पृष्ठोक्तौ सदत् ॥ ५ । २ । १७ ॥

उपपदे भूतार्थाद्धातोर्वर्त्तमाना ॥ किमकार्षीः कटं चैत्र ? ।
ननु करोमि भोः । ननु कुर्वन्तं मां पश्य ॥

नन्वोर्वा ॥ ५ । २ । १८ ॥

उपपदयोः पृष्ठोक्तौ भूतेऽर्थे वर्त्तमानाद्धातोर्वर्त्तमाना सा च
सदत् ॥ किमकार्षीः कटं चैत्र ? । न करोमि भोः । न कुर्वन्तं मां पश्य ।
नाकार्षम् । नु करोमि भोः । नु कुर्वाणं मां पश्य । न्वकार्षम् ॥

परिदेवने ॥ ५ । ३ । ६ ॥

गम्ये वत्स्यदर्थाद्धातोः श्वस्तनी ॥ इयं तु कदा गन्ता वैवं
पादौ निधत्ते ॥

पुरायावतोर्वर्त्तमाना ॥ ५ । ३ । ७ ॥

उपपदयोर्वत्स्यदर्थाद्धातोः ॥ पुरा भुङ्क्ते । यावद्भुङ्क्ते ॥

कदाकद्धोर्नि वा ॥ ५ । ३ । ८ ॥

उपपदयोर्वत्स्यदर्थाद्धातोर्वर्त्तमाना ॥ कदा भुङ्क्ते, भोक्ष्यते,
भोक्ता वा । कर्हि भुङ्क्ते, भोक्ष्यते, भोक्ता वा ॥

किंवृत्ते लिप्सायाम् ॥ ५ । ३ । ९ ॥

उपपदे प्रष्टुर्गम्यमानायां वत्स्यदर्थाद्धातोर्वर्त्तमाना वा ॥ विभ-
क्तिद्वतरद्वतस्मान्तस्य किमो वृत्तं किंवृत्तम् । को भवतां भिक्षां ददाति;
दास्यति, दाता वा । एवं कतरः कतमः । किंवृत्त इति किम् ? ।
भिक्षां दास्यति । लिप्सायामिति किम् ? । कः पुरं सास्यति ॥

लिप्स्यसिद्धौ ॥ ५ । ३ । १० ॥

गम्यायां वत्स्यदर्थाद्धातोर्वर्त्तमाना वा ॥ यो भित्तां ददाति,

दास्यति, दाता वा, स स्वर्गलोकं याति, यास्यति, याता वा ॥

पञ्चम्यर्थहेतौ ॥ ५ । ३ । ११ ॥

वत्स्यति वर्त्तमानाद्धातोर्वर्त्तमाना वा ॥ पञ्चम्यर्थः प्रैषादि-
स्तस्य हेतुरुपाध्यायागमनादिः । उपाध्यायश्चेदागच्छति, आगमिष्यति,
आगन्ता वा, अथ त्वं सूत्रमधीष्व ॥

सप्तमी चोर्ध्वमौहूर्त्तिके ॥ ५ । ३ । १२ ॥

पञ्चम्यर्थहेतौ वत्स्यत्यर्थे वर्त्तमानाद्धातोर्वर्त्तमाना वा ॥ ऊर्ध्वं मु-
हूर्त्ताद् भव और्ध्वमौहूर्त्तिकः । ऊर्ध्वं मुहूर्त्तादुपाध्यायश्चेदागच्छेत् ।
आगच्छति, आगन्ता वा, अथ त्वं तर्कमधीष्व ॥

क्रियायां क्रियार्थायां तुम् णकच् भविष्यन्ती ॥

५ । ३ । १३ ॥

उपपदे वत्स्यदर्थान्धातोः ॥ यस्माद्धातोस्तुमादिविधिस्तद्वाच्या
क्रियाऽर्थः प्रयोजनं यस्याः सा क्रियार्था । कर्तुम्, कारकः, करि-
ष्यामीति वा याति । क्रियायामिति किम् ? भिक्षिष्ये इत्यस्य जटाः ।
क्रियार्थायामिति किम् ? धावतस्ते पतिष्यति वासः ॥

सत्सामीप्ये सद्वद्वा ॥ ५ । ४ । १ ॥

भूते भविष्यति चार्थे वर्त्तमानाद्धातोः प्रत्ययाः ॥ कदा चैत्रा-
गतोऽसि । अयमागच्छामि । आगच्छन्तमेव मां विद्धि । पक्षे, अय-
मागमम् । एषोऽस्म्यागतः । कदा चैत्र गमिष्यसि । एष गच्छामि ।
गच्छन्तमेव मां विद्धि । पक्षे, एष गमिष्यामि, गन्तास्मि, गमिष्य-
न्तमेव मां विद्धि ॥

भूतवच्चाशंस्ये वा ॥ ५ । ४ । २ ॥

धातोः सद्वत् प्रत्ययाः ॥ अनागतस्यार्थस्य प्राप्तुमिच्छा आ-
शंसा तद्विषय आशंस्यः । उपाध्यायश्चेदागमत्, एते तर्कमध्यगी-

ष्महि । उपाध्यायश्चेदागच्छति, एते तर्कमधीमहे । पक्षे, उपाध्यायश्चे-
दागमिष्यत्यागन्ता वा एते तर्कमध्येष्यामहे, अध्येतास्महे वा । आशंस्य
इति किम् ? उपाध्याय आगमिष्यति, तर्कमध्येष्यते मैत्रः ॥

क्षिप्राशंसार्थयोर्भविष्यन्तीसत्तम्यौ ॥ ५ । ४ । ३ ॥

उपपदयोराशंस्यार्थाद्धातोऽर्थथासहस्यम् ॥ उपाध्यायश्चेदाग-
च्छति, आगमत्; आगमिष्यति, आगन्ता वा, क्षिप्रमाशु एते सि-
द्धान्तमध्येष्यामहे । उपाध्यायश्चेदागच्छति, आगमत्, आगमिष्यति,
आगन्ता वा, आशंसे संभावये युक्तोऽधीयीय ॥

सम्भावने सिद्धवत् ॥ ५ । ४ । ४ ॥

असिद्धेऽपि वस्तुनि प्रत्ययाः ॥ हेतोः शक्तिश्चद्धानं सम्भाव-
नम् । समये चेत्प्रयत्नोऽभूदुदभूवन् विभूतयः ॥

नानद्यतनः प्रबन्धासत्त्योः ॥ ५ । ४ । ५ ॥

गम्ययोर्धातोः प्रत्ययः ॥ यावज्जीवं शृशमन्नमदात्, दास्यति
वा । येयं पौर्णमास्यतिक्रान्ता एतस्यां जिनमहः प्रावर्त्तिष्ठ । येयं
पौर्णमास्यागामिन्येतस्यां जिनमहः प्रवर्त्तिष्यते ॥

एष्यत्यवधौ देशस्यार्वाग्भागे ॥ ५ । ४ । ६ ॥

देशस्य योऽवधिस्तद्वाचिन्युपपदे देशस्यैवार्वाग्भागे य एष्यन्नर्थ-
स्तद्गृत्तेर्धातोर्नद्यतनविहितः प्रत्ययो न स्यात् ॥ योऽयमध्वा गन्तव्य
आ शत्रुञ्जयात्तस्य यदवरं बलभ्यास्तत्र द्विरोदनं भोक्ष्यामहे । एष्य-
तीति किम् ? योऽयमध्वा अतिक्रान्त आ शत्रुञ्जयात्तस्य यदवरं बल-
भ्यास्तत्र युक्ता द्विरध्यैमहि । अवधाविति किम् ? योऽयमध्वा
निरवधिको गन्तव्यस्तस्य यदवरं बलभ्यास्तत्र द्विरोदनं भोक्तास्महे ।
अर्वाग्भाग इति किम् ? योऽयमध्वा गन्तव्य आ शत्रुञ्जयात्तस्य यत्परं
बलभ्यास्तत्र द्विरोदनं भोक्तास्महे ॥

कालस्यानहोरात्राणाम् ॥ ५ । ४ । ७ ॥

कालस्य योऽवधिस्तद्वाचिन्युपपदे कालस्यैवार्वाभागे य एष्य-
न्नर्थस्तद्वृत्तेर्धातोरनद्यतनविहितः प्रत्ययो न, न चेत्सोऽर्वाभागेऽहो-
रात्राम् ॥ योऽयमागामी संवत्सरः तस्य यद्वरमाग्रहायण्यास्तत्र जि-
नपूजां करिष्यामः । अनहोरात्राणामिति किम् ? । योऽयं मास आ-
गामी तस्य योऽवरः पञ्चदशरात्रस्तत्र युक्ता द्विरध्येतास्महे ॥

परे वा ॥ ५ । ४ । ८ ॥

कालस्य योऽवधिस्तद्वाचिन्युपपदे कालस्यैव भागेऽनहोरात्रस-
म्बन्धिनि य एष्यन्नर्थस्तद्वृत्तेर्धातोरनद्यतनविहितः प्रत्ययो न ॥
आगामिनो वत्सरस्याग्रहायण्याः परस्तात् द्विः सूत्रमध्येष्यामहे ।
अध्येतास्महे वा ॥

भूते ॥ ५ । ४ । १० ॥

धातोः क्रियातिपत्तौ सत्यां सप्तम्यर्थे क्रियातिपत्तिः ॥ दृष्टो
मया तव पुत्रोऽन्नार्थी चङ्क्रम्यमाणः, अपरश्चातिथ्यर्थी, यदि स तेन
दृष्टोऽभविष्यदुताभोक्ष्यत, अप्यभोक्ष्यत ॥

वोतात्प्राक् ॥ ५ । ४ । ११ ॥

सप्तम्युताप्योर्बाढ इत्यत्र यदुतशब्दसङ्कीर्तनं ततः प्राक् सप्त-
म्यर्थे क्रियातिपत्तौ भूतार्थाद्धातोर्वा क्रियातिपत्तिः ॥ कथं नाम सं-
यतः सन्ननागाढे तत्रभवानाधायकृतमसेविष्यत, धिग्वहार्हमहे । पक्षे
कथं सेवेत, कथं सेवते, धिग्वहार्हमहे । उतात्प्रागिति किम् । कालो
यदभोक्ष्यत भवान् ॥

क्षेपेऽपिजात्वोर्वर्त्तमाना ॥ ५ । ४ । १२ ॥

गम्ये उपपदयोर्धातोः ॥ अपि तत्रभवान् जन्तून् हिनस्ति । जातु
तत्रभवान् भूतानि हिनस्ति, धिग्वहार्हमहे ॥

कथमि सप्तमी च वा ॥ ५ । ४ । १३ ॥

उपपदे क्षेपे गम्ये धातोर्वर्त्तमाना ॥ कथं नाम तत्र भवान् मांसं भक्षयेत्, भक्षयति वा, गर्हामहे, अन्याय्यमेतत्, पक्षे अबभक्षत्, भक्षयाम्चकार । भक्षयिता । भक्षयिष्यति । अत्र सप्तमीनिमित्तमस्तीति भूते क्रियातिपतने वा क्रियातिपत्तिः । कथं नाम तत्र भवान् मांसम-क्षयिष्यत् । पक्षे यथाप्राप्तम् । भविष्यति तु क्रियातिपतने नित्यमेव सा । कथं नाम तत्र भवान् मांसमभक्षयिष्यत् ॥

किं वृत्ते सप्तमीभविष्यन्त्यौ ॥ ५ । ४ । १४ ॥

उपपदे क्षेपे गम्ये धातोः ॥ किं तत्र भवाननृतं ब्रूयाद् वक्ष्यति वा । कः कतरः कतमो वा नाम यस्मै तत्र भवाननृतं ब्रूयात् वक्ष्यति वा ॥

अश्रद्धामर्षेऽन्यत्रापि ॥ ५ । ४ । १५ ॥

उपपदे गम्ये सप्तमीभविष्यन्त्यौ ॥ न श्रद्धे न सम्भावयामि तत्र भवान्नामादत्तं गृह्णीयात् । ग्रहीष्यति वा । न श्रद्धे किं तत्र भवानदत्तमाददीत । आदास्यते वा । न मर्षयामि न क्षमे तत्र भवान्नामादत्तं गृह्णीयात् । ग्रहीष्यति वा ॥

किंकिलास्त्यर्थयोर्भविष्यन्ती ॥ ५ । ४ । १६ ॥

उपपदयोरश्रद्धामर्षयोर्गम्ययोः ॥ न श्रद्धे न मर्षयामि किंकिल नाम तत्र भवान् परदारानुपकरिष्यते । न श्रद्धे न मर्षयामि अस्ति नाम भवति नाम तत्र भवान् परदारानुपकरिष्यते ॥

जातुयद्यदायदौ सप्तमी ॥ ५ । ४ । १७ ॥

उपपदेऽश्रद्धामर्षयोर्गम्ययोः ॥ न श्रद्धे न क्षमे जातु तत्र भवान् सुरां पिबेत् । एवं यत् यदा यदि सुरां पिबेत् ॥

क्षेपे च यच्चयत्रे ॥ ५ । ४ । १८ ॥

उपपदेऽश्रद्धामर्षयोर्गम्ययोः सप्तमी ॥ धिग्गर्हामहे यच्च यत्र वा

तत्रभवानस्मानाक्रोशेत् । न श्रद्धे न क्षमे यच्च यत्र वा तत्रभवान्
परिवादं कथयेत् ॥

चित्रे ॥ ५ । ४ । १९ ॥

गम्ये यच्चयत्रयोरूपपदयोः सप्तमी ॥ चित्रमाश्चर्यं यच्च यत्र वा
तत्रभवानकल्प्यं सेवेत ॥

शेषे भविष्यन्त्ययदौ ॥ ५ । ४ । २० ॥

उपपदे चित्रे गम्ये ॥ चित्रमाश्चर्यमन्थो नाम गिरिमारोक्ष्यति ।
शेष इति किम् ? । यच्चयत्रयोः पूर्वेण सप्तम्येव । अयदाविति किम् ? ।
चित्रं यदि स भुञ्जीत ॥

सप्तम्युतापोर्बाढे ॥ ५ । ४ । २१ ॥

उपपदयोः ॥ उतापि वा कुर्यात् । बाढ इति किम् ? । उत दण्डः
पतिष्यति । अपिधास्यति द्वारम् ॥

सम्भावनेऽलमर्थे तदर्थानुक्तौ ॥ ५ । ४ । २२ ॥

गम्ये सप्तमी ॥ अपि मासमुपवसेत् । अलमर्थ इति किम् ? । निदे-
शस्थायी मे चैत्रः प्रायेण यास्यति । तदर्थानुक्ताविति किम् ? । शक्त-
श्चैत्रो धर्मं करिष्यति ॥

अयदि श्रद्धाधातौ नवा ॥ ५ । ४ । २३ ॥

उपपदेऽलमर्थविषये सम्भावने गम्ये सप्तमी ॥ श्रद्धा सम्भावना ।
श्रद्धे सम्भावयामि भुञ्जीत भवान् । पक्षे, भोक्ष्यते, अभुङ्क्त, अभुक्त
वा । अयदीति किम् ? । अपि शिरसा पर्वतं भिन्द्यात् ॥

सतीच्छार्थात् ॥ ५ । ४ । २४ ॥

सप्तमी वा ॥ इच्छेत् । इच्छति ॥

वत्स्यति हेतुफले ॥ ५ । ४ । २५ ॥

वर्त्तमानात् सप्तमी वा ॥ यदि गुरुनुपासीत, शास्त्रान्तं गच्छेत् ।

यदि गुरुनुपासिष्यते, शास्त्रान्तं गमिष्यति । वत्स्येतीति किम् ?
दक्षिणेन चेद्याति न शकटं पर्याभवति॥

कामोक्तावकच्चिति ॥ ५ । ४ । २६ ॥

गम्यायां सप्तमी ॥ कामो मे भुञ्जीत भवान् । अकच्चितीति किम् ?
कच्चिज्जीवति मे माता ॥

इच्छार्थे सप्तमीपञ्चम्यौ ॥ ५ । ४ । २७ ॥

धातावुपपदे कामोक्तौ गम्यायाम् ॥ इच्छमि भुञ्जीत, भुङ्क्तां वा भवान् ।

इच्छार्थे कर्मणः सप्तमी ॥ ५ । ४ । २९ ॥

धातावुपपदे तुल्यकर्तृकार्थाद्धातोः ॥ भुञ्जीयेतीच्छति । इच्छार्थ
इति किम् ? । भोजको याति । कर्मण इति किम् ? । इच्छन् करोति ॥

सप्तमी चोर्ध्वमौहूर्तिके ॥ ५ । ४ । ३० ॥

प्रेषादिषु गम्येषु वर्तमानाद्धातोः कृत्यपञ्चम्यौ ॥ ऊर्ध्वं मुहू-
र्त्तात्कटं कुर्याद् भवान् । भवता कटः कार्यः । कटं करोतु भवान् ।
भवान् हि प्रेषितोऽनुज्ञातः । भवतोऽवसरः कटकरणे ॥

स्मे पञ्चमी ॥ ५ । ४ । ३१ ॥

उपपदे प्रेषादिषु गम्येषु ऊर्ध्वमौहूर्त्तिकार्थाद्धातोः ॥ ऊर्ध्वं मुहू-
र्त्ताद् भवान् कटं करोतु स्म । भवान् हि प्रेषितोऽनुज्ञातो भवतोऽव-
सरः कटकरणे ॥

अधीष्टौ ॥ ५ । ४ । ३२ ॥

स्मे उपदे गम्यायां पञ्चमी ॥ अङ्गं स्म विद्वन्नष्ट्रतानि रक्ष ॥

सप्तमी यदि ॥ ५ । ४ । ३४ ॥

कालवेलासमयेषूपपदेषु ॥ कालो यदधीयीत भवान् । वेला यद्
भुञ्जीत । समयो यच्छयीत ।

शक्ताह्ने कृत्याश्च ॥ ५ । ४ । ३५ ॥

कर्तरि गम्ये सप्तमी ॥

भवता खलु भारो बाह्यः । उह्येत । भवान् भारं वहेत् । भवान् हि शक्तः । भवता खलु कन्या वोढव्या । उह्येत । भवान् खलु कन्यां वहेत् । भवानेतदर्हति ॥

धातोः सम्बन्धे प्रत्ययाः ॥ ५ । ४ । ४१ ॥

अयथाकालमपि साधवः ॥ विश्वदृष्ट्याऽस्य पुत्रो भविता । भावि कृत्यमासीत् । गोमानासीत् ॥

भृशाभीक्ष्ण्ये हिस्वौ यथाविधि तध्वमौ च तद्युष्मादि ॥ ५ । ४ । ४२ ॥

भृशाभीक्ष्ण्यविशिष्टे सर्वकालेऽर्थे वर्तमानाद्धातोः सर्वविभक्तिवचनविषये हिस्वौ पञ्चमीसम्बन्धिनौ भवतः, यथाविधि धातोः सम्बन्धे, यत एव धातोर्यास्मिन्नेव कारके हिस्वौ तस्यैव धातोस्तत्कारकविशिष्टस्यैव सम्बन्धेऽनुप्रयोगे सति, तथा पञ्चम्या एव तध्वमौ तयोः सम्बन्धनि बहुत्वविशिष्टे युष्मद्यर्थे हिस्वौ च स्याताम्, यथाविधि धातोः सम्बन्धे ॥

भृशाभीक्ष्ण्याविच्छेदे द्विः प्राक्तमवादेः ॥७।१।७३॥

द्योत्ये पदं वाक्यं वा ॥ क्रियाया अवयवक्रियाणां कात्स्न्यं भृशार्थः । पौनःपुन्यमाभीक्ष्ण्यम् । क्रियान्तरान्यवधानमविच्छेदः । लुनीहि लुनीहीत्येवायं लुनातीत्यादि । अधीष्वाधीष्वेत्येवायमधीते इत्यादि । लुनीत लुनीतेत्येवं यूयं लुनीथ । लुनीहि लुनीहीत्येवं यूयं लुनीथ । अधीध्वमधीध्वमित्येव यूयमधीध्वे । अधीष्वाधीष्वेत्येवं यूयमधीध्वे । यथाविधीति किम् ? । लुनीहि लुनीहीत्येवायं लुनाति, छिनत्ति लूयते वेति धातोः सम्बन्धे माभूत् ॥

प्रचये नवा सामान्यार्थस्य ॥ ५ । ४ । ४३ ॥

धात्वर्थानां गम्ये धातोः सम्बन्धे सति धातोः परौ हिस्वौ

तध्वमौ च तदुष्मदि । व्रीहीन् वप लुनीहि पुनीहि इत्येवं यतते
 यत्यते वा । पक्षे, व्रीहीन् वपति लुनाति पुनाति इत्येवं यतते यत्यते
 वा । सूत्रमधीष्व निर्युक्तिमधीष्व भाष्यमधीष्वेत्येवमधीते पठ्यते वा ।
 पक्षे, सूत्रमधीते निर्युक्तिमधीते भाष्यमधीते इत्येवमधीते पठ्यते
 वा । व्रीहीन् वपत लुनीत पुनीतेत्येवं चेष्टध्वे । व्रीहीन् वप लु-
 नीहि पुनीहि इत्येवं चेष्टध्वे । पक्षे, व्रीहीन् वपथ लुनीथ
 पुनीथेत्येवं यतध्वे । सूत्रमधीध्वं निर्युक्तिमधीध्वं भाष्यमधीध्वमि-
 त्येवमधीध्वे । सूत्रमधीष्व निर्युक्तिमधीष्व भाष्यमधीष्वेत्येवमधीध्वे ।
 पक्षे, सूत्रमधीध्वे निर्युक्तिमधीध्वे भाष्यमधीध्वे इत्येवमधीध्वे । सामा-
 न्यार्थस्यीति किम् ? । व्रीहीन् वप लुनीहि पुनीहि इत्येवं वपति लुनाति
 पुनातीति मा भूत् ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराप्र-
 तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमलामि-
 लिन्दायमानान्तेवासिसंविग्नशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
 नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभाष्यामुत्तरार्द्धे त्याग्यर्थप्रक्रिया ॥

॥ अथ कृदन्तप्रक्रिया ॥

आतुमोऽत्यादिः कृत् ॥ ५ । १ । १ ॥

धातोर्विधीयमानो वक्ष्यमाणः प्रत्ययः ॥ घनघात्यः । अत्या-
 दिरिति किम् ? । प्रणिस्ते ॥

बहुलम् ॥ ५ । १ । २ ॥

अधिकारोऽयम् ॥ कृन्निर्दिष्टादर्यादन्यत्रापि । पादहारकः । मोह-
 नीयं कर्म । सम्प्रदानम् ॥

कर्त्तरि ॥ ५ । १ । ३ ॥

कृदर्थविशेषोक्तिं विना ॥ कर्ता ॥

व्याप्ये घुरकेलिमकृष्टपच्यम् ॥ ५ । १ । ४ ॥

कर्त्तरि ॥ भङ्गुरं काष्ठम् । पचेलिमा माषाः । कृष्टपच्याः शालयः ॥

सङ्गतेऽजर्यम् ॥ ५ । १ । ५ ॥

कर्त्तरि निपात्यते ॥ अजर्यमार्यसङ्गतम् ॥

रुच्याव्यथ्यवास्तव्यम् ॥ ५ । १ । ६ ॥

कर्त्तरि निपात्यते ॥ रुच्यो मोदको मैत्राय । अव्यथ्यो मुनिः । वास्तव्यः ॥

भव्यगेयजन्यरम्यापात्याप्लाव्यं नवा ॥ ५ । १ । ७ ॥

कर्त्तरि निपात्यते ॥ भव्यः । गेयः साम्नाम् । जन्यः । रम्यः । आपात्यः । आप्लाव्यः । पक्षे, भव्यम् । गेयानि सामानि । जन्यम् । रम्यम् । आपात्यम् । आप्लाव्यम् ॥

प्रवचनीयादयः ॥ ५ । १ । ८ ॥

कर्त्तरि वा निपात्यन्ते ॥ प्रवचनीयो गुरुः शास्त्रस्य । प्रवचनीयं गुरुणा शास्त्रम् । उपस्थानीयः शिष्यो गुरोः । उपस्थनीयः शिष्येण गुरुः । असरूपोऽपवादे वोत्सर्गः प्राक् क्तेः ॥ ५ । १ । १६ ॥

अवश्यलाव्यम् । अवश्यलवितव्यम् । असरूप इति किम् ? । ध्यणि यो न स्यात् । कार्यम् । प्राक् क्तेरिति किम् ? । कृतिः । चिकीर्षा ॥

ते कृत्याः ॥ ५ । १ । ४७ ॥

ध्यण्तव्यानीयक्यप्प्रत्ययाः ॥

ऋवर्णव्यञ्जनाद् ध्यण् ॥ ५ । १ । १७ ॥

भातोः ॥ कार्यम् ॥

क्तेऽनिटश्चजोः कर्गौ घिति ॥ ४ । १ । १११ ॥

धातोर्यथासङ्ख्यम् ॥ भोग्यम् । क्तेऽनिट इति किम् ? । सङ्कोचः ।

पाणिसमवाभ्यां सृजः ॥ ५ । १ । १८ ॥

ध्यण् ॥ पाणिसर्ग्या, समवसर्ग्या रज्जुः ॥

उवर्णादावश्यक ॥ ५ । १ । ११९ ॥

द्योत्ये धातोर्ध्यण् ॥ लाव्यम् । अवश्यलाव्यम् ॥

आसुयुवपिरपिलपित्रपिडिपिदभिचम्यानमः ॥

५ । १ । २० ॥

ध्यण् ॥ आसाव्यम् । याव्यम् । वाप्यम् । राप्यम् । लाप्यम् ।
अपत्राप्यम् । डेप्म् । दाभ्यम् । आचाम्यम् । आनाम्यम् ॥

वाधारेऽमावस्या ॥ ५ । १ । २१ ॥

अमापूर्वाद्धसतेराधारे ध्यण् धातोर्वा ह्रस्वश्च निपात्यते ॥ अमा-
वस्या । अमावास्या ॥

न्यङ्कूद्रमेघादयः ॥ ४ । १ । ११२ ॥

यथासङ्ख्यं कृतकत्वाः कृतगत्वाः कृतघत्वा तिपात्यन्ते ॥ न्यङ्कुः
शोकः । उद्रः । न्युद्रः । मेघः । ओघः ॥

न वञ्चेर्गतौ ॥ ४ । १ । ११३ ॥

कत्वम् ॥ वञ्च्यम् । गताविति किम् ? । वङ्क्यं काष्ठम् ॥

यजेर्यज्ञाङ्गे ॥ ४ । १ । ११४ ॥

गत्वं न ॥ पञ्च प्रयाजाः । यज्ञाङ्ग इति किम् ? । प्रयागः ॥

ध्यण्यावश्यक ॥ ४ । १ । ११५ ॥

चजोः कर्गौ न ॥ अवश्यपाच्यम् । अवश्यरज्ज्यम् । आवश्यक
इति किम् ? । पाच्यम् ॥

निप्राद्युजः शक्ये ॥ ४ । १ । ११६ ॥

गम्ये घ्यणि गो न ॥ नियोज्यः । प्रयोज्यः ॥

भुजो भक्ष्ये ॥ ४ । १ । ११७ ॥

घ्याणि गो न ॥ भोज्यं पयः । भक्ष्य इति किम् ? । भोग्या भूः ॥

त्यज्यजप्रवचः ॥ ४ । १ । ११८ ॥

घ्यणि कर्गो न ॥ त्याज्यम् । याज्यम् । प्रवाच्यः ॥

वचोऽशब्दनाम्नि ॥ ४ । १ । ११९ ॥

घ्यणि को न ॥ वाच्यम् । अशब्दनाम्नीति किम् ? । वाक्यम् ॥

भुजन्युब्जं पाणिरोगे ॥ ४ । १ । १२० ॥

निपात्यते ॥ भुजः पाणिः । न्युब्जो रोगविशेषः ॥

वीरुन्यग्रोधौ ॥ ४ । १ । १२१ ॥

विपूर्वस्य रूहेः क्विपि न्यक्पूर्वस्थ चाचि वीरुन्यग्रोधौ धान्तौ निपात्यते ॥ वीरुत् । न्यग्रोधः ॥

संचाय्यकुण्डपाय्यराजसूयं क्रतौ ॥ ५ । १ । २२ ॥

घ्यणन्तं निपात्यते ॥ सञ्चाय्यः । कुण्डपाय्यः । राजसूयः क्रतुः ॥

प्रणाय्यो निष्कामासंमते ॥ ५ । १ । २३ ॥

प्रान्नियो घ्यणायादेशौ निष्कामेऽसंमते चार्थे ॥ प्रणाय्यः शिष्यश्चौरो वा ॥

धाय्यापाय्यसान्नाय्यनिकाय्यमृद्धमानहविर्नि-

वासे ॥ ५ । १ । २४ ॥

घ्यणन्तं निपात्यते ॥ धाय्या ऋक् ॥ पाय्यं मानम् । सान्नाय्यं हविः । निकाय्यो निवासः ॥

परिचाय्योपचाय्यानाय्यसमूह्यचित्यमग्नौ ॥ ५ । १ । २५ ॥

निपात्यते ॥ परिचाय्यः । उपचाय्यः । आनाय्यः । समूहः ।

चिनोतेः क्यपि,

ह्रस्वस्य तः पितृकृति ॥ ४ । ४ । ११३ ॥

धातोरन्तः ॥ चित्योऽग्निः ॥

याज्या दानार्चि ॥ ५ । १ । २६ ॥

यजेः करणे दानार्चि ध्यणू ॥ याज्या ॥

तव्यानीयौ ॥ ५ । १ । २७ ॥

धातोः ॥ शयितव्यम् । शयनीयम् ॥

निंसनिक्षनिन्दः कृति वा ॥ २ । ३ । ८४ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्वादेः परस्य नो णः ॥ प्रणिसितव्यम् ।
प्रनिंसितव्यम् । प्रणिक्षितव्यम् । प्रनिक्षितव्यम् । प्रणिन्दितव्यम् ।
प्रनिन्दितव्यम् ॥

स्वरात् ॥ २ । ३ । ८५ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्वादेः कृतो नो णः ॥ प्रयाणीयम् ।

नाम्यादेरेव ने ॥ २ । ३ । ८६ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्वादेः परस्य धातोः परस्य स्वरादुत्तरस्य कृतो
नो ण् ॥ प्रेङ्गणीयम् । नाम्यादेरिति किम् ? । प्रमङ्गनम् ॥

व्यञ्जनादेर्नाम्युपान्त्याद्वा ॥ २ । ३ । ८७ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्वादेः परस्य कृतः स्वरात्परस्य नो ण् ॥
प्रमेहणीयम् । प्रमेहनीयम् । व्यञ्जनादेरिति किम् ? । प्रोहणम् । ना-
म्युपान्त्यादिति किम् ? । प्रवणम् । प्रवहणम् । स्वरादित्येव ।
प्रभुग्नः । अदुरित्येव । दुर्मोहनः ॥

णोर्वा ॥ २ । ३ । ८८ ॥

अदुरुपसर्गान्तःस्थाद्वादेः परस्य धातोर्विहितस्य कृतः स्वरा-
त्परस्य नो ण् ॥ प्रमङ्गणीयम् । प्रमङ्गनीयम् । विहितेति किम् ? ।

प्रयाप्यमाणः २ ॥

निर्विण्णः ॥ २ । ३ । ८९ ॥

निर्विदः सत्तालाभविचारणार्थात्परस्य क्तस्य नो णत्वम् । निर्विण्णः ॥

न ख्यापूग्भूभाकमगमप्यायवेपो णेश्च ॥२।३।९०॥

अदुरूपसर्गान्तःस्थाद्रादेः परात् परस्य कृतो नो ण् ॥ प्रख्या-
नीयम् । प्रख्यापनीयम् । प्रपवनीयम् । प्रपावनीयम् । प्रभवनीयम् ।
प्रभावनीयम् । प्रभायमानम् । प्रभापना । प्रकामिनौ । प्रकामना ।
अप्रगमनिः । प्रगमना । प्रप्यानः । प्रप्यायना । प्रवेपनीयम् । प्रवेपना ॥

देशोऽन्तरोऽयनहनः ॥ २ । ३ । ९१ ॥

नो ण् न । अन्तरयनः, अन्तर्हननो वा देशः ॥

षात्पदे ॥ २ । ३ । ९२ ॥

परस्य नो ण् न ॥ सर्पिष्पानम् । पद इति किम् ? । पुष्पाति । सर्पिष्केण ॥

पदेऽन्तरेऽनाड्यतद्धिते ॥ २ । ३ । ९३ ॥

निमित्तकार्यिणोर्नो ण् न ॥ प्रावनद्धम् । रोषभीममुखेन ।
माषकुम्भवापेन । अनाडीति किम् ? । प्राणद्धम् । अवद्धित इति
किम् ? । आर्द्रगोमयेण ॥

य एच्चातः ॥ ५ । १ । २८ ॥

स्वरान्ताद्धातोः ॥ वेयम् । नेयम् । देयम् । धेयम् ॥

शकितकिचितियतिशसिसहियजिभजिपवर्गात् ॥

५ । १ । २९ ॥

यः ॥ शक्यम् । तक्यम् । चत्यम् । यत्यम् । शस्यम् । सक्षम् ।
यज्यम् । भज्यम् । तप्यम् । गम्यम् ॥

आडो यि ॥ ४ । ४ । १०४ ॥

लभः स्वरात्परः प्रत्यये नोऽन्तः ॥ आलम्ब्या गौः । यीति किम् ? ।

आलब्धाः ॥

उपास्तुतौ ॥ ४ । ४ । १०५ ॥

लभः स्वरात्परो यादौ प्रत्यये गम्ययां नोऽन्तः ॥ उपलभ्या विद्या । स्तुताविति किम् ? । उपलभ्या वार्त्ता ॥

यमिमदिगदोऽनुपसर्गात् ॥ ५ । १ । ३० ॥

यः ॥ यम्यम् । मद्यम् । गद्यम् । अनुपसर्गादिति किम् ? । आयाम्यम् ॥

चरेराडस्त्वगुरौ ॥ ५ । १ । ३१ ॥

अनुपसर्गात् यः ॥ चर्यम् । आचर्यो देशः । अगुराविति किम् ? । आचार्यः ॥

वर्योपसर्यावद्यपण्यमुपेयर्तुमतीगर्ह्यविक्रेये ॥ ५ । १ । ३२ ॥

निपात्यते ॥ वर्या कन्या । उपसर्या गौः । अवद्यं पापम् । पण्यः कम्बलः ॥

स्वामिवैश्येऽर्यः ॥ ५ । १ । ३३ ॥

अर्यः स्वामी वैश्यो वा ॥ आर्योऽन्यः ॥

वह्यं करणे ॥ ५ । १ । ३४ ॥

वह्यं शकटम् ॥

नाम्नो वदः क्यप् च ॥ ५ । १ । ३५ ॥

अनुपसर्गात् यः ॥ ब्रह्मोद्यम् । नाम्न इति किम् ? । वाद्यम् । अनुपसर्गादित्येव । प्रवाद्यम् ॥

हत्याभूयं भावे ॥ ५ । १ । ३६ ॥

अनुपसर्गान्नाम्नः वयवन्तं साधु ॥ ब्रह्महत्या । ब्रह्मभूयम् । भाव इति किम् ? । श्वघात्या सा ॥

अग्निचित्या ॥ ५ । १ । ३७ ॥

अग्नेः पराच्चेः स्त्रीभावे क्यप् ॥ अग्निचित्या ॥

खेयमृषोद्ये ॥ ५ । १ । ३८ ॥

निखेयम् । मृषोद्यम् ॥

कुप्यभिद्योद्धयसिध्यतिष्यपुष्ययुग्याज्यसूर्ये नाम्नि

॥ ५ । १ । ३९ ॥

क्यबन्तं संज्ञायां निपात्यते ॥ कुप्यं धनम् । भिद्यः । उद्धयो नदः ।
सिध्यः । तिष्यः । पुष्यः । युग्यं बाहनम् । आज्यं घृतम् । सूर्यो रविः ॥

दृवृग्स्तुजुषेतिशासः ॥ ५ । १ । ४० ॥

क्यप् ॥ आदृत्यः । प्रादृत्यः । अवश्यस्तुत्यः । जुष्यः । इत्यः । शिष्यः ॥

ऋदुपान्त्यादकृपिचृदचः ॥ ५ । १ । ४१ ॥

धातोः क्यप् ॥ दृत्यम् । अकृपिचृदच इति किम् ? । क-
ल्प्यम् । चर्त्यम् । अर्च्यम् ॥

कृवृषिमृजिशंसिगुहिदुहिजपो वा ॥ ५ । १ । ४२ ॥

क्यप् ॥ कृत्यम् । कार्यम् । वृष्यम् । वर्ष्यम् । मृज्यम् । मार्ग्यम् ।
शस्यम् । शंस्यम् । गुह्यम् । गोह्यम् । दुह्यम् । दोह्यम् । जप्यम् । जाप्यम् ॥

जिविपून्यो हलिमुञ्जकल्के ॥ ५ । १ । ४३ ॥

कर्मणि क्यप् ॥ जित्यो हलिः । विपूयो मुञ्जः । विनीयः कल्कः ॥

पदास्वैरिवाह्यापक्ष्ये ग्रहः ॥ ५ । १ । ४४ ॥

क्यप् ॥ प्रगृह्यं पदम् । गृह्याः परतन्त्राः । ग्रामगृह्या । गुणगृह्याः ॥

भृगोऽसंज्ञायाम् ॥ ५ । १ । ४५ ॥

क्यप् ॥ भृत्यः । असंज्ञायामिति किम् ? । भार्या ॥

समो वा ॥ ५ । १ । ४६ ॥

भृगः क्यप् ॥ सभृत्यः । सम्भार्यः । प्रैषानुज्ञावसरे कृत्यपञ्चम्यौ ।
भवता कटः कार्यः । भवान् हि प्रेषितोऽनुज्ञातः, भवतोऽवसरः क-

टकरणे । शक्तेर्हे कृत्याश्च । भवता खलु भारो बाह्वः ॥

॥ इति कृत्यप्रत्ययाः ॥

णकतृचौ ॥ ५ । १ । ४८ ॥

धातोः कर्त्तरि ॥ पाचकः । पक्ता ॥

अर्हे तृच् ॥ ५ । ४ । ३७ ॥

कर्त्तरि वाच्ये ॥ भवान् कन्याया बोढा ॥

तुः ॥ ४ । ४ । ५४ ॥

अनात्मनेपदविषयात् क्रमः परस्य स्ताद्यशित आदिरिट् ॥ क्र-
मिता ॥ अनात्मन इत्येव । प्रक्रन्ता ॥

त्रने वा ॥ ४ । ४ । ३ ॥

विषयभूतेजेर्वी ॥ प्रवेता । प्राजिता । प्रवयणः प्राजनो दण्डः ।
अनो वक्ष्यते ॥

अच् ॥ ५ । १ । ४९ ॥

धातोः ॥ करः । हरः ॥

अचि ॥ ३ । ४ । १५ ॥

यङो लुप् ॥ वेच्यः । नेन्यः ॥

नोतः ॥ ३ । ४ । १६ ॥

विहितस्य यङोचि परे लुप् ॥ योयूयः । रोरूयः ॥

लिहादिभ्यः ॥ ५ । १ । ५० ॥

अब् ॥ लेहः । शेषः । बहुवचनमाकृतिगणार्थम् ॥

सयसितस्य ॥ २ । ३ । ४७ ॥

परिनिवेः सस्य षः ॥ परिषयः । निषयः । विषयः । परि-
षितः । निषितः । विषितः ॥

निर्दुःसुवेः समसूतेः ॥ २ । ३ । ५६ ॥

सस्य षः ॥ निःषमः । दुःषमः । सुषमः । विषमः । निःषूतिः ।
दुःषूति ॥ सुषूतिः । विषूतिः ॥

वेः स्वन्दोऽक्तयोः ॥ २ । ३ । ५१ ॥

सस्य षो वा ॥ विष्कन्ता । विस्कन्ता । न चेत् क्तवत्
स्यातामिति किम् । विस्कन्नः । विस्कन्नवान् ॥

परेः ॥ २ । ३ । ५२ ॥

स्कन्दः सस्य षो वा ॥ परिष्कन्ता । परिस्कन्ता । परिष्कणः ।
परिस्कन्नः ॥

चराचरचलाचलपतापतवदावदघनाघनपाटूपट
वा ॥ ४ । १ । १३ ॥

अचि कृतद्विच्वादि निपात्यते ॥ चराचरः । चलाचलः । प-
तापतः । वदावदः । घनाघनः । पाटूपटः । पक्षे, चरः । चलः इत्यादि ॥

चिह्निदचक्रसम् ॥ ४ । १ । १४ ॥

केऽचि च कृतद्विचं निपात्यते ॥ चिह्निदः । चक्रसः ॥

ब्रुवः ॥ ५ । १ । ५१ ॥

ब्रूगोऽचि ॥ ब्राह्मणब्रुवः ॥

नन्द्यादिभ्योऽनः ॥ ५ । १ । ५२ ॥

नामगणद्वेभ्यः ॥ नन्दनः । वासनः । सहनः । संक्रन्दनः ।
सर्वदमनः । नर्दनः ॥

ग्रहादिभ्यो णिन् ॥ ५ । १ । ५३ ॥

ग्राही । स्थायी ॥

नाभ्युपान्त्यप्रीकृगृज्ञः कः ॥ ५ । १ । ५४ ॥

विक्षिपः ॥ प्रियः । किरः । गिरः । झः ॥

वौ विष्करो वा । ४ । ४ । ९६ ॥

वाच्ये निपात्यते । विष्किरः, विकिरो वा पक्षी ॥

गेहे ग्रहः ॥ ५ । १ । ५५ ॥

कः ॥ गृहम् । गृहाः ॥

उपसर्गादातो डोऽश्चयः ॥ ५ । १ । ५६ ॥

धातोः ॥ आहः । उपसर्गादिति किम् ? । दायः । अश्चय इति किम् ? । अवश्चायः ॥

व्याघ्राघ्रे प्राणिनसोः ॥ ५ । १ । ५७ ॥

निपात्येते । व्याघ्रः प्राणी ॥ आघ्रा नासिका ॥

ब्राध्मापाट्धेट्शः शः ॥ ५ । १ । ५८ ॥

जिघ्रः । उद्धमः । पिवः । उद्धयः । उत्पश्यः ॥

साहिसातिवेद्युदेजिधारिपारिचेतेरनुपसर्गात् ॥ ५ । १ । ५९ ॥

ण्यन्ताच्छः ॥ साहयः । सातयः । वेदयः । उदेजयः । धारयः । पारयः । चेतयः । अनुपसर्गादिति किम् ? । प्रसाहयिता ॥

लिम्पविन्दः ॥ ५ । १ । ६० ॥

अनुपसर्गाच्छः ॥ लिम्पः । विन्दः ॥

निगवादेर्नाम्नि ॥ ५ । १ । ६१ ॥

यथासङ्ख्यं लिम्पविन्दः शः ॥ निलिम्पा देवाः । गोविन्दः । कुविन्दः । नाम्नीति किम् ? । निलिपः ।

वा ज्वलादिदुनीभूग्रहास्तोर्णः ॥ ५ । १ । ६२ ॥

अनुपसर्गात् ॥ ज्वलः । ज्वालः । चलः । चालः । दवः । दावः । नयः । नायः । भवः । भावः । व्यवस्थितविभाषेयम् ।

तेन ग्राहो मकरादिः । ग्रहः सूर्यादिः । आस्तवः । आस्तावः । अनु-
पसर्गादिति किम् ? । प्रज्वलः ॥

अवहृसासंज्ञोः ॥ ५ । १ । ६३ ॥

णः ॥ अवहारः । अवसायः । संज्ञावः ॥

तन्व्यधीण्श्वसातः ॥ ५ । १ । ६४ ॥

धातोर्णः ॥ तानः । व्यधः । प्रत्यायः । श्वासः । अवश्यायः ॥

नृत्खनूरञ्जः शिल्पिन्यकट् ॥ ५ । १ । ६५ ॥

कर्त्तरि ॥ नर्त्तकः । नर्त्तकी । खनकः । अकङ्घिनोरिति न-
लुक् । रजकः । शिल्पिनीति किम् ? । नर्त्तिका ॥

गस्थकः ॥ ५ । १ । ६६ ॥

शिल्पिनि कर्त्तरि ॥ गाथकः ॥

टनण् ॥ ५ । १ । ६७ ॥

गः शिल्पिनि ॥ गायनः । गायनी ॥

हः कालब्रीह्योः ॥ ५ । १ । ६८ ॥

टनण् ॥ हायनः संवत्सरः । हायना ब्रीहयः ॥

प्रसृत्वोऽकः साधौ ॥ ५ । १ । ६९ ॥

प्रवकः ॥ सरकः । लवकः । साधाविति किम् ? । प्रावकः ॥

आशिष्यकन् ॥ ५ । १ । ७० ॥

गम्यायां धातोः ॥ जीवकः । आशिषीति किम् ? । जीविका ॥

तिक्कृतौ नास्ति ॥ ५ । १ । ७१ ॥

आशीर्विषये धातोः ॥

अहनृपञ्चमस्य क्विक्किडति ॥ ४ । १ । १०७ ॥

धुडादौ दीर्घः ॥ शान्तिः ॥

तौ सनस्तिकि ॥ ४ । २ । ६४ ॥

लुगातौ वा ॥ सतिः । सातिः । सन्तिः ॥

न तिकि दीर्घश्च ॥ ४ । २ । ५९ ॥

यमिरम्यादीनां तनादीनां लुक् ॥ यन्तिः । रन्तिः । नन्तिः ।
गन्तिः । हन्तिः । मन्तिः । वन्तिः । तन्तिः । वीरभूः । वर्द्धमानः ॥

कर्मणोऽण् ॥ ५ । १ । ७२ ॥

निर्वर्च्यविकार्यप्राप्यरूपाद् धातोः ॥ कुम्भकारः । काण्डलावः ।
वेदाध्यायः ॥

शीलिकामिभक्ष्याचरीक्षिक्षमो णः ॥ ५ । १ । ७३ ॥

कर्मणः ॥ धर्मशीला । धर्मकामा । वायुभक्षा । कल्याणाचारा ।
सुखप्रतीक्षा । बहुक्षमा ॥

गायोऽनुपसर्गाट्टक् ॥ ५ । १ । ७४ ॥

कर्मणः ॥ वक्रगी । अनुपसर्गादिति किम् ? । खल्लसंगायः ॥

सुरासीधोः पिवः ॥ ५ । १ । ७५ ॥

कर्मणः परादनुपसर्गाट्टक् ॥ सुरापी । सीधुपी ॥

आतो डोऽह्वावामः ॥ ५ । १ । ७६ ॥

कर्मणः पराद्धातोः ॥ गोदः । अह्वावाम इति किम् ? । स्वर्ग-
ह्वायः । तन्तुवायः । धान्यमायः ॥

समः ख्यः ॥ ५ । १ । ७७ ॥

कर्मणो डः ॥ गोसङ्ख्यः ॥

दश्चाडः ॥ ५ । १ । ७८ ॥

कर्मणः ख्यो डः ॥ दायादः । स्याख्यः ॥

प्राजूज्ञश्च ॥ ५ । १ । ७९ ॥

कर्मणो दो ङः ॥ पथिप्रज्ञः । प्रपाप्रदः ॥

आशिषि हनः ॥ ५ । १ । ८० ॥

कर्मणो ङः ॥ शत्रुहः ॥

क्लेशादिभ्योऽपात् ॥ ५ । १ । ८१ ॥

कर्मभ्यो हन्तेर्ङः ॥ क्लेशपहः । तमोपहः । बहुवचनादन्येभ्योऽपि ॥

कुमारशीर्षाणिण् ॥ ५ । १ । ८२ ॥

कर्मणो हन्तेः ॥ कुमारघाती । शीर्षयाती ॥

अचित्ते टक् ॥ ५ । १ । ८३ ॥

कर्मणः पराङ्गन्तेः कर्त्तरि ॥ वातघ्नं तैलम् । अचित्त इति किम् ? । पापघातो यतिः ॥

जायापतेश्चिह्नवति ॥ ५ । १ । ८४ ॥

कर्मणः पराङ्गन्तेः कर्त्तरि टक् ॥ जायाघ्नो ब्राह्मणः । पतिघ्नी कन्या ॥

ब्रह्मादिभ्यः ॥ ५ । १ । ८५ ॥

कर्मभ्यः पराङ्गन्तेष्टक् ॥ ब्रह्मघ्नः । गोघ्नः ॥

हस्तिबाहुकपाटाच्छक्तौ ॥ ५ । १ । ८६ ॥

कर्मणः पराङ्गन्तेर्गम्यायां टक् ॥ हस्तिघ्नः । बाहुघ्नः । कपा-
टघ्नः । शक्ताविति किम् ? । हस्तिघातो विषदः ॥

नगरादगजे ॥ ५ । १ । ८७ ॥

कर्मणः पराङ्गन्तेः कर्त्तरि टक् ॥ नगरघ्नो व्याघ्रः । अगज
इति किम् ? । नगरघातो हस्ती ॥

राजघः ॥ ५ । १ । ८८ ॥

राज्ञः कर्मणः पराङ्गन्तेष्टक् घादेशश्च निपात्यते ॥ राजघः ॥

पाणिघताडघौ शिल्पिनि ॥ ५ । १ । ८९ ॥

दगन्तौ निपात्येते ॥ पाणिघः । ताडघः ॥

कुक्ष्यात्मोदरात् भृगः खिः ॥ ५ । १ । ९० ॥

कर्मणः ॥ कुक्षिम्भरिः । आत्मम्भरिः । उदरम्भरिः ॥

अर्होऽच् ॥ ५ । १ । ९१ ॥

कर्मणः ॥ पूजार्हा साध्वी ॥

धनुर्दण्डत्सरुलाङ्गलाङ्कुशर्ष्टियष्टिशक्तितोमरघ-

टाद् ग्रहः ॥ ५ । १ । ९२ ॥

कर्मणोऽच् ॥ धनुर्ग्रहः । दण्डग्रह इत्यादि ॥

सूत्राद्धारणे ॥ ५ । १ । ९३ ॥

कर्मणो ग्रहेरच् ॥ सूत्रग्रहः । धारण इति किम् ? । सूत्रग्राहः ॥

आयुधादिभ्यो धृगोऽदण्डादेः ॥ ५ । १ । ९४ ॥

कर्मभ्योऽच् ॥ धनुर्धरः । भूधरः । अदण्डादेरिति किम् ? ।
दण्डधारः । कुण्डधारः ॥

हृगो वयोऽनुद्यमे ॥ ५ । १ । ९५ ॥

कर्मणो गम्येऽच् ॥ अस्थिहरः स्वशिशुः । अनुद्यमे, अंशहरो
दायादः । मनोहरा माला । वयोऽनुद्यम इति किम् ? । भारहारः ॥

आडः शीले ॥ ५ । १ । ९६ ॥

कर्मणः पराङ्मृगो गम्येऽच् ॥ पुष्पाहरः । शील इति किम् ? ।
पुष्पाहारः ॥

दृतिनाथात् पशाविः ॥ ५ । १ । ९७ ॥

कर्मणः पराङ्मृगः कर्त्तरि ॥ दृतिहरिः श्वा । नाथहरिः सिंहः ॥

रजःफलेमलाद् ग्रहः ॥ ५ । १ । ९८ ॥

कर्मण इः ॥ रजोग्रहिः । फलेग्रहिः । मलग्रहिः ॥

देववातादापः ॥ ५ । १ । ९९ ॥

कर्मण इः ॥ देवापिः । वातापिः ॥

सकृत्स्तम्बाद्वत्सव्रीहौ कृगः ॥ ५ । १ । १०० ॥

कर्मणः कर्त्तरि इः ॥ सकृत्कर्त्तिवत्सः । स्तम्बकर्त्तिव्रीहिः ॥

किंयत्तद्बहोरः ॥ ५ । १ । १०१ ॥

कर्मणः परात्कृगः ॥ किंकरा । यत्करा । तत्करा । बहुकरा ॥

सङ्ख्याऽहर्दिवाविभानिशाप्रभाभाश्चित्रकर्मा-
यन्तानन्तकारबाह्वरुधनुर्नान्दीलिपिलिविलिभक्ति-
क्षेत्रजङ्घाक्षपाक्षणदारजनिदोषादिनदिवसाद्वः ॥ ५ ।

१ । १०२ ॥

कर्मणः परात्कृगः ॥ सङ्ख्याकरः । द्विकरः । अहस्करः । दिवा-
करः । विभाकरः । निशाकरः । प्रभाकरः । भास्करः । चित्रकरः ।
कर्त्तृकरः । आदिकरः । अन्तकरः । अनन्तकरः । कारकरः । बाहु-
करः । अरुष्करः । धनुष्करः । नान्दीकरः । लिपिकरः । लिवि-
करः । बलिकरः । भक्तिकरः । क्षेत्रकरः । जङ्घाकरः । क्षपाकरः ।
क्षणदाकरः । रजनिकरः । दोषाकरः । दिनकरः । दिवसकरः ॥

हेतुतच्छीलानुकूलेऽशब्दश्लोककलहगाथावैर-
चादुसूत्रमन्त्रपदात् ॥ ५ । १ । १०३ ॥

कर्त्तरि कर्मणः परात्कृगः ॥ यशस्करी विद्या । श्राद्धकरः ।
प्रेषणकरः । शब्दादिवर्जनं किम् ? । शब्दकार इत्यादि ॥

भृतौ कर्मणः ॥ ५ । १ । १०४ ॥

कर्मणः परात्कृगो गम्यायां टः ॥ कर्मकरी दासी ॥

क्षेमप्रियमद्रभद्रात् खाऽण् ॥ ५ । १ । १०५ ॥

कर्मणः परात्कृगः ॥ क्षेमङ्करः । क्षेमकारः । प्रियङ्करः । प्रिय-
कारः । मद्रङ्करः । मद्रकारः । भद्रङ्करः । भद्रकारः । कथं योगक्षेम-
करी लोकस्येति, उपपदविधिषु तदन्तविधेरनाश्रयणात् । अत एव
सङ्ख्यादिसूत्रेऽन्तग्रहणेऽप्यनन्तग्रहणम् ॥

मेधार्त्तिभयाभयात्खः ॥ ५ । १ । १०६ ॥

कर्मणः परात्कृगः ॥ मेघङ्करः । ऋतिङ्करः । भयङ्करः । अभयङ्करः ॥

प्रियवशाद्वदः ॥ ५ । १ । १०७ ॥

कर्मणः खः ॥ प्रियम्बदः । वशम्बदः ॥

द्विषन्तपपरन्तपौ ॥ ५ । १ । १०८ ॥

द्विषत्पराभ्यां कर्मभ्यां परात् ण्यन्तात्तपेः खो ह्रस्वो द्विषतोऽ-
च्च निपात्यते ॥ द्विषन्तपः । परन्तः ॥

परिमाणार्धमितनखात्पचः ॥ ५ । १ । १०९ ॥

कर्मणः खः ॥ प्रस्थम्पचः । मितम्पचः । नखम्पचः ॥

कूलाभ्रकरीषात्कषः ॥ ५ । १ । ११० ॥

कर्मणः खः ॥ कूलङ्कषा । अभ्रङ्कषा । करीषङ्कषा ॥

सर्वात्सहश्च ॥ ५ । १ । १११ ॥

कर्मणः कषेः खः ॥ सर्वसहः । सर्वङ्कषः ॥

भृवृजितृतपदमेश्च नाम्नि ॥ ५ । १ । ११२ ॥

कर्मणः सहेः खः ॥ विश्वम्भरा भूः । पतिम्बरा कन्या । शत्रु-
अयोऽद्रिः । रथन्तरं साम । शत्रुन्तपो राजा । बलिन्दमः कुण्णः ।
शत्रुंसहो राजा । नाम्नीति किम् । कुटुम्बभारः ॥

धारेर्धर्च ॥ ५ । १ । ११३ ॥

कर्मणः संज्ञायां खः ॥ वसुन्धरा भूः ॥

पुरन्दरभगन्दरौ ॥ ५ । १ । ११४ ॥

संज्ञायां खान्तौ निपात्येते । पुरन्दरः शक्रः । भगन्दरो न्याधिः ॥

वाचंयमो व्रते ॥ ५ । १ । ११५ ॥

वाचंयमो व्रती ॥

मन्याणिणन् ॥ ५ । १ । ११६ ॥

कर्मणः ॥ पण्डितमानी बन्धोः ॥

कर्तुः खश् ॥ ५ । १ । ११७ ॥

प्रत्ययार्थात्कर्मणः परान्मन्यते ॥ पण्डितम्मन्यः । कर्तुरिति
किम् ? । पटुमानी चैत्रस्य ॥

एजेः ॥ ५ । १ । ११८ ॥

कर्मणः खश् ॥ अरिमेजयः ॥

शुनीस्तनमुञ्जकूलास्यपुष्पात् दूधेः ॥ ५ । १ । ११९ ॥

कर्मणः खश् ॥ शुनिन्धयः । स्तनन्धयः । मुञ्जन्धयः । कूल-
न्धयः । आस्यन्धयः । पुष्पन्धयः ॥

नाडीघटीखरीमुष्टिनासिकावाताद् ध्मश्च ॥ ५ । १ । १२० ॥

कर्मणः दूधेः खश् ॥ नाडिन्धमः । नाडिन्धयः । घटिन्धमः ।
घटिन्धयः । खरिन्धमः । खरिन्धयः । मुष्टिन्धमः । मुष्टिन्धयः । ना-
सिकन्धमः । नासिकन्धयः । वातन्धमः । वातन्धयः ॥

पाणिकरात् ॥ ५ । १ । १२१ ॥

कर्मणो ध्मः खश् ॥ पाणिन्धमः । करन्धमः ॥

कूलाद्बुजोद्वहः ॥ ५ । १ । १२२ ॥

कर्मणः खश् ॥ कूलमुद्वजः । कूलमुद्वहः ॥

वहाभ्राह्मिहः ॥ ५ । १ । १२३ ॥

कर्मणः खश् ॥ वहंलिहः । अभ्रंलिहः ॥

बहुविध्वरुस्तिलात्तुदः ॥ ५ । १ । १२४ ॥

कर्मणः खश् ॥ बहुन्तुदः । विधुन्तुदः । अरुन्तुदः । तिलन्तुदः ॥

ललाटवातशर्द्धात्तपाजहाकः ॥ ५ । १ । १२५ ॥

कर्मणः खश् ॥ ललाटन्तपः । वातमजः । शर्द्धजहः ॥

असूर्योग्राद् दृशः ॥ ५ । १ । १२६ ॥

कर्मणः खश् ॥ असूर्यम्पश्या राजदाराः । दृशिना संबद्धस्य-
नत्रः सूर्येण सहासामर्थ्येऽपि गमकत्वात्समासः । उग्रम्पश्यः ॥

इरम्मदः ॥ ५ । १ । १२७ ॥

इरापूर्वान्मदेः खश् श्याभावश्च निपात्यते ॥ इरंमदः ॥

नग्नपलितप्रियान्धस्थूलसुभगाढ्यतदन्ताच्चव्य-
र्थेऽच्चेर्भुवः खिष्णुखुकजौ ॥ ५ । १ । १२८ ॥

नग्नम्भविष्णुः ॥ नग्नम्भावुकः । पलितम्भविष्णुः । पलितम्भा-
वुकः । प्रियम्भविष्णुः । प्रियम्भावुकः । अन्धम्भविष्णुः । अन्धम्भा-
वुकः । स्थूलम्भविष्णुः । स्थूलम्भावुकः । सुगमम्भविष्णुः । सुगम-
म्भावुकः । आढ्यम्भविष्णुः । आढ्यभावुकः । तदन्तात् । सुनग्नम्भ-
विष्णुः । सुनग्नम्भावुक इत्यादि । अच्चेरिति किम् ? । आढ्यीभविता ॥

कृगः खनट् करणे ॥ ५ । १ । १२९ ॥

नग्रादिभ्योऽच्च्यन्तेभ्यश्चव्यर्थवृत्तिभ्यः ॥ नग्नङ्करणं द्यूतम् ।
पलितङ्करणम् । प्रियङ्करणम् । अन्धङ्करणम् । स्थूलङ्करणम् । सुभग-
ङ्करणम् । आढ्यङ्करणम् । सुनग्नङ्करणम् । चव्यर्थ इति किम् ? ।
नग्नङ्करोति द्यूतेन ॥

भावे चाशिताद्भुवः खः ॥ ५ । १ । १३० ॥

करणे ॥ आशितम्भवस्ते । आशितम्भव ओदनः

नाम्नो गमः खड्डौ च विहायसस्तु विहः ॥ ५ । १ । १३१ ॥

खः ॥ तुरङ्गः । तुरगः । विहङ्गः । विहगः । तुरङ्गमः । विह-
ङ्गमः । सुतङ्गमो मुनिः ॥

सुगदुर्गमाधारे ॥ ५ । १ । १३२ ॥

डान्तं निपात्यते ॥ सुगः । दुर्गः पन्थाः ॥

निर्गो देशे ॥ ५ । १ । १३३ ॥

आधारे डान्तो निपात्यते ॥ निर्गो देशः ॥

शमो नाम्न्यः ॥ ५ । १ । १३४ ॥

नाम्नः पराङ्मातोः ॥ शम्भवोऽर्हन् । नञीति किम् ? । शङ्करी दीक्षा ॥

पार्श्वादिभ्यः शीडः ॥ ५ । १ । १३५ ॥

नामभ्यः अः प्रत्ययः ॥ पार्श्वशयः । पृष्ठशयः । बहुवचनाद्यथादर्शन-
मन्यत्रापि ॥

ऊर्ध्वादिभ्यः कर्तुः ॥ ५ । १ । १३६ ॥

शीडोऽः ॥ ऊर्ध्वशयः । उत्तानशयः ॥

आधारात् ॥ ५ । १ । १३७ ॥

नाम्नः शीडोऽः ॥ खशयः ॥

चरेष्टः ॥ ५ । १ । १३८ ॥

आधारात् ॥ कुलचरी ॥

भिक्षासेनादायात् ॥ ५ । १ । १३९ ॥

चरेष्टः ॥ भिक्षाचरी । सेनाचरः । आदायचरः ॥

पुरोऽग्रतोऽग्रे सत्तेः ॥ ५ । १ । १४० ॥

दः ॥ पुरःसरी । अग्रतःसरः । अग्रेसरः ॥

पूर्वात्कर्तुः ॥ ५ । १ । १४१ ॥

सर्तेष्टः ॥ पूर्वसरः । कर्तुरिति किम् ? । पूर्वसारः ॥

स्थापास्नात्रः कः ॥ ५ । १ । १४२ ॥

नाम्नः ॥ समस्थः ॥ कच्छपः । नदीष्णः । धर्मत्रम् ॥

शोकापनुदतुन्दपरिमृजस्तम्बेरमकर्णेजपं प्रिया-
लसहस्तिसूचके ॥ ५ । १ । १४३ ॥

कान्तं निषात्यते ॥ शोकापनुदः प्रियाः । तुन्दपरिमृजोऽलसः ।
स्तम्बेरमो हस्ती । कर्णेजपोऽतिखलः । प्रियेत्यादि किम् ? । शोका-
पनोदो धर्माचार्यः ॥

मूलविभुजादयः ॥ ५ । १ । १४४ ॥

कान्ता यथादर्शनं निषात्यन्ते ॥ मूलविभुजो रथः । कुमुदं कैरवम् ॥

दुहेर्दुघः ॥ ५ । १ । १४५ ॥

नाम्नः ॥ कामदुघा ॥

भजो विण् ॥ ५ । १ । १४६ ॥

नाम्नः ॥ अर्द्धभाक् ॥

मन्वन्क्वनिप्विच् क्वचित् ॥ ५ । १ । १४७ ॥

नाम्नः पराद्धातोः ॥ इन्द्रशर्मा ॥

वन्याङ् पञ्चमस्य ॥ ४ । २ । ६५ ॥

धातोः ॥ विजावा । सुधीश । शुभयाः ॥

क्विप् ॥ ५ । १ । १४८ ॥

नाम्नः पराद्धातोर्थयालक्ष्यम् ॥ उखाभ्रत् । बहाभ्रट् । घञ्यु-
पसर्गस्येति दीर्घः ॥

छदेरिस्मद्भट्कौ ॥ ४ । २ । ३३ ॥

णौ ह्रस्वः ॥ उपच्छत् ॥

क्वौ ॥ ४ । ४ । ११९ ॥

शास आस इस् ॥ मित्रशीः । आङ् इतीसि, आशीः ॥

गमां क्वौ ॥ ४ । २ । ५८ ॥

गमादीनां यथादर्शनं क्खिति लुक् ॥ जनगत् । संयत् । परीतत् ॥

स्पृशोऽनुदकात् ॥ ५ । १ । १४९ ॥

नाम्नः क्प् ॥ घृतस्पृक् । अनुदकादिति किम् ? । उदकस्पर्शः ॥

अदोऽनन्नात् ॥ ५ । १ । १५० ॥

नाम्नः क्प् ॥ आमात् । अनन्नादिति किम् ? । अन्नादः ॥

क्रव्यात्क्रव्यादावामपक्वादौ ॥ ५ । १ । १५१ ॥

क्विणान्तौ साधू ॥ क्रव्यात् आममांसभक्षः । क्रव्यादः
पक्वमांसभक्षः ॥

त्यदाद्यन्यसमानादुपमानाद्व्याप्ये दृशष्टक्सकौ

च ॥ ५ । १ । १५२ ॥

व्याप्यादेव क्प् ॥ त्यादृशः । त्यादृक्षः । त्यादृक् । अन्या-
दृशः । अन्यादृक्षः । अन्यादृक् । सदृशः । सदृक्षः । सदृक् । व्याप्या-
दिति किम् ? । तेनेव दृश्यते ॥

कर्तुर्णिन् ॥ ५ । १ । १५३ ॥

उपमानात्पराद्धातोः ॥ उष्ट्रकोशी ॥

अजातेः शीले ॥ ५ । १ । १५४ ॥

नाम्नः पराद्धातोर्णिन् ॥ उष्णभोजी । प्रस्थायी । अजातेरिति
किम् ? । शालीन् भोक्ता । शील इति किम् ? । उष्णभोजो मन्दः ॥

साधौ ॥ ५ । १ । १५५ ॥

नाम्नः पराद्धातोर्णिन् ॥ साधुकारी ॥

ब्रह्मणो वदः ॥ ५ । १ । १५६ ॥

णिन् ॥ ब्रह्मवादी ॥

व्रताभीक्ष्ण्ये ॥ ५ । १ । १५७ ॥

गम्ये नाम्नः पराद्धातोर्णिन् ॥ स्थण्डिलशायी । क्षीरपायिण
उशीनराः ॥

करणाद्यजो भूते ॥ ५ । १ । १५८ ॥

नाम्नो णिन् ॥ अनिष्टोमयाजी ॥

निन्द्ये व्याप्यादिन्विक्रियः ॥ ५ । १ । १५९ ॥

नाम्नः पराद् भूतार्थात् कर्त्तरि ॥ सोमविक्रयी । निन्द्य इति
किम् ? । धान्यविक्रायः ॥

हनो णिन् ॥ ५ । १ । १६० ॥

व्याप्यात्पराद् भूतार्थान्निन्द्ये कर्त्तरि ॥ पितृघाती । निन्द्य इति
किम् ? । शत्रुघातः ॥

ब्रह्मभ्रूणवृत्रात् क्विप् ॥ ५ । १ । १६१ ॥

कर्मणः पराद् भूतार्थाद्धन्तेः ॥ ब्रह्महा । भ्रूणहा । वृत्रहा । निय-
मार्थं वचनम् ॥

कृगः सुपुण्यपापकर्ममन्त्रपदात् ॥ ५ । १ । १६२ ॥

कर्मणो भूते क्विप् ॥ सुकृत् । पुण्यकृत् । पापकृत् । कर्मकृत् ।
मन्त्रकृत् । पदकृत् । इदमपि नियमार्थम् ॥

सोमात्सुगः ॥ ५ । १ । १६३ ॥

व्याप्याद् भूते क्विप् ॥ सोमसुत् । अत्रापि नियमः । एवमुत्तरत्र ॥

अग्नेश्चेः ॥ ५ । १ । १६४ ॥

व्याप्याद् भूते किप् ॥ अग्निचित् ॥

कर्मण्यग्न्यर्थे ॥ ५ । १ । १६५ ॥

कर्मणः पराद् भूतार्थाच्चिः किप् ॥ श्येनचित् ॥

दृशः क्वनिप् ॥ ५ । १ । १६६ ॥

व्याप्याद् भूते ॥ बहुदृश्वा । भूते प्रत्यायन्तरबाधनार्थं वचनम् ॥

सहराजभ्यां कृग्युधेः ॥ ५ । १ । १६७ ॥

भूते कनिप् ॥ सहकृत्वा । सहयुध्वा । राजकृत्वा । राजयुध्वा ॥

अनोर्जनेर्ङः ॥ ५ । १ । १६८ ॥

कर्मणो भूते ॥ पुमनुजः ॥

सप्तम्याः ॥ ५ । १ । १६९ ॥

भूतार्थाज्जनेर्ङः ॥ मन्दुरजः ॥

अजातेः पञ्चम्याः ॥ ५ । १ । १७० ॥

भूतार्थाज्जनेर्ङः ॥ बुद्धिजः । अजातेरिति किम् ? । गजाज्जातः ॥

क्वचित् ॥ ५ । १ । १७१ ॥

उक्तादन्यत्रापि यथालक्ष्यं ङः ॥ किञ्जः । अनुजः । अजः ।
स्त्रीजः । ब्रह्मज्यः । वराहः । आखः ॥

सुयजो ड्वनिप् ॥ ५ । १ । १७२ ॥

भूतार्थात् ॥ सुत्वानौ । यज्वा ॥

जृषोऽतुः ॥ ५ । १ । १७३ ॥

भूतार्थात् ॥ जरती ॥

क्तवतू ॥ ५ । १ । १७४ ॥

भूतार्थाच्चातोः ॥ कृतः । कृतवान् ॥

श्लिषशीङ्स्थास्रसजवरुहजभजेः क्तः ॥ ५।१।९ ॥

भूतादौ विहितः कर्तरि वा ॥ आश्लिष्टः कान्तां चैत्रः । आ-
श्लिष्टा कान्ता चैत्रेण । आश्लिष्टं चैत्रेण । अतिशयिता गुरुं शिष्याः ।
अतिशयितो गुरुः शिष्यैः । उपस्थिता गुरुं शिष्याः । उपस्थितो-
गुरुः शिष्यैः । उपासिता गुरुं ते । उपासितो गुरुस्तैः । अनूषिता
गुरुं ते । अनूषितो गुरुस्तैः । अनुजातास्तां ते । अनुजाता सा तैः ।
आरूढोऽश्वः सः । आरूढोऽश्वस्तैः । अनुजीर्णास्तां ते । अनुजीर्णा
सा तैः । विभक्ताः स्वं ते । विभक्तं स्वं तैः ॥

आरम्भे ॥ ५।१।१० ॥

भातोभूतादौ यः क्तो विहितः स कर्तरि वा ॥ प्रकृताः कटं ते ।
प्रकृतः कटस्तैः ॥

गत्यर्थाकर्मकपिबभुजेः ॥ ५।१।११ ॥

कर्तरि क्तो वा ॥ गतोऽसौ ग्रामम् । गतो ग्रामस्तेत । आसि-
तोऽसौ । आसितं तेन । पीताः पयः । पीतं पयः । भुक्तास्ते ।
भुक्तं तैः ॥

अद्यर्थाच्चाधारे ॥ ५।१।१२ ॥

गत्यर्थाकर्मकपिबभुजेः क्तो वा ॥ इदमेषां जग्धम्, यातम्,
शयितम्, पीतम्, भुक्तं वा । पक्षे कर्तृकर्मभावेषु ॥

ह्लादो ह्रद् कयोश्च ॥ ४।२।६७ ॥

क्तौ ॥

रदादमूर्च्छमदः कयोर्दस्य च ॥ ४।२।६९ ॥

तो धातोर्नः ॥ हन्नः । हन्नवान् । पूर्णः । पूर्णवान् । अमूर्च्छ-
मद इति किम् ? । मूर्त्तः । मत्तः । रदात्त इति किम् ? । चरितम् ।
मुदितम् ॥

ऋत्वादेरेषां तो नोऽप्रः ॥ ४ । २ । ६८ ॥

क्तिक्तवतूनाम् ॥ तीर्णिः । तीर्णः । तीर्णवान् । लूनिः ।
लूनः । लूनवान् । धूनिः । धूनः । धूनवान् । अप्र इति किम् ? ।
पूर्त्तिः । पूर्त्तः । पूर्त्तवान् ॥

सूयत्याद्योदितः ॥ ४ । २ । ७० ॥

क्तयोस्तो नः ॥ सूनः । सूनवान् । दूनः । दूनवान् । लग्नः । लग्नवान् ॥

व्यञ्जनान्तस्थातोऽख्याध्यः ॥ ४ । २ । ७१ ॥

धातोः परस्य क्तयोस्तो नः ॥ स्त्यानः । स्त्यानवान् । व्यञ्जनेति
किम् ? । यातः । अन्तस्थेति किम् ? । स्नातः । आत इति किम् ? ।
च्युतः । धातोर्व्यञ्जनेति किम् ? । निर्यातः । आख्याध्यइति किम् ? ।
ख्यातः । ध्यातः । आतः परस्येति किम् ? । दरिद्रितः ॥

पूदिव्यञ्चेर्नाशाद्यूतानपादाने ॥ ४ । २ । ७२ ॥

परस्य क्तयोस्तो नः ॥ पूना यवाः । आग्रूनः ॥

वेटोऽपतः ॥ ४ । ४ । ६२ ॥

धातोरेकस्वरात् क्तयोरादिरिड् न ॥ समक्रः । अपत इति किम् ? ।
पतितः । पूर्वसूत्रे नाशाद्यूतानपादान इति किम् ? । पूतम् । घूतम् ।
उदक्तं जलम् ॥

सेर्ग्रासे कर्मकर्त्तरि ॥ ४ । २ । ७३ ॥

क्तयोस्तो नः ॥ सिनो ग्रासः स्वयमेव । कर्मकर्त्तरीति किम् ? ।
सितो ग्रासो मैत्रेण ॥

क्षेः क्षी चाध्यर्थे ॥ ४ । २ । ७४ ॥

क्तयोस्तो नः ॥ क्षीणः । क्षीणवान् मैत्रः । अध्यर्थ इति
किम् ? । क्षितमस्य ॥

वाऽऽक्रोशदैन्ये ॥ ४ । २ । ७५ ॥

मम्ये क्षेः परस्याध्यार्थे कयोस्तो नस्तद्योगे क्षीश्च ॥ क्षीणायुः
क्षितापुर्वा जाल्मः । क्षीणकः क्षितको वा तपस्वी ॥

ऋहीघ्राघ्रात्रोन्दनुदविन्तेर्वा ॥ ४ । २ । ७६ ॥

क्तयोस्तो नः ॥ ऋणम् । ऋतः । ह्रीणः । ह्रीतः । ह्रीणवान् ।
हीतवान् । घ्राणः २ । घ्राणवान् २ । ध्राणः २ । ध्राणवान् २ ।
त्राणः २ । त्राणवान् २ ॥

डीयश्चयैदितः कयोः ॥ ४ । ४ । ६१ ॥

धातोरादिरिङ् न ॥ समुन्नः २ । समुन्नवान् २ । डीनः । डीन-
वान् । शूनः । शूनवान् । त्रस्तः । त्रस्तवान् । नुन्नः २ । नुन्नवान् २ ।
विन्नः २ । विन्नवान् २ । प्रथमाभ्यामप्राप्ते घ्रादिभ्यस्तु प्राप्ते विक-
ल्पः । तेन दान्तानां पूर्वेण दस्यापि नत्वम् । तकारनत्वाभावपक्षे च
सन्धियोगशिष्टत्वादस्यापि न ॥

दुगोरू च ॥ ४ । २ । ७७ ॥

क्तयोस्तो नः ॥ दूनः । दूनवान् । गूनः । गूनवान् ॥

क्षौशुषिपचो मकवम् ॥ ४ । २ । ७८ ॥

क्तयोस्तः ॥ क्षामः । क्षामवान् । शुष्कः । शुष्कवान् । पक्कः । पक्कवान् ॥

निर्वाणमवाते ॥ ४ । २ । ७९ ॥

कर्तरि कयोस्तो नो निपात्यते ॥ निर्वाणो मुनिः । अवात
इति किम् ? । निर्वातो वातः ॥

अनुपसर्गाः क्षीबोल्लाघकृशपरिकृशफुल्लोत्फुल्लसं-
फुल्लाः ॥ ४ । २ । ८० ॥

क्तान्ता निपात्यन्ते ॥ क्षीबः । उल्लाघः । कृशः । परिकृशः ।
फुल्लः । उत्फुल्लः । सम्फुल्लः । अनुपसर्गा इति किम् ? । प्रक्षीवितः ॥

भित्तं शकलम् ॥ ४ । २ । ८१ ॥

भिदेः परस्य क्तस्य नो न, शकलपर्यायश्चेत् ॥ भित्तम् । भिन्नमन्यत् ॥

वित्तं धनप्रतीतम् ॥ ४ । २ । ८२ ॥

विन्दतेः परस्य क्तस्य नो न, धनप्रतीतयोः पर्यायश्चेत् ॥ वित्तं धनम् । वित्तः प्रतीतः । धनप्रतीतमिति किम् ? । विन्नः ॥

आदितः ॥ ४ । ४ । ७१ ॥

क्तयोरादिरिङ् न ॥ ति चोपान्त्येत्युत्वम् । फुल्लः ॥

क्तयोरनुपसर्गस्य ॥ ४ । १ । ९२ ॥

प्यायः पीः ॥ पीनम् । पीनवत् । अनुपसर्गस्येति किम् ? । प्राप्यानो मेघः ॥

आङोऽन्धूधसोः ॥ ४ । १ । ९३ ॥

प्यायः क्तयोः परतः पीः ॥ अपीनोऽन्धुः । आपीनमूधः । अन्धूधसोरिति किम् ? । आप्यानश्चन्द्रः । आङ एवेति नियमाह प्रप्यानमूधः ॥

स्फायः स्फीर्वा ॥ ४ । १ । ९४ ॥

क्तयोः ॥ स्फीतः । स्फीतवान् । स्फातः । स्फातवान् ॥

प्रसमः स्तयः स्तीः ॥ ४ । १ । ९५ ॥

क्तयोः ॥ प्रसंस्तीतः । प्रसंस्तीतवान् । प्रसम इति किम् ? । सम्प्रस्त्यानः ॥

प्रात्तश्च मो वा ॥ ४ । १ । ९६ ॥

स्तयः क्तयोः परयोः स्तीः क्तयोस्तः ॥ प्रस्तीतः । प्रस्तीतवान् । प्रस्तीमः । प्रस्तीमवान् ॥

श्यः शीर्द्रवमूर्तिस्पर्शे नश्चास्पर्शे ॥ ४ । १ । ९७ ॥

क्तयोः परयोस्तद्योगे च क्तयोस्तः॥ मूर्तिः काठिन्यम् । शीनम् ।
शीनवद्वृष्टम् । शीतं वर्त्तते । शीतो वायुः ॥

प्रतेः ॥ ४ । १ । ९८ ॥

इयः क्तयोः परयोः शीः, तद्योगे क्तयोस्तौ नश्च ॥ प्रतिशीनः ।
प्रतिशीनवान् ॥

वाभ्यवाभ्याम् ॥ ४ । १ । ९९ ॥

इयः क्तयोः परयोः शीः तद्योगे च क्तयोस्तौऽस्पर्शे नश्च ॥
अभिशीनः । अभिशीनवान् । अभिश्यानः । अभिश्यानवान् ।
अवशीनः । अवशीनवान् । अवश्यानः । अवश्यानवान् । अभि-
शीनं घृतम् । अभिश्यानं घृतम् । अवशीनम्, अवश्यानं वा हिमम् ।
अभिशीतो वायुः । अवशीतो वायुः । अभिश्यानो वायुः ।
अवश्यानो वायुः ॥

श्रः शृतं हविःक्षीरे ॥ ४ । १ । १०० ॥

निपात्यते ॥ शृतं हविः । शृतं क्षीरं स्वयमेव । हविःक्षीर इति
किम् ? । श्राणा यवागूः ॥

श्रपेः प्रयोक्त्रैक्ये ॥ ४ । १ । १०१ ॥

क्ते हविःक्षीरयोः शृर्निपात्यते ॥ शृतं हविः क्षीरं वा चैत्रेण ।
हविःक्षीर इत्येव । श्रपिता यवागूः । प्रयोक्त्रैक्य इति किम् ? ।
श्रपितं हविश्चैत्रेण मैत्रेण ॥

लङ्गिकम्प्योरुपतापाङ्गविकृत्योः ॥ ४ । २ । ४७ ॥

उपास्य नः विडति लुक् । विलगितः । विकषितः । उपतापाङ्ग-
विकृत्योरिति किम् ? । विलङ्गितः । विकम्पितः ॥

उत्ति शवर्हाद्भ्यः क्तौ भाषारम्भे ॥ ४ । ३ । २६ ॥

उपान्त्ये सेटौ वा किङ्कत् ॥ कुचितम् । कोषितमनेन । प्रकु-
चितः । प्रकोषितः । रुदितम् २ । प्ररुदितः २ । उतीति किम् ? ।
शिवितितयेभिः । शवर्हाद्भ्य इति किम् ? । प्रगुधितः । भाषास्म
इति किम् ? । रुचितः ॥

न डीड्शीङ्पूङ्धृषिश्चिद्विद्विदिमिदः ॥ ४ । ३ । २७ ॥

सेटौ क्तवत् किङ्कत् ॥ डयितः । डयितवान् । शयितः ।
शयितवान् ॥

पूङ्क्लिशिभ्यो नघा ॥ ४ । ४ । ४५ ॥

क्तवत्तुक्त्वामादिरिट् ॥ पवितः । पूतः । पवितवान् । पूत-
वान् । पवित्वा । पूत्वा । क्लिशितः । क्लिष्टः । क्लिशितवान् । क्लिष्ट-
वान् । क्लिशित्वा । क्लिष्ट्वा । प्रधर्षितः । प्रधर्षितवान् । प्रक्ष्वेदितः ।
प्रक्ष्वेदितवान् । प्रस्वेदितः । प्रस्वेदितवान् । प्रमेदितः । प्रमेदितवान् ।
सेटावित्थेव । डीनः । डीनवान् ॥

मृषः क्षान्तौ ॥ ४ । ३ । २८ ॥

सेटौ क्तवत् किङ्कत् ॥ मर्षितः । मर्षितवान् । क्षान्ताविति
किम् ? । अपमृषितं वाक्यम् ॥

सेट्कृतयोः ॥ ४ । ३ । ८४ ॥

णेरुक् । कारितः । कारितवान् ॥

प्राहागस्त आरम्भे क्ते ॥ ४ । ४ । ७ ॥

वा ॥ प्रत्तः । प्रदत्तः । प्रादिति किम् ? । परीत्तम् ॥

निविस्वन्ववात् ॥ ४ । ४ । ८ ॥

दागः क्ते लो वा । नीत्तम् । निदत्तम् । वीत्तम् २ । सूत्तम् २ ।
अनूत्तम् २ । अवत्तम् २ ।

स्वरादुपसर्गाद्विस्ति कित्यधः ॥ ४ । ४ । ९ ॥

तो नित्यम् ॥ प्रत्तः । परीत्रिमम् । उपसर्गादिति किम् ? ।
दधि दत्तम् । स्वरात्किम् ? । निर्दत्तम् । दासंज्ञकस्येति किम् ? ।
प्रदाता ब्रीहयः । तीति किम् ? । प्रदाय । अध इति किम् ? । निधीतः ॥

दत् ॥ ४ । ४ । १० ॥

अधो दासंज्ञस्य तादौ किति ॥ दत्तः । दत्तिः । अध इत्येव । धीतः ॥

दोसोमास्थ इः ॥ ४ । ४ । ११ ॥

तादौ किति ॥ निर्दिंतः । सित्वा । मितिः । स्थितवान् ॥

छाशोर्वा ॥ ४ । ४ । १२ ॥

तादौ किति इः ॥ अवच्छितः । अवच्छातः । निशितः । निशातः ॥

शो व्रते ॥ ४ । ४ । १३ ॥

क्ते प्रयोगे नित्यमिः ॥ संशितं व्रतम् । संशितः साधुः ॥

धागः ॥ ४ । ४ । १५ ॥

तादौ किति हिः ॥ विहितः ॥

यपि चादो जग्ध् ॥ ४ । ४ । १६ ॥

तादौ किति ॥ जग्धः । जग्धवान् ॥

क्तयोः ॥ ४ । ४ । ४० ॥

निष्कुषः परयोरादिरिड् नित्यम् ॥ निष्कुषितः । निष्कुषितवान् ॥

क्षुधवसस्तेषाम् ॥ ४ । ४ । ४३ ॥

क्तवतुक्त्वामादिरिड् ॥ क्षुधितः । क्षुधितवान् । उषितः ।
उषितवान् ॥

लुभ्यञ्चेर्विमोहार्चे ॥ ४ । ४ । ४४ ॥

क्तवतुक्त्वामादिरिड् ॥ विलुभितः । विलुभितवान् । अ-
श्रितः । अश्रितवान् । विमोहार्च इति किम् ? । लुब्धो जाल्मः ।
उदक्तं जलम् ॥

सन्निवेरदः ॥ ४ । ४ । ६३ ॥

क्तयोरादिरिङ् न ॥ समर्णः । समर्णवान् । न्यर्णः । न्यर्णवान्
व्यर्णः । व्यर्णवान् । सन्निवेरिति किम् ? । अर्दितः ॥

अविदूरेऽभेः ॥ ४ । ४ । ६४ ॥

अर्देः परयोः क्तयोरादिरिङ् न ॥ अभ्यर्णः । अभ्यर्णवान् । अवि
दूर इति किम् ? । अभ्यर्दितो दीनः शीतेन ॥

वर्त्तेर्वृत्तं ग्रन्थे ॥ ४ । ४ । ६५ ॥

क्ते निपात्यते ॥ वृत्तो गुणश्छात्रेण । ग्रन्थ इति किम् ? ।
वर्त्तितं कुङ्कुमम् ॥

धृषशसः प्रगल्भे ॥ ४ । ४ । ६६ ॥

क्तयोरादिरिङ् न ॥ धृष्टः । विशस्तः । प्रगल्भ इति किम् ? ।
धर्षितः । विशसितः ॥

कषः कृच्छ्रगहने ॥ ४ । ४ । ६७ ॥

क्तयोरादिरिङ् न ॥ कष्टं दुःखम् । कष्टं वनम् । कृच्छ्रगहन इति
किम् ? । कषितं स्वर्णम् ॥

घुषेरविशब्दे ॥ ४ । ४ । ६८ ॥

क्तयोरादिरिङ् न ॥ घुष्टा रज्जुः । घुष्टवान् । अविशब्द इति
किम् ? । अवघुषितं वाक्यम् ॥

बलिस्थूले दृढः ॥ ४ । ४ । ६९ ॥

दृढेर्दृढेर्वाऽयं निपात्यते ॥ दृढः । बलिस्थूल इति किम् ? । दृढि-
तम् । दृढितम् ॥

क्षुब्धविरिब्धस्वान्तध्वान्तलग्नम्लिष्टफाण्टबाढ
परिवृढं मन्थस्वरमनस्तमःसक्तास्पष्टानायासभृशप्र-

भौ ॥ ४ । ४ । ७० ॥

ध्रुवः समुद्रः ॥ ध्रुवं वल्लवैः । विरिधः स्वरः । स्मन्तं मनः ।
ध्वान्तं तमः । लग्नं सक्तम् । म्लिष्टमस्पष्टम् । फाण्टमनायाससाध्यम् ।
बाढं भृशम् । परिवृढः प्रभुः ॥

नवा भावारम्भे ॥ ४ । ४ । ७२ ॥

आदितो धातोः क्तयोरादिरिट् ॥ मिन्नम् । मेदितम् । प्रमिन्नः ।
प्रमिन्नवान् । प्रमेदितः । प्रमेदितवान् ॥

शक्तेः कर्मणि ॥ ४ । ४ । ७३ ॥

क्तयोरादिरिट् नवा ॥ शक्तः, शकितो वा घटः कर्तुम् ॥

णौ दान्तशान्तपूर्णदस्तस्पष्टच्छन्नज्ञसम् ॥ ४ । ४ । ७४ ॥

दमादीनां वा निपात्यते ॥ दान्तः । दमितः । शान्तः । श-
मितः । पूर्णः । पूरितः । दस्तः । दासितः । स्पष्टः । स्पाशितः ।
छन्नः । छादितः । ज्ञप्तः । ज्ञापितः ॥

श्वसजपवमरुषत्वरसंधुषास्वनामः ॥ ४ । ४ । ७५ ॥

क्तयोरादिरिट् वा न ॥ श्वस्तः । श्वसितः । विश्वस्तवान् २ ।
जप्तः २ । जप्तवान् २ । वान्तः २ । वान्तवान् २ । रुष्टः २ । रुष्टवान् २ ।
तूर्णः २ । तूर्णवान् २ । संधुष्टः २ । संधुष्टवान् २ । आस्वान्तः २ ।
आस्वान्तवान् २ । अभ्यान्तः २ । अभ्यान्तवान् २ ॥

हृषेः केशलामविस्मयप्रतिधाते ॥ ४ । ४ । ७६ ॥

क्तयोरादिरिट् वा न ॥ हृष्टा हृषिता वा केशाः । हृष्टं हृषितं
वा लोमभिः । हृष्टो हृषितश्चैत्रः । हृष्टा हृषिता दन्ताः ॥

अपञ्चितः ॥ ४ । ४ । ७७ ॥

अपाङ्गयोः क्तान्तस्य इडभावश्चिन्ति निपात्यते वा ॥ अपञ्चितः ।

अपचायितः ॥

तत्र क्वसुक्रेनो तद्वत् ॥ ५ । २ । २ ॥

परोक्षामात्रविषये धातोः परौ कसुकानौ तौ च परोक्षेव ॥
तत्र कसुः परस्मैपदत्वात्कर्त्तरि । कानस्त्वात्मपदत्वाद्भावकर्मणोरपि ।
शुश्रुवान् ॥

घसेकस्वरातः क्वसोः ॥ ४ । ४ । ८२ ॥

धातोः परस्य परोक्षाया आदिरिट् ॥ जक्षिवान् । आदिवान् ।
सेदिवान् । ऊषिवान् । पेचिवान् । ययिवान् । पेचानः ॥

गमहनविद्लविशदृशो वा ॥ ४ । ४ । ८३ ॥

कसोरादिरिट् ॥ जग्मिवान् । जगन्वान् । जग्मिवान् । जघ-
न्वान् । विविदिवान् । विविद्वान् । विविशिवान् । विविश्वान् । ददृ-
शिवान् । ददृश्वान् ॥

वेयिवदनाश्वदनूचानम् ॥ ५ । २ । ३ ॥

भूते कसुकानान्तं कर्त्तरि निपात्यते ॥ ईयिवान् । समीयिवान् ।
अनाश्वान् । अनूचानः । पक्षेऽद्यतनादिः ॥

दाश्वत्साह्वन्मीद्वत् ॥ ४ । १ । १५ ॥

एते कसावकृतद्विच्चादयो निपात्यन्ते ॥ दाश्वान् । दाश्वान्सौ ।
साह्वान् । मीद्वान् ॥

शत्रानशावेष्यति तु सस्यौ ॥ ५ । २ । २० ॥

सदर्थ्याद्धातोः ॥ यान् । शयानः । यास्यन् ॥

अतो म आने ॥ ४ । ४ । ११४ ॥

शयिष्यमाणः ॥

आसीनः ॥ ४ । ४ । ११ ॥

आस्तेः परस्थानस्यादेरीर्निपात्यते ॥ आसीनः । उदासीनः ॥

तौ माडयाक्रोशेषु ॥ ५ । २ । २१ ॥

उपपदे गम्येषु शत्रानशोवव ॥ मा पचन् वृषलो ज्ञास्यति ।
मा पचमानोऽसौ मर्त्तुकामः ॥

वा वेत्तेः क्वसुः ॥ ५ । १ । २२ ॥

सदर्यात् ॥ तत्त्वं विद्वान् । विदन् ॥

पूड्यजः शानः ॥ ५ । २ । २३ ॥

सदर्यात् ॥ पवमानः । यजमानः ॥

वयःशक्तिशीले ॥ ५ । २ । २४ ॥

गम्ये सदर्याद्घातोः शानः ॥ स्त्रियं गच्छमानाः । समशनानाः ।
परान्निन्दमानाः ॥

धारीडोऽकृच्छ्रेऽतृश् ॥ ५ । २ । २५ ॥

धारयन्नाचाराङ्गम् ॥ अधीयन्दुमपुष्पीयम् ॥

सुगृद्धिषार्हः सन्निशत्रुस्तुत्ये ॥ ५ । २ । २६ ॥

सदर्यादतृश् ॥ सर्वे सुन्वन्तः । चौरं द्विषन् । पूजामर्हन् । एष्विति
किम् ? । सुरां सुनोति ॥

तृन् शीलधर्मसाधुषु ॥ ५ । २ । २७ ॥

सदर्याद्घातोः ॥ कर्त्ता कटम् । वधूमूढां मुण्डयितारः श्राविष्ठा-
यनाः । गन्ता खेलः ॥

भ्राज्यलङ्कृग्निराकृग्भूसहिरुचिवृतिवृधिच-
रिप्रजनापत्रप इष्णुः ॥ ५ । २ । २८ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ भ्राजिष्णुः । अलङ्कृरिष्णुः । निराकरिष्णुः ।
भविष्णुः । सहिष्णुः । रोचिष्णुः । वर्त्तिष्णुः । वर्द्धिष्णुः । चरिष्णुः ।

प्रजनिष्णुः । अपत्रपिष्णुः ॥

उदः पचिपतिपदिमदेः ॥ ५ । २ । २९ ॥

शीलादिसदर्यादिष्णुः ॥ उत्पचिष्णुः । उत्पतिष्णुः । उत्पदि-
ष्णुः । उन्मदिष्णुः ॥

भूजेः ण्णुकू ॥ ५ । २ । ३० ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ भूष्णुः । जिष्णुः ॥

स्थाग्लाम्लापचिपरिमृजिक्षेः स्नुः ॥ ५ । २ । ३१ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ स्थास्नुः । ग्लास्नुः । म्लास्नुः । पक्ष्णुः ।
परिमाक्ष्णुः । क्षेष्णुः ॥

त्रसिगृधिधृषिक्षिपः क्नुः ॥ ५ । २ । ३२ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ त्रस्नुः । गृध्नुः । धृष्णुः । क्षिष्णुः ॥

सन्भिक्षाशंसेरुः ॥ ५ । २ । ३३ ॥

चिकीर्षुः ॥ भिक्षुः । आशंसुः ॥

विन्दिच्छू ॥ ५ । २ । ३४ ॥

विन्दुः ॥ इच्छुः ॥

शृवन्देरारुः ॥ ५ । २ । ३५ ॥

विशरारुः ॥ बन्दारुः ।

दाधेसिशदसदो रुः ॥ ५ । २ । ३६ ॥

दारुः ॥ धारुः । सेरुः । शद्रुः । सद्रुः ॥

शीङ्श्रद्धानिद्रातन्द्रादयिपतिगृहिस्पृहेरालुः ॥

५ । २ । ३७ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ शयालुः । श्रद्दालुः । निद्रालुः । तन्द्रालुः ।
निपातनात्तदो दस्य नः । दयालुः । पतिगृहिस्पृहयोऽदन्ताश्चौरा-

दिकाः । पतयालुः । गृहयालुः । स्पृहयालुः ॥

डौ सासहिवावहिचाचलिपापति ॥ ५ । २ । ३८ ॥

शीलादौ सत्यर्थे निपात्यते । सासहिः । वावहिः । चाचलिः । पापतिः ॥

सस्त्रिचक्रिदधियज्ञिनेमि ॥ ५ । २ । ३९ ॥

एते शीलादौ सत्यर्थे कृतद्विर्वचना डिप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ।
सस्त्रिः । चक्रिः । दधिः । जज्ञिः । नेमिः ॥

शकमगमहनवृषभूस्थ उकण् ॥ ५ । २ । ४० ॥

शीलादिसदर्थान् ॥ शाकुकः । कामुकः । आगामुकः । घातुकः ।
वर्षुकः । भावुकः । स्थायुकः ॥

लषपतपदः ॥ ५ । २ । ४१ ॥

शीलादिसदर्थान्दुकण् ॥ अभिलाषुकः । प्रपातुकः । उपपातुकः ॥

भूषाक्रोधार्थजुस्तृगृधिज्वलशुचश्चानः ॥ ५ । २ । ४२ ॥

लषपतपदः शीलादिसदर्थान् ॥ भूषणः । क्रोधनः । कोपनः । जवनः ।
सरणः । गर्दनः । ज्वलनः । शोचनः । अभिलषणः । पतनः ।
अर्थस्य पदनः ॥

चलशब्दार्थादकर्मकात् ॥ ५ । २ । ४३ ॥

धातोश्शीलादिसदर्थकादनः ॥ चलनः । रवणः । अकर्मका-
दिति किम् ? । पठिता विद्याम् ॥

इडितो व्यञ्जनाद्यन्तात् ॥ ५ । २ । ४४ ॥

धातोश्शीलादिसदर्थकादनः ॥ स्पन्दनः । वर्त्तनः । व्यञ्जनाद्य-
न्तादिति किम् ? । पठिता । शयिता । अकर्मकादित्येव । वसिता वस्त्रम् ॥

न णिङ्यसूददीपदीक्षः ॥ ५ । २ । ४५ ॥

शीलादिसदर्थान्नः ॥ भावयिता । क्षमायिता । सूदयिता ।

दीपिता । दीक्षिता ॥

द्रमक्रमो यङः ॥ ५ । २ । ४६ ॥

शीलादिसदर्थादनः । दन्द्रमणः । चङ्क्रमणः ॥

यजिजपिदंशिवदादूकः ॥ ५ । २ । ४७ ॥

यङन्ताच्छीलादिसदर्थात् ॥ यायजूकः । जञ्जपूकः । दन्द-
शूकः । वावदूकः ॥

जागुः ॥ ५ । २ । ४८ ॥

शीलादिसदर्थादूकः ॥ जागरूकः ॥

शमष्टकाद् घिनण् ॥ ५ । २ । ४९ ॥

शीलादिसदर्थात् ॥ शमी । दमी । तमी । श्रमी । भ्रमी । क्षमी ।
प्रमादी । कृमी ॥

युजभुजभजत्यजरञ्जद्विषदुषद्रुहदुहाभ्याहनः ॥ ५ । २ । ५० ॥

शीलादिसदर्थाद्विनण् ॥ योगी । भोगी । भागी । त्यागी ।
रागी । द्वेषी । दोषी । द्रोही । दोही । अभ्याघाती । अकर्मकादित्येव ।
गां दोग्धा ॥

आङः क्रीडमुषः ॥ ५ । २ । ५१ ॥

शीलादिसर्थाद् घिनण् ॥ आक्रीडी । आमोषी ॥

प्राञ्च यमयसः ॥ ५ । २ । ५२ ॥

शीलादिसदर्थादाङो घिनण् ॥ प्रयामी । आयामी । प्रयासी । आयासी ॥

मथलपः ॥ ५ । २ । ५३ ॥

शीलादिसदर्थात् प्राद्विनण् ॥ प्रमाथी । प्रलापी ॥

वेश्व द्रोः ॥ ५ । २ । ५४ ॥

शीलादिसदर्थात्प्राद् घिनण् ॥ विद्रावी । प्रद्रावी ॥

विपरिप्रात्सर्तेः ॥ ५ । २ । ५५ ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ विसारी । परिसारी । प्रसारी ॥

समः पृचैपज्वरेः ॥ ५ । २ । ५६ ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ सम्पर्की । सज्वरी ॥

संवेः सृजः ॥ ५ । २ । ५७ ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ संसर्गी । विसर्गी ॥

संपरिव्यनुप्राद्वदः ॥ ५ । २ । ५८ ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ संवादी । परिवादी । विवादी ।
अनुवादी । प्रवादी ॥

वेर्विचकत्थस्त्रम्भकषकसलसहनः ॥ ५ । २ । ५९ ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ विवेकी । विकत्थी । विस्त्रम्भी ।
विकाषी । विकासी । विलासी । विघाती ॥

व्यपाभेर्लषः ॥ ५ । २ । ६० ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ विलाषी । अपलाषी । अभिलाषी ॥

सम्प्राद्वसात् ॥ ५ । २ । ६१ ॥

शीलादिसदर्यात् धिनण् ॥ संवासी । प्रवासी ॥

समत्यपाभिव्यभेश्वरः ॥ ५ । २ । ६२ ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ सञ्चारी । अतिचारी । अपचारी ।
अभिचारी । व्यभिचारी ॥

समनुव्यवाद्रुधः ॥ ५ । २ । ६३ ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ संरोधी । अनुरोधी । विरोधी । अवरोधी ॥

वेर्दहः ॥ ५ । २ । ६४ ॥

शीलादिसदर्याद् धिनण् ॥ विदाही ॥

परेर्देविमुहश्च ॥ ५ । २ । ६५ ॥

शीलादिसदर्याद्देर्घिनण् ॥ परिदेवी । परिमोही । परिदाही ॥

क्षिपरटः ॥ ५ । २ । ६६ ॥

परिपूर्वाच्छीलादिसदर्याद् घिनण् ॥ परिक्षेपी । परिराटी ॥

वादेश्च णकः ॥ ५ । २ । ६७ ॥

परिपूर्वाच्छीलादौ क्षिपरटः ॥ परिवादकः । परिक्षेपकः ।
परिराटकः ॥

निन्दहिंसक्लिशखादविनाशिव्याभाषासूयानेक-
स्वरात् ॥ ५ । २ । ६८ ॥

शीलादिसदर्याण्णकः ॥ निन्दकः । हिंसकः । क्लेशकः । खादकः ।
विनाशकः । व्याभाषकः । असूयकः । चकासकः ॥

उपसर्गादेवृदेविक्रुशः ॥ ५ । २ । ६९ ॥

शीलादिसदर्याण्णकः ॥ आदेवकः । परिदेवकः । आक्रोशकः ॥

वृङ्भिक्षिलुण्टजल्पिकुटादाकः ॥ ५ । २ । ७० ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ वराकी । भिक्षाकः । लुण्टाकः । जल्पाकः । कुटाकः ॥

प्रात्सूजोरिन् ॥ ५ । २ । ७१ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ प्रसवी । प्रजवी ॥

जीण्वृक्षिविश्रिपरिभूवमाभ्यमाव्यथः ॥ ५ । २ । ७२ ॥

शीलादिसदर्यादिन् ॥ जयी । अत्ययी । आदरी । क्षयी ।
विश्रयी । परिभवी । वमी । अभ्यमी । अव्यथी ॥

सृघस्यदो मरक् ॥ ५ । २ । ७३ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ सृमरः । घस्मरः । अदूमरः ॥

भञ्जिभासिमिदो घुरः ॥ ५ । २ । ७४ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ भङ्गुरम् । भासुरम् । मेदुरम् ॥

वेत्तिच्छिदभिदः कित् ॥ ५ । २ । ७५ ॥

शीलादिसदर्याद् घुरः ॥ विदुरः । छिदुरः । भिदुरः ॥

भियो रुरुकलुकम् ॥ ५ । २ । ७६ ॥

शीलादिसदर्यात्कित् ॥ भीरुः । भीरुकः । भीलुकः ॥

सृजीण्णशब्द्वरप् ॥ ५ । २ । ७७ ॥

शीलादिसदर्यात्कित् ॥ सृत्वरी । जित्वरी । इत्वरः । नश्वरः ॥

गत्वरः ॥ ५ । २ । ७८ ॥

गमेध्वरप् मश्च त् निपात्यते ॥ गत्वरी ॥

स्म्यजसहिंसदीपकम्पकमनमो रः ॥ ५ । २ । ७९ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ स्मेरम् । अजसम् । हिंसः । दीपः । क-
म्पः । कम्पः । नम्पः ॥

तृषिधृषिस्वपो नजिङ् ॥ ५ । २ । ८० ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ तृष्णक् । धृष्णक् । स्वप्नजौ ॥

स्थेशभासपिसकसो वरः ॥ ५ । २ । ८१ ॥

शीलादिसदर्यात् ॥ स्थावरः । ईश्वरः । भास्वरः । पेस्वरः । विकस्वरः ॥

यायावरः ॥ ५ । २ । ८२ ॥

निपात्यते ॥ यायवरः ॥

दियुद्वहजगज्जुहूवाक्प्राड्धीश्रीद्रूस्वजायतस्तूक-

टप्रूपरिक्त्राङ्भ्राजादयः किप् ॥ ५ । २ । ८३ ॥

शीलादौ सत्यर्थे निपात्यन्ते ॥ दियुत् । दहत् । जगत् । जुहूः ।

धाक् । तस्वप्राट् । धीः । श्रीः । शतदूः । सूः । जूः । आथतस्तूः ।
कटपूः । परित्राट् । विभ्राट् । भाः ॥

शंसंस्वयंविप्राद् भुवो डुः ॥ ५ । २ । ८४ ॥

सदर्थान् ॥ शम्भुः । सम्भुः । स्वयम्भुः । विभुः । प्रभुः ॥

पुव इत्रो दैवते ॥ ५ । २ । ८५ ॥

सदर्थान्कर्त्तरि ॥ पवित्रोऽर्हन् ॥

ऋषिनाम्नोः करणे ॥ ५ । २ । ८६ ॥

सदर्थान्पुव इत्रः ॥ पवित्रोऽयमृषिः । दर्भः पवित्रः ॥

लूधूसूखनिचरसहार्त्तेः ॥ ५ । २ । ८७ ॥

सदर्थान्करणे इत्रः ॥ लवित्रम् । धवित्रम् । सवित्रम् । खनि-
त्रम् । चरित्रम् । सहित्रम् । अरित्रम् ॥

नीदांश्शसूयुजस्तुतुदसिसिचमिहपतपान-
हस्त्रट् ॥ ५ । २ । ८८ ॥

सदर्थान्करणे ॥ नेत्रम् । दात्रम् । शस्त्रम् । योत्रम् । योक्त्रम् ।
स्तोत्रम् । तोत्रम् । सेत्रम् । सेकत्रम् । मेदूम् । पत्रम् । पात्री । नध्री ॥

हलक्रोडास्ये पुवः ॥ ५ । २ । ८९ ॥

सदर्थान्करणे त्रट् ॥ पोत्रम् ॥

दंशेस्त्रः ॥ ५ । २ । ९० ॥

सदर्थान्करणे ॥ दंष्ट्रा ॥

धात्री ॥ ५ । २ । ९१ ॥

द्वेधांगो वा कर्मणि त्रट् ॥ धात्री ॥

ज्ञानेच्छार्चार्थजीच्छीलयादिभ्यः क्तः ॥ ५ । २ । ९२ ॥

(१९८)

श्रीलघुहेमप्रभाष्याकरणम्.

सत्यर्थे ॥ राज्ञां ज्ञातः, इष्टः, पूजितः । भिन्नः । शीलितः । रक्षितः ॥

॥ इति पूर्वकृदन्तम् ॥

उणादयः ॥ ५ । २ । ९३ ॥

सदर्थोच्चातोर्बहुलम् ॥ संज्ञासु धातुरूपाणि प्रत्ययाश्च ततः परे ।
कार्यानुबन्धोपपदं विज्ञातव्यमुणादिषु ॥ १ ॥

भीमादयोऽपादाने ॥ ५ । १ । १४ ॥

भीमः ॥ भयानकः । भीष्मः ॥

सम्प्रदानाच्चान्यत्रोणादयः ॥ ५ । १ । १५ ॥

अपादानात् ॥ कारुः । कषिः ॥

॥ अथोणादिविवृतिः ॥

कृवापाजिस्वदिसाध्यशौटस्त्रासनिजानिरहीण-
भ्य उण् ॥ १ ॥

सदर्थेभ्यः सम्प्रदानापादानाभ्यामन्यत्र कारके भावे च संज्ञायां
बहुलम् ॥ करोति कृणोति वा कारुः । वायुः । पायुः । जायुः ।
स्वादुः । साधुः । आशु । आशुः । दारुः । स्त्रायुः । सानु । जानी-
त्याकारनिर्देशान्न जनवध इति वृद्धिप्रतिषेधो न । जानु । राहुः ।
आयुः ॥

अः ॥ २ ॥

धातोः ॥ भवः । तरः ॥

नञः क्रमिगमिशमिखन्याकमिभ्यो ङित् ॥ ४ ॥

अः । नकः । नगः । नशः । नखः । नाकः ॥

तुदादिविषिगुहिभ्यः कित् ॥ ५ ॥

अः ॥ तुदः । नुदः । सुरः । विषम् । गुहः ॥

भीण्शलिवलिकल्यतिमर्च्यर्चिमृजिकुतुस्तुदा-
धारात्राकापानिहानञ्शुभ्यः कः ॥ २१ ॥

भेकः ॥ एकः । शल्कम् । वल्कः । कल्कः । अत्कः । मर्कः ।
अर्कः । मार्कः । कोकः । तोकम् । स्तोकम् । दाकः । धाकः । राकः ।
त्राकः । काकः । पाकः । निहाकः । निहाका । अशोकः ॥

कृगो वा ॥ २३ ॥

कित् कः ॥ कर्कः । कृकः ॥

निष्कतुरुष्कोदर्कालर्कशुल्कश्चफल्ककिञ्चल्कोल्का-
वृक्कच्छेककेकायस्कादयः ॥ २६ ॥

कान्ता निपात्यन्ते ॥ निष्कः । तुरुष्क इत्यादि । आदिग्रहणात्
ढकास्पृकादयः ॥

दृक्नुस्त्रृशृधृवृमृस्तुकुक्षुलङ्घिचरिचटिकटिकण्टि-
चणिचषिफलिवमितम्यविदेविबन्धिकनिजनिमशिक्षा-
रिकूरिवृतिवल्लिमल्लिसल्ल्यलिभ्योऽकः ॥ २७ ॥

दरकः ॥ करकः । नरकः । इत्यादि ॥

कीचकपेचकमेचकमेनकार्भकधमकवधकलघक-
जहकैरकैडकाश्मकलमकक्षुल्लकवटूवकाढकादयः ॥ ३३ ॥

निपात्यन्ते ॥ कीचकः । पेचकः । मेचकः । इत्यादि ॥

शलिवलिपतिवृतिनभिपटितटितडिगडिभन्दिब-

न्दिमन्दिनमिकुदुपूमनिखजिभ्य आकः ॥ ३४ ॥

शलाका ॥ बलाका । पताका । वर्त्ताका ॥

पिषेः पिन्पिण्यौ च ॥ ३६ ॥

पिनाकम् । पिण्याकः ॥

क्रीकल्यलिदलिस्फटिदूषिभ्य इकः ॥ ३८ ॥

क्रयिकः ॥ अलिकम् । दलिकम् । स्फटिकः । दूषिका ॥

स्यमिकषिदूष्यनिमनिमलिवल्यलिपालिकणिभ्य
ईकः ॥ ४६ ॥

स्यमीकः ॥ कषीका । दूषीका । अनीकम् । मनीकः । मली-
कम् । व्यलीकः । अलीकम् । पालीकम् । कणीकः ॥

मिवमिकटिभल्लिकुहेरुकः ॥ ५१ ॥

मयुकः ॥ वयुकः । कडुकः । भल्लुकः । कुहुकम् ॥

शल्यणेर्णित् ॥ ५९ ॥

ऊकः ॥ शालूकम् । आणूकम् ॥

शम्बूकशाम्बूकवृधूकमधूकोलूकोरुवूकवरूका-
दयः ॥ ६१ ॥

ऊकान्ता निपात्यन्ते शमेर्वोऽन्तो दीर्घश्च वा ॥ शम्बूकः । शा-
म्बूकः । वृशो वृध् । वृधूकः । मदेर्धः । मधूकः । अलेखदुपान्त्यस्य ।
उलूकः । उरूपूर्वाद्वातेः कित् ॥ उखूकः । वृधेलोपः । वरूकः । आदि
ग्रहणादनूकादयः ॥

जीवेरातृको जैव् च ॥ ६७ ॥

जैवातृकः ॥

वृतेस्तिकः ॥ ७५ ॥

वर्त्तिका ॥

इष्यशिमसिभ्यस्तकक् ॥ ७७ ॥

इष्टका । अष्टका । मस्तकः ॥

शमिमनिभ्यां खः ॥ ८४ ॥

शङ्खः । मङ्खः ॥

इयतेरिच्च वा ॥ ८५ ॥

खः ॥ शिखा । विशिखा । विशिखः । शाखा । विशाखा । विशाखः ॥

पूमुहोः पुन्मूरौ च ॥ ८६ ॥

खः ॥ पुङ्खः । मूर्खः ॥

अशेर्डित् ॥ ८७ ॥

खः ॥ खम् । नास्य खमस्ति नखः । शोभनानि खानि
अस्मिन् मुखम् । दुष्टानि खान्यस्मिन् दुःखम् ॥

महेरुच्चास्य वा ॥ ८९ ॥

खः कित् अन्तलुक् ॥ मुखम् । मखः ॥

मयेधिभ्यामूखेखौ ॥ ९१ ॥

मयूखः ॥ एधिखः ॥

गम्यमिरम्यजिगद्यदिच्छागडिखडिगमृवृस्वृम्यो

गः ॥ ९२ ॥

गङ्गा ॥ अङ्गम् । अङ्गः समुद्रादिः । अङ्गा जनपदः । रङ्गः ।
वेगः । गद्गः । अद्गः । छागः । गङ्गः । खङ्गः । गर्गः । भर्गः ।
वर्गः । स्वर्गः ॥

पूमुदिभ्यां कित् ॥ ९३ ॥

गः ॥ पूगः । मुद्गः ॥

भृवृभ्यां नोऽन्तश्च ॥ ९४ ॥

किद् गः ॥ भृङ्गः । दृङ्गः ॥

शङ्गशार्ङ्गादयः ॥ ९६ ॥

शृणातेर्ह्रस्वो नोऽन्तश्च ॥ शृङ्गम् । वृद्धिः । शार्ङ्गम् । आदिग्र-
हणात् ह्रं हरणे, हार्गः ॥

तडेरगः ॥ ९७ ॥

तडागम् ॥

पतितमितृपकशल्वादेरङ्गः ॥ ९८ ॥

पतङ्गः ॥ तमङ्गः । तरङ्गः । परङ्गः । करङ्गः । शरङ्गः । लवङ्गः ।
आदिग्रहणादन्येभ्योऽपि ॥

विडिविलिकुरिमृदिपिशिम्यः कित् ॥ १०१ ॥

अङ्गः । विडङ्गः । विलङ्गः । कुरङ्गः । मृदङ्गः । पिशङ्गः ॥

स्थार्तिजनिभ्यो घः ॥ १०९ ॥

स्थाघः ॥ अघः । जङ्घा ॥

कूपूसमिण्भ्यश्चट् दीर्घश्च ॥ ११२ ॥

कूचः ॥ कूची । पूचः । समीचः ॥

दिव्यविश्रुकुकार्विशकिकङ्किकृपिचपिचमिकम्ये-
धिकर्किमार्किकक्खितकृत्भृवृभ्योऽट् ॥ १४२ ॥

देवटः ॥ अवटः । श्रवटः । कवटः । कर्वटम् । शकटम् । कङ्कटः ।
कर्पटम् । चपटः । चमटः । कमटः । एधटः । कर्कटः । मर्कटः ।
कक्खटः । तरटः । करटः । सरटः । भरटः । वरटः ॥

तृकृपिकम्पिकृषिभ्यः कीटः ॥ १५१ ॥

तिरीटम् । किरीटम् । कृपीटम् । कम्पीटम् । कृषीटम् ॥

गजद्वभभ्य उट उडश्च ॥ १५३ ॥
६६ ६ ६ ६

गरुटः ॥ गरुडः । जरुटः । जरुडः । दरुटः । दरुडः । वरुटः ।
वरुडः । भरुटः । भरुडः ॥

वनिकणिकाश्रयुषिभ्यष्टः ॥ १६२ ॥

वण्टः ॥ कण्टः । काष्ठम् । ओष्ठः ॥

पीविशिकुणिपृषिभ्यः कित् ॥ १६३ ॥

पीठम् ॥ विष्टा । कुण्डः । पृष्ठः ॥

कुषेर्वा ॥ १६४ ॥

ठः स च वा कित् ॥ कुष्ठम् । कोष्ठः ॥

मृजृशकम्यमिरमिरपिभ्योऽठः ॥ १६७ ॥
६ ६ ६ ६ ६ ६

मरठः ॥ जरठः । शरठः । कमठः । अमठः । रमठः । रपठः ॥

पञ्चमात् ङः ॥ १६८ ॥

धातोः ॥ षण्डः । बाहुलकात्सत्वाभावः । चण्डः । पण्डः । मण्डः ।
शण्डः । दण्डः । रण्डः ॥

कण्यणिखनिभ्यो णिद्वा ॥ १६९ ॥

ङः ॥ काण्डम् । कण्डः । आण्डः । अण्डः । खाण्डः । खण्डः ॥

शमिषणिभ्यां ढः ॥ १७९ ॥

शण्डः ॥ षण्डः । बाहुलकात्सत्वाभावः ॥

घृवीह्राश्रयुषितृषिकृष्यतिभ्यः कित् ॥ १८३ ॥

णः ॥ घृणा । वीणा । हृणः । शृणः । उणः । तृणा ।

कृणः । ऋणम् ॥

स्थाक्षुतोरूच्च ॥ १८५ ॥

णः ॥ स्थूणा । क्षूणम् । तूणः ॥

अणतृणगुणकार्कृणीक्ष्णश्लक्षणाभीक्ष्णादयः ॥ १८६ ॥

एते णान्ता निपात्यन्ते ॥ भृगो भू च । भ्रूणः । तरतेर्ह्रस्वश्च ।
तृणम् । गायतेर्गभेर्गुणातेर्वा गुभावश्च । गुणः । कृगो वृद्धिः कोऽन्तश्च ।
कार्कृणः । तिजेर्दीर्घः सश्च परादिः । तीक्ष्णम् । श्लिषेः सोऽन्तो-
ऽच्चेतः । श्लक्ष्णम् । अभिपूर्वादिषेः किञ्च सोऽन्तः । अभीक्ष्णम् ।
आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

कृगपृकृपिष्विभ्यः कित् ॥ १८८ ॥

अणः ॥ किरणः । गिरणः । पुरणः । कृपणः । वृषणः ॥

धृषिवहेरिच्चोपान्त्यस्य ॥ १८९ ॥

किदणः ॥ धिषणः । धिषणा । विहणः ॥

चिक्कणकुक्कणकुकणकुङ्कणत्रवणोल्वणोरणलवण-
वङ्क्षणादयः ॥ १९० ॥

एते किदणान्ता निपात्यन्ते । चिनोतेश्चिक च ॥ चिक्कणः ।
कुकिक्कगोः कोन्तश्च । कुक्कणः । कृकणः । कुकेःस्वरान्नोऽन्तश्च । कु-
ङ्कणाः । त्रपेर्वश्च । त्रवणः । वलेर्वस्योत् वोऽन्तश्च । उल्वणः । अर्ते-
रर् च । उरणः । लीयतेः क्लियतेः स्वदतेर्वा लवादेशश्च । लवणम् ।
वञ्चेः सः परादिर्नलोपाभावश्च । वङ्क्षणः । आदिशब्दाज्ज्योति-
रिङ्गणादयः ॥

द्रुह्वृह्दिदक्षिभ्यः इणः ॥ १९४ ॥

द्रविणम् ॥ हरिणः । बर्हिणः । दक्षिणः ॥

ऋद्रुहेः कित् ॥ १९५ ॥

इणः ॥ इरिणम् । द्रुहिणम् ॥

पुतपित्तनिमित्तोत्शुक्तत्तिलिससूरतमुहूर्तादयः ॥ २०४ ॥

एते कित्तप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पूडो ह्रस्वश्च । पुतः । पी-
रुस्तोऽन्तो ह्रस्वश्च । पित्तम् । निपूर्वाग्निनोतेर्मित् च । निमित्तम् ।
उभेर्लुक् च । उत । शकेः शुचेर्वा शुक्भावश्च । शुक्तं कल्कजातिः ।
ताडयते स्तकतेस्तिजेर्वा तिक् च । तिक्तः । लीयतेः पोऽन्तो ह्रस्वश्च ।
लिप्तम् । स्रपूर्वाद्रमेः सोर्दीर्घश्च । सूरतः । हुच्छेः सुश्च धात्वादिः ।
मुहूर्तः । आदिग्रहणादयुतादयः ॥

दृष्टभृमृशीयजिखलिवलिपर्विपच्यमिनमितमिह-
शिहार्यिकङ्किभ्योऽतः ॥ २०७ ॥

दरतः ॥ परतः । भरतः । मरतः । शयतः । यजतः । खलतः ।
वलतः । पर्वतः । पचतः । अमतः । नमतः । तमतः । दर्शतः ।
हर्यतः । कङ्कतः ॥

पृषिरञ्जिसिकिकालावृभ्यः कित् ॥ २०८ ॥

अतः ॥ पृषतः । रजतम् । सिकताः । कतः । लता । व्रतम् ॥

हृदयारुहिशोणिपलिभ्य इतः ॥ २१० ॥

हरितः ॥ श्येतः । रोहितः । लत्वे, लोहितः । लोहितम् । शो-
णितम् । पलितम् ॥

क्रुशिपिशिपृषिकुषिकुस्युचिभ्यः कित् ॥ ११२ ॥

इतः ॥ क्रुशितम् । पिशितम् । पृषितम् । कुषितम् । कुसितम् । उचितम् ॥

कवेरोतः प् च ॥ ११७ ॥

कपोतः ॥

तृजिभूवदिवहिवसिभास्यदिसाधिमदिगडिग-
ण्डिमण्डिनन्दिरेविभ्यः ॥ २२१ ॥

टिदन्तः ॥ आशिषीत्येके । तरन्तः । तरन्ती । जयन्तः । भव-
न्तः । वदन्तः । वहन्तः । वसन्तः । भासन्तः । ण्यन्तादपि । भास-
यन्तः । अदन्तः । साधन्तः । साधयन्तः । मदयन्तः । गडन्तः ।
गडयन्तः । गण्डयन्तः । मण्डयन्तः । नन्दयन्तः । रेवन्तः ॥

सीमन्तहेमन्तभदन्तदुष्यन्तादयः ॥ २२२ ॥

अन्तप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ सिनोतेः सीम् च । सीमन्तः ।
हन्तेर्हिनोतेर्वा हेम् च । हेमन्तः । भन्दतेर्नलुक् च । भदन्तः । दुषे-
र्योऽन्तश्च । दुष्यन्तः । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

शकेरुन्तः ॥ २२३ ॥

शकुन्तः ॥

कमिप्रुगातिभ्यस्थः ॥ २२५ ॥

कन्या । प्रोथः ॥ गाथा । अर्थः ॥

नीनूरमिततुदिवचिरिचिसिचिश्चिहनिपागोपा-
वोद्गाभ्यः कित् ॥ २२७ ॥

थः ॥ नीथम् । सुनीथः । नूथम् । रथः । तीर्थम् । तुत्यम् ।
उक्थम् । रिक्थम् । सिक्थम् । शूथः । हथः । पीथम् । पीथः ।
गोपीथः । अवगीथम् । उद्गीथः ॥

न्युद्गथां शीङः ॥ २२८ ॥

कित् थः ॥ निशीथः । उच्छीथः ॥

अवभृनिर्ऋसमिण्भ्यः : ॥ २२९ ॥

कित् थः ॥ अवभृथः । निर्ऋथः । समिथः ॥

सर्तेर्णित् ॥ २३० ॥

थः ॥ सार्थः ॥

पथयूथगूथकुथतिथनिथसूरथादयः ॥ २३१ ॥

थान्ता निपात्यन्ते ॥ पलतेर्लो लुकच । पथः । यौतेर्गुवतेश्च
दीर्घः । यूथम् । गूथम् । किरतेः करोतेर्वा कुश्च । कुथः । तनोतेस्ति-
ष्ठतेर्वा तिश्च । तिथः । तिभ्यतेस्तिथः प्रावृट्कालः । नयतेर्ह्रस्वश्च ।
निथः । सुपूर्वाद्रमेः सोर्दीर्घश्च कित् च । सूरथः । आदिग्रहणाभिरू-
थादयः । रौतेर्दीर्घत्वं निपातनात् ॥

भृशीशपिशमिगमिरमिवन्दिवश्चिजीविप्राणि-
भ्योऽथः ॥ २३२ ॥

भरथः ॥ शयथः । शपथः । शमथः । गमथः । रमथः । वन्दथः ।
वञ्चथः । जीवथः । प्राणथः ॥

उपसर्गाद्वसः ॥ २३३ ॥

अथः ॥ आवसथः । उपवसथः । संवसथः । सुवसथः । निवसथः ॥

शाशपिमनिकनिभ्यो दः ॥ २३७ ॥

शादः ॥ शब्दः । मन्दः । कन्दः ॥

आपोऽप्च ॥ २३८ ॥

दः ॥ अब्दम् ॥

वृत्तुकुसुभ्यो नोऽन्तश्च ॥ २४० ॥

कित् दः ॥ वृन्दम् । तुन्दम् । कुन्दः । सुन्दः ॥

कुसेरिदेदौ ॥ २४१ ॥

कितौ ॥ कुसिदम् । कुसीदम् ॥

कल्यलिपुलिकुरिकुणिमणिभ्य इन्द्रक् ॥ २४६ ॥

कलिन्दः ॥ अलिन्दः । पुलिन्दः । कुरिन्दः । कुणिन्दः । मणिन्दः ॥

कुपेर्व च वा ॥ २४७ ॥

इन्दक् ॥ कुषिन्दः । कुविन्दः ॥

प्याधापन्यनिस्वदिस्वपिवस्यज्यतिसिविभ्यो नः ॥ २५८ ॥

प्यानः ॥ धाना । पन्नम् । अन्नम् । स्वन्नम् । स्वप्नः । वस्त्रम् ।
वेनः । अत्नः । स्योनम् ॥

षसेर्णित् ॥ २५९ ॥

नः ॥ सास्त्रा ॥

रसेर्वा ॥ २६० ॥

नो णित् ॥ रास्त्रा । रस्त्रम् । रस्त्रा । रस्त्रः ॥

जीण्शीदीबुध्यविमीभ्यः कित् ॥ २६१ ॥

नः ॥ जिनः । इनः । शीनः । दीनः । बुघ्नः । ऊनम् । मीनः ॥

दिननग्नफेनचिह्नब्रध्धेनस्तेनच्यौक्नादयः ॥ २६८ ॥

नप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ दीव्यतेः किल्लुक् च । दिनम् ।
नञ्पूर्वाद्दसेर्गोऽन्तो धातोर्लुक् च । नघ्नः । फणेः फलेः स्फायेर्वा
फेभावश्च । फेनः । चहेरिच्चोपान्त्यस्य । चिह्नम् । वन्धेर्ब्रध् च । ब्रध्नः ।
धयतेरेत्वं च । धेनः । धेना । स्त्यायेःस्ते च । स्तेनः । च्यवतेर्दृडिः
कोऽन्तश्च । च्यौक्त्रम् । आदिशब्दादन्येपि ॥

य्वसिरसिरुचिजिमस्जिदेविस्यन्दिचन्दिमन्दिम-
ण्डिमदिदहिबह्यादेरनः ॥ २६९ ॥

यवनाः ॥ यवनम् । असनः । रसना । रोचना । रोचनः ।
विरोचनः । जयनम् । मज्जनम् । देवनः । स्यन्दनः । चन्दनम् ।
मन्दनम् । मण्डनम् । मदनः । दहनः । वहनम् । आदिग्रहणात् पचनः
पवनः इत्यादयो भवन्ति ॥

अशो रश्नादौ ॥ २७० ॥

अनः ॥ रश्ना ॥

उन्देनलुक् च ॥ २७१ ॥

अनः ॥ ओदनः ॥

हन्तेर्घतजघौ च ॥ २७२ ॥

अनः ॥ घतनः । जघनम् ॥

श्याकठिखलिनल्यविकुण्डिभ्य इनः ॥ २८२ ॥

श्येनः ॥ कठिनम् । खलिनम् । नलिनम् । अविनम् । कुण्डि-
नः । कुण्डिनम् ॥

विपिनाजिनादयः ॥ २८४ ॥

किदिनान्ता निपात्यन्ते । वपेर्वेपेर्वा इषोपान्त्यस्य । विपिनम् ।
अजेर्वीभावाभावश्च । अजिनम् । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

यम्यजिशक्यर्जिशीयजितभ्य उनः ॥ २८८ ॥

यमुना । वयुनम् । वयुनः । शकुनः । अर्जुनः । अर्जुनी ।
अर्जुनम् । शयुनः । यजुना । तरुणः । लत्वे, तल्लुनः ॥

कृत्यशौभ्यां स्तक् ॥ २९४ ॥

कृत्स्नम् ॥ अक्ष्णम् ॥

भापाचणिचमिविषिष्टपतृशीतल्यलिशमिरमिव-
पिभ्यः पः ॥ २९६ ॥

भापः ॥ पापम् । चण्पा । चम्पा । वैष्पः । निवैष्पः । सर्पः ।
पर्पः । तर्पः । शेषः । तल्पम् । अल्पम् । शम्पा । रम्पा । वप्पः ॥

पुसुकुरुतुच्युस्तवादेरुच्च ॥ २९७ ॥

पः ॥ यूपः । सूपः । कूपः । रूपम् । तूपः । च्यूपः । स्तूपः ।
आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कशस्त्रभ्य ऊर् चान्तस्य ॥ २९८ ॥

पः ॥ कूर्पम् । शूर्पः । सूर्पः ॥

शदिबाधिखनिहनेः ष च ॥ २९९ ॥

पः ॥ शष्पम् । बाष्पः । खष्पः । खष्पम् । हष्पः ॥

पम्पाशिल्पादयः ॥ ३०० ॥

पान्ता निपात्यन्ते । पातेर्भोऽन्तो ह्रस्वश्च । पम्पा । शीलयतेः
शलतेः शेतेर्वा शिलादेशश्च । शिल्पम् । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

नियो वा ॥ ३०२ ॥

पः कित् ॥ नीपः । नेपः ॥

भुजिकुतिकुटिविटिकुणिकुष्युषिभ्यः कित् ॥ ३०५ ॥

अपः ॥ भुजपः । कुतपः । कुटपः । विटपः । कुणपः । कुषपः । उषपः ॥

विष्टपोलपवातपादयः ॥ ३०७ ॥

किदपप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ विष्टेस्तोऽन्तश्च । विष्टपम् । बले-
रुल् च । उलपम् । वातेस्तोऽन्तश्च । वातपः । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कलिगलेरस्योच्च ॥ ३१५ ॥

फः ॥ कुल्फः । गुल्फः ॥

शम्यमेर्णिहा ॥ ३१८ ॥

बः ॥ शम्बः । शाम्बः । अम्बा । आम्बः ॥

शल्यलेरुच्चातः ॥ ३१९ ॥

बः ॥ शुल्बम् । उल्बम् ॥

तुम्बस्तम्बादयः ॥ ३२० ॥

ताम्यतेरत उत्वं च ॥ तुम्बम् । स्तम्भेर्लुक् च । स्तम्बः ।
आदिशब्दादन्येऽपि ॥

गृदूरमिहनिजन्यतिदलिभ्यो भः ॥ ३२७ ॥

गर्भः ॥ दर्भः । रम्भा । हम्भा । जम्भः । जम्भा । अर्भः । दल्भः ॥

कृशृगृशलिकलिकडिगर्दिरासिरमिवडिवल्लेरभः ॥ ३२९ ॥

करभः ॥ शरभः । गरभः । शलभः । कलभः । कडभः । गर्दभः ।
रासभः । रमभः । वडभी । लत्वे, बलभी । वल्लभः ॥

ऋषिवृषिलुसिभ्यः कित् ॥ ३३१ ॥

अभः ॥ ऋषभः । वृषभः । लुसिः सौत्रः । लुसभः ॥

काकुसिभ्यां कुम्भः ॥ ३३७ ॥

कै शब्दे ॥ कुम्भः । कुसुम्भम् ॥

अतीरिस्तुसुहुसृष्टृशृक्षियक्षिभावाव्याधापा-
यावलिपदिनीभ्यो मः ॥ ३३८ ॥

अर्मः ॥ ईर्मम् । स्तोमः । सोमः । होमः । सर्मः । सर्मम् । घर्मः ।
धर्मः । शर्मम् । क्षेमम् । यक्ष्मः । भामः । भामा । वामः । व्यामः ।
धामम् । पामा । यामः । वल्मः । पद्मम् । नेमः ॥

प्रसिहाग्भ्यां प्राजिहौ च ॥ ३३९ ॥

मः ॥ ग्रामः । जिह्वः ॥

विलिभिलिसिधीन्धिधूसूइयाध्यारुसिविशुषिमु-
षीषिसुहियुधिदसिभ्यः कित् ॥ ३४० ॥

मः ॥ विल्मम् । भिल्मम् । सिध्मम् । इध्मम् । धूमः । स्रमः ।

स्रमम् । श्यामः । ध्यामः । रुमा । स्यूमः । स्यूमम् । शुष्मम् । मुष्मः ।
ईष्मः । सुष्माः । युष्मः । दस्मः ॥

क्षुहिभ्यां वा ॥ ३४१ ॥

मः स च कित् ॥ क्षुमा । क्षोमम् । हिमम् । हेमम् ॥

सेरी च वा ॥ ३४३ ॥

किन्मः ॥ सीमः । सिमः ॥

भियः षोऽन्तश्च वा ॥ ३४४ ॥

किन्मः ॥ भीष्मः । भीमः ॥

तिजियुजेर्ग च ॥ ३४५ ॥

किन्मः ॥ तिग्मम् । युग्मम् ॥

रुक्मग्रीष्मकूर्मसूर्मजाल्मगुल्मघ्रोमपरिस्तोमसू-

क्ष्मादयः ॥ ३४६ ॥

निपात्यन्ते ॥ रोचतेः क् च । रुक्मम् । ग्रसेर्ग्रीष् च । ग्रीष्मः ।
कुरतेदीर्घश्च । कूर्मः । घृत प्रेरणे इत्यस्मादोऽन्तश्च । सूर्मी । जल
घात्ये, दीर्घश्च । जाल्मः । गुपच् व्याकुलत्वे लश्च । गुल्मः । गुल्मम् ।
जिघ्रतेरोत्वं च । घ्रोमः । परिपूवात् स्तौतेः षत्वाभावो गुणश्च । परि-
स्तोमः । सूचयतेः कत्वं षोऽन्तश्च । सूक्ष्मः ॥

सृपप्रथिचरिकडिकर्देरमः ॥ ३४७ ॥

सरमा । परमः । प्रथमः । चरमः । कडमः । लत्वे, कलमः । कर्दमः ॥

अवेर्ध् च वा ॥ ३४८ ॥

अमः ॥ अधमः । अवमः ॥

उद्वटिकुल्यलिकुर्थिकुरिकुटिकुडिकुसिन्धःकुमः ॥ ३४९ ॥

उद्वदुमः ॥ कुलुमः । अलुमः । कुयुमः । कुयुमम् । कुल्लुमः । कुदुमः ।

कुडुमा । कुसुमम् ॥

कुथिगुधेरूमः ॥ ३५३ ॥

कोथूमः ॥ गोधूमः ॥

स्थाछामासासूमन्यनिकनिषसिपलिकलिशलि-
शकीर्ण्यसहिवन्धिभ्यो यः ॥ ३५७ ॥

स्थायः ॥ स्थाया । छाया । माया । सायम् । सव्यः । मन्यः ।
अन्यः । कन्या । सस्यम् । पल्यः । कल्यः । शल्यम् । शक्यम् ।
ईर्ष्या । सह्यः । बन्ध्या ॥

ऋशिजनिपुणिकृतिभ्यः कित् ॥ ३६१ ॥

यः ॥ ऋश् गतौ स्तुतौ वा । ऋश्यः । जन्यम् । जाया । ये न-
वा इत्यात्वम् । पुण्यम् । कृत्या ॥

शिक्यास्याढ्यमध्यविन्ध्यधिष्ण्याघ्न्यहर्म्यसत्यनि-
त्यादयः ॥ ३६४ ॥

श्यतेरिक्श्चान्तः ॥ शिक्यम् । अस्यतेर्दीर्घश्च । आस्यम् । आ-
ङ्पूर्वाद् ढौकतेर्दिच् । आढ्यः । मब् बन्धने ध् च । मध्यम् । विधतेः
स्वरान्नोऽन्तश्च । विन्ध्यः । धिवेर्णोऽन्तो धिष् च । धिष्ण्यम् । धि-
ष्ण्या । नञ्पूर्वाच्चन्तेरुपान्त्यलोपश्च । अघ्न्यः । हरतेर्मोऽन्तश्च ।
हर्म्यम् । अस्तेः सत् च । सत्यम् । निपूर्वाद्यमेस्तोऽन्तो धातुलक् च ।
नित्यम् । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कुगुवलिमलिकणितन्याम्यक्षेरयः ॥ ३६५ ॥

कवयः ॥ गवयः । वलयः । मलयः । कणयः । तनयः । आ-
मयः । अक्षयः ॥

श्रुदक्षिगृहिस्पृहिमहेराय्यः ॥ ३७३ ॥

श्रवाय्यः ॥ दक्षाय्यः । गृह्याय्यः । स्पृह्याय्यः । मह्याय्यः ॥

धाग्राजिशूरमियाज्यर्तेरन्यः ॥ ३७९ ॥

धान्यम् ॥ राजन्यः । शरण्यः । रमण्यम् । याजन्यः । अरण्यम् ॥

हिरण्यपर्जन्यादयः ॥ ३८० ॥

निपात्पन्ते ॥ हरतेरिच्चातः । हिरण्यम् । परिपूर्वस्य पृषू सेचने
इत्यस्योपसर्गान्तलोपो धातोश्च जः समस्तादेशः । गर्जतेर्वा गस्य पः
पर्जन्यः । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

वदिसहिभ्यामान्यः ॥ ३८१ ॥

वदान्यः ॥ सहान्यः ॥

वृडः एण्यः ॥ ३८२ ॥

वरेण्यः ॥

मदेः स्यः ॥ ३८३ ॥

मत्स्यः ॥

भीवृधिरुधिवज्यगिरमिवमिवपिजपिशकिस्फा-
यिवन्दीन्दिपदिमदिमन्दिचन्दिदसिघसिनसिहस्यसि-
वासिदहिसहिभ्यो रः ॥ ३८७ ॥

भेरः ॥ लत्वे, भेलः । वर्ध्नः । रोध्नः । वज्रम् । अग्रः । रघ्नः ।
वघ्नः । वप्रः । जप्रः । शक्रः । स्फारम् । वन्द्रः । वन्द्रम् । इन्द्रः ।
पद्रम् । मद्राः । मद्रम् । मन्द्रम् । चन्द्रः । दस्रः । घस्रः । नस्रः ।
हस्रः । हस्रम् । सहस्रम् । अस्रम् । वास्रः । वास्रा । दह्रः । सह्रः ॥

ऋज्यजितश्चिवश्चिरिपिस्टृपितृपिटृपिचुपिक्षिपिक्षु-
पिक्षुदिमुदिरुदिच्छिदिभिदिखिद्युन्दिदम्भिभशुभ्युम्भि-
दंशिचिसिवहिविसिवसिशुचिसिधिगृधिवीन्धिद्विति-

वृतिनीशीसुसूभ्यः कित् ॥ ३८८ ॥

रः ॥ ऋज्रः । वीरः । तक्रम् । वक्रः । न्यङ्वादित्वात्कत्वम् ।
रिप्रम् । स्रप्रम् । स्रप्ता । तृप्रम् । दृप्रम् । चुप्रः । क्षिप्रम् । क्षुपि सादने,
सौत्रः । क्षुप्रम् । क्षुद्रम् । क्षुद्रा । क्षुद्रः । मुद्रा । रुद्रः । छिद्रम् ।
भिद्रम् । खिद्रम् । उद्रः ॥ समुन्दन्ति आर्द्रीभवन्ति वेलाकाले नद्यो-
ऽस्मादिति समुद्रः । भीमादित्वादपादाने । दभ्रः । शुभ्रः । उभ्रः । दश्रः ।
चिरम् । सिरा । उह्रः । विस्रम् । उस्त्रः । बाहुलकात्षत्वं न । उस्त्रा ।
शुक्रः । शुक्रम् । लत्वे, शुक्रः । न्यङ्कादित्वात्कत्वम् । सिध्रः । गृध्रः ।
वीध्रः । श्वित्रम् । वृत्रः । वृत्रम् । नीरम् । शीरः । सुरः । सुरा । सूरः ॥

चिजिशुसिमितम्यम्यर्देर्दीर्घश्च ॥ ३९२ ॥

रः ॥ चीरम् । जीरः । जीरम् । लत्वे, जीलः । शूरः । सीरम् ।
मीरः । ताम्रः । आम्रः । आर्द्रम् ॥

कृतेः कूकृच्छौ च ॥ ३९५ ॥

रः ॥ क्रूरम् । कृच्छ्रम् ॥

खुरक्षुरदूरगौरविप्रकुप्रश्वभ्राभ्रधूम्रान्ध्ररन्ध्रशि-
लिन्धौड्पुण्ड्रतीव्रनीव्रशीघ्रोग्रतुग्रभुग्रनिद्रातन्द्रासान्द्र-
गुन्द्रारिज्जादयः ॥ ३९६ ॥

खुरक्षुरो रलोपो गुणाभावश्च ॥ खुरः । क्षुरः । दूरपूर्वादिणो
लूक् च । दूरम् । गवतेर्दृङ्श्च । गौरः । विपूर्वात्पातेर्लूक् च ।
विप्रः । गुपेरादेः कत्वं च । कुप्रम् । श्वयतेरकारो भोऽन्तश्च
श्वभ्रम् । आम्रोतेरभादेशश्च । अभ्रम् । धूगृशो मोऽन्तश्च । धूम्रः ।
अबुङ् गतौ धश्च । अन्ध्रः । रधेः स्वराब्धोऽन्तश्च । रन्ध्रम् ।
इन्धेः शिलश्चादिः । शिलिन्ध्रम् । ओणेर्डश्च । ओड् । पुणेः स्वराब्धो-

ऋच्छिचटिवटिकुटिकठिवठिमठ्यडिशीकृशीभृ-
कदिबदिकन्दिमन्दिमुन्दिमन्थिमञ्जिपञ्जिपिञ्जिकमिस-
मिचमिवमिभ्रम्यमिदेविवासिकास्यार्तिजीविबर्बिकुशु-
दोरः ॥ ३९७ ॥

मृद्युन्दिपिठिकुरिकुहिभ्यः कित् ॥ ३९९ ॥

अग्यङ्गिमदिमन्दिक्डिकसिकासिमृजिकञ्जिक-

अगारम् ॥ अङ्गारः । मदारः । मन्दारः । कडारः । कसारः ।

कासारः । मार्जारः । कञ्जारः । कलारः । मलारः । कचारः ॥

कमेरत उच्च ॥ ४०९ ॥

आरः ॥ कुमारः ॥

द्वारशृङ्गारभृङ्गारकह्लारकान्तारकेदारखारडाद-

यः ॥ ४११ ॥

उम्मेर्द्वदिशश्च ॥ द्वारम् । श्रयतेः शृङ्गश्च । शृङ्गारः । भृगो भृङ्गश्च । भृङ्गारः । कलेर्हश्च स्वरात्परः । कह्लारः । कमेस्तोऽन्तो दीर्घश्च । कान्तारम् । कदेः सौत्रस्यात् एच्च । केदारः । खनेर्दिच्च । खारी । टो ङ्यर्थः । आदिशब्दादन्येपि ॥

मदिमन्दिचन्दिपदिखदिसहिवहिकुसृभ्य इरः ॥ ४१२ ॥

मदिरा ॥ मन्दिरम् । चन्दिरः । चन्दिरम् । पदिरः । खदिरः । सहिरः । वहिरः । कविरः । सरिरम् । लत्वे, सलिलम् ॥

शवशशेरिच्चातः ॥ ४१३ ॥

इरः ॥ शिविरम् । शिशिरम् ॥

श्रन्थेः शिथ् च ॥ ४१४ ॥

इरः ॥ शिथिरम् । लत्वे, शिथिलम् ॥

शुषीषिवन्धिरुधिरुचिमुचिमुहिमिहितिमिमुदि-
खिदिच्छिदिभिदिस्थाभ्यः कित् ॥ ४१६ ॥

इरः ॥ शुषिरम् । इषिरम् । इषिरः । बधिरः । रुधिरम् । रुचिरः । मुचिरः । मुहिरः । मुहिरम् । मिहिरः । मिहिरम् । तिमिरम् । मुदिरः । खिदिरः । छिदिरः । छिदिरम् । भिदिरः । स्थिरः ॥

स्थविरपिठिरस्फिराजिरादयः ॥ ११७ ॥

तिष्ठतेर्वोऽन्तो ह्रस्वश्च ॥ स्थविरः । पञ्चेरत इत्वम् उश्च । पिठरम् । पिठेर्वा रूपम् । स्फायतेर्दिच्च । स्फिरः । अजेर्वोभावाभावश्च । अजि-

रम् । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

कृशपूपूग्मञ्जिकुटिकटिपटिकण्डिशौण्डिहिसि-
भ्य ईरः ॥ ४१८ ॥

करीरः ॥ शरीरम् । परीरम् । पवीरम् । मञ्जीरम् । कुटीरम् ।
कोटीरम् । बाहुलकात्पक्षे गुणः । कटीरम् । पटीरः । पटीरम् ।
कण्डीरम् । शौण्डीरः । हिंसीरः ॥

घसिवशिपुटिकुरिकुलिकाभ्यः कित् ॥ ४१९ ॥
ईरः ॥ क्षीरम् । उशीरम् । पुटीरः । कुरीरम् । कुरीरः । कुलीरः । कीरः ॥

वाश्यसिवासिमसिमथ्युन्दिमन्दिचतिचङ्कथङ्कि-
कर्बिचकिबन्धिभ्य उरः ॥ ४२३ ॥

वाशुरः ॥ वाशुरा । असुरः । वासुरा । मसुरा । मथुरा ।
ऊन्दुरः । मन्दुरा । चतुरः । चङ्कुरः । अङ्कुरः । बहुलवचनाद् घञ्यु-
पसर्गस्येति दीर्घे । अङ्कूरः । कबुरः । चकुरः । बन्धुरः ॥

श्वशुरकुकुन्दुरदर्दुरनिचुरप्रचुरचिकुरकुङ्कुरकुङ्कुर-
कुङ्कुरशकुरनूपुरनिष्ठुरविथुरमद्गरवागुरादयः ॥ ४२६ ॥

आशुपूर्वात् शुपूर्वाद्वा अशनातेरशनोतेर्वाऽऽकारलोपश्च । श्वशुरः ।
कुपूर्वात्कुन्देः सलुक च । कुकुन्दुरः । दृणातेर्दोऽन्तश्च । दर्दुरः । निपू-
र्वात्प्रपूर्वाच्चरतेश्चिनोतेर्वा ङिच् । निचुरः । लत्वे, निचुलः । प्रचु-
रम् । चकेरिच्चास्य । चिकुरम् । चिकुरः । कुकेः कोऽन्तो वा । कुकुरः ।
कुङ्कुरः । किरः कुर कोन्तश्च । कुङ्कुरः । शृशो गुणः कोऽन्तश्च ।
शङ्कुरः । णू स्तवने पोऽन्तश्च । नूपुरः । निपूर्वात् तिष्ठते, निष्ठुरः ।
व्यथेर्विथ च । विथुरः । अपादाने उरः । मदिवात्योर्गोन्तश्च ।
मद्गुरः । वागुरा । आदिग्रहणान्मन्यतेर्धश्च । मधुरः इत्यादि ॥

मीमसिपशिखटिखडिखार्जिकार्जिसर्जिकृपिवल्लि-
मण्डिभ्य उरः ॥ ४२७ ॥

मयूरः ॥ मसूरः । पशूरः । खटूरः । खडूरः । खर्जूरः । कर्जूरः ।
सर्जूरः । कर्पूरः । वल्लूरः । मण्डूरः ॥

सिन्दूरकर्चूरपत्तूरधुत्तूरादयः ॥ ४३० ॥

स्यन्देः सिन्दू च ॥ सिन्दूरम् । करोतेश्चोऽन्तश्च । कर्चूरः ।
पतेस्तोऽन्तश्च । पत्तूरम् । धुवो द्विरुक्तस्तोऽन्तो ह्रस्वश्च । धुत्तूरः ।
आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कुगुपतिकथिकुथिकठिकुठिकुटिगडिगुडिमुदिमू-
लिदंशिभ्यः केरः ॥ ४३१ ॥

कुबेरः ॥ गुबेरम् । पतेरः । कथेरः । कुथेरः । कठेरः । कुठेरः ।
कुटेरः । गडेरः । गुडेरः । मुदेरः । मूलेरः । मूलेरम् । दशेरः ॥

कठिचकिसहिभ्य ओरः ॥ ४३३ ॥

कठोरः ॥ चकोरः । सहोरः ॥

कोरचोरमोरकिशोरघोरहोरादोरादयः ॥ ४३४ ॥

कारयतेश्चरतेर्घ्रियतेश्च डित् ॥ कोरः । चोरः । मोरः । कुशेरिच्चो-
पान्त्यस्य । किशोरः । हन्तेर्डित् घश्च । घोरम् । हस्तेश्च डित् । होरा ।
ददातेर्घ्रतेर्वा, दोरः । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

किशवृभ्यः करः ॥ ४३५ ॥

किःसौत्रः । केकरः । शर्करा । वर्करः ॥

सूपुषिभ्यां कित् ॥ ४३६ ॥

करः ॥ सूकरः । पुष्करम् ॥

नीमीकुतुचेदीर्घश्च ॥ ४४३ ॥

वरट् ॥ नीवरः । मीवरः । कूवरः । नूवरः । चीवरः ॥

तीवरधीवरपीवरछित्वरछत्वरगह्वरोपह्वरसंयद्वरो-
दुम्बरादयः ॥ ४४४ ॥

तिम्यतेस्ती च, तीवतेर्वाऽरे तीवरम् । ध्यायतेर्धी च । धीवरः ।
प्यायः प्यैडो वा पी च, पीवतेर्वाऽरः । पीवरः । छिनत्तेस्तः क्छि ।
छित्वरः । छादेर्णिङ् लुकि इस्वश्च । छत्वरः । छत्वरम् । गुहरेच्चोतः ।
गह्वरम् । उपपूर्वात् ह्रो वादेर्लृक् च । उपह्वरम् । संपूर्वाद्यमेर्दश्च ।
संयद्वरः । उन्देः किदुम् चान्तः । उदुम्बरः । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

त्रट् ॥ ४४६ ॥

सर्वधातुभ्यः ॥ छादयतीति छत्रम् । छत्री । पात्रम् ॥

सूमुखन्युषिभ्यः कित् ॥ ४४९ ॥

त्रट् ॥ सूत्रम् । मूत्रम् । खात्रम् । उष्ट्रः ॥

स्त्री ॥ ४५० ॥

स्यतेः सूतेः स्त्यायतेः स्तृणातेर्वा त्रट् ङिच् । स्त्री ॥

चिमिदिशंसिभ्यः कित् ॥ ४५४ ॥

त्रः ॥ चित्रम् । मित्रम् । अमित्रः । मित्रः । शस्त्रम् ॥

पुत्रादयः ॥ ४५५ ॥

पुनाति पवते वा पितृपूतिमिति पुत्रः ॥ आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

वृग्नुक्षिपचिवच्यमिनमिवमिवपिबधियजिपति-
कडिभ्योऽत्रः ॥ ४५६ ॥

वरत्रा ॥ नक्षत्रम् । पचत्रम् । वचत्रम् । अमत्रम् । नमत्रम् ।

वमत्रम् । पवत्रम् । बधत्रम् । यजत्रः । पतत्रम् । कडत्रम् । लत्वे,
कलत्रम् ॥

बन्धिवहिकटथश्यादिभ्य इत्रः ॥ ४५९ ॥

बन्धित्रम् । वहित्रम् । कटित्रम् । अशित्रम् । आदिपदात् लवि-
त्रम् अमित्र इत्यादि सिद्धम् ॥

भृगृवदिचरिभ्यो णित् ॥ ४६० ॥

इत्रः ॥ भावित्रम् । गारित्रम् । वादित्रम् । चारित्रम् ॥

शामाश्याशक्यम्ब्यमिभ्यो लः ॥ ४६२ ॥

शाला ॥ माला । श्यालः । शकः । अम्बलः । अमलः ॥

शुकशीमूभ्यः कित् ॥ ४६३ ॥

शुकः ॥ शीलम् । मूलम् ॥

मृदिकन्दिकुण्डिमण्डिमङ्गिपटिपाटिशकिकेवृदे-
वृकमियमिशलिकलिलपलिलुध्वश्चिचश्चिचपिवहिदिहि-
कुहितृष्टपिशितुसिकुस्यनिद्रमेरलः ॥ ४६५ ॥

मर्दलः । कन्दलः । कुण्डलम् । मण्डलम् । मङ्गलम् । पटलम् ।
पाटलः । शकलम् । केवलम् । देवलः । कमलम् । यमलम् । शललम् ।
कललम् । पललम् । गवलः । धवलः । अञ्चलः । चञ्चलः । चपलः । वह-
लम् । देहली । कोहलः । बाहुलकाद् गुणः । तरलः । सरलः । पेशलः ।
तोसलाः । कोसलाः । अनलः । द्रमलम् ॥

नहिलङ्गेर्दीर्घश्च ॥ ४६६ ॥

नाहलः ॥ लाङ्गलम् ॥

तृपिवपिकुपिकुशिकुटिवृषिमुसिभ्यः कित् ॥ ४६८ ॥

अलः ॥ तृपला । तृपलम् । उपलः । कुपलः । कुशलः । कुशलम् । कुटलः । तृषलः । मुसलम् ॥

शमेर्ब च वा ॥ ४७० ॥

अलः ॥ शबलः । शमलम् ॥

छो डग्गादिर्वा ॥ ४७१ ॥

किदलः ॥ छगलः । छागलः । छलम् ॥

मृजिखन्याहनिभ्यो डित् ॥ ४७२ ॥

अलः ॥ मलम् । खलः । खलम् । आहलः ॥

मुरलोरलविरलकेरलकपिञ्जलकज्जलेज्जलकोमल-
भृमलसिंहलकाहलशूकलपाकलयुगलभगलविदलकु-
न्तलोत्पलादयः ॥ ४७४ ॥

मुख्यव्योर्विलोपः किञ्च ॥ मुरलाः । उरलः । विपूर्वाद्रमेर्डिञ्च ।
विरलः । किरः केर् च । केरलाः । कम्पेरिञ्जोऽन्तो नलोपश्च । कपि-
अलः । कषीषोर्जोऽन्तो जश्च । कज्जलम् । इज्जलः । कमेरत ओच्च ।
कोमलम् । भ्रमेर्भृम च । भृमलः । भृमलम् । हिंसेराद्यन्तविपर्ययश्च ।
सिंहलाः । कणेर्हो दीर्घश्च । काहलः । काहला । शकेरुच्चास्य ।
शूकलः । पचेः पाक च । पाकलः । युजेः किद् ग् च । युगलम् ।
भातेर्गोऽन्तो हस्वश्च । भगलः । विन्देर्नलोपश्च । विदलम् । कनेरत
उत् तोऽन्तश्च । कुन्तलाः । कुन्तलः । उत्पूर्वात्पिवतेर्हस्वश्च । उत्पलम् ।
आदिशब्दादन्येऽपि ॥

ऋकृमृवृतनितमिचषिचपिकपिकीलिपलिबलिप-
श्चिमङ्गिगण्डिमण्डिचण्डितण्डिपिण्डिनन्दिनदिशकिभ्य-
आलः ॥ ४७५ ॥

अरालम् । करालम् । मरालः । वरालः । तनालम् । तमाळः ।
चषालम् । चपालम् । कपिः सौत्रः । कपालम् । कीलालम् । पला-
लम् । बलालः । पञ्चालः । पञ्चालाः । मङ्गालः । गण्डालः । मण्डालः ।
चण्डालः । तण्डालः । पिण्डालः । नन्दालः । नदालः । शकालाः ॥

कुलिपिलिविशिविडिमृणिकुणिपीप्रीभ्यः कित् ॥ ४७६ ॥

आलः ॥ कुलालः । पिलालम् । विशालम् । बिडालः । लत्वे,
विलालः । मृणालम् । कुणालः । कुणालम् । पियालः । पिया-
लम् । प्रियालः ॥

पतिकृलुभ्यो णित् ॥ ४७९ ॥

आलः ॥ पातालम् । कारालम् । लावालः ॥

चात्वालकङ्कालहिन्तालवेतालजम्बालशब्दाल-
ममाप्तालादयः ॥ ४८० ॥

चतेर्वोऽन्तो दीर्घश्च ॥ चात्वालः । कवेः स्वरान्नोऽन्तः कश्च ।
कङ्कालः । हिंसेस्त च । हिन्तालः । वियस्तोऽन्तो गुणश्च । वेतालः ।
जनेर्वोऽन्तश्च । जम्बालः । शमेर्ऋषेर्वा शब्दभावश्च । शब्दालः
मवेर्बलोपो मासश्चान्तः । ममाप्तालः । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

कल्यनिमहिद्रमिजटिभटिकुटिचण्डिशण्डितु-
ण्डिपिण्डिभूकुकिभ्य इलः ॥ ४८१ ॥

कलिलम् ॥ अनिलः । महिला । द्रमिलाः । जटिलः । भ-
टिलः । कुटिलम् । चण्डिलः । शण्डिलः । तुण्डिलः । पिण्डिलः ।
भविलः । कोकिलः ॥

स्थण्डिलकपिलविचकिलादयः ॥ ४८४ ॥

स्थलेः स्थण्ड् च । स्थण्डिलम् । कवेः प च । कपिलः । विचेर-

कोऽन्तश्च । विचकिलः । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

हृषिवृत्तिचटिपटिशकिशङ्कितण्डिमङ्ग्युत्कण्ठ-
भ्य उलः ॥ ४८५ ॥

हर्षुलः । वर्तुलः । चटुलः । पटुलः । शकुलः । शङ्कुला ।
तण्डुलः । मङ्गुलम् । उत्कण्डुलः ॥

कुलिपुलिकुशिभ्यः कित् ॥ ४९० ॥

ऊलः ॥ कुलूलः । पुलूलः । कुशूलः ॥

कटिपटिकण्डिगण्डिशकिकपिचहिभ्य ओलः ॥ ४९३ ॥

कटोलः । कटोला । पटोला । कण्डोलः । गण्डोलः । शकोलः ।
कपिः सौत्रः । कपोलः । चहोलः ॥

शमिकमिपलिभ्यो बलः ॥ ४९९ ॥

शम्बलम् । कम्बलः । पल्ललम् ॥

शीङस्तलकपालवालण्वलण्वलाः ॥ ५०१ ॥

शीतलम् । शेपालम् । जपादित्वात् पस्य वत्त्वे, शेवालम् ।
शैवालम् । शैवलम् । शेवलम् ॥

रुचिकुटिकुषिकिशिशालिद्रुभ्यो मलक् ॥ ५०२ ॥

रुक्मलम् । न्यङ्क्वादित्वात्कत्वम् । कुट्मलम् । कुष्मलम् ।
कश्मलम् । शाल्मलः । दुमलम् ॥

लटिखटिखलिनलिकण्यशौस्त्रशकगदूपशपिड्या-
शालापदिहसिण्भ्यो वः ॥ ५०५ ॥

लद्वा ॥ खट्वा । खल्वम् । खल्वा । नल्वः । कण्वः । कण्वम् ।
अश्वः । सर्वः । शर्वः । कर्वः । गर्वः । दर्वाः । दर्वः । पर्वः । शप्वः ।

श्यावः । शावः । लावः । पद्वः । ह्रस्वः । एवः । एव ॥

निघृषीष्युषिस्तुप्रुषिकिणिविशिविल्यविपृभ्यः कि-
त ॥ ५११ ॥

वः ॥ निघृष्वः । इष्वः । इष्वा । ऋष्वः । सुवः । मुष्वा । कि-
ष्वम् । विश्वम् । बिल्वः । अवेत्यव्ययम् । पूर्वः ॥

लिहेर्जिह च ॥ ५१३ ॥

वः ॥ जिह्वा ॥

प्रह्वाऽऽह्वायह्वास्वच्छेवाग्रीवामीवाऽवादयः ॥ ५१४ ॥

प्रपूर्वस्य ह्यतेर्वादिर्लोपो यततेर्वा हादेशश्च ॥ प्रहः । आहयते-
राह च । आह्वा कण्ठः । यमेर्यसेर्वा हश्च । यह्वा । अस्यते रलोपश्च ।
स्वः । छयतेश्छिदेर्वा छेभावश्च । छेवा । ग्रन्थतेर्गिरतेर्वा ग्रीभावश्च ।
ग्रीवा । अमेरीच्चान्तो दीर्घश्च वा । अमीवा । आमीवा । मिनोते-
दीर्घश्च । मीवा । तदेतन्नयमपि तन्त्रेणावृत्त्या वा निर्दिष्टम् । अवतेर्व-
लोपाभावश्च । अवा । आदिशब्दादन्येऽपि ॥

प्रथेरिवट् पृथ् च ॥ ५२१ ॥

पृथिवी ॥

क्लिशः के च ॥ ५३० ॥

शः ॥ केशाः ॥

कनेरीश्चातः ॥ ५३४ ॥

आशः ॥ कीनाशः ॥

मस्ज्यङ्किभ्यामुशः ॥ ५३८ ॥

न्यङ्कूद्रेति गः ॥ मद्गुशः । अङ्कुशः ॥

मह्यविभ्यां टित् ॥ ५४७ ॥

इषः ॥ महिषः । महिषी । अविषः । अविषी ॥

अमिमभ्यां णित् ॥ ५४८ ॥

इषः ॥ आमिषम् । मारिषः ॥

कलेः किल्ब च ॥ ५५१ ॥

टिदिषः ॥ किल्बषम् । किल्बिषी ॥

कतभ्यामीषः ॥ ५५२ ॥

करीषः । तरीषः ॥

ऋजिशपभ्यः कित् ॥ ५५४ ॥

ईषः ॥ ऋजीषम् । ऋजीषः । शिरीषः । पुरीषम् ॥

अमेर्वरादिः ॥ ५५५ ॥

ईषः ॥ अम्बरीषम् । अम्बरीषः ॥

ऋपनहिहनिकलिचलिचपिवपिकृपिहयिभ्य उषः

॥ ५५७ ॥

अरुषः ॥ परुषः । नहुषः । हनुषः । कलुषम् । चलुषः । चपुषः ।
वपुषः । कलपुषः । हयुषा ॥

विदिपभ्यां कित् ॥ ५५८ ॥

उषः ॥ विदुषः । पुरुषः ॥

खलिफलिवृपकजलम्बिमञ्जिपीविहन्यङ्गिमङ्गिग-
ण्ड्यतिभ्य उषः ॥ ५६० ॥

खलूषः ॥ फलूषः । वरूषः । परूषः । करूषाः । जरूषः । म-
ञ्जूषा । पीयूषम् । हनूषः । अङ्गूषः । मङ्गूषः । गण्डूषः । अरूषः ॥

मावावद्यमिकमिहनिमानिकश्यशिपचिमुचिय-

जिवृत्भ्यः सः ॥ ५६४ ॥

मासः । वासः । वत्सः । अंसः । कंसः । हंसः । मांसम् ।
कक्षः । अक्षाः । अक्षाणि । पक्षः । मोक्षः । यक्षः । वर्सः । तर्सः ।
अनयोर्बाहुलकान्न षत्वम् ॥

दिवादिरभिलभ्युरिभ्यः कित् ॥ ५७२ ॥

असः ॥ दिवसः । नृतसः । रभसः । लभसः । उरसः ॥

कृकुरिभ्यां पासः ॥ ५८३ ॥

कर्पासः । कूर्पासः ॥

डित् ॥ ६०५ ॥

धातोर्बहुलमाः ॥ मर्निच ज्ञाने । मा निषेधे । षौच् अन्तक-
र्मणि । सा अवसानम् । भांक् दीप्तौ । भा कान्तिः । सभा परिषत् ।
नाम्नीति सहस्य सः ॥

स्वरेभ्य इः ॥ ६०६ ॥

जयिः । हयिः । रविः । कविः । पविः । अरिः । हरिः ।
तरिः । प्यन्तात्, मारिः । वारि ॥

पदिपठिपचिस्थलिहलिकलिबलिवलिवल्लिपल्लिकटि-
चटिवटिवधिगाध्यार्चिवन्दिनन्यविवशिवाशिकाशिछ-
र्दितत्रिमत्रिखण्डिमण्डिचण्डित्यञ्जिमस्यसिवनिध्व-
निसनिगमितमिग्रन्थिश्चन्थिजनिमण्यादिभ्यः ॥ ६०७ ॥

इः ॥ पदिः । पठिः । पचिः । स्थलिः । हलिः । कलिः ।
बलिः । वलिः । वल्लिः । पल्लिः । कटिः । चटिः । वटिः । बधिः ।
गाधिः । अर्चिः । वन्दिः । नन्दिः । अविः । वशिः । वाशिः ।

काशयः । छर्दिः । तन्त्रिः । मन्त्रिः । स्वष्टिः । मण्डिः । चण्डिः ।
 यतिः । अञ्जिः । समञ्जिः । मसिः । असिः । वनिः । ध्वनिः ।
 सनिः । गमिः । तमिः । ग्रन्थिः । श्रन्थिः । जनिः । मणिः ।
 आदिशब्दात् अन्येऽपि ॥

नाम्युपान्त्यकगशपूङ्भ्यः कित् ॥ ६०९ ॥

इः ॥ लिखिः । शुचिः । रुचिः । द्युतिः । लिपिः । तुर त्वरणे
 सौत्रः । तुरिः । किरिः । गिरिः । शिरिः । पुरिः । पुविः ॥

विदिवृतेर्वा ॥ ६१० ॥

इः कित् ॥ विदिः । वेदिः । वृतिः । निर्दृतिः । वर्त्तिः ॥

मनेरुदेतौ चास्य वा ॥ ६१२ ॥

इः ॥ मुनिः । मेनिः । मनिः ॥

क्रमितमिस्तम्भेरिच्च नमेस्तु वा ॥ ६१३ ॥

किदिः ॥ क्रिमिः । तिमिः । स्तिभिः । निमिः । नमिः ॥

अम्भिकुण्ठकम्प्यंहिभ्यो नलुक् च ॥ ६१४ ॥

इः ॥ अभिः । कुठिः । कपिः । अहिः ॥

उभेर्द्वौ च ॥ ६१५ ॥

इः ॥ द्वौ । त्रयः ॥

नीवीप्रहभ्यो डित् ॥ ६१६ ॥

इः ॥ निवसति । विः । प्रहिः ॥

कमिवमिजमिघसिशलिफलितलितडिवजिवजि-
 ध्वजिराजिपणिवणिवदिसदिहदिहनिसहिवहितपिवपि-
 भटिकञ्चिसंपतिभ्यो णित् ॥ ६१८ ॥

इः ॥ कामिः । वामिः । जामिः । घासिः । ज्वाल्लिः । फालिः ।
ताल्लिः । ताडिः । वाजिः । ब्राजिः । ध्वाजिः । राजिः । पाणिः ।
वाणिः । ड्याम्, वाणी । वादिः । सादिः । हादिः । घातिः । बाहु-
लकान् णिच्वविकल्पे, हनिः । साहिः । वाहिः । तापिः । वापिः ।
भाटिः । काञ्चिः । णित्करणादनुपान्त्यस्यापि वृद्धिः । संपातिः ॥

पादाञ्चात्यजिभ्याम् ॥ ६२० ॥

णिदिः ॥ पदातिः । पदाजिः । आतिः । स्वातिः । आजिः ॥

नहेर्भ च ॥ ६२१ ॥

णिदिः ॥ नाभिः ॥

अशो रश्चादिः ॥ ६२२ ॥

णिदिः ॥ राशिः ॥

सनेर्डखिः ॥ ६२५ ॥

सखा ॥

मृश्विकण्यणिदध्यविभ्य ईचिः ॥ ६२७ ॥

मरीचिः । श्वयीचिः । कणीचिः । अणीचिः । दधीचिः । अवीचिः ॥

कावावीक्रीश्चिश्चुक्षुज्वरितूरिचूरिपूरिभ्यो णिः ॥ ६३४ ॥

काणिः । वाणिः । वेणिः । क्रेणिः । श्रेणिः । निश्रेणिः । श्रोणिः ।
क्षोणिः । जूर्णिः । तूर्णिः । चूर्णिः । पूर्णिः ॥

ऋदृष्टकुवृषिभ्यः कित् ॥ ६३५ ॥

णिः ॥ शीर्णिः । स्तीर्णिः । घृणिः । सृणिः । कुणिः । वृष्णिः ॥

पृषिहृषिभ्यां वृद्धिश्च ॥ ६३६ ॥

णिः ॥ पार्णिः । हार्णिः ॥

ऋहृस्त्रमृधृभृकृतृग्रहेरणिः ॥ ६३८ ॥

अरणिः । हरणिः । सरणिः । मरणिः । धरणिः । भरणिः ।
करणिः । तरणिः । वैतरणी । ग्रहणिः ॥

प्लुज्ञायजिषपिपदिवसिवितसिभ्यस्तिः ॥ ६४६ ॥

प्लोतिः । ज्ञातिः । यष्टिः । सप्तिः । पत्तिः । वस्तिः । वितस्तिः ॥

ट्मुषिकृषिरिषिविषिशोशुच्यशिपूयीण्प्रभृभ्यः

कित् ॥ ६५१ ॥

तिः ॥ ट्तिः । मुष्टिः । कृष्टिः । रिष्टिः । विष्टिः । शितिः ।
शुक्तिः । अष्टिः । पूतिः । इति । प्रभृतिः ॥

हन्तेरंह च ॥ ६५४ ॥

अतिः ॥ अंहतिः ॥

पातेर्वा ॥ ६५९ ॥

अतिः स च कित् ॥ पतिः । पातिः ॥

अगिविलिपुलिक्षिपेरस्तिक् ॥ ६६० ॥

अगस्तिः । विलस्तिः । पुलस्तिः । क्षिपस्तिः ॥

शकेरुन्तिः ॥ ६६६ ॥

शकुन्तिः ॥

वीसञ्ज्यसिभ्यस्थिक् ॥ ६६९ ॥

वीथिः । सक्थि । अस्थि ॥

सारेरथिः ॥ ६७० ॥

सारथिः ॥

अतेरिथिः ॥ ६७३ ॥

अतिथिः ॥

वीयुसुवह्यगिभ्यो निः ॥ ६७७ ॥

वेनिः । योनिः । सोनिः । वह्निः । अग्निः ॥

सदिवृत्यमिधम्यश्यटिकव्यवेरनिः ॥ ६८० ॥

सदनिः । वर्त्तनिः । अमनिः । धमनिः । अशनिः । अटनिः ।
कटनिः । अवनिः ॥

शकेरुनिः ॥ ६८४ ॥

शकुनिः ॥

नीसावृयुशवलिदलिभ्यो मिः ॥ ६८७ ॥

नेमिः । सामि । वर्मिः । योमिः । शर्मिः । वल्मिः । दल्मिः ॥

अशो रश्चादिः ॥ ६८८ ॥

मिः ॥ रश्मिः ॥

स्वर्तेरूच्चातः ॥ ६८९ ॥

मिः ॥ सूर्मिः । ऊर्मिः ॥

कृभूभ्यां कित् ॥ ६९० ॥

मिः ॥ कृमिः । भूमिः ॥

तङ्किवङ्कयङ्किमङ्कथंहिशद्यदिसद्यशौवपिवशिभ्यो
रिः ॥ ६९२ ॥

तङ्किः । वङ्किः । अङ्किः । मङ्किः । अंहिः । अङ्घ्रेरप्येके ।
अङ्घ्रिः । शद्रिः । अद्रिः । सद्रिः । अश्रिः । वषिः । वश्रिः ॥

भूसूकुशिविशिशुभिभ्यः कित् ॥ ६९३ ॥

रिः ॥ भूरिः । सूरिः । कुश्रिः । विश्रिः । शुश्रिः ॥

राशदिशकिकयदिभ्यस्त्रिः ॥ ६९६ ॥

रात्रिः । शत्रिः । शक्तिः । कत्रिः । अत्रिः ॥

पतेरत्रिः ॥ ६९७ ॥

पतत्रिः ॥

मस्यसिघसिजस्यङ्गिसहिभ्य उरिः ॥ ६९९ ॥

मसुरिः । असुरिः । घसुरिः । जसुरिः । अङ्गुरिः । लत्वे,
अङ्गुलिः । सहुरिः ॥

पाट्यञ्जिभ्यामलिः ॥ ७०२ ॥

पाटलिः । अञ्जलिः ॥

दृपवभ्यो विः ॥ ७०४ ॥

दर्विः । पर्विः । वर्विः ॥

जृशस्तृजागृकृनीघृषिभ्यो ङित् ॥ ७०५ ॥

विः ॥ जीर्विः । शीर्विः । स्तीर्विः । जागृविः । कृविः । नीविः । घृष्विः ॥

प्रुषिप्लुषिशुषिकुष्यसिभ्यः सिक् ॥ ७०७ ॥

मुंक्षिः । प्लुक्षिः । शुक्षिः । कुक्षिः । अक्षि ॥

तृस्ततन्द्रितन्व्यविभ्य ईः ॥ ७११ ॥

तरीः । स्तरीः । तन्त्रीः । तन्त्रीः । अवीः ॥

वातात् प्रमः कित् ॥ ७१३ ॥

ईः ॥ वातप्रमीः ॥

यापाभ्यां द्वे च ॥ ७१४ ॥

किदीः ॥ ययीः । पपीः ॥

लक्ष्मोऽन्तश्च ॥ ७१५ ॥

किदीः ॥ लक्ष्मीः ॥

भृमृतत्सरितनिधन्यनिमनिमस्जिशीवटिकटिप-
टिगडिचञ्चयसिवसित्रपिशस्वृस्निहिक्किलदिकन्दीन्दि-
विन्ध्यन्धिवन्ध्यणिलोष्टिकुन्थिभ्य उः ॥ ७१६ ॥

भरुः । मरुः । तरुः । त्सरुः । तनुः । धनुः । अनुः । मनुः ।
मद्गुः । शयुः । वदुः । कदुः । पदुः । गडुः । चञ्चुः । असवः ।
वसु । वसुः । त्रपु । शरुः । स्वरुः । स्नेहुः । छेदुः । कन्दुः । इन्दुः ।
विन्दुः । अन्धुः । बन्धुः । बन्धु । अणुः । लोष्टुः । कुन्थुः ॥

पंसेदीर्घश्च ॥ ७१८ ॥

उः ॥ पांसुः ॥

अशेरान्नोऽन्तश्च ॥ ७१९ ॥

उः ॥ अंशुः ॥

नमेर्नाक् च ॥ ७२० ॥

उः ॥ नाकुः ॥

नेरञ्चेः ॥ ७२४ ॥

उः ॥ न्कुः ॥

किमः श्रो णित् ॥ ७२५ ॥

उः ॥ किंशारुः ॥

मिवहिचरिचटिभ्यो वा ॥ ७२६ ॥

उः स च णित् ॥ मायुः । गोमायुः । मयुः । बाबुलकादात्वा-
भावः । बाहुः । बहु । चारु । चरुः । चाडु । चडु ॥

ऋतृशृमृभ्रादिभ्यो रो लश्च ॥ ७२७ ॥

णिदुः ॥ आलुः । तालुः । शालुः । मालुः । भालुः । आदि-
ग्रहणादन्येऽपि ॥

कृकस्थूराद्वचः क च ॥ ७२८ ॥

णिदुः ॥ कृकवाकुः । स्थूरवाकुः ॥

षृकाहृषिधृषीषिकुहिभिदिविदिमृदिव्यधिगृध्या-
दिभ्यः कित् ॥ ७२९ ॥

उः ॥ पुरुः । कुः । हृषुः । धृषुः । इषुः । कुहुः । मिदुः । विदुः ।
मृदुः । विधुः । गृधुः । आदिशब्दात् पूरुः इत्यादि ॥

स्पशिभ्रस्जेः स्लुक् च ॥ ७३१ ॥

किदुः ॥ स्पशिःसौत्रः । पशुः । भृगुः । न्यङ्क्वादित्वाद् गत्वम् ॥

हनियाकृभृपृतत्रो ढे च ॥ ७३३ ॥

किदुः ॥ जघ्नुः । ययुः । चक्रुः । बभ्रुः । पुपुरुः । तितिरुः । तश्चुः ॥

कप्र ऋत उर् च ॥ ७३४ ॥

किदुः ॥ कुरुः । गुरुः ॥

रङ्घिलङ्घिलिङ्गेर्नलुक् च ॥ ७४० ॥

उः ॥ रघुः । लघुः । लिगुः ॥

पीमृगमित्रदेवकुमारलोकधर्मविश्वसुम्नाश्मावे-
भ्यो युः ॥ ७४१ ॥

पीमृगमृतिभ्यः पराद्यातेः किदुः ॥ पीयुः । मृगयुः । मित्रयुः ।
देवयुः । कुमारयुः । लोकयुः । धर्मयुः । विश्वयुः । सुम्नयुः । अ-

ऽमयुः । अवयुः ॥

पराङ्भ्यां शखनिभ्यां डित् ॥ ७४२ ॥

उः ॥ परशुः । आखुः ॥

हरिपीतमितशतविकुकद्भ्यो द्रुवः ॥ ७४५ ॥

डिदुः ॥ हरिद्रुः । पीतद्रुः । मितद्रुः । शतद्रुः । विद्रुः । कुद्रुः । कद्द्रुः ॥

केवयुभुरण्यवध्वर्यादयः ॥ ७४६ ॥

डिदुप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ केवलपूर्वाद्यातेर्ललोपश्च । केवयुः ।
भूपूर्वाद्यातेर्भुरण् चादौ । भुरण्युः । अध्वरपूर्वाद्यातेः पूर्वपदान्तलो-
पश्च । अध्वर्युः । आदिग्रहणात् चरन् याति चरण्युः ॥

शः सन्वच्च ॥ ७४७ ॥

डिदुः ॥ शिशुः ॥

तनेर्डउः ॥ ७४८ ॥

स च सन्वत् ॥ तितउः ॥

कैशीशमिरमिभ्यः कुः ॥ ७४९ ॥

काकुः । शेकुः । शङ्कुः । रङ्कुः ॥

फलिवल्यमेर्गुः ॥ ७५० ॥

फल्गु । वल्गु । वल्गुः । अङ्गुः ॥

प्रीकैपैनीलेरङ्गुक् ॥ ७६१ ॥

प्रियङ्गुः । कङ्गुः । पङ्गुः । नीलङ्गुः ॥

अव्यर्त्तिगभ्योऽटुः ॥ ७६२ ॥

अवटुः । अरटुः । गरटुः ॥

अजिस्थावृरीभ्यो णुः ॥ ७६८ ॥

वेणुः । स्थाणुः । वर्णुः । रेणुः ॥

विषेः कित् ॥ ७६९ ॥

णुः ॥ विष्णुः ॥

कृसिकम्यमिगमितनिमनिजन्यसिमसिसच्यवि-
भाधागाग्लाम्लाहनिहायाहिकृशिपूभ्यस्तुन् ॥ ७७३ ॥

कर्तुः । सेतुः । कन्तुः । अन्तुः । गन्तुः । आगन्तुः । तन्तुः ।
मन्तुः । जन्तुः । अस्तुः । बाहुलकाद् भूभावाभावः । मस्तु । सक्तुः ।
ओतुः । भातुः । धातुः । गातुः । ग्लातुः । म्लातुः । हन्तुः । हातुः ।
यातुः । हेतुः । क्रोष्टा । पोतुः ॥

वसेर्णिद्वा ॥ ७७४ ॥

तुः ॥ वास्तु । वस्तु ॥

दाभाभ्यां नुः ॥ ७८६ ॥

दानुः । भानुः । चित्रभानुः । स्वर्भानुः । विश्वभानुः ॥

धेः शित् ॥ ७८७ ॥

नुः ॥ शिच्वादाप्त्वं न । धेनुः ॥

सूडः कित् ॥ ७८८ ॥

नुः ॥ सूनुः ॥

कृशोरानुक् ॥ ७९४ ॥

कृशानुः ॥

अभ्रेरमुः ॥ ८०० ॥

अभ्रमुः ॥

यजिशुन्धिदहिदसिजनिमनिभ्यो युः ॥ ८०१ ॥

यज्युः । शुन्ध्युः । दह्युः । दस्युः । जन्युः । मन्युः ॥

सत्तेरय्वन्यू ॥ ८०३ ॥

सरयुः । दीर्घान्तमिममिच्छन्त्येके । सरयूः । श्लिष्टनिर्देशात्त-
दपि संगृहीतम् । सरण्युः ॥

चिनीपीम्यशिभ्यो रुः ॥ ८०६ ॥

चेरुः । नेरुः । पेरुः । मेरुः । अश्रु ॥

रूपूभ्यां कित् ॥ ८०७ ॥

रुः ॥ रुरुः । पूरुः ॥

खनो लुक् च ॥ ८०८ ॥

रुः ॥ खरुः ॥

जनिहनिशद्यर्तेस्त च ॥ ८०९ ॥

रुः ॥ जत्रुः । हत्रुः । शत्रुः । बाहुलकात्तादेशविकल्पे । शद्रुः । अर्त्रुः ॥

श्मनः शीङो डित् ॥ ८१० ॥

रुः ॥ श्मश्रु ॥

प्रः शुः ॥ ८२५ ॥

पर्युः ॥

मस्जीष्यशिभ्यः सुक् ॥ ८२६ ॥

मइक्षुः । इक्षुः । अक्षुः ॥

कृषिचमितनिधन्यन्दिसार्जिखर्जिभर्जिलस्जीर्ष्य-
भ्य ऊः ॥ ८२९ ॥

कर्षूः । चमूः । तनूः । धनूः । अन्दूः । सज्रूः । खज्रूः ।

(२३८)

श्रीलघुहोमभान्याकरणम्.

भर्जुः । लज्जुः । ईर्ण्युः ॥

कषेण्डच्छौ च षः ॥ ८३१ ॥

ऊः ॥ कण्डूः । कच्छः ॥

वहेर्ध च ॥ ८३२ ॥

ऊः ॥ बधूः ॥

कसिपयर्त्यादिभ्यो णित् ॥ ८३५ ॥

ऊः ॥ कासूः । पादूः । आरूः । आदिग्रहणात् काचूः
शाखूः इत्यादयोऽपि ॥

हभिचपेः स्वरान्नोऽन्तश्च ॥ ८४१ ॥

ऊः ॥ हन्धूः । बाहुलकान्नस्य मो न । चम्पूः ॥

धृषेर्दिधिषदिधीषौ च ॥ ८४२ ॥

ऊः ॥ दिधिषूः । दिधीषूः ॥

शकेरन्धूः ॥ ८४८ ॥

शकन्धूः ॥

कृगः कादिः ॥ ८४९ ॥

कर्कन्धूः ॥

काच्छीडो डेरूः ॥ ८५१ ॥

कशेरूः ॥

दिव ऋः ॥ ८५२ ॥

देवा ॥

सोरसेः ॥ ८५३ ॥

ऋः ॥ स्वसा ॥

नियो डित् ॥ ८५४ ॥

ना ॥

यतिननन्दिभ्यां दीर्घश्च ॥ ८५६ ॥

याता । ननान्दा । नखादित्वात्तन्मोऽन्न ॥

पातेरिच्च ॥ ८५८ ॥

तृः ॥ पिता ॥

मानिभ्राजेर्लृक् च ॥ ८५९ ॥

तृः ॥ माता । भ्राता ॥

जाया मिगः ॥ ८६० ॥

तृः ॥ जामाता ॥

नमेः प च ॥ ८६२ ॥

तृः ॥ नसा ॥

हुपूगूगोन्नीप्रस्तुप्रतिहृप्रतिप्रस्थाभ्य ऋत्विजि ॥ ८६३ ॥

तृः ॥ होता । पोता । उद्गाता । उन्नेता । प्रस्तोता । प्रति-
हर्ता । प्रतिप्रस्थाता ॥

नियः षादिः ॥ ८६४ ॥

ऋत्विजि तृः ॥ नेष्टा ॥

त्वष्टृक्षत्तृदुहित्रादयः ॥ ८६५ ॥

तृप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ त्विषेरितोच्च । त्वष्टा । क्षद खद-
ने सौत्रः । क्षत्ता । दुहेरिट् किच्च । दुहिता आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

रातेर्डेः ॥ ८६६ ॥

राः । रायौ । रायः ॥

युगमिभ्यां डोः ॥ ८६७ ॥

घौः । गौः ॥

ग्लानुदिभ्यां डौः ॥ ८६८ ॥

ग्लौः । नौः ॥

तोः कित् ॥ ८६९ ॥

ककारः कित्कार्यार्थः । इकार उच्चारणार्थः । तुक् ॥

द्रागादयः ॥ ८७० ॥

किक्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ द्रवतेरा च । द्राक् । इयर्तेरर्वा
देशश्च । अर्वाक् । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

तनेर्ङ्वच् ॥ ८७२ ॥

त्वक् ॥

पारेरज् ॥ ८७३ ॥

पारक् ॥

ऋधिपृथिभिषिभ्यः कित् ॥ ८७४ ॥

अज् ॥ ऋधक् । पृथक् । निर्देशादेव खट् । भिष् सौत्रः । भिषक् ॥

द्रुहिवृहिमहिपृषिभ्यः कतुः ॥ ८८४ ॥

द्रुहन् । वृहन् । वृहती । महान् । महती । पृषत् । पृषती ॥

गमेडिद् द्वे च ॥ ८८५ ॥

कतुः ॥ जगत् । जगती ॥

भातेर्ङवतुः ॥ ८८६ ॥

भवान् । भवन्तौ । भवन्तः ॥

हृस्वरुहियुषितडिभ्य इत् ॥ ८८७ ॥

हरित् । सरित् । रोहित् । योषित् । तस्मिन् ॥

उदकाच्छ्वेर्दित् ॥ ८८८ ॥

इत् ॥ उदम्बित् ॥

अ उत् ॥ ८८९ ॥

मस्त् ॥

ग्रो मादिर्वा ॥ ८९० ॥

उत् ॥ गर्भित् । गस्त् ॥

शदभस्सेरद् ॥ ८९४ ॥

शरत् । दरत् । दरदः । भसत् ॥

तनित्यजियजिभ्यो ड् ॥ ८९५ ॥

तद्, सः । त्यद्, स्यः । यद्, यः ॥

इणस्तद् ॥ ८९६ ॥

एतद्, एषः ॥

प्रः सद् ॥ ८९७ ॥

पर्षत् ॥

द्रो ह्रस्वश्च ॥ ८९८ ॥

सद् ॥ दृषत् ॥

युष्यसिभ्यां कृमद् ॥ ८९९ ॥

युषिः सौमः । युष्मद्, यूयम् । अस्मद्, वयम् ॥

उक्षितक्ष्यक्षीक्षिराजिभन्विपञ्चिपूषिक्लिदिमिहि-
नुमस्जेरन् ॥ ९०० ॥

उक्षा । तक्षा । अक्षा । ईक्षा । राजा । भन्वा । पञ्च । पूषा ।

ऋदा । स्नेहा । नव । मज्जा ॥

लूपयुवृषिदंशिद्युदिविप्रतिदिविभ्यः कित् ॥ ९०१ ॥

लुवा । पुवा । युवा । वृषा । दश । शुवा । दिवा । प्रतिदिवा ॥

श्वन्मातरिश्वन्मूर्धन्प्लीहन्नर्यमन्विश्वप्सन्परि-
ज्वन्महन्नहन्मघवन्नथर्वन्निति ॥ ९०२ ॥

श्वयतेर्लुक् च । श्वा । मातरि अन्तरिक्षे श्वयति मातरिश्वा ।
तत्पुरुषे कृतीति सप्तम्या अलुप् । इकारलोपश्च पूर्ववत् । मूर्धेर्ध्वं च ।
मूर्धा । प्लिहेर्दीर्घश्च । प्लीहा । अरिपूर्वादमेर्ष्यन्तादनि, अर्यमा ।
विश्वपूर्वात् प्सातेः कित् । विश्वप्सा । परिपूर्वाज्जलतेर्दिच् ।
परिज्वा । महीयतेरीयलोपश्च । महा । अंहेर्नलोपश्च । अहः ।
मङ्गेर्नलोपोऽव् चान्तः । मघवा । नञ्पूर्वात् खर्वेः खस्थश्च । अ-
थर्वा । इतिकरणादन्येऽपि भवन्ति ॥

षप्यशौभ्यां तन् ॥ ९०३ ॥

सप्त । अष्ट ॥

स्नामदिपयार्त्तिपृशकिभ्यो वन् ॥ ९०४ ॥

स्नावा । मद्वा । मद्दरी । बाहुलकात् ङीर्वनोरश्च । पद्वा । अर्वा ।
पर्वा । शक्ता । शक्करी ॥

सृजः ऋज्जसृकौ च ॥ ९०७ ॥

कनिप् ॥ स्रक्ता । स्रक्कणी ॥

ध्याप्योर्धी पी च ॥ ९०८ ॥

किनिप् ॥ धीवा । पीवा ॥

अतेर्ध्वं च ॥ ९०९ ॥

कनिष् ॥ अध्वा ॥

मन् ॥ ९११ ॥

सर्वधातुभ्यो बहुलम् ॥ कर्म । वर्म । वर्त्म । चर्म । जन्म ।
श्लेष्मा । इत्यादि ॥

वृहेर्नोऽच्च ॥ ९१३ ॥

मन् ॥ ब्रह्म । ब्रह्मा ॥

व्येग एदोतौ च वा ॥ ९१४ ॥ ॥

मन् ॥ व्येम । व्येमा । व्योम । व्याम ॥

स्यतेरी च वा ॥ ९१५ ॥

मन् ॥ सीमा । साम ॥

सात्मन्नात्मन्वेमन्रोमन्क्लोमन्ललामन्नामन्पा-
प्मन्पक्ष्मन्यक्ष्मन्निति ॥ ९१६ ॥

एते मन्त्रान्ता निपात्यन्ते ॥ स्यतेस्तोऽन्तश्च । सात्म । अते-
र्दीर्घश्च । आत्मा । वेग आत्वाभावश्च । वेम । रूहेर्लुक् च । रोम ।
लत्वे, लोम । क्लमेरोच्च । क्लोम । लातेर्द्वित्वं च । लालम । नमेरा च ।
नाम । पातयतेस्तः प् च । पाप्मा । पञ्चेः कः षोऽन्तो नलो-
पश्च । पक्ष्म । यस्यतेर्यश्च, इणो वा । यक्ष्मा । इतिकरणात् तोक्-
मरुक्मादयः ॥

गमेरिन् ॥ ९१९ ॥

गमिष्यतीति गमी जिगमिषुः ॥

आडश्च णित् ॥ ९२० ॥

गमेरिन् ॥ आगामी । गामी ॥

भुवो वा ॥ ९२२ ॥

इन् स च णित् ॥ भावी । भवी ॥

परमात् कित् ॥ ९२५ ॥

स्य इन् ॥ परमेष्ठी । भीरुष्ठानादित्वात् षत्वम्, सप्तम्या अलुप् च ॥

पथिमन्थिभ्याम् ॥ ९२६ ॥

किदिन् ॥ पन्थाः । मन्थाः ॥

अर्तेर्भुक्षिनक् ॥ ९२८ ॥

ऋभुक्षाः ॥

पतेरत्रिन् ॥ ९३० ॥

पतत्री ॥

आपः किप् ह्रस्वश्च ॥ ९३१ ॥

आपः । स्वभावादुह्रस्वम् ॥

ककुप्त्रिष्टुबनुष्टुभः ॥ ९३२ ॥

क्विवन्ता निपात्यन्ते ॥ कुपर्वात् स्कुभ्रातेः सलोपश्च । ककुभः । ककुप् । त्र्यनुपूर्वात् स्तुभ्रातेः सः षश्च । त्रिष्टुप् । अनुष्टुप् । बहु-
वचनाभिजिविजिविषां किप् शित् । नेनिक् । वेविक् । वेविट् ॥

इणो दमक् ॥ ९३८ ॥

इदम् ॥

कोर्डिम् ॥ ९३९ ॥

किम् ॥

तूषेरीम् णोऽन्तश्च ॥ ९४० ॥

तूष्णीम् ॥

गृपदुर्विधुर्विभ्यः किप् ॥ ९४३ ॥

गीः । पूः । दूः । धूः ॥

वाद्धारौ ॥ ९४४ ॥

क्विबन्तौ निपात्येते ॥ वृणातेर्दृष्टिश्च । वाः । कर्मणि दश्च
धात्वादिः । वृण्वन्ति तामिति द्वाः । दृष्टं वरणे इत्वस्य च णिग-
न्तस्य रूपम् ॥

सहेः षष् च ॥ ९५१ ॥

किप् ॥ षट् ॥

अस् ॥ ९५२ ॥

धातुभ्यो बहुलम् ॥ तपः । नमः । तमः । नभः । सरः । तेजः ॥

पाहाकृभ्यां पयह्यौ च ॥ ९५३ ॥

अस् ॥ पयः । ह्यः ॥

छदिवहिभ्यां छन्दोधौ च ॥ ९५४ ॥

अस् ॥ छन्दः । ऊधः ॥

अशौर्यश्चादिः ॥ ९५८ ॥

अस् ॥ यशः ॥

उषेर्ज च ॥ ९५९ ॥

अस् ॥ ओजः ॥

स्कन्देर्ध च ॥ ९६० ॥

अस् ॥ स्कन्धः ॥

अवेर्वा ॥ ९६१ ॥

अस् तद्योगे धश्च ॥ अधः । अवः ॥

अमेर्भहौ चान्तौ ॥ ९६२ ॥

अस् ॥ अम्मः । अंहः ॥

अदेरन्ध च वा ॥ ९६३ ॥

अस् ॥ अन्धः । अदः ॥

आपोऽपाप्ताप्सराब्जाश्च ॥ ९६४ ॥

अस् ॥ अपः । अप्तः । अप्सरसः । अब्जः ॥

उच्यञ्जेः क च ॥ ९६५ ॥

अस् ॥ ओकः । अङ्कः ॥

अर्त्तेरुराशौ च ॥ ९६७ ॥

अस् ॥ उरः । अर्शसि ॥

वस्त्यगिभ्यां णित् ॥ ९७० ॥

अस् ॥ वासः । आगः ॥

मिथिरञ्ज्युषितृपशभूवष्टिभ्यः कित् ॥ ९७१ ॥

अस् ॥ मिथः । रजः । उषाः । तिरस्करोति । पुरः । शिरः ।
शुवः । उशाः ॥

विधेर्वा ॥ ९७२ ॥

अस् कित् । वेधाः । विधाः ॥

नञ ईहेरेहेधौ च ॥ ९७५ ॥

अस् ॥ अनेहा । अनेधाः ॥

विहायस्सुमनस्पुरदंशस्पुरुरवोऽङ्गिरसः ॥ ९७६ ॥

असूप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ विपूर्वाज्जहातेर्जिहीतेर्वा योऽन्तश्च ।
विहायः । विहायाः । सुपूर्वाङ्मानेर्ह्रस्वश्च । सुमनसः । पुरुदंशा । पुरु-
पूर्वाद्रौतेर्दीर्घश्च । पुरुरवाः । अङ्गेरिरोऽन्तश्च । अङ्गिराः ॥

पातेर्जस्थसौ ॥ ९७७ ॥

पाजः । पाथः ॥

सुरीभ्यां तस् ॥ ९७८ ॥

स्रोतः । रेतः ॥

अर्तीणभ्यां नस् ॥ ९७९ ॥

अर्णः । एनः ॥

पचिवचिभ्यां सस् ॥ ९८३ ॥

पक्षः । वक्षः ॥

वष्टेः कनस् ॥ ९८५ ॥

उशना ॥

चन्दो रमस् ॥ ९८६ ॥

चन्द्रमाः ॥

दमेरुनसूनसौ ॥ ९८७ ॥

दमुनाः । दमूनाः ॥

रुच्यर्चिशुचिहुस्त्रपिछादिछृदिभ्य इस् ॥ ९८९ ॥

रोचिः । अर्चिः । शोचिः । हविः । सर्पिः । छदिः । छदेरिस्-
मनत्रट्कविति इस्वः । छदिः । बाहुलकाद् दीर्घत्वे, छादिः । छर्दिः ॥

बंहिवृहेर्नलुक् च ॥ ९९० ॥

इस् ॥ बहिः । बर्हिः ॥

द्युतेरादेश्च जः ॥ ९९१ ॥

इस् ॥ ज्योतिः ॥

नियो ङित् ॥ ९९४ ॥

इस् ॥ निश्चिनोति ॥

अवेर्णित् ॥ ९९५ ॥

इस् ॥ आविष्करोति ॥

रुद्यर्त्तिजनितनिधनिमनिग्रन्थिपुतपित्रपिवपिय-
जिप्रादिवेपिभ्य उस् ॥ ९९७ ॥

रोदुः । अरुः । जनुः । तनुः । धनुः । मनुः । ग्रन्थुः । परुः ।
तपुः । त्रपुः । वपुः । यजुः । प्रादुर्भवति । वेपुः ॥

इणो णित् ॥ ९९८ ॥

उस् ॥ आयुः ॥

दुषेर्डित् ॥ ९९९ ॥

उस् ॥ दुष्पुरुषः ॥

मुहिमिथ्यादेः कित् ॥ १००० ॥

उस् ॥ मुहुः । मिथुः । आदिग्रहणादन्येऽपि ॥

चक्षेः शिद्धा ॥ १००१ ॥

किदुस् ॥ चक्षुः । अवचक्षुः । अवख्युः ॥

पातेर्डुमसुः ॥ १००२ ॥

पुमान् ॥

न्युद्भयामश्चेः ककाकैसष्टावच्च ॥ १००३ ॥

नीचम् । उच्चम् । नीचा । उच्चा । नीचैः । उच्चैः ॥

शमो नियो डैम् मलुक् च ॥ १००४ ॥

शनैः ॥

यमिदमिभ्यां डोस् ॥ १००५ ॥

योः । दोः ॥

अनसो वहेः किप् सश्च डः ॥ १००६ ॥

अनइवान् ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिषट्पम्परप्र-
तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमलामि-
लिन्दायमानान्तेवासिसंविग्नशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभायामुत्तरार्द्धे उणादिविवृतिः ॥

॥ अथोत्तरकृदन्तप्रक्रिया ॥

वत्स्यति गम्यादिः ॥ ५ । ३ । १ ॥

इन्नाद्यन्तः साधुः ॥ गमी ग्रामम् । आगामी ॥

वा हेतुसिद्धौ क्तः ॥ ५ । ३ । २ ॥

वत्स्यदर्थान्धातोः ॥ मेघश्चेद्वृष्टः सम्पन्नाः सम्पत्स्यन्ते वा प्रलयः ॥

कषोऽनिटः ॥ ५ । ३ । ३ ॥

वत्स्यदर्थान् क्तः ॥ कष्टम् । कष्टा दिशस्तमसा । अनिट इति
किम् ? । कषिताः शत्रवः । क्रियायां क्रियार्थायां तुम् णकच्
भविष्यन्ती ॥

क्त्वातुमम् भावे ॥ ९ । १ । १३ ॥

कर्तुं व्रजति ॥ कारको व्रतति ॥

कालवेलासमये तुम्वाऽवसरे ॥ ५ । ४ । ३३ ॥

उपपदे गम्ये धातोः ॥ कालो भोक्तुम् । वेला भोक्तुम् । समयो
भोक्तुम् । पक्षे, कालो भोक्तव्यस्य । अवसर इति किम् ? । कलः

पचति भूतानि ॥

शकधृषज्ञारभलभसहार्हग्लाघटास्तिसमर्थार्थे
च तुम् ॥ ५ । ४ । ९० ॥

शक्याद्यर्थेषु इच्छार्थेषु च धातुषु समर्थार्थेषु च नामसूपपदेषु कर्म-
भूताद्धातोस्तुम् ॥ शक्नोति पारयति वा भोक्तुम् । एवं धृणोति
जानाति आरभते लभते सहते अर्हति ग्लायति घटते अस्ति समर्थ
इच्छति वा भोक्तुम् ॥

कर्मणोऽण् ॥ ५ । ३ । १४ ॥

क्रियायां क्रियार्थायामुपपदे वत्स्यर्दार्थाद्धातोः ॥ कुम्भकारो याति ॥

भाववचनाः ॥ ५ । ३ । १५ ॥

क्रियायां क्रियार्थायामुपपदे वत्स्यर्दाद्धातोर्घञ्त्त्यादयः ॥
पाकाय, पक्तये, पचनाय वा यति ॥

पदरुजविशस्पृशो घञ् ॥ ५ । ३ । १६ ॥

पादः । रोगः । वेशः । स्पर्शः ॥

सर्तेः स्थिरव्याधिवलमत्स्ये ॥ ५ । ३ । १७ ॥

कर्त्तरि घञ् ॥ सारः स्थिरः । अतीसरो व्याधिः । सारो बलम् ।
विसारो मत्स्यः ॥

भावाकर्त्रोः ॥ ५ । ३ । १८ ॥

धातोर्घञ् ॥ पाकः । प्राकारः । दायो दत्तः ॥

स्फुरस्फुलोर्घञि ॥ ४ । २ । ४ ॥

सन्ध्यक्षरस्यात् । विस्फारः । विस्फालः ॥

घञि भावकरणे ॥ ४ । २ । ५२ ॥

रञ्जेरुपान्त्यनो लुक् ॥ रागः । भावकरण इति किम् ? । आधारे रङ्गः ॥

स्यदो जवे ॥ ४ । २ । ५३ ॥

स्यन्देर्घञि नलुग्वृद्ध्यभावौ निपात्येते वेगेऽर्थे ॥ गोस्यदः ।
जव इति किम् ? । घृतस्यन्दः ॥

दशनावोदैधौदमप्रश्रथहिमश्रथम् ॥ ४ । २ ५४ ॥

दंशेरनटि अवपूर्वस्योन्देः इन्धेश्च घञि नलोपः प्रहिमपूर्वस्य श्र-
न्येर्घञि वृद्ध्यभावश्च निपात्यते । दशनम् । अवोदः । एधः । ओद्घः ।
प्रश्रथः । हिमश्रथः । मोऽकमियमीति वृद्धिनिषेधः । शमः । दमः ।
विश्रमेर्वा । विश्रमः । विश्रामः ॥

उद्यमोपरमौ ॥ ४ । ३ । ५७ ॥

अत्र घञि वृद्ध्यभावो निपात्यते ॥ उद्यमः । उपरमः ॥

इङोऽपादाने तु टिद्वा ॥ ५ । ३ । १९ ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ अध्यायः । उपाध्यायी । उपाध्यायः ॥

श्रो वायुवर्णनिवृत्ते ॥ ५ । ३ । २० ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ शारो वायुः वर्णो वा । नीशारः प्रावरणम् ॥

निरभेः पूल्वः ॥ ५ । ३ । २१ ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ निष्पावः । अभिलावः ॥

रोरुपसर्गात् ॥ ५ । ३ । २२ ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ संरावः ॥

भूश्च्यदोऽल्ल् ॥ ५ । ३ । २३ ॥

उपसर्गपूर्वाद्भावाकर्त्रोः ॥ प्रभवः । संश्रयः । विघसः । उपस-
र्गादित्येव । भावः ॥

न्यादो नवा ॥ ५ । ३ । २४ ॥

निपूर्वस्यादेः अलि घस्लभावोऽतो दीर्घश्च वा ॥ न्यादः । निघसः ॥

संनिठ्युपाद्यमः ॥ ५ । ३ । २५ ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ संयमः । संयामः । नियमः । नियामः ।
वियमः । वियामः । उपयमः । उपयामः ॥

नेर्नदगदपठस्वनकणः ॥ ५ । ३ । २६ ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ निनदः २ । निगदः २ । निपठः २ ।
निश्वनः २ । निक्वणः २ ॥

वैणे क्वणः ॥ ५ । ३ । २७ ॥

उपसर्गाद् भावाकर्त्रोरल् वा । प्रकणः, प्रक्काणो वा वीणायाः ।
वैण इति किम् ? । प्रक्काणः शृङ्खलस्य ॥

युवर्णवृष्टवशरणगमद्ग्रहः ॥ ५ । ३ । २८ ॥

भावाकर्त्रोरल् ॥ चयः । क्रयः । खः । लवः । वरः । आदरः ।
वशः । रणः । गमः । करः । ग्रहः ॥

वर्षादयः क्लीबे ॥ ५ । ३ । २९ ॥

अलन्ता यथदर्शनं भावाकर्त्रोर्निपात्यन्ते ॥ नपुंसकंक्तानङ्निवृ-
त्त्यर्थं वचनम् । वर्षम् । भयम् ॥

समुदोऽजः पशौ ॥ ५ । ३ । ३० ॥

भावाकर्त्रोरल् ॥ समजः पशूनाम् । उवजः पशूनाम् । पश-
विति किम् ! । समाजो नृणाम् ॥

स्त्रग्लहः प्रजनाक्षे ॥ ५ । ३ । ३१ ॥

भावाकर्त्रोरल् । गवाशुपसरः । अक्षाणां ग्लहः । प्रजनाक्ष इति

किम् ? । उपसारो भृत्यै राज्ञाम् ॥

पणेर्माने ॥ ५ । ३ । ३२ ॥

भावाकर्त्रोरल् ॥ मूलकपणः । मान इति किम् ? । पाणः ॥

सम्मदप्रमदौ हर्षे ॥ ५ । ३ । ३३ ॥

भावाकर्त्रोरलन्तौ स्याताम् ॥ सम्मदः प्रमदो वा स्त्रीणाम् । हर्ष इति किम् ? । सम्मादः ॥

हनोन्तर्धनान्तर्धणौ देशे ॥ ५ । ३ । ३४ ॥

निपात्येते ॥ अन्तर्धनः, अन्तर्धणो वा देशः । अन्तर्धातोऽन्यः ॥

प्रघणप्रघाणौ गृहांशे ॥ ५ । ३ । ३५ ॥

निपात्येते ॥ प्रघणः, प्रघाणो वा द्वारालिन्दकः । प्रघातोऽन्यः ॥

निधोद्धसङ्घोद्धनापघनोपघ्नं निमितप्रशस्तग-

णात्याधानाङ्गासन्नम् ॥ ५ । ३ । ३६ ॥

हन्तेः कृतघत्वाद्यलन्तं निपात्येते ॥ समन्ततो मितं निमितम् । निघा वृक्षाः । उद्धः प्रशस्तः । सङ्घः प्राणिसमूहः । अत्याधीयन्ते छेदनार्थं कुहनार्थं वा काष्ठादीनि यत्र तदत्याधानम् । उद्धघनः । अपघनः शरीरावयवः । उपघ्न आसन्नः ॥

मूर्त्तिनिचिताभ्रे घनः ॥ ५ । ३ । ३७ ॥

हन्तेर्निपात्येते ॥ मूर्त्तिः काठिन्यम् । अभ्रस्य घनः । निचितं निरन्तरम् । घनाः केशाः । अभ्रं मेघः । घनः ॥

व्ययोद्रोः करणे ॥ ५ । ३ । ३८ ॥

हन्तेरल् घनादेशश्च ॥ विघनः । अयोघनः । द्रुघनः ॥

स्तम्बाद् घ्नश्च ॥ ५ । ३ । ३९ ॥

न्तेरल् घनः करणे ॥ स्तम्बघ्नो दण्डः । स्तम्बघनो यष्टिः ॥

परेर्घः ॥ ५ । ३ । ४० ॥

हन्तेरल् करणे ॥ परिघोऽर्गला ॥

परेर्घाङ्कयोगे ॥ २ । ३ । १०३ ॥

रो ल् वा ॥ पलिघः । परिघः । पल्यङ्कः । पर्यङ्कः । पलियोगः ।
परियोगः ॥

ऋफिडादीनां डश्च लः ॥ २ । ३ । १०४ ॥

ऋ लृलौ वा । ऋफिडः । लृफिलः । ऋतकः । लृतकः ।
कपरिका । कपलिका ॥

जपादीनां पो वः ॥ २ । ३ । १०५ ॥

वा ॥ जवा । जपा । पारावतः । पारापतः ॥

हः समाह्वयाह्वयौ द्यूतनाम्नोः ॥ ५ । ३ । ४१ ॥

निपात्येते ॥ समाह्वयः प्राणिद्यूतम् । आह्वयः संज्ञा ॥

न्यभ्युपवेर्वाश्चोत् ॥ ५ । ३ । ४२ ॥

हो भावाकर्त्रोरल् ॥ निहवः । अभिहवः । उपहवः । विहवः ॥

आडो युद्धे ॥ ५ । ३ । ४३ ॥

हो भावाकर्त्रोरल् वा उश्च ॥ आहवो युद्धम् । युद्ध इति कि-
म् ? । आह्वयः ॥

आहावो निपानम् ॥ ५ । ३ । ४४ ॥

निपानेर्धे आङ्पूर्वात् हो भावाकर्त्रोरल् आहावादेशश्च निपा-
त्यते । आहावो वीनाम् ॥

भावेऽनुपसर्गात् ॥ ५ । ३ । ४५ ॥

होऽल् वा उश्च ॥ हवः । भाव इति किम् ? । व्याप्ये ह्यायः ।
अनुपसर्गादिति किम् ? । आह्वायः ।

हनो वा वध् च ॥ ५ । ३ । ४६ ॥

अनुपसर्गाद् भावेऽल् ॥ वधः । घातः ॥

व्यधजपमद्भ्यः ॥ ५ । ३ । ४७ ॥

अनुपसर्गेभ्यो भावाकर्त्रोरल् ॥ व्यधः । जपः । मदः ॥

नवा क्वणयमहसस्वनः ॥ ५ । ३ । ४८ ॥

अनुपसर्गाद् भावाकर्त्रोरल् ॥ क्णः । क्णः । यमः । यामः ।
हसः । हासः । स्वनः । स्वानः ॥

आडो रुप्लोः ॥ ५ । ३ । ४९ ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ आरवः । आरावः । आप्लवः । आप्लावः ॥

वर्षविघ्नेऽवाद् ग्रहः ॥ ५ । ३ । ५० ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ अवग्रहः । अवग्राहः । वर्षविघ्न इति किम् ? ।
अवग्रहोऽर्थस्य ॥

प्राद्रश्मितुलासूत्रे ॥ ५ । ३ । ५१ ॥

ग्रहेर्भावाकर्त्रोरल् वा ॥ प्रग्रहः । प्रग्राहः ॥

वृगो वस्त्रे ॥ ५ । ३ । ५२ ॥

प्राद्भावाकर्त्रोरल् वा ॥ प्रवरः । प्रावारः । वस्त्र इति किम् ? ।
प्रवरो यतिः ॥

उदः श्रेः ॥ ५ । ३ । ५३ ॥

भावाकर्त्रोरल् वा ॥ उच्छ्रयः । उच्छ्रायः ॥

युपुद्रोर्घञ् ॥ ५ । ३ । ५४ ॥

उदो भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ उद्यावः । उत्पावः उद्द्रावः ॥

ग्रहः ॥ ५ । ३ । ५५ ॥

उदो भावाकर्त्रोर्घञ् । उद्ग्राहः ॥

न्यवाच्छापे ॥ ५ । ३ । ५६ ॥

ग्रहेर्गम्ये भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ निग्राहः, अवग्राहो वा ते जाल्म
भूयात् । शाप इति किम् ? । निग्रहश्चौरस्य ॥

प्राल्लिप्सायाम् ॥ ५ । ३ । ५७ ॥

ग्रहेर्गम्यायां भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ पात्रप्रग्राहेण चरति पिण्डपातार्थी
भिक्षुः । लिप्सामिति किम् ? । सुवस्य प्रग्रहः ॥

समो मुष्टौ ॥ ५ । ३ । ५८ ॥

ग्रहेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ सङ्काहो मल्लस्य । मुष्टाविति किम् ? ।
संग्रहः शिष्यस्य ॥

युदुद्रोः ॥ ५ । ३ । ५९ ॥

सम्पूर्वाद्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ संयावः । संदावः । सन्द्रावः ॥

नियश्चानुपसर्गाद्वा ॥ ५ । ३ । ६० ॥

युदुद्रोर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ नायः । नयः । यावः २ । दावः २ ।
द्रावः २ । अनुपसर्गादिति किम् ? । प्रणयः ।

वोदः ॥ ५ । ३ । ६१ ॥

नियो भावाकर्त्रोर्घञ् । उन्नायः । उन्नयः ।

अवात् ॥ ५ । ३ । ६२ ॥

नयतेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ अवनायः ॥

परैर्घ्यते ॥ ५ । ३ । ६३ ॥

नयतेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ परिणयेन क्षरीन् हन्ति । द्यूत इति किम् ? । परिणयोऽस्याः ॥

भुवोऽवज्ञाने वा ॥ ५ । ३ । ६४ ॥

परेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ परिभावः । परिभवः । अवज्ञान इति किम् ? । समन्ताद् भूतिः परिभवः ॥

यज्ञे ग्रहः ॥ ५ । ३ । ६५ ॥

परेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ पूर्वपरिग्राहः । यज्ञ इति किम् ? । परिग्रहोऽर्थस्य ॥

संस्तोः ॥ ५ । ३ । ६६ ॥

यज्ञविषये भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ संस्तावश्छन्दोगानाम् ॥

प्रात्स्त्रुद्रुस्तोः ॥ ५ । ३ । ६७ ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् । प्रस्तावः । प्रद्रावः । प्रस्तावः ॥

अयज्ञे स्त्रः ॥ ५ । ३ । ६८ ॥

प्राज्ञावाकर्त्रोर्घञ् । प्रस्तारः । अयज्ञ इति किम् ? । बर्हिष्प्रस्तरः ।

वेरशब्दे प्रथने ॥ ५ । ३ । ६९ ॥

स्तो घञ् ॥ विस्तारः पटस्य । प्रथन इति किम् ? । तृणस्य विस्तरः । अशब्द इति किम् ? । वाक्यविस्तरः ॥

छन्दोनाम्नि ॥ ५ । ३ । ७० ॥

वेः स्त्रो भावाकर्त्रोर्घञ् । विष्टारपङ्क्तिच्छन्दः ॥

क्षुश्रोः ॥ ५ । ३ । ७१ ॥

वेर्भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ विक्षावः । विश्रावः ॥

न्युदो ग्रः ॥ ५ । ३ । ७२ ॥

भावाकर्त्रोर्घञ् ॥ निगारः । उद्गारः ॥

किरो धान्ये ॥ ५ । ३ । ७३ ॥

न्युदो भावाकर्त्रोर्ध्व् । निकारः, उत्कारो धान्यस्य । धान्य इति किम् ? । फलनिकरः ॥

नेर्वुः ॥ ५ । ३ । ७४ ॥

धान्यविशेषे भावाकर्त्रोर्ध्व् ॥ नीवारा व्रीहयः ॥

इणोऽभ्रेषे ॥ ५ । ३ । ७५ ॥

नेर्भावाकर्त्रोर्ध्व् । स्थितेरचलनमभ्रेषः । न्यायः । अभ्रेष इति किम् ? । न्ययं गतश्चौरः ॥

परेः क्रमे ॥ ५ । ३ । ७६ ॥

इणो भावाकर्त्रोर्ध्व् ॥ क्रमः परिपाटिः । तव पर्यायो भोक्तुम् । क्रम इति किम् ? । पर्यायो गुरोः ॥

व्युपाच्छीडः ॥ ५ । ३ । ७७ ॥

क्रमे भावाकर्त्रोर्ध्व् ॥ तव राजविशायः । मम राजोपशायः । क्रम इति किम् ? । विशयः ।

हस्तप्रा ये चेरस्तेये ॥ ५ । ३ । ७८ ॥

भावाकर्त्रोर्ध्व् । पुष्पप्रचायः । हस्तप्राप्य इति किम् ? । पुष्पप्रचयं करीति वृक्षाग्रे । अस्तेय इति किम् ? । स्तेयेन पुष्पप्रचयं करोति ॥

चितिदेहावासोपसमाधाने कश्चादेः ॥ ५ । ३ । ७९ ॥

चेर्भावाकर्त्रोर्ध्व् । चितिः यज्ञेऽग्निविशेषः तदाधारो वा । आकायमग्निं चिन्वीत । कायो देहः । ऋषिनिकायः । उपसमाधानमुपर्युपरि राशीकरणम् । गोमयनिकायः ॥

सङ्घेऽनूर्ध्वे ॥ ५ । ३ । ८० ॥

चेर्भावाकर्त्रोर्घञ् आदेः कश्च । तार्किकनिकायः । सङ्घ इति
किम् ? । सारसमुच्चयः । अनूर्ध्व इति किम् ? । शूकरनिचयः ॥

माने ॥ ५ । ३ । ८१ ॥

गम्ये धातोर्भावाकर्त्रोर्घञ् । एको निष्पावः । समित्सङ्गाहः । मान
इति किम् ? । निश्चयः ॥

स्थादिभ्यः कः ॥ ५ । ३ । ८२ ॥

भावाकर्त्रोः ॥ आखूत्यः । प्रस्थः । प्रपा ॥

द्विवतोऽधुः ॥ ५ । ३ । ८३ ॥

धातोर्भावाकर्त्रोः ॥ वेपथुः ।

ड्वितस्त्रिमक्तकृतम् ॥ ५ । ३ । ८४ ॥

धातोर्भावाकर्त्रोः । पक्त्रिमम् ॥

यजिस्वपिरक्षियतिप्रच्छो नः ॥ ५ । ३ । ८५ ॥

भावाकर्त्रोः । यज्ञः । स्वप्नः । रक्षणः । यत्नः । प्रश्नः ॥

विच्छो नङ् ॥ ५ । ३ । ८६ ॥

भावाकर्त्रोः । विश्नः ॥

उपसर्गाद्दि किः ॥ ५ । ३ । ८७ ॥

भावाकर्त्रोः ॥ आदिः । निधिः ॥

व्याप्यादाधारे ॥ ५ । ३ । ८८ ॥

दो भावाकर्त्रोः किः ॥ जलधिः ॥

अन्तर्धिः ॥ ५ । ३ । ८९ ॥

अन्तःपूर्वाच्चागो भावाकर्त्रोः किः ॥ अन्तर्द्धिः ॥

अभिव्याप्तौ भावेऽनजिन् ॥ ५ । ३ । ९० ॥

गाम्यायां धातोः ॥ संरवणम् । सांराविणम् । अभिव्याप्तौ
किम् ? । संरावः ॥

स्त्रियां क्तिः ॥ ५ । ३ । ९१ ॥

धातोर्भावाकर्त्रोः ॥ घञोऽपवादः । कृतिः । स्त्रियामिति
किम् ? । कारः ॥

तेर्ग्रहादिभ्यः ॥ ४ । ४ । ३३ ॥

एभ्य एव स्ताद्यशित आदिरिट् । निगृहीतिः । अपस्त्रिहितिः ।
ग्रहादिभ्य एवेति नियमादन्यत्र न । शान्तिः ॥

अपाच्चायश्चिः क्तौ ॥ ४ । २ ॥ ६६ ॥

अपचितिः । कृत्तिः । तीर्णिः । लूनिः । धूनिः ॥

श्रव्यादिभ्यः ॥ ५ । ३ । ९२ ॥

धातुभ्यो भावाकर्त्रोः स्त्रियां क्तिः ॥ वक्ष्यमाणैः क्तिवादिभिः
सह समावेशार्थं वचनम् । श्रुतिः । प्रतिश्रुत् । सम्पत्तिः । सम्पत् ॥

समिणासुगः ॥ ५ । ३ । ९३ ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रियां क्तिः । समितिः । आसुतिः ॥

सातिहेतियूतिजूतिज्ञप्तिकीर्ति ॥ ५ । ३ । ९४ ॥

भावाकर्त्रोर्निपात्यते ॥ सातिः । हेतिः । यूतिः । जूतिः ।
ज्ञप्तिः । कीर्त्तिः ॥

गापापचो भावे ॥ ५ । ३ । ९५ ॥

स्त्रियां क्तिः । सङ्गीतिः । प्रपीतिः । पक्तिः ॥

स्थो वा ॥ ५ । ३ । ९६ ॥

भावे स्त्रियां क्तिः ॥ प्रस्थितिः । आस्था ॥

आस्यटिब्रज्यजः क्यप् ॥ ५ । ३ । ९७ ॥

भावे स्त्रियाम् । आस्या । अट्या । ब्रज्या । इज्या ॥

भृगो नाम्नि ॥ ५ । ३ । ९८ ॥

भावे स्त्रियां क्यप् ॥ भृत्या । नाम्नीति किम् ? । भृतिः ।

समजनिपन्निषद्शीङ्सुग्विदिचरिमनीणः ॥ ५ । ३ । ९९ ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रियां नाम्नि क्यप् ॥ समज्या । निपत्या । निषद्या । शय्या । सुत्या । विद्या । चर्या । मन्या । इत्या । नाम्नीत्येव । संवीतिः ॥

कृगः श च वा ॥ ५ । ३ । १०० ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रियां क्यप् ॥ क्रिया । कृत्या । कृतिः ॥

मृगयेच्छायाच्चातृष्णाकृपाभाश्रद्धान्तर्द्धा ॥

५ । ३ । १०१ ॥

एते स्त्रियां निपात्यन्ते । मृगया । इच्छा । इत्यादि ।

परेः सृचरेर्यः ॥ ५ । ३ । १०२ ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रियाम् ॥ परिसर्या । परिचर्या ॥

वाऽटाट्यात् ॥ ५ । ३ । १०३ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोर्यः ॥ अटाट्या । अटाटा ॥

जागुरश्च ॥ ५ । ३ । १०४ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोर्यः ॥ जागरा । जागर्या ॥

शंसिप्रत्ययात् ॥ ५ । ३ । १०५ ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रियाम् ॥ प्रशंसा । गोपाया ॥

क्तेटो गुरोर्व्यञ्जनात् ॥ ५ । ३ । १०६ ॥

भावाकर्त्रोः स्त्रियाम् ॥ ईहा । क्तेट इति किम् ? । सस्तिः ।
गुरोरिति किम् ? । स्फूर्तिः । व्यञ्जनादिति किम् ? । संशीतिः ।

षितोऽङ् ॥ ५ । ३ । १०७ ॥

धातोर्भावाकर्त्रोः स्त्रियाम् ॥ पचा ॥

भिदादयः ॥ ५ । ३ । १०८ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोर्निपात्यन्ते ॥ भिदा । छिदा ॥

भीषिभूषिचिन्तिपूजिकथिकुम्बिचर्चिस्पृहितो-
लिदोलिभ्यः ॥ ५ । ३ । १०९ ॥

प्यन्तेभ्यः स्त्रियां भावाकर्त्रोर्ङ् ॥ भीषा । भूषा । चिन्ता ।
पूजा । कथा । कुम्बा । चर्चा । स्पृहा । तोला । दोला ॥

उपसर्गादातः ॥ ५ । ३ । ११० ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोर्ङ् ॥ उपदा । उपसर्गादिति किम् ? । दत्तिः ॥

णिवेत्यासश्रन्थघट्टवन्देरनः ॥ ५ । ३ । १११ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोः । कारणा । वेदना । आसना । श्रन्थना ।
घट्टना । बन्दना ॥

इषोऽनिच्छायाम् ॥ ५ । ३ । ११२ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोरनः ॥ अन्वेषणा । अनिच्छायामिति किम् ? । इष्टिः ॥

पर्यधेर्वा ॥ ५ । ३ । ११३ ॥

अनिच्छार्थादिषेः स्त्रियां भावाकर्त्रोरनः । यर्येषणा । परीष्टिः ।
अध्येषणा । अधीष्टिः ॥

क्रुत्सम्पदादिभ्यः क्विप् ॥ ५ । ३ । ११४ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोः ॥ क्रुत् । युत् । सम्पत् । विपत् ॥

भ्यादिभ्यो वा ॥ ५ । ३ । ११५ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोः क्विप् ॥ भीः । भीतिः । ह्रीः । ह्रीतिः ॥

व्यतिहारेऽनीहादिभ्यो जः ॥ ५ । ३ । ११६ ॥

धातुभ्यः स्त्रियां बाहुलकाद्भावे ॥ नित्यं बबिनोऽण् ।

नञोऽनिः शापे ॥ ५ । ३ । ११७ ॥

धातोर्गम्ये भावाकर्त्रोः स्त्रियाम् ॥ अजननिस्ते वृषल भूयात् ।
शाप इति किम् ? । अकृतिः पटस्य ॥

ग्लाहाज्यः ॥ ५ । ३ । ११८ ॥

स्त्रियां भावाकर्त्रोरनिः ॥ ग्लानिः । हानिः । ज्यानिः ॥

प्रश्नाख्याने वेञ् ॥ ५ । ३ । ११९ ॥

गम्ये स्त्रियां भावाकर्त्रोः । कां, कारिं, कारिकां, क्रियां, कृत्यां,
कृतिं, वा अकार्षीः । सर्वां, कारिं, कारिकां क्रियां, कृत्यां, कृतिं,
वा अकार्षम् ॥

पर्यायार्हणोत्पत्तौ च णकः ॥ ५ । ३ । १२० ॥

प्रश्नाख्याने गम्ये स्त्रियां भावाकर्त्रोः ॥ भवत आसिका ।
भवतः शायिका । अर्हसि त्वमिक्षुभक्षिकाम् । इक्षुभक्षिकां मे धार-
यसि । इक्षुभक्षिका उदपादि । कां कारिकामकार्षीः । सर्वां का-
रिकामकार्षम् ।

नास्ति पुंसि च ॥ ५ । ३ । १२१ ॥

धातोः परो भावाकर्त्रोः स्त्रियां णकः ॥ प्रच्छर्दिका । शालभ-
जिका । अरोचकः ॥

भावे ॥ ५ । ३ । १२२ ॥

धात्वर्थनिर्देशे स्त्रियां धातोर्णकः ॥ शायिका ॥

क्लीबे क्तः ॥ ५ । ३ । १२३ ॥

भावे धातोः ॥ हसितं छात्रस्य । क्लीब इति किम् ? । हसः । हासः ॥

अनट् ॥ ५ । ३ । १२४ ॥

क्लीबे भावे धातोः ॥ गमनम् ॥

ष्टिवसिवोऽनटि वा ॥ ४ । २ । ११२ ॥

दीर्घः ॥ निष्ठीवनम् । निष्ठेवनम् । सीवनम् । सेवनम् ॥

यत्कर्मस्पर्शात्कर्त्रङ्गसुखं ततः ॥ ५ । ३ । १२५ ॥

धातोः क्लीबे भावेऽनट् ॥ पयःपानं सुखम् । कर्मेति किम् ?
तूलिकाया उत्थानं सुखम् । स्पर्शादिति किम् ? । अग्निकुण्डस्योपा-
सनं सुखम् । कर्त्रिति किम् ? । शिष्येण गुरोः स्नापनं सुखम् ।
अङ्गेति किम् ? । पुत्रस्य परिष्वजनं सुखम् । सुखमिति किम् ? ।
कण्टकानां मर्दनम् । नित्यसमासार्थमिदम् ॥

रम्यादिभ्यः कर्त्तरि ॥ ५ । ३ । १२६ ॥

अनट् । रमणी । कमनी ।

कारणम् ॥ ५ । ३ । १२७ ॥

कृगः कर्त्तर्यनट् वृद्धिश्च ॥ कारणम् ॥

भुजिपत्यादिभ्यः कर्मापादाने ॥ ५ । ३ । १२८ ॥

अनट् ॥ भोजनम् । निरदनम् । प्रपतनः । अपादानम् ॥

करणाधारे ॥ ५ । ३ । १२९ ॥

अनट् । एषणी । सक्तुधानी ॥

पुन्नास्त्रि घः । ५ । ३ । १३० ॥

गम्ये करणाधारयोः ॥

एकोपसर्गस्य च घे ॥ ४ । २ । ३४ ॥

अनुपसर्गस्य छदेणौ ह्रस्वः । दन्तच्छदः । प्रच्छदः । आकरः ।
पुमिति किम् ? । विचयनी । नास्तीति किम् ? । प्रहरणो दण्डः ॥

गोचरसंचरवहव्रजव्यजखलापणनिगमबकभग-
कषाकषनिकषम् ॥ ५ । ३ । १३१ ॥

करणाधारयोः पुन्नास्त्रि घान्तं निपात्यते ॥ गोचरः । सञ्चरः ।
वहः । व्रजः । व्यजः । खलः । आपणः । निगमः । बकः । भगः ।
बाहुलकाद् भगम् । कषः । आकषः । निकषः ॥

व्यञ्जनाद् घञ् ॥ ५ । ३ । १३२ ॥

धातोः पुन्नास्त्रि करणाधारयोः । वेदः ।

अवात्तुस्तृभ्याम् ॥ ५ । ३ । १३३ ॥

करणाधारयोः पुन्नास्त्रि घञ् ॥ अवतारः । अवस्तारः ॥

न्यायावायाध्यायोद्यावसंहारावहाराधारदारजार-
म् ॥ ५ । ३ । १३४ ॥

पुन्नास्त्रि करणाधारयोर्ध्वान्तं निपात्यते ॥ न्यायः । अवायः ।
अध्यायः । उद्यावः । संहारः । अवहारः । आधारः । दाराः । जारः ॥

उदङ्कोऽतोये ॥ ५ । ३ । १३५ ॥

पुनान्नि करणाधारयोर्घञ् ॥ तैलोदङ्कः । अतोय इति किम् ? ।
उदकोदञ्चनः । व्यञ्जनादिति सिद्धे तोये प्रतिषेधार्थं वचनम् ॥

आनायो जालम् ॥ ५ । ३ । १३६ ॥

आनायो मत्स्यानाम् ॥

खनो डडरेकेकवकघं च ॥ ५ । ३ । १३७ ॥

पुनान्नि करणाधारयोर्घञ् । आखः । आखरः । आखनिकः ।
आखनिकवकः । आखनः । आखानः ॥

इकिश्चित् स्वरूपार्थे ॥ ५ । ३ । १३८ ॥

भञ्जिः । कुधिः । वेत्तिः । अर्थे, यजिः । भुजिः । पचतिः ॥

दुःस्वीषतः कृच्छ्राकृच्छ्रार्थात्खल् ॥ ५ । ३ । १३९ ॥

दुःशयम् । दुष्करः । सुशयम् । सुकरः । ईषच्छयम् । ईषत्करः ।
कृच्छ्राकृच्छ्रार्थे इति किम् ? । ईषलभ्यं धनम् ॥

सुदुर्भ्यः ॥ ४ । ४ १०८ ॥

समस्ताभ्यां व्यस्ताभ्यां चोपसर्गात्पराभ्यां सुदुर्भ्यां लभः
स्वरात्परः खल्वञ्जोर्नोऽन्तः ॥ अतिसुलम्भम् । अतिदुर्लम्भम् । अति-
सुलम्भः । अतिदुर्लम्भः । अतिसुदुर्लम्भः । उपसर्गादेव सुदुर्भ्य
इति नियमार्थं वचनम् ॥

च्यर्थे कत्राप्याद् भूकृगः ॥ ५ । ३ । १४० ॥

कृच्छ्राकृच्छ्रार्थेभ्यो दुःस्वीषद्भ्यः परात् खल् ॥ दुराढ्यंभवम् ।
स्वाढ्यंभवम् । इषदाढ्यंभवं भवता । दुराढ्यंकरः । स्वाढ्यंकरः ।
ईषदाढ्यंकरश्चैत्रस्त्वया । च्यर्थ इति किम् ? । दुराढ्येन भूयते ।

शासूयुधिदृशिधृषिमृषातोऽनः ॥ ५ । ३ । १४१ ॥

कृच्छाकृच्छार्थदुःस्वीषत्पूर्वात् । दुःशासनः । सुशासनः । ईष-
च्छासनः । दुर्योधनः । सुयोधनः । ईषद्योधनः । दुर्यर्षणः । दुर्मर्षणः ।
दुरुत्थानम् ॥

णिन् चावश्यकाधमण्ये ॥ ५ । ४ । ३६ ॥

गम्ये कर्त्तरि वाच्ये कृत्याः ॥ अवश्यं कारी । अवश्यं हारी ।
अवश्यं गेयो गीतस्य । शतं दायी । गेयो गाथानाम् ॥

निषेधेऽलंखल्वोः क्त्वा ॥ ५ । ४ । ४४ ॥

उपपदयोर्धातोर्वा । अलंकृत्वा । खलुकृत्वा । पक्षे अलं रुदितेन ।
परावरे ॥ ५ । ४ । ४५ ॥

गम्ये क्त्वा वा ।

अनञः क्त्वो यप् ॥ ३ । २ । १५४ ॥

अव्ययात्परस्योत्तरपदस्य । अतिक्रम्य नदीं गिरिः । अप्राप्य
नदीं गिरिः । अनञ इति किम् ? । अकृत्वा । परमकृत्वा ॥

निमील्यादिमेङ्स्तुल्यकर्तृके ॥ ५ । ४ । ४६ ॥

धातोः सम्बन्धे क्त्वा वा ॥ अक्षिणी निमील्य हसति । मुखं
व्यादाय स्वपिति ॥

मेङो वा मित् ॥ ४ । ३ । ८८ ॥

यपि । अपमित्य याचते । पक्षे, अपमातुं याचते । तुल्यकर्तृक
इति किम् ? । चैत्रस्याक्षिनिमीलने मैत्रो हसति ॥

प्राक्काले ॥ ५ । ४ । ४७ ॥

परकालेन धात्वर्थेन तुल्यकर्तृके वर्त्तमानाङ्गातोः सम्बन्धे क्त्वा
वा । आसित्वा भुङ्क्ते । पक्षे । आस्यते भोक्तुम् । प्राक्काल इति
किम् ? । भुज्यते पीयते वा ॥

जनशो न्युपान्त्ये तादिः क्त्वा ॥ ४ । ३ । २३ ॥

किङ्कटा । रक्त्वा । रङ्क्त्वा । नष्ट्वा । नंष्ट्वा । नीति किम् ? ।
भुक्त्वा । उपान्त्य इति किम् ? । निक्त्वा । तादिरिति किम् ? ।
विभज्य ॥

ऋतृषमृषकृशवञ्चलुञ्चथफः सेट् ॥ ४ । ३ । २४ ॥

न्युपान्त्ये सति क्त्वा वा किङ्कत् । ऋतित्वा । अर्चित्वा । तु-
षित्वा । तर्षित्वा । मृषित्वा । मर्षित्वा । कृषित्वा । कर्षित्वा । वचि-
त्वा । वञ्चित्वा । लुचित्वा । लुञ्चित्वा । श्रथित्वा । श्रन्थित्वा । गु-
फित्वा । गुम्फित्वा । न्युपान्त्य इति किम् ? । कोथित्वा । रेफित्वा ।
सेडिति किम् ? । वक्त्वा । वौ व्यञ्जनादेरिति क्त्वे । द्युतित्वा ।
द्योतित्वा । लिखित्वा । लेखित्वा ॥

क्त्वा ॥ ४ । ३ । २९ ॥

सेट् किङ्कन्न ॥ देवित्वा । सेडित्येव । कृत्वा ॥

स्कन्दस्यन्दः ॥ ४ । ३ । ३० ॥

क्त्वा किङ्कन्न । स्कन्त्वा । स्यन्त्वा ।

क्षुधक्लिशकुषगुधमृडमृदवदवसः ॥ ४ । ३ । ३१ ॥

क्त्वा सेट् किङ्कत् । क्षुधित्वा । क्लिशित्वा । कुषित्वा । गुधित्वा ।
मृडित्वा । मृदित्वा । उदित्वा । उषित्वा । रुदविदेति क्त्वे, रुदि-
त्वा । विदित्वा । मुषित्वा । गृहीत्वा । मुप्त्वा । पृष्ट्वा । आत्वे । खा-
त्वा । पक्षे, खनित्वा । इच्चे, दित्वा । सित्वा । मित्वा । स्थित्वा ।
दधातेर्हिः । हित्वा ॥

हाको हिः क्तिव ॥ ४ । ४ । १४ ॥

तादौ किति ॥ हित्वा । क्त्वीति किम् ? । हीनः । तीत्येव । प्रहाय ॥

जृब्रश्चः क्तवः ॥ ४ । ४ । ४१ ॥

आदिरिट् । जरित्वा २ । ब्रश्चित्वा ॥

ऊदितो वा ॥ ४ । ४ । ४२ ॥

परस्य क्तव आदिरिट् । दान्त्वा । दमित्वा ॥

क्रमः क्तिव वा ॥ ४ । १ । १०६ ॥

धुडादौ दीर्घः । क्रान्त्वा । क्रन्त्वा । धुटीत्येव । क्रमित्वा ।
क्षुधवस इतीट् । क्षुधित्वा । उषित्वा । लुभ्यश्चेरितीट् । लुभित्वा । अ-
श्चित्वा । पूङ्क्लिशिभ्यो नवा । पूत्वा । पवित्वा । क्लिष्ट्वा । क्लिशित्वा ॥

ज्यश्च यपि ॥ ४ । १ । ७६ ॥

वेगो यृन् । प्रज्याय । प्रवाय ।

व्यः ॥ ४ । १ । ७७ ॥

यपि यृन् । प्रव्याय ।

संपरेर्वा ॥ ४ । १ । ७८ ॥

व्यो यपि यृन् । संव्याय । संवीय । परिव्याय । परिवीय ।

यपि ॥ ४ । २ । ५६ ॥

यमिरमिनमिगमिहनिमनिवनतितनादेर्लुक् ॥ ग्रहत्य । प्रमत्य ।
प्रतत्य । प्रसत्य ।

वा मः ॥ ४ । २ । ५७ ॥

यम्यादीनां मान्तानां यपि वा लुक् ॥ प्रयत्य । प्रयम्य ।
विरत्य । विरम्य । प्रणत्य । प्रणम्य । अगात्य । आगम्य ॥

लघोर्यपि ॥ ४ । ३ । ८६ ॥

पेर्य् ॥ प्रक्षमत्य । लघोरिति किम् ? । प्रतिपाद्य ॥

वाऽऽप्नोः ॥ ४ । ३ । ८७ ॥

नेर्यप्यय् । प्रापय्य । प्राप्य । आप्नोरिति किम् ? । अध्याप्य ।

क्षेः क्षीः ॥ ४ । ३ । ८९ ॥

यपि । प्रक्षीय ॥

रुणम् चाभीक्ष्ण्ये ॥ ५ । ४ । ४८ ॥

परकालेन तुल्यकर्तृके प्राक्कालेऽर्थे धातोः सम्बन्धे त्त्वा ॥ भोजं भोजं याति । भुत्त्वा भुत्त्वा याति ।

वाऽपगुरो णमि ॥ ४ । २ । ५ ॥

संध्यक्षरस्यात् । अपगारमपगारम् । अपगोरमपगोरम् ॥

पूर्वाग्रेप्रथमे ॥ ५ । ४ । ४९ ॥

उपपदे परकालेन तुल्यकर्तृके प्राक्कालेऽर्थे धातोः सम्बन्धे रुणम् वा । अनाभीक्ष्ण्यार्थं वचनम् । पूर्वभोजं याति, पूर्वं भुत्त्वा । अग्रे-भोजम् । अग्रे भुत्त्वा । प्रथमंभोजम् । प्रथमं भुत्त्वा ।

अन्यथैवंकथमित्थमः कृगोऽनर्थकात् ॥ ५ । ४ । ५० ॥

तुल्यकर्तृकेऽर्थे रुणम् वा । अन्यथाकारम्, एवङ्कारम्, कथङ्कारम्, इत्यङ्कारं भुङ्क्ते । पक्षे त्वैव । अनर्थकादिति किम् ! अन्यथा कृत्वा शिरो भुङ्क्ते ।

यथातथादीर्घ्योत्तरे ॥ ५ । ४ । ५१ ॥

तुल्यकर्तृकार्थादनर्थकात्कृगो धातोः सम्बन्धे रुणम् वा । कथं त्वं भोक्ष्यसि इति पृष्ठोऽस्ययया तम्प्रत्याह, यथाकारमहं भोक्ष्ये तथाकार-महं भोक्ष्ये किं तवानेन । ईर्ष्योत्तर इति किम् ? । यथा कृत्वाऽहं भोक्ष्ये तथा द्रक्ष्यसि ॥

शापे व्याप्यात् ॥ ५ । ४ । ५२ ॥

गम्ये तुल्यकर्तृकार्यात् कृगो धातोः सम्बन्धे णम् वा ॥ चोर-
ङ्कारमाक्रोशति । शाप इति किम् ? । चौरं कृत्वा हेतुभिः कथयति ।

स्वाद्धर्थाददीर्घात् ॥ ५ । ४ । ५३ ॥

व्याप्यात्परात्तुल्यकर्तृकार्यात्करोतेर्धातोः सम्बन्धे णम् वा ॥
स्वादुङ्कारं भुङ्क्ते । मिष्टङ्कारं भुङ्क्ते । पक्षे, स्वादुं कृत्वा । अदीर्घा-
दिति किम् ? । स्वाद्धीं कृत्वा यवागूं भुङ्क्ते ॥

विद्वद्गम्यः कात्स्न्ये णम् ॥ ५ । ४ । ५४ ॥

कात्स्न्यवतो व्याप्यात् तुल्यकर्तृके प्राक्कालेऽर्थे धातोः सम्बन्धे
वा ॥ अतिथिवेदं भोजयति । कन्यादर्शं वरयति । कात्स्न्य इति
किम् ? । अतिथिं विदित्वा भोजयति ।

यावतो विन्दजीवः ॥ ५ । ४ । ५५ ॥

कात्स्न्यवतो व्याप्यात् तुल्यकर्तृकात् धातोः सम्बन्धे णम्वा ।
यावद्वेदं भुङ्क्ते । यावज्जीवममधीते ॥

चर्मोदरात्पूरेः ॥ ५ । ४ । ५६ ॥

व्याप्यात्तुल्यकर्तृकार्याद्धातोः सम्बन्धे णम्वा । चर्मपूरमास्ते ।
उदरपूरं शेते ॥

वृष्टिमाने ऊलुक् चास्य वा ॥ ५ । ४ । ५७ ॥

व्याप्यात्पूरयतेर्णम्वा समुदायेन गम्ये धातोः सम्बन्धे ॥ गोष्प-
दप्रम्, गोष्पदपूरं वृष्टो देवः ।

चेलार्थात्क्नोपेः ॥ ५ । ४ । ५८ ॥

व्याप्यात्तुल्यकर्तृकार्याद्वृष्टिमाने गम्ये धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥

चेलक्रोपं वृष्टो मेघः ॥

गात्रपुरुषात्तः ॥ ५ । ४ । ५९ ॥

तुल्यकर्तृकार्याद्वृष्टिमाने गम्ये धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥ गात्रस्त्रायं
वृष्टः । पुरुषस्त्रायं वृष्टः ॥

शुष्कचूर्णरूक्षात्पिषस्तस्यैव ॥ ५ । ४ । ६० ॥

व्याप्याण्णम्वा धातोः सम्बन्धे ॥ शुष्कपेषं पिनष्टि । एवं चूर्ण-
पेषम् । रूक्षपेषम् ॥

कृग्ग्रहोऽकृतजीवात् ॥ ५ । ४ । ६१ ॥

व्याप्यात्तस्यैव धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥ अकृतकारं करोति ।
जीवग्राहं गृह्णाति ॥

निमूलात्कषः ॥ ५ । ४ । ६२ ॥

व्याप्यात्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ निमूलकाषं कषति ।

हनश्च समूलात् ॥ ५ । ४ । ६३ ॥

व्याप्यात्कषेस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ समूलघातं हन्ति । समू-
लकाषं कषति ।

करणेभ्यः ॥ ५ । ४ । ६४ ॥

हन्तेस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ पाणिघातं कुडचमाहन्ति ॥

स्वस्नेहनार्थात्पुषपिषः ॥ ५ । ४ । ६५ ॥

करणार्थात्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ स्वपोषं पुष्णाति । एवमा-
त्मपोषम् । उदपेषं पिनष्टि । एवं क्षीरपेषम् ॥

हस्तार्थाद् ग्रहवर्त्तिवृत्तः ॥ ५ । ४ । ६६ ॥

करणवाचिनस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ हस्तग्राहं गृह्णाति । एवं

करग्राहम् । हस्तवर्त्तं वर्तयति । करवर्त्तं वर्त्तते ॥

बन्धेर्नाम्नि ॥ ५ । ४ । ६७ ॥

बन्धेरिति प्रकृतिर्नामपिशेषणं च, बन्धेर्बन्धनस्य यन्नाम संज्ञा तद्विषयात्करणार्थात्पराद् बन्धेस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा । क्रौञ्च-
बन्धम्बद्धः ।

आधारात् ॥ ५ । ४ । ६८ ॥

बन्धेस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ चारकबन्धम्बद्धः ॥

कर्तुर्जीवपुरुषान्नश्बहः ॥ ५ । ४ । ६९ ॥

यथासङ्ख्यं तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ जीवनाशन्नश्यति । पुरु-
षवाहं वहति । कर्तुरिति किम् ? । जीवेन नश्यति ॥

ऊर्ध्वात्पूःशुषः ॥ ५ । ४ । ७० ॥

कर्तुस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ ऊर्ध्वपूरं पूर्यते । ऊर्ध्वशोषं शुष्यति ॥

व्याप्याच्चेवात् ॥ ५ । ४ । ७१ ॥

कर्तुर्धातोस्तस्यैव सम्बन्धे णम्वा ॥ सुवर्णनिधायं निहितः ।
काकनाशं नष्टः ॥

उपात्किरो लवने ॥ ५ । ४ । ७२ ॥

धातोस्सम्बन्धे णम्वा ॥ लवन इति वचनात्तस्यैवेति निवृत्तम् ।
उपस्कारं मद्रका लुनन्ति । लवन इति किम् ? । उपकीर्य याति ॥

दंशेस्तृतीयया ॥ ५ । ४ । ७३ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्यादुपपूर्वाच्चातोः सम्बन्धे णम्वा ॥ मूलकेनो
पदंशं भुङ्क्ते । मूलकोपदंशं भुङ्क्ते । मूलकेनोपदस्य भुङ्क्ते ॥

हिंसार्थादेकाप्यात् ॥ ५ । ४ । ७४ ॥

धातोर्धात्वन्तरेण तुल्यकर्तृकार्थात्तृतीयान्तेन योगे णम्वा ॥
दण्डेनोपघातं दण्डोपघातं, दण्डेनोपहत्य च गाः सादयति । एकाप्या-
दिति किम् ? ॥ दण्डेनोपहत्य चौरं गोपालको गाः खेटयति ॥

उपपीडरुधकर्षस्तत्सप्तम्या ॥ ५ । ४ । ७५ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्थाद्धातोस्सम्बन्धे णम्वा ॥ पार्श्वभ्यामुपपीडं,
पार्श्वोपपीडं शेते । पार्श्वयोरुपपीडं, पार्श्वोपपीडं शेते । व्रजेनोपरोधं,
व्रजोपरोधं, व्रजे उपरोधं, व्रजोपरोधं गाः स्थापयति । पाणिनोपकर्षं
पाण्युपकर्षं, पाणावुपकर्षं, पाण्युपकर्षं गृणाति ॥

प्रमाणसमासत्योः ॥ ५ । ४ । ७६ ॥

गम्ययोस्तृतीयान्तेन सप्तम्यन्तेन च योगे तुल्यकर्तृकार्थाद्धातोः
सम्बन्धे णम्वा ॥ आयाममानं प्रमाणम् । समासत्तिः संरम्भपूर्वकः
सन्निकर्षः । द्व्यङ्गुलेनोत्कर्षं द्व्यङ्गुलोत्कर्षं, द्व्यङ्गुले उत्कर्षं द्व्य-
ङ्गुलोत्कर्षं गण्डिकाश्छिनत्ति । केशैर्ग्राहं केशग्राहं, केशेषु ग्राहं,
केशग्राहं युध्यन्ते । पक्षे, द्व्यङ्गुलेनोत्कृष्य गण्डिकाश्छिनत्ति ।

पञ्चम्या त्वरायाम् ॥ ५ । ४ । ७७ ॥

गम्यायां तुल्यकर्तृकार्थाद्धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥ शय्याया
उत्थायम्, शय्योत्थायं धावति । पक्षे, शय्याया उत्थाय धावति ।
त्वरायामिति किम् ? । आसनादुत्थाय याति ॥

द्वितीयया ॥ ५ । ४ । ७८ ॥

योगे त्वरायां गम्यायां तुल्यकर्तृकार्थाद्धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥
लोष्ठान्ग्राहं, लोष्ठग्राहं युध्यन्ते ॥

स्वाङ्गेनाध्रुवेण ॥ ५ । ४ । ७९ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्थाद्धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥
यस्मिन्नङ्गे छिन्ने भिन्ने वा प्राणी न म्रियते तदध्रुवम् । भ्रुवौ विक्षेपं

भ्रूविक्षेपं भ्रुवौ त्रिक्षिप्य वा जल्पति । स्वाङ्गेनेति किम् ? । कफमुन्म-
ल्य जल्पति । अध्रुवेणेति किम् ? । शिर उत्क्षिप्य वक्ति ॥

परिक्लेश्येन ॥ ५ । ४ । ८० ॥

स्वाङ्गेन द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्थाद्धातोः सम्बन्धे
णम्वा ॥ उरांसि प्रतिपेषम्, उरःप्रतिपेषम्, उरांसि प्रतिपेष्य
वा युध्यन्ते ॥

विशपतपदस्कन्दो वीप्साभीक्ष्ण्ये ॥ ५ । ४ । ८१ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्थाद् गम्ये धातोः सम्बन्धे णम्वा ॥
गेहं गेहमनुप्रवेशं, गेहानुप्रवेशमास्ते । गेहमनुप्रवेशमनुप्रवेशं, गेहानुप्रवेश-
मास्ते । गेहं गेहमनुप्रपातं, गेहानुप्रपातमास्ते । गेहमनुप्रपातमनुप्रपातं,
गेहानुप्रपातमास्ते । एवं गेहानुप्रपादम् ३ । गेहानुस्कन्दम् ३ ॥

कालेन तृष्यस्वः क्रियान्तरे ॥ ५ । ४ । ८२ ॥

द्वितीयान्तेन योगे धातोः सम्बन्धे णम्वा । द्व्यहंतर्ष, द्व्यह-
तर्ष गावः पिबन्ति । द्व्यहमत्यासं द्व्यहात्यासं गावः पिबन्ति ॥

नाम्ना ग्रहादिशः ॥ ५ । ४ । ८३ ॥

द्वितीयान्तेन योगे तुल्यकर्तृकार्थाद्धातोः सम्बन्धे णम्वा ।
नामनि ग्राहं, नामग्राहमाह्वयति । नामान्यादेशं, नामादेशं दत्ते । पक्षे,
नाम गृहीत्वा दत्ते ॥

कृगोऽव्ययेनानिष्टोक्तौ त्वाणमौ ॥ ५ । ४ । ८४ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्थाद् गम्यायां धातोः सम्बन्धे । ब्राह्मण ! पुत्रस्ते
जातः, वृषल ! किं तर्हि नीचैःकृत्य, नीचैःकारं कथयसि, उच्चैर्नाम
प्रियमाख्येयम् । अनिष्टोक्ताविति किम् ? । उच्चैः कृत्वाऽऽचष्टे, ब्राह्मण !
पुत्रस्ते जात इति । अव्ययेनति किम् ? । ब्राह्मण ! पुत्रस्ते जातः,

किं तर्हि वृषल ! मन्दं कृत्वा कथयसि ॥

तिर्यचाऽपवर्गे ॥ ५ । ४ । ८५ ॥

गम्येऽव्ययेन योगे तुल्यकर्तृकार्थात् कृगो धातोः सम्बन्धे
त्त्वाणमौ । अपवर्गः क्रियासमाप्तिः । तिर्यक्कृत्य, तिर्यक्कारमास्ते ।
अपवर्ग इति किम् ? । तिर्यक्कृत्वा काष्ठं गतः ॥

स्वाङ्गतश्च्यर्थे नानाविनाधार्थेन भुवश्च ॥ ५ । ४ । ८६ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्थात्कृगो धातोः सम्बन्धे त्त्वाणमौ । मुखतो
भूत्वा, मुखतोभूय, मुखतोभावमास्ते । नाना भूत्वा, नानाभूय, नाना-
भावं गतः । विना भूत्वा, विनाभूय, विनाभावं गतः । द्विधा भूत्वा,
द्विधाभूय, द्विधाभावमास्ते । एवं पार्श्वतः कृत्वा, पार्श्वतःकृत्य,
पार्श्वतःकारं शेते इत्यादि । च्यर्थ इति किम् ? । नाना कृत्वा
भक्ष्याणि भुङ्क्ते ॥

तूष्णीमा ॥ ५ । ४ । ८७ ॥

योगे तुल्यकर्तृकार्थाद् भुवो धातोः सम्बन्धे त्त्वाणमौ । तूष्णीं
भूत्वा । तूष्णींभूय । तूष्णींभावमास्ते ॥

आनुलोम्येऽन्वचा ॥ ५ । ४ । ८८ ॥

अव्ययेन योगे गम्ये तुल्यकर्तृकार्थाद्भुवो धातोः सम्बन्धे त्त्वा-
णमौ । अन्वग्भूत्वा, अन्वग्भूय, अन्वग्भावमास्ते । आनुलोम्य इति
किम् ? । अन्वग्भूत्वा विजयते ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यविजयदेवसूरिविजयसिंहसूरिपट्टपरम्पराप्र-
तिष्ठितगीतार्थत्वादिगुणोपेतवृद्धिचन्द्रापरनामवृद्धिविजयचरणकमलमि-
ल्लिन्दायमानान्तेवासिसंविग्नशाखीयतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीविजय-
नेमिसूरिविरचितायां लघुहेमप्रभाष्यामुत्तरार्द्धे उत्तरकृदन्तप्रक्रिया ॥

प्रशस्तिः ॥

सूत्रालम्बनमात्रगापि तनुते चित्रां मतिं कुत्रचित्
सन्धौ न प्रथिमानमेति नियतैर्लिङ्गैः पुनर्भासते ॥
याख्याताऽव्ययधातुभिः सह समासेऽभीष्टकृतप्रत्यये
लघ्वी कारकप्रत्यये भवतु सा हेमप्रभैषा मुदे ॥ १ ॥

येषां नार्थविशेषसङ्ग्रहविधौ सामर्थ्यमस्त्युद्भटं
वाञ्छा साधुपदप्रयोगविषयाऽस्त्यर्थे प्रसिद्धेऽखिले ॥
आत्मीयत्वमुपागताऽतिमहता यत्नेन तेषां मुदं
लघ्वीयं तनुते परीक्षितपदा हेमप्रभा सर्वतः ॥ २ ॥

छन्नस्थेषु सदा स्वलद्गतितया दोषप्रबन्धान्वये
नो हास्यास्पदमत्र दोषघटनायां स्यामहं धीमताम् ॥
नो प्रार्थ्याः कृतिनो निसर्गगरिमावासा मया शोधने
तेषां दोषगणप्रमार्जनविधिस्स्वाभाविकोऽयं यतः ॥ ३ ॥

श्रीवीरस्य समस्ततत्त्वविदुषो निर्मूलमुन्मूलित-
स्वान्तध्वान्तगणस्य पूज्यचरणद्वन्द्वस्य शक्रादिभिः ॥
अन्याऽबाध्यपरीक्षितागमसमुल्लासाप्तकीर्त्तैर्विभोः
पटुं भव्यकदम्बपूज्यममलं विद्योतते सर्वदा ॥ ४ ॥

तत्राप्तो गणभृन्मणिः सुप्रथितार्हर्द्धमचिन्तामणिः
सन्दिष्टगममुक्तिमार्गधरणिर्भव्याम्बुजाशामणिः ॥
निर्ग्रन्थाभिघगच्छमच्छमसमं सूरिः सुधर्माभिधः
प्रत्यष्टापयदादिमं गुणगणारामं सुमान्यं सताम् ॥ ५ ॥

सूरिः सुस्थितसङ्गको जिनमतप्रागल्भ्यकान्तालयो
वादिब्राह्मणतार्थसार्थदलनाकृण्डोलुसङ्गीप्रथः ॥

तत्रानुप्रचकार कोटिकपदाख्येयं द्वितीयं महो-
 ह्लासं गच्छमतुच्छमानममलाचारप्रचारोज्ज्वलम् ॥ ६ ॥
 चन्द्रस्तत्र जिनागमोदधिमहावृद्धयेकहेतूदयः
 सूरिश्चन्द्रपदाभिधेयममलं गच्छं तृतीयं व्यधात् ॥
 उत्कृष्टं वनवासिगच्छमतनोत्सामन्तभद्राभिधः
 सूरिस्तुर्यमनु प्रकृष्टतपसाऽवाप्तप्रभावस्ततः ॥ ७ ॥
 तत्रैवानु मतिप्रकर्षविहितानेकान्ततत्त्वप्रथः
 सङ्ख्यातीतगुणैकसङ्ग नयविच्छ्रीसर्वदेवाभिधः ॥
 सूरिः पञ्चममिष्टपञ्चतिगतं गच्छं वटाख्यं व्यधात्
 सच्छायं भवतापखिन्नजनताशान्त्यद्वितीयास्पदम् ॥ ८ ॥
 तत्रानुज्झितपूर्वपञ्चतिरिति स्याद्वादवृद्धयेकभूः
 श्रद्धाराधितवीरदर्शितपथानुत्क्रान्तकल्पव्रजः ॥
 सूरिः षष्ठमतुच्छमक्षरपदं गच्छं तपाख्यं जग-
 चन्द्राख्योऽनु ततान भव्यजनतामोदप्रदं निर्मलम् ॥ ९ ॥
 गच्छे कल्पतरावनल्पविबुधप्रागलभ्यलब्धोदये
 सुस्फीतामृतसारकम्रफलके सत्पञ्चकल्पप्रथे ॥
 भव्यालिप्रकरम्बिते सुमनसारम्भादियोगोज्ज्वले
 तत्रानेकदलान्वितागपथे सुश्लिष्टशाखोत्करे ॥ १० ॥
 श्रोहीरेण नयागमार्थमननावीरेण वीरार्चना-
 सारेणाप्तगुणोत्करेण महिमाधारेण मुक्त्यर्थिना ॥
 भव्याम्भोजदिवाकरेण गमिते काष्ठां परां सूरिणा
 सद्योगादिविधिव्रजेन विबुधाराध्येन सत्कीर्तिना ॥ ११ ॥
 देवेनागमरत्ननिध्यधिगतानर्घार्थचिन्तामणि-
 प्रद्योतेन गुणप्रकर्षवसतिं रम्यां गतेनार्थिताम् ॥

सत्कल्पाभ्युदयैकतानमतिना सूर्याद्यभिरव्यावता
तीर्थोन्नत्यवभासकेन प्रथिते भव्येषु सङ्ख्यावता ॥ १२ ॥

सिंहेनापरतन्नसिन्धुरगणोत्सर्पन्मदध्वंसिना
सद्गत्यावनतन्परेण लसताऽत्यन्तात्मवीर्याश्रयात् ॥
प्रौढिं कामपि प्रापितेऽतिगहनागम्याद्वितीयस्थितिं
सुस्पष्टागमलक्षितां विदलितैकान्तप्रचारोद्यमाम् ॥ १३ ॥

सन्तत्यान्वयिनि श्रुतामितधियो नीत्येकतानात्मनो
निर्व्याजामलजैनधर्मघटनाभूतेरभूत्यर्थिनः ॥
सर्वैः साधुगुणैर्निजोन्नतिधियेवाराधितस्याभितः
श्रीवृद्धेर्विजयोत्तरस्य सुगुरोरिष्टक्रमोपासिनः ॥ १४ ॥

विध्युल्लासिविवाधयोगकरणप्राप्ताज्ययोगोन्नतेः
सिद्धान्तापरतन्नबुद्धिकलिताशेषान्यनीत्यम्बुधेः ॥
सूरेर्नेम्यभिधस्य युक्तरचना जातप्रथेयं सता-
माकल्पं कृतिरातनोतु विदुषां मोदं समुद्रीक्षिता ॥ १५ ॥

इति श्रीतपोगच्छाचार्यभट्टारकश्रीवज्रियनेमिसूरिविरचितं

श्रीलघुहेमप्रभा-व्याकरणं सम्पूर्णम्.

॥ श्रीलघुहेमप्रभाव्याकरणोत्तरार्ध-

सूत्राणां सूची ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः॥
३१	अः सृजिदृशोऽकिति	४ । ४ । १११ ॥
८	अकखाद्य-वा	२ । ३ । ८० ॥
४६	अकट्घिनोश्च रञ्जः	४ । २ । ५० ॥
१६२	अग्रिचित्या	५ । १ । ३७ ॥
१७९	अग्नेश्चेः	५ । १ । १६४ ॥
२१	अघञ्व्यबल-वीं	४ । ४ । २ ॥
१४	अघोषे शिटः	४ । १ । ४५ ॥
९०	अङ्प्रतिस्त-म्बः	२ । ३ । ४१ ॥
६३	अङ्गे हिहनो-वात्	४ । १ । ३४ ॥
१२६	अङ्गान्निरसने णिङ्	३ । ४ । ३८ ॥
१६४	अच्	५ । १ । ४९ ॥
१६४	अचि	३ । ४ । १५ ॥
१६९	अचित्ते टक्	५ । १ । ८३ ॥
१७९	अजातेः पञ्चम्याः	५ । १ । १७० ॥
१७७	अजातेः शीले	५ । १ । १५४ ॥
११६	अट्यतिस्म-र्णोः	३ । ४ । १० ॥
६	अट्धातोरा-ङा	४ । ४ । २९ ॥
१३८	अणिकर्माणिक-तौ	३ । ३ । ८८ ॥
१४१	अणिगि प्राणिक-गः	३ । ३ । १०७ ॥
२५	अतः	४ । ३ । ८२ ॥

पत्रम्	सूत्रम् ॥	अ०-पा० सूत्रांकः॥
५	अतः प्रत्ययाल्लुक्	४।२।८५॥
४४	अतः शित्युत्	४।२।८९॥
१८९	अतो म आने	४।४।११४॥
५६	अद्श्वाट्	४।४।९०॥
८	अदुरुपसर्गा--नेः	२।३।७७॥
१७७	अदोऽनन्नात्	५।१।१५०॥
६	अद्यतनी	५।२।४॥
२	अद्यतनी--महि	३।३।११॥
६२	अद्यतन्यां वा--ने	४।४।२२॥
१८०	अद्यर्थाच्चाधारे	५।१।१२॥
२६	अद्यश्चतुर्थात्तथोर्थः	२।१।७९॥
१५४	अधीष्टौ	५।४।३२॥
१३६	अधेः प्रसहने	३।३।७७॥
२६७	अनञः क्तवो यप्	३।२।१५४॥
२६४	अनट्	५।३।१२४॥
३४	अनतोऽन्तोदात्मने	४।२।११४॥
७	अनद्यतने श्वस्तनी	५।३।५॥
६	अनद्यतने ह्यस्तनी	५।२।७॥
१३५	अननोः सनः	३।३।७०॥
२०	अनातो नश्चान्त--स्य	४।१।६९॥
१९	अनादेशादे-तः	४।१।२४॥
८३	अनुनासिके च-ट्	४।१।१०८॥
१८२	अनुपमर्गाः क्षीबो-ल्लाः	४।२।८०॥
१३६	अनोः कर्मण्यसति	३।३।८१॥
१७९	अनोर्जनेर्दः	५।१।१६८॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२५९	अन्तर्धिः	५ । ३ । ८९ ॥
२७०	अन्यथैवंकथ-कात्	५ । ४ । ५० ॥
१२९	अन्यस्य	४ । १ । ८ ॥
१३१	अन्वाङ्परः	३ । ३ । ३४ ॥
१८८	अपचितः	४ । ४ । ७७ ॥
१३१	अपस्किरः	३ । ३ । ३० ॥
१३१	अपाच्चतुष्पा-र्थे	४ । ४ । ९५ ॥
२६०	अपाच्चायश्चिःक्तौ	४ । २ । ६६ ॥
२६०	अभिव्याप्तौ-विन्	५ । ३ । ९० ॥
१२२	अमाव्ययात्क्यन् च	३ । ४ । २३ ॥
१०७	अमोऽकर्म्यमिचमः	४ । २ । २६ ॥
२५७	अयज्ञेस्त्रः	५ । ३ । ६८ ॥
१५३	अयदि श्रद्धा-नवा	५ । ४ । २३ ॥
१४७	अयदि स्मृ-न्तो	५ । २ । ९ ॥
६७	अयि रः	४ । १ । ६ ॥
९७	अतिरीन्लीही-पुः	४ । २ । २१ ॥
१६४	अर्हे तृच्	५ । ४ । ३७ ॥
१७०	अर्होऽच्	५ । १ । ९१ ॥
५९	अवः स्वपः	२ । ३ । ५७ ॥
१६७	अवहृसासंस्तोः	५ । १ । ६३ ॥
९०	अत्राच्चाश्रयो-रे	२ । ३ । ४२ ॥
१३५	अत्रात्	३ । ३ । ६७ ॥
२५६	अवात्	५ । ३ । ६२ ॥
२६५	अवात्तृस्तृभ्यां	५ । ३ । १३३ ॥
५२	अविति वा	४ । १ । ७५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
८०	अविर्त्यरोक्षारेः	४ । १ । २३ ॥
१८७	अविदूरेऽभेः	४ । ४ । ६४ ॥
१४७	अविवक्षिते	५ । २ । १४ ॥
१४	अवौ दाधौ दा	३ । ३ । ५ ॥
११४	अव्याप्यस्य मुचेर्मोग्वा	४ । १ । १९ ॥
२६	अशवि ते वा	३ । ४ । ४ ॥
६०	अशित्यस्सन् टि	४ । ३ । ७७ ॥
१५२	अश्रद्धामर्षे-पि	५ । ४ । १५ ॥
४५	असंयोगादोः	४ । २ । ८६ ॥
४१	असमानलोपे-डे	४ । १ । ६३ ॥
१५७	असरूपोप-क्तेः	५ । १ । १६ ॥
१७४	असूर्योग्राद् दशः	५ । १ । १२६ ॥
४५	असोढसिवू-टाम्	२ । ३ । ४८ ॥
१२३	अस् च लौल्ये	४ । ३ । ११५ ॥
६३	अस्तित्ववोर्भूचावशिति	४ । ४ । १ ॥
६३	अस्तेः सि-ति	४ । ३ । ७३ ॥
१७	अस्यादेराः परोक्षायाम्	४ । १ । ६८ ॥
१६७	अहन्पञ्चमस्य-ति	४ । १ । १०७ ॥
१२०	आः खनिसनिजनः	४ । २ । ६० ॥
११६	आगुणावन्यादेहेः	४ । १ । ४८ ॥
६५	आङः	४ । ४ । १२० ॥
१९३	आङः क्रीडमुषः	५ । २ । ५१ ॥
१७०	आङः शीले	५ । १ । ९६ ॥
१३३	आङो ज्योतिरुद्गमे	३ । ३ । ५२ ॥
१८३	आङोऽन्ध्रसोः	४ । १ । ९३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकम् ॥
१३७	आङो यमहनः--च	३।३।८६ ॥
१६१	आङो यि	४।४।१०४ ॥
२५४	आङोयुद्धे	५।३।४३ ॥
२५५	आङोरुप्लोः	५।३।४९ ॥
६९	आ च हौ	४।२।१०१ ॥
१४२	आत ऐः कृञ्चौ	४।३।५३ ॥
३५	आतामतिआथा-दिः	४।२।१२१ ॥
१५६	आ तुमोऽत्या-त्	५।१।१ ॥
१६८	आतो ङोऽह्वावामः	५।१।७६ ॥
१०	आतो णव औः	४।२।१२० ॥
१८	आत्संध्यक्षरस्य	४।२।१ ॥
१८	आदितः	४।४।७१ ॥
४१	आद्योऽश्च एकस्वरः	४।१।२ ॥
१२३	आधाराच्चोप-रे	३।४।२४ ॥
१७५	आधारात्	५।१।१३७ ॥
२७३	आधारात्	५।४।६८ ॥
२६६	आनायो जालम्	५।३।१३६ ॥
२७६	आनुलोम्येऽन्वचा	५।४।८८ ॥
२०	आमः कृगः	३।३।७५ ॥
४१	आमन्ताल्वाय्येत्नावय्	४।३।८५ ॥
१७०	आयुधादिभ्यो-देः	५।१।९४ ॥
१८०	आरम्भे	५।१।१० ॥
५	आशिषि तु-तङ्	४।२।११९ ॥
३८	आशिषि नाथः	३।३।३६ ॥
१६०	आशिषि इनः	५।१।८० ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
५७	आशिषीणः	४ । ३ । १०७ ॥
१६७	आशिष्यकन्	५ । १ । ७० ॥
५	आशिष्याशीः पञ्चम्यौ	५ । ४ । ३८ ॥
२	आशीः क्यात्-सीमहि	३ । ३ । १३ ॥
१८९	आसीनः	४ । ४ । ११५ ॥
१५८	आमुयु-मः	५ । १ । २० ॥
२६१	आस्यटिव्रज्यजः क्यप्	५ । ३ । ९७ ॥
२५४	आहावो निपानम्	५ । ३ । ४४ ॥
	इ	
२६६	इकित्व् स्वरूपार्थे	५ । ३ । १३८ ॥
५७	इको वा	४ । ३ । १६ ॥
३	इडितः कर्त्तरि	३ । ३ । २२ ॥
१९२	इडितो व्यञ्जना-त्	५ । २ । ४४ ॥
२५१	इङोऽपादाने-द्वा	५ । ३ । १९ ॥
१५४	इच्छार्थे कर्मणः सप्तमी	५ । ४ । २९ ॥
१५४	इच्छार्थे सप्तमीपञ्चम्यौ	५ । ४ । २७ ॥
१३	इट् इति	४ । ३ । ७१ ॥
७९	इट् सिजाशिषो-ने	४ । ४ । ३६ ॥
१०	इडेत्पुसि-लुक्	४ । ३ । ९४ ॥
५७	इणः	२ । १ । ५१ ॥
५७	इणिकोर्गाः	५ । ४ । २३ ॥
२५८	इणोऽन्धेषे	४ । ३ । ७५ ॥
११	इन्ध्यसंयोगा-द्वत्	४ । ३ । २१ ॥
१७४	इरंमदः	५ । १ । १२७ ॥
५९	इर्दरिद्रः	४ । २ । ९८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
११२	इवृथ-सनः	४ । ४ । ४७ ॥
३६	इथ स्यादः	४ । ३ । ४१ ॥
२६२	इषोऽनिच्छायाम्	५ । ३ । ११२ ॥
६१	इसासः शासोऽन्यञने इ	४ । ४ । ११८ ॥
३	ईगितः	३ । ३ । ९५ ॥
१०१	ई च गणः	४ । १ । ६७ ॥
११७	ईर्व्यञनेऽयपि	४ । ३ । ९७ ॥
६५	ईशीढः-मो	४ । ४ । ८७ ॥
उ		
१९८	उणादयः	५ । २ । ९३ ॥
५८	उत और्विति व्यञनेऽद्वेः	४ । ३ । ५९ ॥
१८४	उति शवर्हा-भे	४ । ३ । २६ ॥
१३०	उत्स्वराद्य-त्रे	३ । ३ । २६ ॥
१९१	उदः पचि-रेः	५ । २ । २९ ॥
२५५	उदः श्रे	५ । ३ । ५३ ॥
२६५	उदङ्कोऽतोये	५ । ३ । १३५ ॥
१३१	उदश्चरः साप्यात्	३ । ३ । ३१ ॥
१९	उदितः स्वराब्धोन्तः	४ । ४ । ९८ ॥
१३४	उदोऽनूर्ध्वेहे	३ । ३ । ६२ ॥
२५१	उद्यमोपरमौ	४ । ३ । ५७ ॥
२७४	उपपीडरुध-म्या	५ । ४ । ७५ ॥
४१	उपसर्गस्यायौ	२ । ३ । १०० ॥
१४३	उपसर्गात् खल्वनोश्च	४ । ४ । १०७ ॥
६७	उपसर्गात् मुग्-त्वे	२ । ३ । ३९ ॥

पञ्चम	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः॥
१३०	उपसर्गदस्योहो वा	३।३।२५ ॥
२६२	उपसर्गदातः	५।३।११० ॥
१६६	उपसर्गदातो-इयः	५।१।५६ ॥
१३०	उपसर्गदूहो ह्रस्वः	४।३।१०६ ॥
२५९	उपसर्गद्व किः	५।३।८७ ॥
१९५	उपसर्गद्विष्ट-शः	५।२।६९ ॥
१३३	उपात्	३।३।५८ ॥
२७३	उपात् किरो लवने	५।४।७२ ॥
१६२	उपात् स्तुतौ	४।४।१०५ ॥
१३७	उपात्स्थः	३।३।८३ ॥
४५	उपाभूषासमवाय-रे	४।४।९२ ॥
४०	उपान्यस्यासमा-डे	४।२।३५ ॥
२५	उपान्त्ये	४।३।३४ ॥
६५	उर्ध्वर्णात्	४।४।५८ ॥
१५८	उर्ध्वर्णादीवश्यके	५।१।११९ ॥
३३	उर्ध्वोः	४।३।२ ॥
ज		
२६९	जदितो वा	४।४।४२ ॥
१०८	जहुषोर्णी	४।२।४० ॥
२७३	जर्ध्वात् पूःशुषः	५।४।७० ॥
१७५	जर्ध्वादिभ्यः कर्तुः	५।१।१३६ ॥
क		
७०	कः कृदप्रः	४।४।२० ॥
१६	कृतः	४।४।७९ ॥
६१	कृतः स्वरे वा	४।३।४३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२५	ऋतेर्ङीयः	३ । ४ । ३ ॥
१६	ऋतोऽत्	४ । १ । ३८ ॥
११८	ऋतो रीः	४ । ३ । १०९ ॥
२६८	ऋतृषमृषकृश-सेट्	४ । ३ । २४ ॥
१६३	ऋदुपान्त्याद-चः	५ । १ । ४१ ॥
९५	ऋद्वर्णस्य	४ । २ । ३७ ॥
११३	ऋध ईत्	४ । १ । १७ ॥
२५४	ऋफिडादीनां ढश्च लः	२ । ३ । १०४ ॥
११७	ऋमतां रीः	४ । १ । ५५ ॥
४९	ऋर लृलं-षु	२ । ३ । ९९ ॥
१७	ऋवर्णदृशोऽङि	४ । ३ । ७ ॥
१५७	ऋवर्णव्यञ्ज-व्यण्	५ । १ । १७ ॥
७९	ऋवर्णश्रयूर्णुगः कितः	४ । ४ । ५७ ॥
३६	ऋवर्णात्	४ । ३ । ३६ ॥
१७	ऋवृव्येद इट्	४ । ४ । ८० ॥
१९७	ऋषीनाम्नोः करणे	५ । २ । ८६ ॥
११४	ऋस्मिपूङञ्शौ-च्छः	४ । ४ । ४८ ॥
१८२	ऋहीघ्राघ्रा-र्वा	४ । २ । ७६ ॥
ऋ		
१८	ऋतां ऋङ्तीर्	४ । ४ । ११६ ॥
२१	ऋदिच्छ्विस्तम्भू-वा	३ । ४ । ६५ ॥
१८१	ऋल्वादेरे-प्रः	४ । २ । ६८ ॥
लृ		
२८	लृदिद्व्युतादि-स्रै	३ । ४ । ६४ ॥

पत्रम् । सूत्रम् ॥ अ० पा० सूत्रांकः ॥

ए

४	एकद्विवहुषु	३ । ३ । १८ ॥
१४४	एकधातौ कर्म-ये	३ । ४ । ८६ ॥
११	एकस्वरादनु-तः	४ । ४ । ५६ ॥
२६५	एकोपसर्गस्य च घे	४ । २ । ३४ ॥
१७३	एजेः	५ । १ । ११८ ॥
२	एताः शितः	३ । ३ । १० ॥
५७	एत्यस्तेर्द्विद्धिः	४ । ४ । ३० ॥
६९	एषामीर्व्यञ्जनेऽदः	४ । २ । ९७ ॥
१५०	एण्यत्यवधौ-गे	५ । ४ । ६ ॥

ओ

१२४	ओजोऽप्सरसः	३ । ४ । २८ ॥
७२	ओतः इये	४ । २ । १०३ ॥
९८	ओर्जान्तिस्था-र्णे	४ । १ । ६० ॥
६९	ओष्ठ्यादुर्	४ । ४ । ११७ ॥

क

१०७	कगेवनूजनै-रञः	४ । २ । २५ ॥
१५	कङ्श्चञ्	४ । १ । ४६ ॥
१२९	कण्ड्वादेस्तृतीयः	४ । १ । ९ ॥
१५२	कथमि सप्तमी च वा	५ । ४ । १३ ॥
१४८	कदाकर्होर्निवा	५ । ३ । ८ ॥
४०	कमेर्णिङ्	३ । ४ । २ ॥
१४६	करणक्रियया कचित्	३ । ४ । ९४ ॥
१७८	करणाद्यजो भूते	५ । १ । १५८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६५	करणाधारे	५ । ३ । १२९ ॥
२७२	करणेभ्यः	५ । ४ । ६४ ॥
१५६	कर्तरि	५ । १ । ३ ॥
४	कर्तर्यनञ्चयः शब्	३ । ४ । ७१ ॥
१२४	कर्तुः क्तिप्-ङित्	३ । ४ । २५ ॥
१७३	कर्तुः खश्	५ । १ । ११७ ॥
२७३	कर्तुर्जीविषुरुषा-द्वः	५ । ४ । ६९ ॥
१८७	कर्तुर्णिन्	५ । १ । १५३ ॥
१३२	कर्तृस्थामूर्ताप्यात्	३ । ३ । ४० ॥
१६८	कर्मणोऽण्	५ । १ । ७२ ॥
२५०	कर्मणोऽण्	५ । ३ । १४ ॥
१७९	कर्मण्यग्न्यर्थे	५ । १ । १६५ ॥
१८७	कषः कृच्छ्रगहने	४ । ४ । ६७ ॥
२४९	कषोऽनिटः	५ । ३ । ३ ॥
१२५	कष्टकक्षकृच्छ्र-णे	३ । ४ । ३१ ॥
१५४	कामोक्तावकञ्चिति	५ । ४ । २६ ॥
२६४	कारणम्	५ । ३ । १२७ ॥
२४९	कालवेलासमये-रे	५ । ४ । ३३ ॥
१५१	कालस्यानहोरात्राणाम्	५ । ४ । ७ ॥
२७५	कालेन वृण्य-रे	५ । ४ । ८२ ॥
१४८	किंवृत्ते लिप्सायाम्	५ । ३ । ९ ॥
१५२	किंवृत्ते सप्तमी-न्त्यौ	५ । ४ । १४ ॥
१७१	किञ्चित्प्रहोरः	५ । १ । १०१ ॥
१५२	किंकिलास्त्यर्थ-न्ती	५ । ४ । १६ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२४	कितः संशयप्रतीकारे	३ । ४ । ६ ॥
२५८	किरो धान्ये	५ । ३ । ७३ ॥
८२	किरो लवने	४ । ४ । ९३ ॥
१७०	कुक्ष्यात्पोदरा--खिः	५ । १ । ९० ॥
८५	कुटादेर्द्विद्वज्जित्	४ । ३ । १७ ॥
१६३	कुप्यभिद्यो--न्नि	५ । १ । ३९ ॥
१६९	कुमारशीर्षाणिन्	५ । १ । ८२ ॥
४५	कुरुक्षुरः	२ । १ । ६६ ॥
१४६	कुषिरञ्जैर्व्याप्ये-च	३ । ४ । ७४ ॥
१७३	कूलादुद्रुजोद्वहः	५ । १ । १२२ ॥
१७२	कूलाभ्रकरी--षः	५ । १ । ११० ॥
१७४	कृगः खनट्-णे	५ । १ । १२९ ॥
२६१	कृगः श च वा	५ । ३ । १०० ॥
१७८	कृगः सुपुण्य-त्	५ । १ । १६२ ॥
४५	कृगो यि च	४ । २ । ८८ ॥
२७५	कुगोऽव्ययेना-मौ	५ । ४ । ८४ ॥
२७२	कृगग्रहो-चात्	५ । ४ । ६१ ॥
४४	कृगतनादेरुः	३ । ४ । ८३ ॥
७२	कुतचृतनृत--र्वा	४ । ४ । ५० ॥
१४७	कुतास्मरणा--क्षा	५ । २ । ११ ॥
४९	कृपः श्वस्तन्याम	३ । ३ । ४६ ॥
१६३	कृष्टिषिमृजि-वा	५ । १ । ४२ ॥
९५	कृतः कीर्तिः	४ । ४ । १२३ ॥
११८	विडति यि शय्	४ । ३ । १०५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१७९	क्तक्तवत्	५ । १ । १७४ ॥
१८६	क्तयोः	४ । ४ । ४० ॥
१८३	क्तयोरनुपसर्गस्य	४ । १ । ९२ ॥
२६२	क्तो गुरोर्व्यञ्जनात्	५ । ३ । १०६ ॥
१५७	क्तेऽनिटश्चजोः-ति	४ । १ । १११ ॥
२६८	क्त्वा	४ । ३ । २९ ॥
२४९	क्त्वातुमम्-वे	५ । १ । १३ ॥
१४१	क्यः शिति	३ । ४ । ७० ॥
१२४	क्यङ्	३ । ४ । २६ ॥
१२५	क्यङ्षो नवा	३ । ३ । ४३ ॥
१२२	क्यनि	४ । ३ । ११२ ॥
१६	क्ययङाशीर्ये	४ । ३ । १० ॥
१२३	क्यो वा	४ । ३ । ८१ ॥
२९	क्रमः	४ । ४ । ५४ ॥
२६९	क्रमः क्त्व वा	४ । १ । १०६ ॥
२९	क्रमो दीर्घः परस्मै	४ । २ । १०९ ॥
१३२	क्रमोऽनुपसर्गात्	३ । ३ । ४७ ॥
१७७	क्रव्याक्रव्या-दौ	५ । १ । १५१ ॥
३	क्रियातिपत्तिः-महि	३ । ३ । १६ ॥
१४९	क्रियायं क्रियार्था-न्ती	५ । ३ । १३ ॥
१२९	क्रियान्यतिहा-र्थे	३ । ३ । २३ ॥
१३१	क्रीडोऽकूजने	३ । ३ । ३३ ॥
२६३	कुत्संपदादिभ्यः क्तिप्	५ । ३ । ११४ ॥
८९	क्रयादेः	३ । ४ । ७९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६४	क्षीवे क्तः	५ । ३ । १२३ ॥
१६९	क्लेशादिभ्योऽपात्	५ । १ । ८१ ॥
१७९	कचित्	५ । १ । १७१ ॥
१७६	किप्	५ । १ । १४८ ॥
१७७	कौ	४ । ४ । ११९ ॥
१९५	क्षिपरटः	५ । २ । ६६ ॥
१५०	क्षिप्राशंसार्थ-भ्यो	५ । ४ । ३ ॥
१२३	क्षुत्तृङ्गर्धेऽशना-यम्	४ । ३ । ११३ ॥
२६८	क्षुधक्लिशकुष-सः	४ । ३ । ३१ ॥
१८६	क्षुधवसस्तेषाम्	४ । ४ । ४३ ॥
१८७	क्षुब्धविरिन्ध-बौ	४ । ४ । ७१ ॥
२५७	क्षुभ्रोः	५ । ३ । ७१ ॥
२७०	क्षे क्षी	४ । ३ । ८९ ॥
१८१	क्षेः क्षी चाध्यार्थे	४ । २ । ७४ ॥
१५२	क्षेपे च यच्चयत्रे	५ । ४ । १८ ॥
१५१	क्षेपेऽपिजात्वो-ना	५ । ४ । १२ ॥
१७२	क्षेमप्रिय खाण्	५ । १ । १०५ ॥
१८२	क्षैशुषिपचो-वम्	४ । २ । ७८ ॥
ख		
२६६	खनो ढडरेकैकवकधं च	५ । ३ । १३७ ॥
१६३	खेयमृषोधे	५ । १ । ३८ ॥
२७०	ख्यात् चाभिक्षण्ये	५ । ४ । ४८ ॥
१४६	ख्याते दृश्ये	५ । २ । ८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६	गतौ सेधः	२ । ३ । ६१ ॥
१८०	गत्यर्थाकर्मक-जेः	५ । १ । ११ ॥
११६	गत्यर्थात्कुटिले	३ । ४ । ११ ॥
१९६	गत्वरः	५ । २ । ७८ ॥
१३५	गन्धनावक्षे-गे	३ । ३ । ७६ ॥
२९	गगहनजन-लुक्	४ । २ । ४४ ॥
१८९	गमहनविद्वल-वा	४ । ४ । ८३ ॥
१७७	गमां कौ	४ । २ । ५८ ॥
२९	गमिषद्यमश्छः	४ । २ । १०६ ॥
१३३	गमेः क्षान्तौ	३ । ३ । ५५ ॥
२९	गमोऽनात्मने	४ । ४ । ५१ ॥
१३७	गमो वा	४ । ३ । ३७ ॥
१६७	गस्थकः	५ । १ । ६६ ॥
१३	गहोर्जः	४ । १ । ४० ॥
६४	गाः परोक्षायाम्	४ । ४ । २६ ॥
२७२	गात्रपुरुषात्स्नः	५ । ४ । ५९ ॥
२६०	गापापचो भावे	५ । ३ । ९५ ॥
११	गापास्थासादा-कः	४ । ३ । ९६ ॥
१६८	गायोऽनुपसर्गाट्क्	५ । १ । ७४ ॥
२७	गुपौधूपवि-यः	३ । ४ । १ ॥
३७	गुपतिजो-सन्	३ । ४ । ५ ॥
२०	गुरुनाम्यादे-र्णो	३ । ४ । ४८ ॥
९१	गृहोऽपरोक्षायां दीर्घः	४ । ४ । ३४ ॥
११७	गृलुपसध-गर्त्ते	३ । ४ । १२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१६६	मेहेऽग्रहः	५ । १ । ५५ ॥
२६५	गोचरसंचर-षम्	५ । ३ । १३१ ॥
४७	गोहः स्वरे	४ । २ । ४२ ॥
२५६	ग्रहः	५ । ३ । ५५ ॥
१११	ग्रहगुहश्च सनः	४ । ४ । ५९ ॥
८१	ग्रहग्रथभ्रस्जप्रच्छः	४ । १ । ८४ ॥
१६५	ग्रहादिभ्यो णिन्	५ । १ । ५३ ॥
११७	ओ यङि	२ । ३ । १०१ ॥
२६३	गलाहाज्यः	५ । ३ । ११८ ॥

व

२५०	यञि भावकरणे	४ । २ । ५२ ॥
१०७	यटादेर्हल्बो-रे	४ । २ । २४ ॥
१८९	यसैकस्वरा-सोः	४ । ४ । ८२ ॥
५६	यस्तु सन- लि	४ । ४ । १७ ॥
३२	यस्वसः	२ । ३ । ३६ ॥
१८७	युषेरविशब्दे	४ । ४ । ६८ ॥
१६६	घ्राध्यापाट्थे-शः	५ । १ । ५८ ॥
११८	घ्राध्मोर्यङि	४ । ३ । ९८ ॥
१५८	घ्यण्यावश्यके	४ । १ । ११५ ॥

ङ

११०	ङेः पिबः पीप्य्	४ । १ । ३३ ॥
१९२	ङौ सासहिवाव-ति	५ । २ । ३८ ॥

च

६६	चक्षो वाचि-ख्याङ्	४ । ४ । ४ ॥
----	-------------------	-------------

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
११७	चरफलाम्	४ । १ । ५३ ॥
१६५	चराचरचला-वा	४ । १ । १३ ॥
१६२	चरेराडस्त्वगुरौ	५ । १ । ३१ ॥
१७५	चरेष्टः	५ । १ । १३८ ॥
२७१	चर्मोदरात्पूरेः	५ । ४ । ५६ ॥
१९२	चलशब्दार्था-त्	५ । २ । ४३ ॥
१४१	चल्याहारार्थेङ्-नः	३ । ३ । १०८ H
१०३	चहणः शाठ्ये	४ । २ । ३१ ॥
११८	चायः कीः	४ । १ । ८६ ॥
१६५	चिह्नदचक्रसम्	४ । १ । १४ ॥
२५८	चितिदेहा-देः	५ । ३ । ७९ ॥
१०८	चित्ते वा	४ । २ । ४१ ॥
१५३	चित्रे	५ । ४ । १९ ॥
१०९	चिस्फुरोर्नवा	४ । २ । १२ ॥
१२६	चीवरात्परीधार्जने	३ । ४ । ४१ ॥
९३	चुरादिभ्यो णिच्	३ । ४ । १७ ॥
७९	चेः किर्वा	४ । १ । ३६ ॥
२७१	चेलार्थात् कनोपेः	५ । ४ । ५८ ॥
२६६	च्यर्थे कर्त्राण्या-गः	५ । ३ । १४० ॥
१२४	च्यर्थे भशादेः स्तोः	३ । ४ । २९ ॥
छ		
१७७	छदेरिस्मन्त्रट् कौ	४ । २ । ३३ ॥
२५७	छन्दोनाम्नि	५ । ३ । ७० ॥
१८६	छाशोर्का	४ । ४ । १२ ॥

पत्रम् । सूत्रम् ॥ अ० पा० सूत्राङ्कः ॥

ज

२६८	जनशो न्युपान्त्ये-क्त्वा	४।३।२३ ॥
११७	जपजभद्दश-शः	४।१।५२ ॥
२५४	जपादीनां पो वः	२।३।१०५ ॥
२८	जभः स्वरे	४।४।१०० ॥
१९३	जागुः	५।२।४८ ॥
६१	जागुः किति	४।३।६ ॥
२६१	जागुरश्च	५।३।१०४ ॥
६०	जागुर्जिणवि	४।३।५२ ॥
३२	जागुपसमिन्धेनवा	३।४।४९ ॥
७७	जा ज्ञाजनोऽत्यादौ	४।२।१०४ ॥
१५२	जातुयद्यदादौ सप्तमी	५।४।११७ ॥
१६९	जायापतेश्चि-ति	५।१।८४ ॥
१०८	जिघ्रतेरिः	४।२।३८ ॥
१६३	जिघ्रिषून्यो-ल्के	५।१।४३ ॥
१९५	जीग्दक्षि-थः	५।२।७२ ॥
२७	जभ्रमवम-वा	४।१।२६ ॥
२६९	जव्रश्चःक्त्वः	४।४।४१ ॥
१७९	जषोऽतुः	५।१।१३७ ॥
१५	जेर्जिः सन्परोक्षयोः	४।१।३५ ॥
१३७	ज्ञः	३।३।८२ ॥
११३	ज्ञप्यापो ज्ञीपीप्-सनि	४।१।१६ ॥
१९७	ज्ञानेच्छार्थजी-क्तः	५।२।९२ ॥
१३४	ज्ञीप्सास्थेये	३।३।६४ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१३९	ज्ञोऽनुपसर्गात्	३ । ३ । ९६ ॥
२६९	ज्यश्च यपि	४ । १ । ७६ ॥
७३	ज्याव्यधः किङ्कति	४ । १ । ८१ ॥
५२	ज्याव्येव्यधिव्यचि-रिः	४ । १ । ७१ ॥
१०८	ज्वलह्ललह्लल-वा	४ । २ । ३२ ॥
अ		
१४३	जिरव्णमोर्वा	४ । ४ । १०६ ॥
७६	जिच् ते पद-च	३ । ४ । ६६ ॥
६३	जिणवि घन्	४ । ३ । १०१ ॥
१९	ज्जिति	४ । ३ । ५० ॥
९८	ज्जिति घात्	४ । ३ । १०० ॥
ट		
१६७	टनण्	५ । १ । ६७ ॥
१२	ट्थेव्राशाछासो वा	४ । ३ । ६७ ॥
१८	ट्थेध्वर्वा	३ । ४ । ५९ ॥
२५९	ट्थितोऽथुः	५ । ३ । ८३ ॥
ड		
१२५	डाचलोहिता-षित्	३ । ४ । ६० ॥
१८२	डीयश्च्यैदितः कयोः	४ । ४ । ६१ ॥
२५९	ड्वितस्त्रिमक्-तम्	५ । ३ । ८४ ॥
ण		
१६४	णकतृचौ	४ । १ । ४८ ॥
१११	णावज्ञाने गमुः	४ । ४ । २४ ॥
१२६	णिज् बहुलं-बु	३ । ४ । ४२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१५	णिद्वान्त्यो णव्	४ । ३ । ५८ ॥
२६७	णिन् चावश्य-ण्ये	५ । ४ । ३६ ॥
२६२	णिवेस्यास-नः	५ । ३ । १११ ॥
१५	णिश्चिद्रुसुकमः-ङ	३ । ४ । ५८ ॥
११५	णिस्तोरेवाऽ-णि	२ । ३ । ३७ ॥
१४५	णिस्नुश्रयात्मने-त्	३ । ४ । ९२ ॥
४०	णेरनिटि	४ । ३ । ८३ ॥
१६०	णैर्वा	२ । ३ । ८८ ॥
१०९	णौ क्रीजीङः	४ । २ । १० ॥
११०	णौ ङसनि	४ । १ । ८८ ॥
१८८	णौ दान्तशान्त-सम्	४ । ४ । ७४ ॥
१०७	णौ मृगरमणे	४ । २ । ५१ ॥
१०९	णौ सन्ङे वा	४ । ४ । २७ ॥

त

३३	तक्षः स्वार्थे वा	३ । ४ । ७७ ॥
१८९	तत्र कसुकानौ-त्	५ । २ । २ ॥
३	तत्साप्यार्णाप्या-श्च	३ । ३ । २१ ॥
१४२	तनः क्ये	४ । २ । ६३ ॥
११३	तनो वा	४ । १ । १०५ ॥
८९	तन्भ्यो वा-श्च	४ । ३ । ६८ ॥
१६७	तन्व्यधीण-तः	५ । १ । ६४ ॥
१४२	तपः कर्त्रनुतापे च	३ । ४ । ९१ ॥
१२६	तपसः क्यन्	३ । ४ । ३६ ॥
१४४	तपेस्तपःकर्मकात्	३ । ४ । ८५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ०-पा० सूत्रांकः ॥
१६०	तव्यानीयौ	५ । १ । २७ ॥
१६७	तिक्कृतौ नास्ति	५ । १ । ७१ ॥
११७	ति चोपान्त्या-दुः	४ । १ । ५४ ॥
२७६	तिर्यचापवर्गे	५ । ४ । ८५ ॥
३०	तिर्वा ष्टिवः	४ । १ । ४३ ॥
६२	तिवां णवः परस्मै	४ । २ । ११७ ॥
१०८	तिष्ठतेः	४ । २ । ३९ ॥
१६४	तुः	४ । ४ । ५४ ॥
८१	तुदादेः शः	३ । ४ । ८१ ॥
१११	तुमर्हादिच्छाया-नः	३ । ४ । २१ ॥
२७६	तूष्णीमा	५ । ४ । ८७ ॥
१९०	तुन् श्रीलधर्मसाधुषु	५ । २ । २७ ॥
१९६	तृषिधृषिस्वपो नजिङ्	५ । २ । ८० ॥
८८	तृहः श्नादीत्	४ । ३ । ६२ ॥
१८	तत्रफलभजाम्	४ । १ । २५ ॥
१५७	ते कृत्याः	५ । १ । ४७ ॥
२६०	तेर्ग्रहादिभ्यः	४ । ४ । ३३ ॥
१९०	तौ माङ्ग्याक्रोशेषु	५ । २ । २१ ॥
१६८	तौ सनस्तिकि	४ । २ । ६४ ॥
१५९	त्यजयजप्रवचः	४ । १ । ११८ ॥
१७७	त्यदाद्यन्यसमा-च	५ । १ । १५२ ॥
१६४	त्रने वा	४ । ४ । ३ ॥
१९१	त्रसिगृधि-वनुः	५ । २ । ३२ ॥
४	त्रीणि त्रीण्यन्य-दि	३ । ३ । १७ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
	थ	
८०	थे वा	४ । १ । २९ ॥
	द	
२२	दंशसञ्जः शविः	४ । २ । ४९ ॥
२७३	दंशेस्तृतीयया	५ । ४ । ७३ ॥
१९७	दंशेस्त्रः	५ । २ । ९० ॥
१८६	दत्	४ । ४ । १० ॥
८०	दम्भः	४ । १ । २८ ॥
११३	दम्भो धिष्णीप्	४ । १ । १८ ॥
४१	दयायास्कासः	३ । ४ । ४७ ॥
५९	दरिद्रोऽद्यतन्यां वा	४ । ३ । ७६ ॥
२५१	दशनावोदै -थम्	४ । २ । ५४ ॥
१६८	दश्चाङः	५ । १ । ७८ ॥
१३३	दागोऽस्वास्यप्रसारविकासे	३ । ३ । ५३ ॥
१९१	दाधेसिशद-रुः	५ । २ । ३६ ॥
१८९	दाभत्साहुवन्मीद् वत्	४ । १ । १५ ॥
१९६	दिगुद्दृष्ट-पः	५ । २ । ८३ ॥
७२	दिवादेः श्यः	३ । ४ । ७२ ॥
५८	दिस्योरीद्	४ । ४ । ७९ ॥
११४	दीङः सनि वा	४ । २ । ६ ॥
४१	दीपजनबुध-वा	३ । ४ । ६७ ॥
१३६	दीप्तिज्ञानयत्न-दः	३ । ३ । ७८ ॥
७६	दीय् दीड -रे	४ । ३ । ९३ ॥
९१	दीर्घमवोऽन्त्यम्	४ । १ । १०३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६६	दुःस्वीषतः-खल्	५ । ३ । १३९ ॥
१८२	दुगोरु च	४ । २ । ७७ ॥
४७	दुहदिहलिह-कः	४ । ३ । ७४ ॥
१७६	दुहेर्दुघः	५ । १ । १४५ ॥
१७०	दतिनाथात्पश्चाविः	५ । १ । ९७ ॥
१६३	दृग्वस्तुजुषे-सः	५ । १ । ४० ॥
१७९	दृशः कनिष्	५ । १ । १६६ ॥
३६	देदिगिः परोक्षायाम्	४ । १ । ३२ ॥
१७१	देववातादापः	५ । १ । ९९ ॥
१३४	देवर्चाभैत्री-स्थः	३ । ३ । ६० ॥
१६१	देशेऽन्तरो-नः	२ । ३ । ९१ ॥
१८६	दोसोमास्य इः	४ । १ । ११ ॥
४८	द्युतेरिः	४ । १ । ४१ ॥
४८	द्युद्भयोऽद्यतन्याम्	३ । ३ । ४४ ॥
१९३	द्रमक्रमो यङः	५ । २ । ४६ ॥
७	द्वितीयतुर्य-वौ	४ । १ । ४२ ॥
२७४	द्वितीयया	५ । ४ । ७८ ॥
१२२	द्वितीयायाः काम्यः	३ । ४ । २२ ॥
५९	द्वित्वेऽप्यन्ते-वा	२ । ३ । ८१ ॥
५३	द्वित्वे ह्रः	४ । १ । ८७ ॥
७	द्विर्धातुः परोक्षादे-धेः	४ । १ । १ ॥
१७२	द्विषन्तपपरन्तपौ	५ । १ । १०८ ॥
५९	द्व्युक्तजक्षपञ्चतः	४ । २ । ९३ ॥
७१	द्व्युक्तोपान्त्यस्य-रे	४ । ३ । १४ ॥

पत्रम् । सूत्रम् ॥

अ० पा० सूत्रांकः ॥

ध

१७०	धनुर्दण्डत्सरुहः	५ । १ । ९२ ॥
१८६	धागः	४ । ४ । १५ ॥
७०	धागस्तथोश्च	२ । १ । ७८ ॥
१२८	धातोः कण्ठवादेर्यक्	३ । ४ । ८ ॥
१५५	धातोः सम्बन्धे प्रत्ययाः	५ । ४ । ४१ ॥
२५	धातोरनेकस्वरादाम्-न्तम्	३ । ४ । ४६ ॥
१९७	धात्री	५ । २ । ९१ ॥
१५९	धात्र्यापात्र्यसा-से	५ । १ । २४ ॥
१९०	धारीङोऽकुच्छ्रं तृश्	५ । २ । २५ ॥
१७२	धारैर्धर् च	५ । १ । ११३ ॥
२२	धुइइस्त्रा-धोः	४ । ३ । ७० ॥
१६	धूमौदितः	४ । ४ । ३८ ॥
१०४	धूग्मीगोर्नः	४ । २ । १८ ॥
६७	धूग्मुस्तोः परस्मै	४ । ४ । ८५ ॥
१८७	धृषशसः प्रगल्भे	४ । ४ । ६६ ॥

न

१२३	न क्ये	१ । १ । २२ ॥
१४५	न कर्मणा जिच्	३ । ४ । ८८ ॥
११८	न कवतेर्यङः	४ । १ । ४७ ॥
१६१	न ख्यापूग्-श्च	२ । ३ । ९० ॥
१६९	नगराद्गजे	५ । १ । ८७ ॥
११९	न गृणाशुभरुचः	३ । ४ । १३ ॥
१७४	नयपलिन-कवौ	५ । १ । १२८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
७७	न जनवधः	४ । ३ । ५४ ॥
२६३	नवोऽनिः शापे	५ । ३ । ११७ ॥
१८५	न डीड्झीड्-दः	४ । ३ । २७ ॥
१९२	न णिङ्ग्यसुद-क्षः	५ । २ । ४५ ॥
१६८	न तिकि दीर्घश्च	४ । २ । ५९ ॥
६६	न दिस्त्योः	४ । ३ । ६१ ॥
१४८	ननौ पृष्ठोक्तौ-त्	५ । २ । १७ ॥
१६५	नन्यादिभ्योऽनः	५ । १ । ५२ ॥
१४८	नन्वोर्वा	५ । २ । १८ ॥
९४	न बदनं संयोगादिः	४ । १ । ५ ॥
१२६	नमोवरिवश्चित्रङो-र्ये	३ । ४ । ३७ ॥
१५८	न वञ्चैर्गतौ	४ । १ । ११३ ॥
५२	न वयो य्	४ । १ । ७३ ॥
२५५	नवा कणयमहसस्वनः	५ । ३ । ४८ ॥
३	नवाद्यानि शतृ-दम्	३ । ३ । १९ ॥
६६	नवा परोक्षायाम्	४ । ४ । ५ ॥
१८८	नवा भावारम्भे	४ । ४ । ७२ ॥
८२	नवा स्वरे	२ । ३ । १०२ ॥
३६	न वृद्धिश्चा-पे	४ । ३ । ११ ॥
४८	न वृद्धयः	४ । ४ । ५५ ॥
७४	नशः शः	२ । ३ । ७८ ॥
२०	न शसदद-नः	४ । १ । ३० ॥
१८	न शिति	४ । २ । २ ॥
७४	नशेर्नेश् वाङि	४ । ३ । १०२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
७४	नशो धुटि	४ । ४ । १०९ ॥
२३	न भिजागृशस-तः	४ । ३ । ४९ ॥
१४३	न स्सः	२ । ३ । ५९ ॥
१२०	न हाको लुपि	४ । १ । ४९ ॥
१७३	नाढीघटीखरी-श्च	५ । १ । १२० ॥
१५०	नानद्यतन-त्योः	५ । ४ । ५ ॥
७	नामिनोऽकलिहलेः	४ । ३ । ५१ ॥
४	नामिनो गुणो ति	४ । ३ । १ ॥
११२	नामिनोऽनिट्	४ । ३ । ३३ ॥
२७५	नाम्ना ग्रहादिभ्यः	५ । ४ । ८३ ॥
२६४	नाम्नि पुंसि च	५ । ३ । १२१ ॥
१७५	नाम्नो गमः-हः	५ । १ । १३१ ॥
१२९	नाम्नो द्विती-ष्टम्	४ । १ । ७ ॥
१६२	नाम्नो वदः क्यप् च	५ । १ । ३५ ॥
१६०	नाम्यादेरेव ने	२ । ३ । ८६ ॥
१६५	नाम्युपान्त्य-कः	५ । १ । ५४ ॥
७५	नासत्वाश्लेषे	३ । ४ । ५७ ॥
१६०	निसनिक्ष-वा	२ । ३ । ८४ ॥
१६६	निगवादेर्नाम्नि	५ । १ । ६१ ॥
२५३	निघोद्यसंघो-क्षम्	५ । ३ । ३६ ॥
७१	निजां शित्येत्	४ । १ । ५७ ॥
१९५	निन्दर्हिस-रात्	५ । २ । ६८ ॥
१७८	निन्त्रे व्याप्या-यः	५ । १ । १५९ ॥
१५८	निप्राद्युजः शक्ये	४ । १ । ११६ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६७	निमील्यादिमेङ-के	५ । ४ । ४६ ॥
२७२	निमूलात्कषः	५ । ४ । ६२ ॥
२५६	नियश्चानुपसर्गाद्वा	५ । ३ । ६० ॥
२५१	निःभेः पूल्वः	५ । ३ । २१ ॥
४९	निरभ्यनोश्च-नि	२ । ३ । ५० ॥
१७५	निर्गो देशे	५ । १ । १३३ ॥
१६५	निर्दुःसुवेः-तेः	२ । ३ । ५६ ॥
८६	निर्नेः स्फुरस्फुलोः	२ । ३ । ५३ ॥
१८२	निर्वाणमवाते	४ । २ । ७९ ॥
१६१	निर्विण्णः	२ । ३ । ८९ ॥
१३०	निर्विञ्चः	३ । ३ । २४ ॥
१८५	निविस्वन्ववात्	४ । ४ । ८ ॥
२६७	निषेधेऽलंखल्वोः क्त्वा	५ । ४ । ४४ ॥
९३	निष्कुषः	४ । ४ । ३९ ॥
२७	निसस्तपेऽनासेवायाम्	२ । ३ । ३५ ॥
१३५	निह्वे झः	३ । ३ । ६८ ॥
१९७	नीदाव्शस्त्र-स्त्रद्	५ । २ । ८८ ॥
१३३	नुप्रच्छः	३ । ३ । ५४ ॥
११७	नृतेर्यङि	२ । ३ । ९५ ॥
१६७	नृत्खन्रञः-ट्	५ । १ । ६९ ॥
१४	नेङ्मादापत-ग्धौ	२ । ३ । ७९ ॥
२५२	नेर्नदगदपठ-णः	५ । ३ । २६ ॥
२५८	नेर्दुः	५ । ३ । ७४ ॥
१६४	नोतः	३ । ४ । १६ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ।	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२०	नो व्यञ्जनस्या-तः	४ । २ । ४५ ॥
१५८	न्यङ्कूट-यः	४ । १ । ११२ ॥
२५४	न्यभ्युपवेर्वाथोत्	५ । ३ । ४२ ॥
२५६	न्यवाच्छापे	५ । ३ । ५६ ॥
२५२	न्यादो नवा	५ । ३ । २४ ॥
२६५	न्यायावाया-रम्	५ । ३ । १३४ ॥
२५७	न्युदो ग्रः	५ । ३ । ७२ ॥

प

१४४	पश्चिदुहेः	३ । ४ । ८७ ॥
१	पश्चमी-आमहैव्	३ । ३ । ८ ॥
१४९	पश्चम्यर्थहेतौ	५ । ३ । ११ ॥
६२	पश्चम्याः कृग्	३ । ४ । ५२ ॥
२७४	पश्चम्यात्त्वरायाम्	५ । ४ । ७७ ॥
२५३	पणैर्माने	५ । ३ । ३२ ॥
२५०	पदरुजविश-घञ्	५ । ३ । १६ ॥
१४०	पदान्तरगम्ये वा	३ । ३ । ९९ ॥
१६३	पदास्वैरिवा-हः	५ । १ । ४४ ॥
१६१	पदेऽन्तरेऽना-त्ते	२ । ३ । ९३ ॥
३	पराणी कानान-दम्	३ । ३ । २० ॥
१४०	परानोः कृगः	३ । ३ । १०१ ॥
२६७	परावरे	५ । ४ । ४५ ॥
१३०	परावेर्जेः	३ । ३ । २८ ॥
२७५	परिक्लेश्येन	५ । ४ । ८० ॥
१५९	परिचाय्योप-न्नौ	५ । १ । २५ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१४८	परिदेवने	५ । ३ । ६ ॥
४२	परिनिवेः सेवः	२ । ३ । ४६ ॥
१७२	परिमाणार्थ-चः	५ । १ । १०९ ॥
१३९	परिमुहायमा-ति	३ । ३ । ९४ ॥
१३०	परिव्यवात् क्रियः	३ । ३ । २७ ॥
१६५	परेः	२ । ३ । ५२ ॥
२५८	परेःक्रमे	५ । ३ । ७६ ॥
२६१	परेःसूचरेर्यः	५ । ३ । १०२ ॥
२५४	परेर्घः	५ । ३ । ४० ॥
२५४	परेर्घाङ्कयोगे	२ । ३ । १०३ ॥
१९५	परेर्देविमुहश्च	५ । २ । ६५ ॥
२५६	परेर्घूते	५ । ३ । ६३ ॥
१४०	परेर्मृषश्च	३ । ३ । १०४ ॥
१५१	परे वा	५ । ४ । ८ ॥
२	परोक्षा-महे	३ । ३ । १२ ॥
५६	परोक्षायाम् नवा	४ । ४ । १८ ॥
६	परोक्षे	५ । २ । १२ ॥
१३२	परोपात्	३ । ३ । ४९ ॥
२६२	पर्यधेर्वा	५ । ३ । ११३ ॥
१०७	पर्यपात् स्वदः	४ । २ । २७ ॥
२६३	पर्यायार्हणोत्पत्तौ च णकः	५ । ३ । १२० ॥
२३	पाठे धात्वादेर्णो नः	२ । ३ । ९७ ॥
१७३	पाणिकरात्	५ । १ । १२१ ॥
१६९	पाणिघताडघो-नि	५ । १ । ८९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१५८	पाणिसमवाभ्यां सृजः	५।१।१८ ॥
११०	पातेः	४।२।१७ ॥
१७५	पार्श्वादिभ्यः--ङः	५।१।१३५ ॥
११०	पाशाच्छासा-यः	४।२।२० ॥
६	पिवैतिदाभूस्थः-ट्	४।३।६६ ॥
२६५	पुंनान्नि घः	५।३।१३० ॥
१२६	पुच्छादुत्परिव्यसने	३।४।३९ ॥
१२९	पुनरेकेषाम्	४।१।१० ॥
१७३	पुसंदरभंगदरौ	५।१।११४ ॥
१४८	पुरायावतोर्वर्त्तमाना	५।३।७ ॥
१७५	पुरोऽग्रतोऽग्रे सर्तेः	५।१।१४० ॥
१९७	पुव इत्रो दैवते	५।२।८५ ॥
६०	पुस्पौ	४।३।३ ॥
१८५	पूङ्क्लिशिभ्यो नवा	४।४।४५ ॥
१९०	पूङ्ग्यजेः शानः	५।२।२३ ॥
१३२	पूजाचार्यक-यः	३।३।३९ ॥
१८१	पूदिव्यञ्चेर्ना-ने	४।२।७२ ॥
१५	पूर्वस्याऽस्वे स्वरे योरियुव्	४।१।३७ ॥
२७०	पूर्वाग्रिप्रथमे	५।४।४९ ॥
१७६	पूर्वात्कर्तुः	५।१।१४१ ॥
६९	पृभृमाहाङामिः	४।१।५८ ॥
४२	प्यायः पीः	४।१।९१ ॥
२५३	प्रघणप्रघाणौ गृहांसे	५।३।३५ ॥
१५५	प्रचये नवा-स्य	५।४।४३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१५९	प्रणाय्यो नि-ते	५ । १ । २३ ॥
१३४	प्रतिज्ञायाम्	३ । ३ । ६५ ॥
१८४	प्रतेः	४ । १ । ९८ ॥
८२	प्रतेश्च वधे	४ । ४ । ९४ ॥
१४०	प्रत्यभ्यतेः क्षिपः	३ । ३ । १०२ ॥
२७४	प्रमाणसमासच्योः	५ । ४ । ७६ ॥
१०६	प्रयोक्तृव्यापारे णिम्	३ । ४ । २० ॥
१३८	प्रलम्भे ग्रथिवञ्चैः	३ । ३ । ८९ ॥
१५७	प्रवचनीयादयः	५ । १ । ८ ॥
२६३	प्रश्नाख्याने वेञ्	५ । ३ । ११९ ॥
१८३	प्रसमः स्त्यः स्तीः	४ । १ । ९५ ॥
२६७	प्राक्काले	५ । ४ । ४७ ॥
११२	प्राग्वत्	३ । ३ । ७४ ॥
१९३	प्राच्च यमयसः	५ । २ । ५२ ॥
१६८	प्राञ्जश्च	५ । १ । ७९ ॥
१८३	प्रात्तश्च मो वा	४ । १ । ९६ ॥
२८	प्रात्तुम्पतेर्गवि	४ । ४ । ९७ ॥
१९५	प्रात्सूजोरिन्	५ । २ । ७१ ॥
२५७	प्रात् सुद्रुस्तोः	५ । ३ । ६७ ॥
६३	प्रादुरूपसर्गा-स्तेः	२ । ३ । ५८ ॥
१८५	प्राद्वागस्त आ-क्त	४ । ४ । ७ ।
२५५	प्राद्रिमतुलासुत्रे	५ । ३ । ५१ ॥
१४०	प्राद्वहः	३ । ३ । १०३ ॥
२५६	प्राष्टिप्सायाम्	५ । ३ । ५७ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१७२	प्रियवशाद्वदः	५।१।१०७ ॥
१६७	प्रुसृत्वोऽकः साधौ	५।१।६९ ॥
५	प्रैषानुज्ञावसरे--म्यो	५।४।२९ ॥
१३३	प्रोपादारम्भे	३।३।५१ ॥
९१	प्रावेर्हस्वः	४।२।१०५ ॥
फ		
१२५	फेनोष्मवाप्य--ने	३।४।३३ ॥
व		
२७३	वन्धेर्नाग्नि	५।४।६७ ॥
१८७	वलिस्थूले दृढः	४।४।६९ ॥
११९	बहुलं लुप्	३।४।१४ ॥
१५६	बहुलम्	५।१।२ ॥
१७४	बहुविध्वरु--दः	५।१।१२४ ॥
१३९	विभेतेर्भीष् च	३।३।९२ ॥
१७८	ब्रह्मणो वदः	५।१।१५६ ॥
१७८	ब्रह्मभ्रणवृ-प्	५।१।१६१ ॥
१६९	ब्रह्मादिभ्यः	५।१।८५ ॥
१६५	ब्रुवः	५।१।५१ ॥
६७	ब्रूगः पञ्चानां-श्च	४।२।११८ ॥
६७	ब्रूतः परादिः	४।३।६३ ॥
भ		
१७६	भजो विण्	५।१।१४६ ॥
१९६	भञ्जिभासिमिदो घुरः	५।२।७४ ॥
१४३	भञ्जेर्वाँ वा	४।२।४८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
६	भवतेः सिज्जुपि	४ । ३ । १२ ॥
७	भविष्यन्ती	५ । ३ । ४ ॥
३	भविष्यन्ती-हे	३ । ३ । १५ ॥
१५७	भव्यगेयजन्य-नवा	५ । १ । ७ ॥
१२६	भाण्डात्समाचितौ	३ । ४ । ४० ॥
१४१	भावकर्मणोः	३ । ४ । ६८ ॥
२५०	भाववचनाः	५ । ३ । १५ ॥
२५०	भावाकर्त्रोः	५ । ३ । १८ ॥
२६४	भावे	५ । ३ । १२२ ॥
१७५	भावे चाशि-खः	५ । १ । १३० ॥
२५४	भावेऽनुपसर्गात्	५ । ३ । ४५ ॥
१७५	भिक्षासेनादायात्	५ । १ । १३९ ॥
१८३	भित्तं शकलम्	४ । २ । ८१ ॥
२६२	भिदादयः	५ । ३ । १०८ ॥
६९	भियो नवा	४ । २ । ९९ ॥
१९६	भियोरुक्कलुकम्	५ । २ । ७६ ॥
१९८	भीमादयोऽपादाने	५ । १ । १४ ॥
२६२	भीषिभूषि-भ्यः	५ । ३ । १०९ ॥
६८	भीहीभृहोस्तिव्वत्	३ । ४ । ५० ॥
१५९	भुजन्युब्जं-गे	४ । १ । १२० ॥
२६४	भुजिपत्या-ने	५ । ३ । १२८ ॥
१५९	भुजो भक्ष्ये	४ । १ । ११७ ॥
८८	भुनजोऽत्राणे	३ । ३ । ३७ ॥
६	भुवो वः-न्योः	४ । २ । ४३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२५७	भ्रुवोऽवज्ञाने वा	५ । ३ । ६४ ॥
१०६	भ्रूः प्राप्नो णिङ्	३ । ४ । १९ ॥
१९१	भ्रूजेः ण्णक्	५ । २ । ३० ॥
१४९	भ्रूतवञ्चाशंस्ये वा	५ । ४ । २ ॥
१५१	भ्रूते	५ । ४ । १० ॥
२५१	भ्रूयदोऽल्	५ । ३ । २३ ॥
१९२	भ्रूषाक्रोधार्थे-नः	५ । २ । ४२ ॥
१४५	भ्रूषार्थसन-क्यौ	३ । ४ । ९३ ॥
७	भ्रूस्वपोरदुतौ	४ । १ । ७० ॥
२६१	भ्रूगो नाग्नि	५ । ३ । ९८ ॥
१६३	भ्रूगोऽसंज्ञायाम्	५ । १ । ४५ ॥
८१	भ्रूजो भर्ज्	४ । ४ । ६ ॥
१७१	भ्रूतौ कर्मणः	५ । १ । १०४ ॥
१७२	भ्रूवृजित्-म्नि	५ । १ । ११२ ॥
१५५	भ्रूशाभीक्ष्ण्ये हि-दि	५ । ४ । ४२ ॥
९५	भ्राजभासभाष-नवा	४ । २ । ३६ ॥
१९०	भ्राज्यलंकृग्-ण्णुः	५ । २ । २८ ॥
२९	भ्रासभ्लास भ्रम-र्वा	३ । ४ । ७३ ॥
२६३	भ्र्वादिभ्यो वा	५ । ३ । ११५ ॥
म		
१९३	मथलपः	५ । २ । ५३ ॥
१७३	मन्याण्णिन्	५ । १ । ११६ ॥
१७६	मन्वन्वनि-चित्	५ । १ । १४७ ॥
१२१	मव्यविश्रिवि-न	४ । १ । १०९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
५	मन्यस्याः	४ । २ । ११३ ॥
८३	मस्त्रेः सः	४ । ४ । ११० ॥
८	माङ्गद्यद्यतनी	५ । ४ । ३९ ॥
२५९	माने	५ । ३ । ८१ ॥
९७	मारणतोषण-ज्ञश्च	४ । २ । ३० ॥
७९	मिग्मीगोऽखलचलि	४ । २ । ८ ॥
१३९	मिथ्याकृगोऽभ्यासे	३ । ३ । ९३ ॥
७३	मिदः ज्ये	४ । ३ । ५ ॥
११४	मिमीमादामित्स्वरस्य	४ । १ । २० ॥
८१	मुचादिवृफट्फ-शे	४ । ४ । ९९ ॥
११६	मुरनोऽनुनासिकस्य	४ । १ । ५१ ॥
२५३	मूर्तिनिचिताभ्रे घनः	५ । ३ । ३७ ॥
१७६	मूलविभुजादयः	५ । १ । १४४ ॥
२६१	मृगयेच्छा याच्चा-र्द्धा	५ । ३ । १०१ ॥
६१	मृजोऽस्य वृद्धिः	४ । ३ । ४२ ॥
१८५	मृषः क्षान्तौ	४ । ३ । २८ ॥
१८२	मेघर्तिभया-खः	५ । १ । १०६ ॥
२६७	मेढो वा मित्	४ । ३ । ८८ ॥
१४३	मोऽकमियमिरमि-मः	४ । ३ । ५५ ॥
८२	म्रियतेरद्यत-च	३ । ३ । ४२ ॥

य

१६१	य एच्चातः	५ । १ । २८ ॥
५	यः सप्तम्याः	४ । २ । १२२ ॥
५८	यङ्गुरुरतोर्बहुलम्	४ । ३ । ६४ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
५१	यजादिवचेः किति	४ । १ । ७९ ॥
५१	यजादिवञ्-यृत्	४ । १ । ७२ ॥
१९३	यजिजपिदेशि-कः	५ । २ । ४७ ॥
२५९	यजिस्वपिरक्षि-नः	५ । ३ । ८५ ॥
१५८	यजेर्यज्ञाङ्गे	४ । १ । ११४ ॥
२५७	यज्ञे ग्रहः	५ । ३ । ६५ ॥
२६४	यत्कर्मस्पर्शाति-तः	५ । ३ । १२५ ॥
२७०	यथातथादीर्घ्योत्तरे	५ । ४ । ५१ ॥
२६९	यपि	४ । २ । ५६ ॥
१८६	यपि चादो जग्ध्	४ । ४ । १६ ॥
७६	यबक्ङिति	४ । २ । ७ ॥
१३८	यमः सूचने	४ । ३ । ३९ ॥
१३३	शमः स्वीकारे	३ । ३ । ५९ ॥
१६२	यममदगदोऽनुपसर्गात्	५ । १ । ३० ॥
६२	यमिरमिनमिगमि-ति	४ । २ । ५५ ॥
१३	यमिरमिनम्या-श्च	४ । ४ । ८६ ॥
९६	यमोऽपरिवे-च	४ । २ । २९ ॥
१६०	याज्यादानर्चि	५ । १ । २६ ॥
५	याम्युसोरियमियुसौ	४ । २ । १२३ ॥
१९६	यायावरः	५ । २ । ८२ ॥
२७१	यावतो विन्दजीवः	५ । ४ । ५५ ॥
१११	यिः सन्वेर्ष्यः	४ । १ । ११ ॥
६९	यि लुक्	४ । २ । १०२ ॥
१९३	युजभुजभज-नः	५ । २ । ५० ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१०४	युवादेर्नवा	३ । ४ । १८ ॥
२५६	युदुद्रोः	५ । ३ । ५९ ॥
२५५	युपूद्रोर्घञ्	५ । ३ । ५४ ॥
२५२	युवर्णष्टद्वश-हः	५ । ३ । २८ ॥
२७	ये नवा	४ । २ । ६२ ॥
११६	योऽशिति	४ । ३ । ८० ॥
५२	य्वत् सकृत्	४ । १ । १०२ ॥
१०९	य्वः प्वय्व्यञ्जने लुक्	४ । ४ । १२१ ॥
र		
१७०	रजःफलेमलाग्रहः	५ । १ । ९८ ॥
१८०	रदादमूच्छम्-च	४ । २ । ६९ ॥
७४	रधः इटि तु-व	४ । ४ । १०१ ॥
११३	रभलभञ्जक-मिः	४ । १ । २१ ॥
१११	रभोऽपरोक्षासवि	४ । ४ । १०२ ॥
२६४	रम्यादिभ्यः-रि	५ । ३ । १२६ ॥
१६९	राजघः	५ । १ । ८८ ॥
१४६	रात्रौ वसो-ञ	५ । २ । ६ ॥
११४	राधेर्वधे	४ । १ । २२ ॥
१२२	राल्लुक्	४ । १ । ११० ॥
१६	रिः शक्याशीर्ये	४ । ३ । ११० ॥
१२०	रिरौ च लुपि	४ । १ । ५६ ॥
१५७	रुच्याव्यध्यवास्तव्यम्	५ । १ । ६ ॥
५८	रुत्पञ्चकाच्छिद्यः—	४ । ४ । ८८ ॥
११२	रुदविदमुष-च	४ । ३ । ३२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१४५	रुधः	३ । ४ । ८९ ॥
८७	रुदां स्वराच्छनो-च	३ । ४ । ८२ ॥
१०९	रुहः पः	४ । २ । १४ ॥
१२५	रोमन्याद्वाप्या-णे	३ । ४ । ३२ ॥
२५१	रोरूपसर्गात्	५ । ३ । २२ ॥
३५	र्नाम्यन्तात् -ठः	२ । १ । ८० ॥
ल		
४१	लघोर्दीर्घोऽस्वरादेः	४ । १ । ६४ ॥
१९	लघोरूपान्त्यस्य	४ । ३ । ४ ॥
२६९	लघोर्यपि	४ । ३ । ८६ ॥
१८४	लङ्गिकम्प्यो-त्योः	४ । २ । ४७ ॥
१११	लभः	४ । ४ । १०३ ॥
१७४	ललाटवात-कः	५ । १ । १२५ ॥
१९२	लषपतपदः	५ । २ । ४१ ॥
१४८	लिप्स्यसिद्धौ	५ । ३ । १० ॥
१६६	लिम्पविन्दः	५ । १ । ६० ॥
१०४	लियो नोऽन्तः-वे	४ । २ । १५ ॥
१६४	लिहादिभ्यः	५ । १ । ५० ॥
१३८	लीङ्लिनो-पि	३ । ३ । ९० ॥
७६	लीङ्लिनोर्वा	४ । २ । ९ ॥
१८६	लुभ्यञ्चेर्विमोहार्चे	४ । ४ । ४४ ॥
१९७	लृधूस-तः	५ । २ । ८७ ॥
१०४	लो लः	४ । २ । १६ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
१५९	वचोऽशब्दनाम्नि	४ । १ । ११९ ॥
११८	वञ्चस्त्रसध्वंस-नी	४ । १ । ५० ॥
२१	वदव्रजलः	४ । ३ । ४८ ॥
१४०	वदोऽपात्	३ । ३ । ९७ ॥
१७६	वन्याङ्पञ्चमस्य	४ । २ । ६५ ॥
६२	वमि वा	२ । ३ । ८३ ॥
७८	वम्यविति वा	४ । २ । ८७ ॥
१९०	वयःशक्तिशीले	५ । २ । २४ ॥
१	वर्तमाना-महे	३ । ३ । ६ ॥
१८७	वर्तेर्द्वत्तं ग्रन्थे	४ । ४ । ६५ ॥
२४९	वत्स्यति गम्यादिः	५ । ३ । १ ॥
१५३	वत्स्यति-ले	५ । ४ । २५ ॥
१६२	वर्योपसर्या-ये	५ । १ । ३२ ॥
२५५	वर्षविघ्नेऽवाद्ग्रहः	५ । ३ । ५० ॥
२०२	वर्षादयः कृवे	५ । ३ । २९ ॥
६३	वशेरयडि	४ । १ । ८३ ॥
१७४	वहाभ्राल्लिहः	५ । १ । १२३ ॥
१६२	वह्मं करणे	५ । १ । ३४ ॥
१४७	वाकाङ्क्षायाम्	५ । २ । १० ॥
१८२	वाक्रोशदैर्न्ये	४ । २ । ७५ ॥
३३	वाक्षः	३ । ४ । ७६ ॥
१७३	वाचंयमो व्रते	५ । १ । ११५ ॥
१६६	वा ज्वालादि-र्णः	५ । १ । ६२ ॥
२६१	वाटाटयात्	५ । ३ । १०३ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
५२	वात्माने	३ । ४ । ६३ ॥
१९५	वादेश्च णकः	५ । २ । ६७ ॥
६४	वाद्यतनीक्रिया-गीङ्	४ । ४ । २८ ॥
१४७	वाद्यतनी पुरादौ	५ । २ । १५ ॥
५६	वा द्विषातोऽनः पुस्	४ । २ । ९१ ॥
१५८	वाधारेऽमावास्या	५ । १ । २१ ॥
२७०	वापुगुरो णमि	४ । २ । ५० ॥
५३	वा परोक्षायङि	४ । १ । ९० ॥
२७०	वाप्नोः	४ । ३ । ८७ ॥
१८४	वाऽभ्यवाभ्याम्	४ । १ । ९९ ॥
२६९	वामः	४ । २ । ५७ ॥
१३४	वा लिप्सायाम्	३ । ३ । ६१ ॥
१२०	वा वेत्ते क्वसुः	५ । २ । २२ ॥
१०७	वा वेष्ट्वेष्टः	४ । १ । ६६ ॥
१३४	वा स्वीकृतौ	४ । ३ । ४० ॥
२४९	वा हेतुसिद्धौ क्तः	५ । ३ । २ ॥
२५९	विच्छो नङ्	५ । ३ । ८६ ॥
८६	विजेरिट्	४ । ३ । १८ ॥
१८३	वित्तंश्चनप्रतीतम्	४ । २ । ८२ ॥
२७१	विद्दृग्भ्यः-णम्	५ । ४ । ५४ ॥
५	विधिनिमन्त्रणा-ने	५ । ४ । २८ ॥
१९१	विन्द्रिच्छ्	५ । २ । ३४ ॥
१९४	विपरिप्रात्सर्तः	५ । २ । ५५ ॥
१०९	वियः प्रजने	४ । २ । १३ ॥

पत्रम् ।	शब्दः ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१३६	चिवादे वा	३ । ३ । ८० ॥
२७५	विशपतपद-क्षणे	५ । ४ । ८१ ॥
१४६	विशेषाविव-श्रे	५ । २ । ५ ॥
१४३	विश्रमेर्वा	४ । ३ । ५६ ॥
१५९	वीरुन्यग्रोर्धौ	४ । १ । १२१ ॥
२५५	वृगो वस्त्रे	५ । ३ । ५२ ॥
१३२	वृत्तिसर्गतायने	३ । ३ । ४८ ॥
१९५	वृद्धिक्षिलुष्टि-कः	५ । २ । ७० ॥
४८	वृद्धयः स्यसनोः	३ । ३ । ४५ ॥
१२३	वृषाश्वान्मैथुने स्सोन्तः	४ । ३ । ११४ ॥
२७१	वृष्टिमान-वा	५ । ४ । ५७ ॥
१८	वृत्तो नवाऽना-च	४ । ४ । ३५ ॥
८६	वेः	२ । ३ । ५४ ॥
१३७	वेः कुगः-शे	३ । ३ । ८५ ॥
१६५	वेः स्कन्दोऽक्तयोः	२ । ३ । ५१ ॥
१३२	वेः स्वार्थे	३ । ३ । ५० ॥
१७	वेगे सत्तेर्धाव्	४ । २ । १०७ ॥
१८१	वेटोऽपतः	४ । ४ । ६२ ॥
१९६	वेत्तिच्छिदभिदः कित्	५ । २ । ७५ ॥
६२	वेत्तेः कित्	३ । ४ । ५१ ॥
१३७	वेत्तेर्नवा	४ । २ । ११६ ॥
१८९	वेयिवदनाश्व-नम्	५ । २ । ३ ॥
५२	वेरयः	४ । १ । ७४ ॥
२५७	वेरशब्दे प्रथने	५ । ३ । ६९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१९४	वेर्देहः	५ । २ । ६४ ॥
५१	वेर्वय्	४ । ४ । १९ ॥
१९४	वेर्विचकत्थ-नः	५ । २ । ५९ ॥
१९३	वेश्च द्रोः	५ । २ । ५४ ॥
२५२	वैणे क्वणः	५ । ३ । २७ ॥
१५१	वोतात् प्राक्	५ । ४ । ११ ॥
२५६	वोदः	५ । ३ । ६१ ॥
१४०	वोपात्	३ । ३ । १०६ ॥
६६	वोर्णुगः सेटि	४ । ३ । ४६ ॥
६६	वोर्णोः	४ । ३ । १९ ॥
६६	वोर्णोः	४ । ३ । ६० ॥
११०	वो विधूनने जः	४ । २ । १९ ॥
१६६	वौ विष्किरो वा	४ । ४ । ९६ ॥
११२	वौ व्यञ्जनादेः-खः	४ । ३ । २५ ॥
२६९	व्यः	४ । १ । ७७ ॥
१३६	व्यक्तवाचां सहोक्तौ	३ । ३ । ७९ ॥
८५	व्यचोऽनसि	४ । १ । ८२ ॥
१३	व्यञ्जनस्या-लुक्	४ । १ । ४४ ॥
९१	व्यञ्जनाच्छनाहेरानः	३ । ४ । ८० ॥
११६	व्यञ्जनादेरेक-वा	३ । ४ । ९ ॥
१६०	व्यञ्जनादेर्नाम्युपान्त्याद्वा	२ । ३ । ८७ ॥
१९	व्यञ्जनादेर्वो-तः	४ । ३ । ४७ ॥
२६५	व्यञ्जनाद् यञ्	५ । ३ । १३२ ॥
६०	व्यञ्जनाद्देः सश्च दः	४ । ३ । ७८ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
२२	व्यञ्जनानामनिटि	४ । ३ । ४५ ॥
१८१	व्यञ्जनान्तस्था-ध्यः	४ । २ । ७१ ॥
२६३	व्यतिहारेऽनीहा-अः	५ । ३ । ११६ ॥
२५५	व्यधजपमद्भ्यः	५ । ३ । ४७ ॥
१९४	व्यपाभेर्लषः	५ । २ । ६० ॥
२५३	व्ययोद्रोः करणे	५ । ३ । ३८ ॥
२७	व्यवात्स्वनोऽशने	२ । ३ । ४३ ॥
५२	व्यस्थव्णवि	४ । २ । ३ ॥
१६६	व्याघ्राघ्र प्रा-सोः	५ । १ । ५७ ॥
१४०	व्याङ्परं रमः	३ । ३ । १०५ ॥
२७३	व्याप्याच्चेवात्	५ । ४ । ७१ ॥
२५९	व्याप्यादाधारे	५ । ३ । ८८ ॥
१५७	व्याप्ये घुरके-च्यम्	५ । १ । ४ ॥
१३८	व्युदस्तपः	३ । ३ । ८७ ॥
२५८	व्युपाच्छीडः	५ । ३ । ७७ ॥
११८	व्येस्यमोर्यङि	४ । १ । ८५ ॥
१२७	व्रताभुजितन्निवृत्त्योः	३ । ४ । ४३ ॥
१७८	व्रता भीक्ष्ये	५ । १ । १५७ ॥
श		
१९७	शंसंस्वयं-डुः	५ । २ । ८४ ॥
२६२	शंसिप्रत्ययात्	५ । ३ । १०५ ॥
१८८	शकः कर्मणि	४ । ४ । ७३ ॥
२५०	शकधृषज्ञारभ-तुम्	५ । ४ । ९० ॥
१६१	शक्तिक्किचति-त्	५ । १ । २९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१३५	शकोऽजिज्ञासायाम्	३ । ३ । ७३ ॥
१५४	शक्तार्हे कृत्याश्च	५ । ४ । ३५ ॥
१८९	शत्रानश्नापे-स्यौ	५ । २ । २० ॥
११०	शदिरगतौ-श्चात्	४ । २ । २३ ॥
५०	शदेः शिति	३ । ३ । ४१ ॥
१३१	शप उपलम्भने	३ । ३ । ३५ ॥
१२५	शब्दादेः कृतौ वा	३ । ४ । ३५ ॥
१९३	शमष्टकात्-ण्	५ । २ । ४९ ॥
१०८	शमो दर्शने	४ । २ । २८ ॥
१७५	शमो नाम्न्यः	५ । १ । १३४ ॥
७५	शमसप्तकस्य श्ये	४ । २ । १११ ॥
३९	शान्दान्मान्वधा-तः	३ । ४ । ७ ॥
२७१	शापे व्याप्यात्	५ । ४ । ५२ ॥
६१	शाससूहनः-हि	४ । २ । ८४ ॥
२६६	शामूयुधिदृशि-नः	५ । ३ । १४१ ॥
५६	शास्त्यसूवक्ति-रङ्	३ । ४ । ६० ॥
५	शिदवित्	४ । ३ । २० ॥
६४	शीङ् एः शिति	४ । ३ । १०४ ॥
६४	शीङो रत्	४ । २ । ११५ ॥
१९१	शीङ्श्रद्धानिद्रा-लुः	५ । २ । ३७ ॥
१६८	शीलिकाभि-णः	५ । १ । ७३ ॥
१७३	शुनीस्तन-द्देः	५ । ३ । ११९ ॥
२७२	शुष्चूर्ण-व	५ । ४ । ६० ॥
१९२	शकमगम-कण्	५ । २ । ४० ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१९१	शृवन्देराहः	५ । २ । ३५ ॥
३	शेषात्परस्मै	३ । ३ । १०० ॥
१५३	शेषे भविष्यन्त्ययदौ	५ । ४ । २० ॥
१७६	शोकापनुद-के	५ । १ । १४३ ॥
१८६	शो व्रते	४ । ४ । १३ ॥
५९	अथातः	४ । २ । ९६ ॥
६३	आस्त्योर्लुक्	४ । २ । ९० ॥
१८३	इयः शीर्द्रिवमूर्ति-शे	४ । १ । ९७ ॥
१८४	अः शृतं हविः क्षीरे	४ । १ । १०० ॥
९२	अन्थग्रन्थो नलुक्-च	४ । १ । २७ ॥
१८४	अपेः प्रयोत्रैक्ये	४ । १ । १०१ ॥
१३५	अवोऽनाङ्प्रतेः	३ । ३ । ७१ ॥
४६	असदवस्भ्यः-वा	५ । २ । १ ॥
१०६	असुद्रुमु-र्वा	४ । १ । ६१ ॥
२५१	ओ वायुवर्णनिवृते	५ । ३ । २० ॥
१०	ओतिकृवुधिवु-दम्	४ । २ । १०८ ॥
२६०	अव्यादिभ्यः	५ । ३ । ९२ ॥
७४	श्लिषः	३ । ४ । ५६ ॥
१८०	श्लिषशीङ्-क्तः	५ । १ । ९ ॥
४९	अयत्यसूवच-सम्	४ । ३ । १०३ ॥
१८८	असजपवम-मः	४ । ४ । ७५ ॥
२	अस्तनी ता-तास्महे	३ । ३ । १४ ॥
१२७	अवेताश्वाश्चतर-लुक्	३ । ४ । ४५ ॥
१०९	अवेर्वा	४ । १ । ८९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
ष		
१३	षः सोऽष्ट्यै-ष्कः	२ । ३ । ९८ ॥
३१	षढोः कः सि	२ । १ । ६२ ॥
१६१	षात्पदे	२ । ३ । ९२ ॥
२६२	षितोऽङ्	५ । ३ । १०७ ॥
२८	षिवृक्कम्वाचमः	४ । २ । ११० ॥
२६४	षिव्सिवोऽ-वा	४ । २ । ११२ ॥
स		
१७१	संख्याहर्दिवा-टः	५ । १ । १०२ ॥
१५७	संगतेऽज्यम्	५ । १ । ५ ॥
२५९	संवेऽनूर्ध्वे	५ । ३ । ८० ॥
१५९	संचाय्यकुण्ड-तौ	५ । १ । २२ ॥
२५२	संनिव्युपाद्यमः	५ । ३ । २५ ॥
१९४	संपरिव्यनुप्राद्वदः	५ । २ । ५८ ॥
४५	संपरेः कृगः स्सट्	४ । ४ । ९१ ॥
२६९	संपरेर्वा	४ । १ । ७८ ॥
१३५	संपतेरस्मृतौ	३ । ३ । ६९ ॥
१९८	संप्रदानाच्चान्य-यः	५ । १ । १५ ॥
१९४	संप्राद्वसात्	५ । २ । ६१ ॥
१५३	संभावनेलमर्थे-क्तौ	५ । ४ । २२ ॥
१५०	संभावने सिद्धवत्	५ । ४ । ४ ॥
२५३	संमदप्रमदौ हर्षे	५ । ३ । ३३ ॥
७९	संयोगाद्वतः	४ । ४ । ३७ ॥
१६	संयोगाद्वदतेः	४ । ३ । ९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
१३	संयोगादेर्वा-ष्येः	४ । ३ । ९५ ॥
१३४	संविप्रावात्	३ । ३ । ६३ ॥
१९४	संवेः सृजः	५ । २ । ५७ ॥
२५७	संस्तोः	५ । ३ । ६६ ॥
१२	सः सिजस्तेर्दिस्थोः	४ । ३ । ६५ ॥
१७१	सकृत्स्तम्बाद्धत्स-गः	५ । १ । १०० ॥
११५	सञ्जेर्वा	२ । ३ । ३८ ॥
४	सति	५ । २ । १९ ॥
१५३	सतीच्छार्थात्	५ । ४ । २४ ॥
१२७	सत्यार्थवेदस्याः	३ । ४ । ४४ ॥
१४९	सत्सामीप्ये सद्ध्या	५ । ४ । १ ॥
५०	सदोऽप्रतेः-देः	२ । ३ । ४४ ॥
८९	सनस्तत्रा वा	४ । ३ । ६९ ॥
११३	सनि	४ । २ । ६१ ॥
१३३	सन्निवेः	३ । ३ । ५७ ॥
१८७	सन्निवेरर्दः	४ । ४ । ६३ ॥
११२	सनीढश्च	४ । ४ । २५ ॥
१९१	सन्निष्ठाशंसेरुः	५ । २ । ३३ ॥
२५	सन्यङश्च	४ । १ । ३ ॥
३९	सन्यस्य	४ । १ । ५९ ॥
१	सप्तमी-ईमहि	३ । ३ । ७ ॥
१४९	सप्तमीचोर्ध्व-के	५ । ३ । १२ ॥
१५४	सप्तमीचो-के	५ । ४ । ३० ॥
१५४	सप्तमीयदि	५ । ४ । ३४ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
८	सप्तम्यर्थेक्रि-त्तिः	५।४।९ ॥
१७९	सप्तम्याः	५।१।१६९ ॥
१५३	सप्तम्युताप्योर्वादे	५।४।२१ ॥
१३१	सप्तः क्षणोः	३।३।२९ ॥
१६८	सप्तः ख्यः	५।१।७७ ॥
१९४	सप्तः पृथैपञ्चरेः	५।२।५६ ॥
२६१	सप्तजनपन्निषदः-णः	५।३।९९ ॥
१९४	सप्तस्यषाभिरः	५।२।६२ ॥
१९४	सप्तनुव्यवाद्बुधः	५।२।६३ ॥
१३१	सप्तस्तृतीयया	३।३।३२ ॥
२६०	सप्तमिणा सुगः	५।३।९३ ॥
१४०	सप्तमुदाङ्गोयमेरग्रन्थे	३।३।९८ ॥
२५२	सप्तमुदोऽजः पशौ	५।३।३० ॥
१३७	सप्तमोगम-शः	३।३।८४ ॥
१३४	सप्तमोगिरः	३।३।६६ ॥
२५६	सप्तमो मुष्टौ	५।३।५८ ॥
१६३	सप्तमोवा	५।१।४६ ॥
१६४	सप्तसितस्य	२।३।४७ ॥
२५०	सप्तर्तः स्थिर-त्स्ये	५।३।१७ ॥
१७	सप्तर्त्यर्त्तेर्वा	३।४।६१ ॥
१७२	सप्तर्त्तिसहस्र	५।१।१११ ॥
३३	सप्तस्तः सि	४।३।९२ ॥
८	सप्तस्मे हस्तनीच	५।४।४० ॥
१९२	सप्तसि चक्रिदधि-मि	५।२।३९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः
१७९	सहराजभ्यां-धेः	५।१।१६७ ॥
३२	सहलुमेच्छ-देः	४।४।४६ ॥
५१	सहिवहे-स्य	१।३।४३ ॥
२६०	सातिहेतियूति-ति	५।३।९४ ॥
१७८	साधौ	५।१।१५५ ॥
१६६	साहिसातिवे-त्	५।१।५९ ॥
१४	सिचि-परस्मै-ति	४।३।४४ ॥
८८	सिचोऽञ्जेः	४।४।८४ ॥
११८	सिचो यङि	२।३।६० ॥
६	सिजद्यतन्याम्	३।४।५३ ॥
४३	सिजाशिषावात्मने	४।३।३५ ॥
१०	सिज्विदोऽभ्रुवः	४।२।९२ ॥
१०९	सिध्यतेरज्ञाने	४।२।११ ॥
१२५	सुखादेरनुभवे	३।४।३४ ॥
१७५	सुगदुर्गमाधारे	५।१।१३२ ॥
७८	सुगः स्यसनि	२।३।६२ ॥
१९०	सुग् द्विषार्हहः-त्ये	५।२।२६ ॥
२६६	सुदुर्भ्यः	४।४।१०८ ॥
१७९	सुयजोर्द्ध्वनिष्	५।१।१७२ ॥
१६८	सुरा शीथोः पिबः	५।१।७५ ॥
६५	सूतेः पञ्चम्याम्	४।३।१३ ॥
१७०	सूत्राब्धारणे	५।१।९३ ॥
१८१	सूयत्याद्योदितः	४।२।७० ॥
२५२	सृगलहः प्रजनाक्षे	५।३।३१ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१९५	सृषस्यदोमरक्	५ । २ । ७३ ॥
१४४	सृजः श्राद्धे-तथा	३ । ४ । ८४ ॥
११	सृजिदृशिस्कृ-वः	४ । ४ । ७८ ॥
१९६	सृजीणनशश्चरु	५ । २ । ७७ ॥
६०	सेः स्द्वांचरुर्वा	४ । ३ । ७९ ॥
१८५	सेट् क्तयोः	४ । ३ । ८४ ॥
१८१	सेर्ग्रासे कर्मकर्तरि	४ । २ । ७३ ॥
३५	सोधिवा	४ । ३ । ७२ ॥
१७८	सोमात् सुगः	५ । १ । १६३ ॥
१२४	सोवालुकच	३ । ४ । २७ ॥
२६८	स्कन्द स्यन्दः	४ । ३ । ३० ॥
९०	स्कम्नः	२ । ३ । ५५ ॥
१७	स्कृच्छृतो-याम्	४ । ३ । ८ ॥
७	स्कृष्टवृष्ट-याः	४ । ४ । ८१ ॥
२५३	स्तम्बाद् घनश्च	५ । ३ । ३९ ॥
९०	स्तम्भू स्तुम्भू-च	३ । ४ । ७८ ॥
७	स्ताद्यशितो-रिट्	४ । ४ । ३२ ॥
५१	स्तुस्वञ्जश्वा-वा	२ । ३ । ४९ ॥
२६०	स्त्रियांक्तिः	५ । ३ । ९१ ॥
१९१	स्थाग्लाम्लापचि-स्तुः	५ । २ । ३१ ॥
२५९	स्थादिभ्यः कः	५ । ३ । ८२ ॥
१७६	स्थापास्नात्रः कः	५ । १ । १४२ ॥
१४	स्थासेनीसेध-पि	२ । ३ । ४० ॥
१९६	स्थेशभास-रः	५ । २ । ८१ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
२६१	स्थोवा	५ । ३ । ९६ ॥
१४५	स्नोः	४ । ४ । ५२ ॥
३२	स्पृश मृश कृष-वा	३ । ४ । ५४ ॥
२८	स्पृशादि सृपो वा	४ । ४ । ११२ ॥
१७७	स्पृशोऽनुदकात्	५ । १ । १४९ ॥
११०	स्फाय् स्फाव्	४ । २ । २२ ॥
१८३	स्फायः स्फीवा	४ । १ । ९४ ॥
२५०	स्फुर स्फुलोर्घञि	४ । २ । ४ ॥
१३९	स्मिङः प्रयोक्तुः स्वार्थे	३ । ३ । ९१ ॥
९६	स्मृदृत्वरप्रथ-रः	४ । १ । ६५ ॥
१३५	स्मृदृशः	३ । ३ । ७२ ॥
१४७	स्मेच वर्त्तमाना	५ । २ । १६ ॥
१५४	स्मे पञ्चमी	५ । ४ । ३१ ॥
१९६	स्म्यजसर्हिंस-रः	५ । २ । ७९ ॥
२५१	स्यदोजवे	४ । २ । ५३ ॥
८६	स्वञ्जश्च	२ । ३ । ४५ ॥
८६	स्वञ्जेर्नवा	४ । ३ । २२ ॥
५९	स्वपेर्यचङ्कु	४ । १ । ८० ॥
११५	स्वपोणावुः	४ । १ । ६२ ॥
१४१	स्वर ग्रह दृश-वा	३ । ४ । ६९ ॥
१४५	स्वर दुहो वा	३ । ४ । ९० ॥
११२	स्वरहनगमोः--टि	४ । १ । १०४ ॥
१६०	स्वरात्	२ । ३ । ८५ ॥
१८५	स्वरादुपसर्गात्--घः	४ । ४ । ९ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
६७	स्वरादेद्वितीयः	४ । १ । ४ ॥
१५	स्वरादेस्तासु	४ । ४ । ३१ ॥
४३	स्वरेऽतः	४ । ३ । ७५ ॥
२७२	स्वस्नेहनार्था--षः	५ । ४ । ६५ ॥
२७६	स्वाङ्गतश्च्यर्थ-श्च	५ । ४ । ८६ ॥
२७४	स्वाङ्गेनाध्रुवेण	५ । ४ । ७९ ॥
७८	स्वादेः श्नुः	३ । ४ । ७५ ॥
२७१	स्वाद्वर्थादीदीर्घात्	५ । ४ । ५३ ॥
१६२	स्वामि वैश्येऽर्थः	५ । १ । ३३ ॥
२५	स्वार्थे	४ । ४ । ६० ॥

ह

१६७	हः काल व्रीहोः	५ । १ । ६८ ॥
१६२	इत्या भूयं भावे	५ । १ । ३६ ॥
६२	हनः	२ । ३ । ८२ ॥
१३८	हनः सिच्	४ । ३ । ३८ ॥
२७२	हनश्च समूलात्	५ । ४ । ६३ ॥
१६	हनृतः स्यस्य	४ । ४ । ४९ ॥
११८	हनो घ्नीर्वधे	४ । ३ । ९९ ॥
१७८	हनो णिन्	५ । १ । १६० ॥
२५३	हनोऽन्तर्धना--देशे	५ । ३ । ३४ ॥
६३	हनो वध आ--औ	४ । ४ । २१ ॥
२५५	हनो वा वध् च	५ । ३ । ४६ ॥
१९७	हलक्रोडास्येषुवः	५ । २ । ८९ ॥
६८	हवः शिति	४ । १ । १२ ॥

पत्रम् ।	सूत्रम् ॥	अ० पा० सूत्रांकः ॥
१४७	हशश्चद्युगान्तः--च	५ । २ । १३ ॥
३२	हशिदोनास-क्	३ । ४ । ५५ ॥
२५८	हस्तप्राप्ये चेरस्तेये	५ । ३ । ७८ ॥
२७२	हस्तार्थाद्ग्रह-तः	५ । ४ । ६६ ॥
१६९	हस्तिबाहुकपा--क्ता	५ । १ । ८६ ॥
६८	हाकः	४ । २ । १०० ॥
२६८	हाको हिः क्त्व	४ । ४ । १४ ॥
३५	हान्तस्याञ् वीड्भ्यां वा	२ । १ । ८१ ॥
२७३	हिंसाथदिकाप्यात्	५ । ४ । ७४ ॥
५५	हुधुदो हेधिः	४ । २ । ८३ ॥
१३१	हृगो गतताच्छील्ये	३ । ३ । ३८ ॥
१७०	हृगो वयोऽनुद्यमे	५ । १ । ९५ ॥
१८८	हृषेः केशलोम--ते	४ । ४ । ७६ ॥
१७१	हेतुताच्छील्य-त्	५ । १ । १०३ ॥
७०	हौ दः	४ । १ । ३१ ॥
१०	ह्रस्वः	४ । १ । ३९ ॥
१६०	ह्रस्वस्य तः पितृकृति	४ । ४ । ११३ ॥
२	ह्यस्तनी--महि	३ । ३ । ९ ॥
१८०	ह्यदो ह्रद्--श्च	४ । २ । ६७ ॥
२५४	ह्यःसमाह्वया--म्नोः	५ । ३ । ४१ ॥
१३३	ह्यः स्पर्धे	३ । ३ । ५६ ॥
५२	ह्यालिप् सिचः	३ । ४ । ६२
५७	ह्यिणोरप्विति व्यो	४ । ३ । १५ ॥

॥ श्रीलघुहेमप्रभाव्याकरणगतधातूनां

सूची. ॥

धातृत्वकः । नाम ।	अर्थः ।	पद्यम् ॥
१ भू	सत्त्वायाप्र	४
२ पां	पाने	९
३ घ्रां	गन्धोपादाने	१२
४ ध्मां	शब्दग्राहिसंयोगयोः	१३
५ घ्रां	गन्धिनिवृत्तौ	१३
६ स्नां	अभ्यासे	१४
७ दास	दाने	१४
८ जिं जिं	अग्निप्रवे	१४
९ सिं	सये	१५
१० ईं हुं हुं	सुं गतौ	१५
११ हुं	स्वर्गे च	१५

धातृत्वकः । न म ।	अर्थः ।	पद्यम् ॥
१२ सुं	प्रसवैश्वर्ययोः	१५
१३ स्मं	चिन्तायाम्	१६
१४ गुं ध्रु	सेवने	१६
१५ औं स्तुं	शब्दोपतापयोः	१६
१६ दं दं	वरणे	१७
१७ ध्रुं व्हं	कौटिल्ये	१७
१८ स्तुं	गती	१७
१९ कं	प्रापणे च	१७
२० तुं दं	पुवनतरणयोः	१७
२१ दं दं	पाने	१८
२२ दं दं	शोधने	१८
२३ ध्रुं	चिन्तायाम्	१८
२४ ध्रुं	हर्षक्षये	१८
२५ म्लं	गात्रविनामे	१८
२६ म्लं	न्यक्करणे	१८

२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१
दे	धे	के	खे	खे	खे	खे	खे	खे	खे	खे	खे	खे	खे	खे
स्वमे	तुल्यौ	शब्दे	सङ्गते च	खदने	क्षये	पाके	शोषणे	वेष्टने	नीचैर्गतौ	हसने	कुङ्कुजीवने	गतौ	शोषणे	शोषणे
१८	१८	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९
४२	४३	४४												
शावृ	श्लावृ	व्याप्तौ												
ककल	हसने													
उख	नख	णख	वख											
मख	रख	लख	मख	रख										
लख	रिख	इख	इख	इख										
वला	रग	लग	तग	अग										
अग	अग	वग	मग	स्वग										
इग	उग	रिग	लिग	गतौ										
त्वग	कम्पने	च												
युग	जुग	वुग	वर्जने											
गण्य	हसने													
दघ	पालने													
शिघ	आघ्राणे													
मघ	मण्डने													
लघ	शोषणे													
शुच	शोके													

शोषणालम्भयोः

५३	कुच	शब्दे तारे	२०	६७	मूर्छा	मोहसमुद्राययोः	२१
५४	कुञ्ज	गतौ	२०	६८	स्फूर्छा स्मूर्छा	विस्थितौ	२१
५५	कुञ्ज च	कौटिल्याल्पीभावयोः	२०	६९	गुछ	प्रमादे	२१
५६	लुञ्ज	अपनयने	२०	७०	धृज धृजु ध्वज ध्वजु		२१
५७	अञ्ज	पूजायाम्	२१	७१	ध्रज ध्रजु व्रज व्रज	गती	२१
५८	अञ्जू	गतौ च	२१	७२	अज	क्षेपणे च	२२
५९	वञ्जू वञ्जू तञ्जू त्वञ्जू मञ्जू			७३	कुञ्जू सुञ्जू	स्तेये	२२
	मुञ्जू मुञ्जू मुञ्जू ग्लुञ्जू			७४	अर्ज सज्ज	अर्जने	२२
	ग्लुञ्जू पञ्च	गतौ	२१	७५	कर्ज	व्यथने	२२
६०	गुञ्जू ग्लुञ्जू	स्तेये	२१	७६	खज	मार्जने च	२२
६१	म्लेच्छ	अन्यक्तायामवाचि	२१	७७	खजू	मन्ये	२२
६२	लछ छाछ	लक्षणे	२१	७८	पञ्ज	गतिवैकल्ये	२२
६३	वाछ	इच्छायाम्	२१	७९	द्वोस्फूर्जा	कम्पने	२२
६४	आछ	आयामे	२१	८०	क्षीज कूज गुज गुज	वज्रनिर्घोषे	२२
६५	हीछ	लज्जायाम्	२१	८१	लज लजु तज	अव्यक्ते शब्दे	२२
६६	हूर्छा	कौटिल्ये	२१			भर्त्सने	२२

८२	लाज लाजु	भर्जने च	२२	९६	पिट	शब्दे च	२३
८३	जज जजु	युद्धे	२२	९७	भट	भूती	२३
८४	तुज	हिंसायाम्	२२	९८	तट	उच्छ्राये	२३
८५	तुजु	वलने च	२२	९९	खट	कांक्षे	२३
८६	गर्ज गजु गज गजु मुज मुज	शब्दे	२२	१००	णट	नृत्तौ	२३
८७	मृजु मज	मदने च	२२	१०१	हट	दीप्तौ	२३
८८	गज	हानौ	२२	१०२	षट	अवयवे	२३
८९	त्यजं	सङ्गे	२२	१०३	लुट	विलोदने	२३
९०	षंजं	वर्षावर्णयोः	२३	१०४	चिट	प्रेष्ये	२३
९१	कटे	रुजाविभरणगत्य-	२३	१०५	विट	शब्दे	२३
९२	झट	वसादनेषु	२३	१०६	हेट	विवाधायाम्	२३
९३	वट	वेष्टने	२३	१०७	अट पट इट कट कटु कटौ	गतौ	२३
९४	किट खिट	उत्रासे	२३	१०८	कुड	वैकल्ये	२३
९५	शिट षिट	अनादरे	२३	१०९	मुट	प्रमदने	२३
९६	जट झट	सङ्घाते	२३	११०	चुट चुड	अल्पीभावे	२३
				१११	वडु	विभाजने	२३

११२	रुडु लुडु	स्तेये	२३	१२८	पुडु	प्रमर्दने	२४
११३	स्फुट स्फुट	विशरणे	२३	१२९	मुडु	खण्डने च	२४
११४	लट	बाल्ये	२३	१३०	मडु	भूषायाम्	२४
११५	रट रट च	परिभाषणे	२३	१३१	गडु	वर्दनकदेशे	२४
११६	पठ	व्यक्तायाम् वाचि	२३	१३२	शीडु	गर्वे	२४
११७	वठ	स्वौल्ये	२३	१३३	यीडु	सम्बन्धे	२४
११८	मठ	मदनिवासयोश्च	२३	१३४	मेडु मेडु म्लेडु लौडु	उन्मादे	२४
११९	कठ	कुञ्जीवने	२३	१३५	रोडु रौडु तीडु	अनादरे	२४
१२०	हठ	बलात्कारे	२३	१३६	क्रीडु	विहारे	२४
१२१	उठ रठ लुठ	उपघाते	२३	१३७	तुडु तूडु जौडु	तोडने	२४
१२२	पिठ	हिंसासंकेशयोः	२४	१३८	हुडु हुडु हूडु हौडु	गती	२४
१२३	मठ	कैतवे च	२४	१३९	खोडु	प्रतिघाते	२४
१२४	शुठ	गतिप्रतिधाते	२४	१४०	विड	आक्रोशे	२४
१२५	कुठु लुठु	आलस्ये च	२४	१४१	अड	उद्यमे	२४
१२६	शुठु	शोषणे	२४	१४२	लड	विलासे	२४
१२७	अठ रुठु	गती	२४	१४३	कडु	मदे	२४

१४४	कडु	कार्कश्ये	२४	१५८	कित	निवासे	२४
१४५	अडु	अभियोगे	२४	१५९	कृत	घृणागतिस्यङ्खे	२५
१४६	उडु	हावकरणे	२४	१६०	कुथु पुथु लुथु	मथु मन्य मान्य	
१४७	अण रण वण व्रण भण भ्रण					हिंसासंक्लेशयोः	२६
	मण धण ध्वण घण कण क्वण	शब्दे		१६१	खाह	भक्षणे	२६
	चण	अपनयने	२४	१६२	बद	स्थैर्ये	२६
	ओण	वर्णगत्योः	२४	१६३	खद	हिंसायाम् च	२६
	शोण	संघाते	२४	१६४	गद	व्यक्तायां वाचि	२६
	ओण श्लोण	गतिभिरणश्लेषणेषु	२४	१६५	रद	विलेखने	२६
	पौण	संज्ञाने	२४	१६६	णद	अव्यक्ते शब्दे	२६
	चित्ते	सातत्यगमने	२४	१६७	अर्द	गतियाचनयोः	२६
	अत	आसेचने	२४	१६८	नर्द	शब्दे	२६
	च्युत	क्षरणे	२४	१६९	नर्द गर्द	हिंसायाम्	२६
	उतु स्तुतृ इच्युतृ	भासने	२४	१७०	तर्द	कुत्सिते शब्दे	२६
	जुतृ	बन्धने	२४	१७१	कर्द	दशने	२६
	अतु		२४	१७२	खर्द	बन्धने	२६
					अतु		२६

१७३	इदु	परमैश्वर्ये	२६	१८८	गुणौ	रक्षणौ	२७
१७४	बिदु	अवयवे	२६	१८९	तर्पे, -धुप,	सन्तापे	२७
१७५	णिदु	कुत्सायाम्	२६	१९०	रप लप जल्प	व्यक्ते वचने	२७
१७६	डुनदु	स्मृद्धौ	२६	१९१	जप	मानसे च	२७
१७७	चदु	दीप्त्याल्लादनयोः	२६	१९२	चप	सान्त्वने	२७
१७८	त्रदु	चेष्टायाम्	२६	१९३	षप	समवाये	२७
१७९	कदु कदु क्कदु	रोदनाह्वानयोः	२६	१९४	सृष्टुं	गतौ	२७
१८०	क्किदु	परिदेवने	२६	१९५	त्रुप	मन्दायाम्	२८
१८१	स्कृदु	गतिशोषणयोः	२६	१९६	तुप तुम्प डुप	त्रुम्प तुफ तुम्फ डुफ	२८
१८२	षिडु	गत्याम्	२६	१९७	डुम्फ	हिंसायाम्	२८
१८३	षियौ	शास्त्रिमाङ्गल्ययोः	२६		वर्फ रफ रफु अर्फ	अर्व कर्व खर्वगर्व	
१८४	शुन्ध	शुद्धौ	२७		चर्व तर्व नर्व पर्व	वर्व शर्व षर्व	
१८५	स्तन धन ध्वन चन स्वन वन	शब्दे	२७		सर्व रिबु रबु	गतौ	२८
	वन पन	संभक्तौ	२७	१९८	कुबु	आच्छादने	२८
१८६	कने	दीप्तिकान्तिगतिषु	२७	१९९	लबु तुबु	अर्दने	२८
१८७				२००	त्रुबु	वक्त्रसंयोगे	२८

२०१	सम्बु सम्बु सिम्बु पिम्बु भम्	हिंसायास्म	२८	२१५	शुच्यै चुच्यै	अभिषवे	३०
२०२	शुम्भ	भाषणे च	२८	२१६	त्सर	छद्मगती	३०
२०३	यमं जभ	मैथुने	२८	२१७	क्वर	हूँउने	३०
२०४	चम्बु छम्बु जम्बु झम्बु जिम्बु	अदने	२८	२१८	अञ्ज वञ्ज मञ्ज	गतौ	३०
२०५	क्रम्बु	पादविलेपे	२९	२१९	चर	भक्षणे च	३०
२०६	यम्बु	उपरमे	२९	२२०	धोर्कृ	गतिचातुर्ये	३०
२०७	स्यम्बु	शब्दे	२९	२२१	खोर्कृ	प्रतिघाते	३०
२०८	णम्	प्रकृत्ये	२९	२२२	दल विफला	विशरणे	३०
२०९	षम क्षम	वैकुण्ड्ये	२९	२२३	मील शील स्मील क्षील	निमेषणे	३०
२१०	अम	शब्दभक्तयोः	२९	२२४	पील	प्रतिष्ठाम्भे	३०
२११	अम द्रम हम्म मिम्बु गम्बु गती		२९	२२५	णील	वरणे	३०
२१२	हय हर्य	ह्वान्तौ च	३०	२२६	शील	समाधी	३०
२१३	मव्य	बन्धने	३०	२२७	कील	बन्धे	३०
२१४	सूसूर्य ईक्षर्य ईर्ष्य ईर्ष्या ईर्ष्याः		३०	२२८	कूल	आवरणे	३०
				२२९	शूल	रुजायास्म	३०

२३०	तुल	निष्कर्षे	३०	२४४	फर्ष्वं खर्वं गर्वं	३०
२३१	पूल	संघाते	३०	२४५	क्षिबू क्षिबू	३०
२३२	मूल	प्रतिष्ठायाय	३०	२४६	जीव	३१
२३३	फल	निष्पत्तौ	३०	२४७	पीव मीव तीव नीव स्थौल्ये	३१
२३४	फुल्ल	विकसने	३०	२४८	उर्वै तुर्वै थुर्वै दुर्वै धुर्वै जुर्वै	३१
२३५	बुल्ल	हावकरणे	३०		अर्व भर्व शर्व हिंसायाम्	३१
२३६	चिल्ल	शैथिल्ये च	३०	२४९	मुर्वै मव वन्धने	३१
२३७	पेलु फेलु शेलु पेलु सेलु वेहलु सल		३०	२५०	गुर्वै मव उद्यमे	३१
	तिल तिल्ल पल्ल वेल्ल गतौ		३०	२५१	पिबु मिबु निबु सेचने	३१
२३८	वेलु वेलु केलु खेलु खेलु स्खल		३०	२५२	हिबु दिबु जिबु प्रीणने	३१
	चलने		३०	२५३	इबु व्याप्तौ च	३१
२३९	खल	सञ्चये च	३०	२५४	अव रक्षणगतिकान्ति-	
२४०	श्वल श्वल्ल	आशुगतौ	३०		प्रीतिरुत्पत्यवगमनप्रवेशश्रवणस्वा-	
२४१	गल चर्व	अदने	३०		म्यर्थयाचनक्रियेच्छादीप्त्यवाप्त्या-	
२४२	पूर्व पूर्व पूर्व पूर्व पूर्णे		३०		लिङ्गनहिंसादहनभाववृद्धिषु	३१
२४३	गर्व धिबु शव गतौ		३०	२५५	कश सन्दे	३१

२५६	मिश मश	रोषे च	३१	२७१	वृष	संघाते च	३२
२५७	शश	छुतिगतौ	३१	२७२	भष	भर्त्सने	३२
२५८	णिश	समाधौ	३१	२७३	जिषु विषु मिषु निषु पृषु छषु	सैवने	३२
२५९	हंशं	प्रेक्षणे	३१	२७४	शृषु	सहने च	३२
२६०	दंशं	दशने	३१	२७५	उषु त्रिषु स्त्रिषु मुषु छुषु दाहे	सहने च	३२
२६१	घुषु	शब्दे	३१	२७६	घृषु	सङ्घर्षे	३२
२६२	चूष	पाने	३१	२७७	हृषु	अलीके	३२
२६३	तूष	तुष्टौ	३१	२७८	पुष	पुष्टौ	३२
२६४	पूष	दृष्टौ	३१	२७९	भूष तसु	अलङ्कारे	३२
२६५	लूष मूष	स्तेये	३१	२८०	तुस हस हस रस शब्दे	श्लेषणक्रीडनयोः	३२
२६६	षूष	प्रसवे	३१	२८१	लस	अदने	३२
२६७	ऊष	रुजायाम्	३१	२८२	अस्लुं	हसने	३३
२६८	ईष	उंछे	३१	२८३	हसे	गती	३३
२६९	कुषं	विलेखने	३१	२८४	पिष्ट पेष्ट वेष्ट	हिसायायाम्	३३
२७०	कष शिष जष झष वष मष शुष	कष शिष जष झष वष मष शुष	३२	२८५	शस्त्र		३३

३०२	तुल्य स्तुल्य णक्ष गतौ	३४
३०३	वक्ष रोषे	३४
३०४	त्वक्ष त्वचने	३४
३०५	सुक्ष्य अनादरे	३४
३०६	काक्षु वाक्षु माक्षु कांक्षायाय	३४
३०७	द्राक्षु ध्राक्षु ध्याक्षु घोरवासिते च	३४

इति परस्मैभाषाः ।

१	गाङ् गतौ	३४
२	ष्मिङ् ईषिङ्सने	३५
३	डीङ् विहायसां गतो	३६
४	उङ् कुङ् गुङ् पुङ् कुङ् शब्दे	३६
५	च्युङ् ज्युङ् जुङ् मुङ् लु गतौ	३६

२८६	शंख	स्तुतौ च	३३
२८७	मिहं	सेचने	३३
२८८	दहं	भस्मीकरणे	३३
२८९	चह	कल्कने	३३
२९०	रह	त्यागे	३३
२९१	गहु	गतौ	३३
२९२	दह दहु वृह	वृद्धौ	३३
२९३	बृह बृहु	शब्दे च	३३
२९४	उहु उहु	अर्दने	३३
२९५	अह मह	पूजायाय	३३
२९६	उक्ष	सेचने	३३
२९७	रक्ष	पालने	३३
२९८	मक्ष मुक्ष	सङ्घाते	३३
२९९	अक्षौ	व्याप्तौ च	३३
३००	तक्षौ त्वक्षौ	तद्रूपकरणे	३३
३०१	णिक्ष	चुम्बने	३४

६	संङ्	रेषणे च	३६	२२	ककि	लौल्ये	३७
७	पूङ्	पवने	३६	२३	कुकि वृकि	आदाने	३७
८	मूङ्	बन्धने	३६	२४	चकि	वृषिप्रतीयातयोः	३७
९	धुङ्	अवध्वंसने	३६	२५	ककुङ् श्वकुङ् व्रकुङ् श्रकुङ् श्लकुङ्		
१०	धुङ्	प्रतिदाने	३६		ढीकुङ् त्रीकुङ् ध्वक्कि वस्कि		
११	मङ्	पालने	३६		मस्कि ति कि टिकि टीकुङ् सेकुङ्		
१२	देङ् त्रैङ्	गती	३६		सेकुङ् रघुङ् लघुङ् गती	३७	
१३	शैङ्	वृद्धौ	३६	२६	अघुङ् वघुङ्	गत्याक्षेपे	३७
१४	प्यैङ्	कौटिल्ये	३६	२७	मघुङ्	कैतवे च	३७
१५	वकुङ्	मण्डने	३६	२८	राघुङ् लाघुङ्	सामर्थ्ये	३७
१६	मकुङ्	लक्षणे	३६	२९	द्राघुङ्	आयासे च	३७
१७	अकुङ्	सेचने	३६	३०	श्लाघुङ्	कत्यने	३७
१८	शीकुङ्	दशने	३६	३१	लोचुङ्	दशने	३७
१९	लोकुङ्	सङ्घाते	३६	३२	षचि	सेचने	३७
२०	श्लोकुङ्	शब्दोत्साहे	३७	३३	शचि	व्यक्तायाम् वाचि	३७
२१	द्रेकुङ् ध्रकुङ्	शङ्कायाम्	३७	३४	कचि	बन्धने	३७

३५	कञुङ्	दीप्तौ च	३७	चेष्टि	चेष्टायाम्	३७
३६	श्चि श्चुङ्	गती	३७	मोष्टि लोष्टि	सङ्घाते	३७
३७	वचि	दीप्तौ	३७	वेष्टि	वेष्टे	३७
३८	मचि मुचुङ्	कल्कने	३७	अष्टि	हिंसातिक्रमयोः	३७
३९	मञुङ्	धारणीछायपूजनेषु च	३७	छष्टि हेष्टि	विवाधायाम्	३८
४०	पञुङ्	व्यक्तीकरणे	३७	मटुङ् कटुङ्	सौके	३८
४१	ष्टुचि	प्रसादे	३७	मुटुङ्	पलायने	३८
४२	एजुङ् भ्रेजुङ् भ्राजि दीप्तौ		३७	वटुङ्	एकचर्यायाम्	३८
४३	इजुङ्	गती	३७	अटुङ् पटुङ्	मती	३८
४४	ईजि	कुत्सने च	३७	हुटुङ् पिडुङ्	सङ्घाते	३८
४५	ऋजि	गतिस्थानार्ज-	३७	शुडुङ्	रुजायाम् च	३८
		नोपार्जनेषु	३७	तडुङ्	तारुने	३८
४६	ऋजुङ् भृजुङ्	भर्जने	३७	कडुङ्	मदे	३८
४७	तिजि	क्षमानिधानयोः	३७	खडुङ्	मन्ये	३८
४८	घट्टि	चलने	३७	खुडुङ्	गतिविकल्पे	३८
४९	रफुटि	विकसने	३७	कुडुङ्	दाहे	३८

६६	वडुङ् मडुङ्	वेष्टने	३८	विथुङ् वेथुङ्	याचने	३८
६७	भडुङ्	परिभाषणे	३८	नाथुङ्	उपतापेभ्यर्थाशीःषु च	३८
६८	मुडुङ्	मार्जने	३८	अथुङ्	शैथिल्ये	३८
६९	तुडुङ्	तोडने	३८	ग्रथुङ्	कौटिल्ये	३८
७०	मुडुङ्	वरणे	३८	कल्य	श्लाघायाम्	३८
७१	चडुङ्	कोपे	३८	स्विडुङ्	भैत्ये	३९
७२	द्राडुङ् द्राडुङ्	विक्षरणे	३८	वडुङ्	स्तुत्यभिवादनयोः ३९	३९
७३	शाडुङ्	श्लाघायाम्	३८	भडुङ्	सुखकल्याणयोः ३९	३९
७४	वाडुङ्	आप्लाव्ये	३८	मडुङ्	स्तुतिमोदमदस्वप्नगतिषु ३९	३९
७५	हेडुङ् होडुङ्	अनादरे	३८	स्पडुङ्	किञ्चिच्चलने	३९
७६	हिडुङ्	गतौ च	३८	क्लिडुङ्	परिदेवने	३९
७७	घिणुङ् घुणुङ् घृणुङ् घृणुङ्	ग्रहणे	३८	मुदि	हर्षे	३९
७८	घुणि घूर्णि	भ्रमणे	३८	ददि	दाने	३९
७९	पणि	व्यवहारस्तुत्योः ३८	३८	हदि	पुरीषोत्सर्गे	३९
८०	यतैङ्	प्रयत्ने	३८	ष्वदि स्वादि	आस्वादाने	३९
८१	युतुङ् जुतुङ्	भासने	३८	उर्वि	मानक्रीडयोश्च ३९	३९

१८	कुर्दि	गुर्दि	गुदि	३९	११४	तेपृङ्	कम्पने च	३४
१९	बुदि	क्षरणे	क्षरणे	३९	११५	दुवेपृङ्	केपृङ् गेपृङ् चलेने	४०
१००	द्वादि	शब्दे	शब्दे	३९	११६	ग्लेपृङ्	देन्ये च	४०
१०१	ढादेङ्	मुखे च	मुखे च	३९	११७	मेपृङ् रेपृङ् लेपृङ्	गती	४०
१०२	पदि	कुत्सिते शब्दे	कुत्सिते शब्दे	३९	११८	त्रपौषि	लज्जायाम्	४०
१०३	स्कृदुङ्	आम्रवणे	आम्रवणे	३९	११९	गुपि	गोपनकुत्सनयोः	४०
१०४	एधि	वृद्धौ	वृद्धौ	३९	१२०	अबुङ् रबुङ्	शब्दे	४०
१०५	स्पन्दि	सङ्घर्षे	सङ्घर्षे	३९	१२१	लबुङ्	अवसंसने च	४०
१०६	गाघृङ्	प्रतिष्ठालिप्साग्रन्थेषु	प्रतिष्ठालिप्साग्रन्थेषु	३९	१२२	कबुङ्	वर्णे	४०
१०७	वाघृङ्	रोटने	रोटने	३९	१२३	क्लीबुङ्	अधाष्टये	४०
१०८	दधि	धारणे	धारणे	३९	१२४	क्षीबुङ्	मदे	४०
१०९	बधि	वन्यने	वन्यने	३९	१२५	शीभृङ्	चीभृङ् शलिभ कत्यने	४०
११०	नाघृङ्	नाथङ्कृत	नाथङ्कृत	४०	१२६	वलिभ	भोजने	४०
१११	पनि	स्तुती	स्तुती	४१	१२७	गलिभ	धाष्टये	४०
११२	मानि	पूजायाम्	पूजायाम्	४२	१२८	रेभृङ् अभुङ् रभुङ् लभुङ्	शब्दे	४०
११३	तिपृङ्	क्षरणे	क्षरणे	४३	१२९	प्रभुङ् स्कभुङ् पुभुङ्	स्तम्भे	४०

१३०	नष्टुङ् नभैङ् नृष्टुङ् गात्रविनामे	४०	शक्ति	चलने च	४२
१३१	रभि	४०	मलि मल्लि	धारणे	४०
१३२	हुलभिषु	४०	भलि भल्लि	परिभाषणहिंसादानेषु	४०
१३३	भाभि	४०	कलि	शब्दसंख्यानयोः	४०
१३४	सभाषि	४०	कल्लि	अशब्दे	४०
१३५	कम्पुङ्	४०	तेष्टुङ् देष्टुङ्	देवने	४०
१३६	अयि वयि पयि मयि नयि चयि रयि गती	४१	सेष्टुङ् सेष्टुङ् केष्टुङ् सेष्टुङ् गेष्टुङ् गेष्टुङ्		
१३७	तायि णयि	४१	मेष्टुङ् गेष्टुङ् मेष्टुङ् म्लेष्टुङ् सेवने		४२
१३८	दयि	४१	रेष्टुङ् पवि	गती	४२
१३९	ऊयैङ्	४१	काश्रुङ्	दीप्ती	४२
१४०	पूयैङ्	४१	क्लेशि	विवाधने	४२
१४१	वयूयैङ्	४१	भाषि च	व्यक्तायाववाचि	४२
१४२	स्मायैङ्	४१	इषि	गतिहिंसादर्शनेषु	४२
१४३	स्फायैङ्	४१	गेष्टुङ्	अन्विच्छायाय	४२
१४४	तायुङ्	४२	येष्टुङ्	प्रयत्ने	४२
१४५	बलि बल्लि	४२	जेष्टुङ्	प्रेषण गती	४२

१६१	रेषुगं रेषुगं	अव्यक्तशब्दे	४२	१७७	बहिं बलिह परिभाषणहिंसाछादनेषु	४३
१६२	पशिं	सहन	४२	१७८	वेहृगं जेहृगं वाहृगं प्रयत्ने	४३
१६३	घुषुगं	कान्तीकरणे	४२	१७९	द्राहृगं	४३
१६४	संखृगं	प्रमादे	४२	१८०	ऊहि	४३
१६५	कासृगं	शब्दकुत्सायाम्	४२	१८१	गाहीगं	४३
१६६	भासि दुभ्रासि	दुभ्रासृगं दीप्तौ	४२	१८२	ग्लाहीगं	४३
१६७	रासृगं णासृगं	शब्दे	४३	१८३	बहुगं महृगं	४३
१६८	णसि	कौटिल्ये	४३	१८४	दक्षि	४३
१६९	भ्यसि	भये	४३	१८५	धुक्षि धिक्षि सन्दीपनक्लेशनजीवनेषु	४३
१७०	आगं शसृगं	इच्छायाम्	४३	१८६	दृक्षि वरणे	४३
१७१	ग्रसृगं ग्लसृगं	अदने	४३	१८७	शिक्षि विद्योपादाने	४३
१७२	घसृगं	करणे	४३	१८८	भिक्षि याञ्जयाम्	४३
१७३	ईहि	चेष्टायाम्	४३	१८९	दीक्षि मौण्डयेज्योपनयननियमव्रतादेशेषु	४३
१७४	अहुगं त्लिहि,	गतौ	४३	१९०	ईक्षि दर्शने	४४
१७५	गहिं गलिह	कुत्सने	४३		इति आत्मनेभाषाः ।	
१७६	बहिं बलिह	प्राधान्ये	४३			

३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७

व्ययी अली धावूग् चीडग् दाशग् ऋषी मेष्टग् अष्टग् पषी लषी चषी छषी त्विषी अपी असी दाष्टग् माष्टग्

गतौ भूषणपर्याप्तिवारणेषु ४७ गतिशुद्धयोः ४७ ऋषीवत् ४७ दाने ४७ आदानसंवरणयोः ४७ भये ४७ चलनेच ४७ बाधनस्पन्दनयोः ४७ कान्तौ ४७ भक्षणे ४७ हिंसायास ४७ दीप्तौ ४७ गत्यादानयोश्च ४७ दाने ४७ माने ४७

४८ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९ ४९

शुद्धीम् संसृज्यो ४८ भक्षणी भक्षणी इति उपवतो भाषाः ४८
युति दीप्तौ ४८
रुचि अभिप्रीत्यां च ४८
पुटि परितृप्ते ४८
रुटि छुटि छुटि मति घाते ४८
श्चिताङ् रणे ४८
विमिदाङ् स्नेहने ४८
विश्विदाङ् विश्विदाङ् मोचने च ४८
शुभि दीप्तौ ४८
छुभि सञ्चलने ४८
णभि तृप्ति हिंसायास ४८
संभूङ् विश्वासे ४८

१२	अंशूङ् संशूङ्	अवसंसने	४८	७	शद्वलं	५०	ज्ञातने	५०
१३	ध्वंसूङ्	गती च	४८	८	बुध	५०	अवगमने	५०
	१४	वर्तने	४८	९	दुवमू	५०	उद्गिरणे	५०
	१५	अवणे	४८	१०	अमू	५०	चलने	५०
	१६	वृद्धौ	४९	११	क्षर	५०	सञ्चलने	५०
	१७	शब्दकुत्सायाम्	४९	१२	चल	५०	कम्पने	५०
	१८	सामर्थ्ये	४९	१३	जल	५०	घात्ये	५०
		वृत्त द्युतादयः ।		१४	दल दवल	५०	विकूलव्ये	५०
				१५	ष्ठल	५०	स्थाने	५०
				१६	हल	५०	विलेखने	५०
				१७	णल	५०	गन्धे	५०
१	ज्वल	दीप्तौ	४९	१८	बल	५०	प्राणनधान्यावरोधयोः	५०
२	कुच सम्पर्वचर्कोटिल्यप्रतिष्ठभिविलेखनेषु		४९	१९	पुल	५०	महत्वे	५०
३	पल्लु	पथिगतौ	४९	२०	कुल	५०	बन्धुमन्त्यानयोः	५०
४	क्वथे	निष्पाके	४९	२१	पल फल शल	५०	गती	५०
५	मथे	विलोडने	५०	२२	हुल	५०	हिंसासंवरणयोश्च	५०
६	षड्वलं	विसरणगत्यवसादनेषु	५०					

१३	स्मृ	आध्याने	५४	२९	फण कण रण	गती	५४
१४	दृ	भये	५४	३०	चण	हिंसादानयोश्च	५४
१५	न	नये	५४	३१	शण श्रण	दाने	५४
१६	एक स्तक	प्रतिघाते	५४	३२	स्तथ वनथ क्रथ कृथ	हिंसार्था	५४
१७	चक	तृप्ती च	५४	३३	छद	उर्जने	५५
१८	अक कुटिलायाप	गती	५४	३४	मदै	हर्षलपनयोः	५५
१९	कले	हसने	५४	३५	ष्टन स्तन ध्वन	शब्दे	५५
२०	अग	अकवत	५४	३६	स्वन	अवतंसने	५५
२१	रगे	शङ्कायाप	५४	३७	चन	हिंसायाप	५५
२२	लगे	सङ्गे	५४	३८	ज्वर	रोगे	५५
२३	हूगे हूगे षगे सगे षगे	स्थगे संशरणे	५४	३९	चल	कम्पने	५५
२४	वद भट	प भाषणे	५४	४०	हल लल	चञ्जेने	५५
२५	ण	न	५५	४१	ज्वल	दायी च	५५
२६	ग	स	५४				
२७	हेट	वेष्ट	५४				
२८	लद	जिह्वानभंथने	५४				

वृत् घटादिः

इति भ्वादेशो निरुवन्धा धानवः समाप्ताः।

—

१	अदं एसांक्	भक्षणे	५५	वीक्	प्रजनकान्यसखादने च	५८
२	भांक्	दीप्तौ	५५	धुंक्	अभिगमे	५८
३	यांक्	प्रापणे	५६	वंक्	प्रसवैश्वर्ययोः	५८
४	वांक्	गतिगन्धनयोः	५६	तुंक्	वृत्तिहिंसापूरणेषु	५८
५	ष्णांक्	शोचे	५६	युंक्	मिश्रणे	५८
६	श्रांक्	पाके	५६	णुक्	स्तुतौ	५८
७	द्रांक् कुत्सित्	गतौ	५६	क्षुक्	तेजने	५८
८	पांक्	रक्षणे	५६	स्तुक्	प्रसूवने	५८
९	लांक्	आदाने	५६	डुक्षु खंक्	शब्दे	५८
१०	रांक्	दाने	५६	रुदृक्	अश्रुविमोचने	५८
११	दावक्	लवने	५६	विष्वपंक्	शये	५९
१२	ख्यांक्	प्रकथने	५६	अन भ्वक्	प्राणने	५९
१३	प्रांक्	पूरणे	५६	जक्षक्	भक्षहसनयोः	५९
१४	मांक्	माने	५६	दरिद्राक्	दुर्गतौ	५९
१५	इंक्	स्मरणे	५६	जा क्	निद्राक्षये	६०
१६	इण्क्	गतौ	७	चकायक्	दिप्तौ	६१

४	दुर्लोक	प्राणिगर्भविमोचने	६४
५	पूर्वैर्दृष्टुं	पिबुकि संयर्चने	६५
६	दृजेकि	वर्जने	६५
७	णिजुकिं	विशुद्धौ	६५
८	शिजुकि	अव्यक्ते शब्दे	६५
९	इडिक्	स्तुतौ	६५
१०	इरिक्	गतिकंपनयोः	६५
११	इशिक्	ऐश्वर्ये	६५
१२	वसिक्	आच्छादने	६५
१३	आङ्नास्रिक्	इच्छायाम्	६५
१४	आसिक्क	उपवेशने	६५
१५	कसुकि	गतिसातयोः	६५
१६	णिमुकि	चुंबने	६५
१७	वसिक्	व्यक्तायाम् वाचि	६५
		इति आत्मनेभाषाः ।	

३३	सास्रिक्	अनुशिष्टौ	६१
३४	वचंक्	भाषणे	६१
३५	शुजौक्	शुद्धौ	६१
३६	सस्तुक्	स्वप्ने	६१
३७	विदक्	ज्ञाने	६२
३८	हनंक्	हिंसाप्रत्ययोः	६२
३९	वशक्	कान्तौ	६३
४०	असृक्	भुवि	६३
४१	वसक्	स्वप्ने	६४
४२	यङ्लप्	च	६४
		इति परस्मैभाषाः ।	
१	इङ्क्	अध्ययने	६४
२	शीङ्क्	स्वप्ने	६४
३	इतुङ्क्	अपनयने	६४

इति परस्मैभषाः-

१	ओहांङ्क्	गतो	७०
२	मांङ्क्	मानशब्दयोगे	७०
	इति आत्मनेभाषाः ।		
१	डुदांङ्क्	दाने	७०
२	डुधांङ्क्	धारणे	७०
३	डुडुधंङ्क्	पोषणे	७१
४	णिजंङ्क्	ज्ञोचने	७१
५	विजुंङ्क्	पृथगभावे	७१
६	विजुंङ्क्	व्याप्तौ	७१
	इति उभयतोभाषाः ।		

वृत्हादयः

इति अदादयः कितोः भ्रातृवः

१	उणङ्क्	आच्छादने	६६
२	पुंङ्क्	स्तुतौ	६७
३	ब्रुङ्क्	व्यक्तायाम् वाचि	६७
४	ब्रिषीङ्क्	अप्रीतौ	६७
५	दुहीङ्क्	क्षरणे	६८
६	दिहीङ्क्	लेपे	६८
७	लिहीङ्क्	आस्वादने	६८
	इति उभयतोभाषाः ।		

१	हुङ्क्	दानादनयोः	६८
२	ओहांङ्क्	त्यागे	६८
३	विभीङ्क्	भये	६९
४	ह्रीङ्क्	लज्जायाम्	६९
५	पुंङ्क्	पालनपूरणयोः	६९
६	क्रंङ्क्	गतौ	७०

१	दिबू च् क्रीडाजयेच्छापणीद्युतिस्तुतिगतिषु ७२	१७	भिवृच्	गतिशेषणयोः	७३
२	जष् झषच्	१८	ष्टिव् शिवृच्	निरसने	७३
३	शोच्	१९	इषच्	गतौ	७३
४	दौ छौच्	२०	णसृच्	निरसने	७३
५	पौच्	२१	क्तृच्	वृद्धिदीप्त्योः	७३
६	व्रीडच्	२२	त्रसृच्	भये	७३
७	नृतृषु	२३	त्युसच्	दाहं	७३
८	कुयच्	२४	पह् पुहृच्	शक्ती	७३
९	पुथच्	२५	पुपंच्	पुष्टौ	७३
१०	गुथच्	२६	उचच्	समवाये	७३
११	राधंच्	२७	छटच्	विलोढने	७३
१२	व्यधंच्	२८	ष्विदांच्	गात्रप्रक्षरणे	७३
१३	सिपंच्	२९	छिदांच्	आर्द्रभावे	७३
१४	पुष्पच्	३०	विमिदाच्	स्नेहने	७३
१५	तिप्र तीम छिम छीमच् आर्द्रभावे	३१	विम्विदाच्	मोचने च	७३
१६	पिवृच्				

६४	असूच	क्षेपणे	७५
६५	यसूच	प्रयत्ने	७५
६६	असूच	मोक्षणे	७५
६७	तसू दसूच	उ। क्षये	७५
६८	वसूच	स्तम्भे	७५
६९	वुसूच	उत्सर्गे	७५
७०	सुसूच	खण्डने	७५
७१	मसूच	परिणामे	७५
७२	शसू दसूच	उपशमं	७५
७३	तसूच	कांक्षायाम्	७५
७४	असूच	खेदतपसोः	७५
७५	असूच	अनवस्थाने	७५
७६	ससूच	सहने	७५
७७	मदूच	हर्षे	७५
७८	कसूच	ग्लानौ	७५
७९	मुहूच	वैचित्ये	७५
७५	निर्घांसायाम्	८०	
७५	उद्गिरणे	८१	
७५	प्रीतौ	८२	
	द्वयपुषादिः ।		
	इति परस्मैभाषाः ।		
७६	प्राणिप्रसवे	१	
७६	परितापे	२	
७	क्षये	३	
७६	अनादरे	४	
७६	हिंसायाम्	५	
७६	अवर्णे	६	
७६	श्लेषणे	७	
७६	गती	८	
७६	वरणे	९	
७६	सूडौच		
७६	दूडूच		
७६	दीडूच		
७६	धीडूच		
७६	मीडूच		
७६	रीडूच		
७६	लीडूच		
७६	दीडूच		
७६	व्रीडूच		

१०	पीङ्गच्	वृत्स्वादः ।	२४	दीपैचि	दीप्तौ	७७
११	ईङ्गच्	पाने	२५	तपिच	पेभ्यो वा	७७
१२	प्रीङ्गच्	गती	२६	पुरैचि	आप्यायने	७७
१३	गुजिच्	प्रीती	२७	धूरैङ् ज्वरैचि	जरायाम्	७७
१४	सुजिच्	समाधौ	२८	धूरैङ् गुरैचि	गती	७७
१५	सृजिच्	विसर्गे	२९	श्रूरैचि	स्तम्भे	७७
१६	वृत्तुचि	वरणे	३०	तुरैचि	त्तरायाम् च	७७
१७	पदिच्	गती	३१	घुरादयो	हिंसायाम् च	७७
१७	विदिच्	सत्तायाम्	३२	चुरैचि	दाहे	७७
१८	खिदिच्	दैन्ये	३३	क्लिंशिच्	उपतापे	७७
१९	गुधिच्	सम्प्रहारे	३४	लिंशिच्	अल्पत्वे	७७
२०	अनोरुधिच्	कामे	३५	काशिच्	दीप्तौ	७७
२१	बुधि मनिच्	ज्ञाने	३६	वासिच्	शब्दे	७७
२२	अनिच्	प्राणने		इति आत्मनेभाषाः ।		
२३	जनीचि	प्रादुर्भावि	१	शर्कीच्	मर्षणे	७७

२	शुचौच	पूतिभावे	७८	१	वृग्	वरणे	७९
३	रञ्जीच्	रागे	७८		इति उभयतोभाषाः ।		
४	शर्णीच्	आक्रोशे	७८				
५	मृषीच्	तितिक्षायाम्	७८	१	हिट्	गतिवृद्धयोः	७९
६	णहीच्	बन्धने	७८	२	श्रुट्	श्रवणे	७९
		उभयतोभाषाः ।		३	दुहुट्	उपतापे	७९
	इति दिवादयश्चित्तो धातवः ।			४	पृट्	प्रीतौ	७९
				५	स्युट्	पालने च	७९
				६	शक्लुट्	शक्तौ	८०
१	शुंगट्	अभिषवे	७८	७	तिक तिग षवट्	हिंसायाम्	८०
२	षिगट्	बन्धने	७८	८	राधं साधं	संसिद्धौ	८०
३	क्षिगट्	निश्चातने	७८	९	रुधुट्	वृद्धौ	८०
४	डुमिगट्	प्रक्षेपणे	७८	१०	आलुट्	व्याप्तौ	८०
५	चिगट्	चयने	७९	११	वृपट्	प्रीणने	८०
६	धृगट्	कम्पने	७९	१२	दम्भुट्	दम्भे	८०
७	स्तृगट्	आच्छादने	७९	१३	कुवुट्	हिंसाकरणयोः	८०
८	कुंगट्	हिंसायाम्	७९				

४	धिबुट्	गुत्तौ	८०	८	विबुलंती	प्रसभे	८२
५	धिबुट्	प्रागल्भ्ये	८०	९	बुलंती	बेदने	८२
		इति परस्मैभाषाः ।		१०	बिबुर्षीत्	प्रसवे	८२
					इति उभयतोभाषाः ।		
१	धिघिट्	आस्कन्दने	८०	११	कौतव	छेदने	८२
२	असाटि	व्यासौ	८०	१२	खिदंत्	परिभ्रमते	८२
		इति आत्मनेभाषाः ।		१३	पिबुत्	अवयवे	८२
		इति स्वादयष्टितो धातवः ।			द्वतृष्ट्यादिः ।		
१	तुदीत्	व्यथने	८१	१४	रिपीत्	गतौ	८२
२	भ्रस्जीत्	पाके	८१	१५	रिप्ति	धारणे	८२
३	क्षिपीत्	प्रेरणे	८१	१६	सिप्ति	निवासगत्योः	८२
४	दिस्वीत्	अतिसर्जने	८१	१७	बृत्	प्रेरणे	८२
५	कृषीत्	विलेखने	८१	१८	मृत्	प्राणत्यागे	८२
६	मुच्छलंती	मोक्षणे	८१	१९	कृत्	विज्ञेये	८२
७	षिचीत्	क्षरणे	८१				

२०	गुत्	निगर्णे	८२	दुमस्जोत्	शुद्धौ	८३
२१	ल्लित्	अक्षरविन्यासे	८३	जर्ज क्षञ्जत्	परिभाषणे	८३
२२	जर्ज क्षञ्जत्	परिभाषणे	८३	उज्ज्वत्	उत्सर्गे	८३
२३	त्वचत्	संवरणे	८३	जुडत्	गती	८३
२४	ऋचत्	स्तुतौ	८३	पृड् मृडत्	सुखने	८३
२५	ओग्रश्चौत्	छेदने	८३	कडत्	मदे	८३
२६	ऋछत्	इन्द्रियमलयमूर्तिभावयोः	८३	पृणत्	प्रीणने	८३
२७	विछत्	गती	८३	तुणत्	कौटिल्ये	८३
२८	उछैत्	विवासे	८३	मुणत्	हिंसायाम्	८३
२९	मिछत्	उत्कलेशे	८३	द्रुणत्	गतिकौटिल्ययोश्च	८३
३०	उछुत्	उज्ज्वे	८३	पुणत्	शुभे	८४
३१	मछंत्	हीप्सायाम्	८३	मुणत्	प्रतिज्ञाने	८४
३२	उज्जत्	आर्जवे	८३	कुणत्	शब्दोपकरणयोः	८४
३३	सृजंत्	विसर्गे	८३	घुण घूर्णत्	अप्रणे	८४
३४	रुजोत्	भङ्गे	८३	चूतैत्	हिंसाग्रन्थयोः	८४
३५	मुजोत्	कौटिल्ये	८३	शुदंत्	प्रेरणे	८४

५२	षट्	अवसादने	८४	घुत्	भीमार्थशब्दयोः	८४
५३	विधत्	विधाने	८४	पुत्	अग्रगते	८४
५४	जुन शुनत्	गती	८४	घुत्	संवेष्टने	८४
५५	छुपत्	स्पृशे	८४	घुत्	ऐश्वर्यदीप्तयोः	८४
५६	रिफत्	कथनशुद्धिर्हिसादानेषु	८४	स्फर स्फलत्	स्फुरणे	८४
५७	तृफ तृफत्	तृती	८४	किलत्	श्रैत्यक्रीडनयोः	८४
५८	ऋफ रिफत्	हिंसायाम्	८४	इलत्	गतिस्वप्नक्षेपणेषु	८४
५९	हफ हंफत्	उत्कृष्टे	८४	हिलत्	हावकरणे	८४
६०	शुफ गुंफत्	ग्रन्थने	८४	शिल सिलत्	उञ्छे	८४
६१	उभ उभत्	पूरणे	८४	तिलत्	स्नेहने	८४
६२	शुभ शुंभत्	शोभायै	८४	चलत्	विलसने	८४
६३	भैत्	ग्रंथे	८४	चिलत्	वसने	८४
६४	लुभत्	विमोहने	८४	विलत्	वरणे	८४
६५	कुरत्	शब्दे	८४	विलत्	भेदने	८४
६६	धुरत्	विलेखने	८४	णिलत्	गहने	८४
६७	खुरत्	छेदने च	८४	मिलत्	श्लेषणे	८४

८४	रुद्रं	संस्पृशे	८४	व्यचत्	९९	व्याजीकरणे	९५
८५	रुद्रं रिशंत्	हिंसायाम्	८४	गुजत्	१००	शब्दे	८५
८६	विशंत्	प्रवेशने	८५	शुटत्	१०१	प्रतिघाते	८५
८७	मुशंत्	आमर्शने	८५	शुट छुट झुट	१०२	छेदने	८५
८८	लिशं रुषंत्	गतौ	८५	शुटत्	१०३	कलहकर्मणि	८५
८९	इषत्	इच्छायाश्च	८५	शुटत्	१०४	आक्षेपप्रमर्दनयोः	८५
९०	मिषत्	स्पृष्टायाश्च	८५	स्फुटत्	१०५	विकसने	८५
९१	वृहीत्	उद्यमे	८५	शुट छुट	१०६	संश्लेषणे	८५
९२	वृही वृही स्तृही स्तृही हिंसायाम्		८५	छुट	१०७	घसने	८५
				कुटत्	१०८	बाल्ये च	८५
९३	कुटत्	कौटिल्ये	८५	गुडत्	१०९	रक्षायाम्	८५
९४	गुंत्	पुरिसोत्सर्गे	८५	जुडत्	११०	बन्धने	८५
९५	धुंत्	गतिस्थैर्ययोः	८५	तुडत्	१११	तोडने	८५
९६	णूत्	स्तवने	८५	छुड शुड स्थुड	११२	संवरणे	८५
९७	धूत्	विधूनने	८५	बुडत्	११३	उत्सर्गे च	८५
९८	कुचत्	संकोचने	८५	शुड झुड	११४	संघाते	८५

१२	प्रीतिसेवनयोः	८६
	प्राप्त्यनेभाषाः	८७
	मस्तितो धातवः ॥	८७
	आवरणे	८७
	विरेचने	८७
	पृथग्भावे	८७
	योगे	८७
	संपेक्षे	८७
	विदारणे	८७
	द्वैधीकरणे	८७
	दीप्तिदेवनयोः	८७
	हिंसानादरयोः	८७
	प्रयतो भाषाः ।	८७
	संपर्के	८७
	वरणे	८७
	संकोचने	८७

११५	निर्मज्जने	८५
११६	छेदने	८५
११७	क्षेपे	८५
११८	छेदने	८५
११९	स्फुरणे	८५
१२०	संचये च	८६
	भाषाः ॥	८६
१२१	शब्दे	८६
१२२	उद्यमे	८६
	इत्यादिः ॥	८६
१२३	व्यायामे	८६
१२४	आदरे	८६
१२५	स्थाने	८६
१२६	भयचलनयोः	८६
१२७	ओलस्यैति व्रीहे	८६
१२८	सङ्गे	८६

११५	निर्मज्जने	८५
११६	छेदने	८५
११७	क्षेपे	८५
११८	छेदने	८५
११९	स्फुरणे	८५
१२०	संचये च	८६
	भाषाः ॥	८६
१२१	शब्दे	८६
१२२	उद्यमे	८६
	इत्यादिः ॥	८६
१२३	व्यायामे	८६
१२४	आदरे	८६
१२५	स्थाने	८६
१२६	भयचलनयोः	८६
१२७	ओलस्यैति व्रीहे	८६
१२८	सङ्गे	८६

१३	भञ्जोप	आमर्दने	८७	८९	वणूयी	दने	८९
१४	भुञ्जोप	पाळनाभ्यवहारयोः	८७	८९	क्षणू क्षिणूयी	हिंसायाम्	८९
१५	अंजीप	व्यक्तिप्रक्षणफान्तिगतिषु	८८	८९	ऋणूयी	गतौ	८९
१६	ओविजोप	भयचलनयोः	८८	८९	तृणूयी	अदने	८९
१७	कृतोप	सेवेष्टने	८८	८९	घृणूयी	दीप्तौ	८९
१८	कृदोप	क्लेदने	८८		॥ इति उभयतो भाषाः ॥		
१९	क्षिण्टोप	विशेषणे	८८	८९	वनूयि	याचने	८९
२०	पिण्टोप	संघर्षणे	८८	८९	मनूयि	नोधने	८९
२१	हिंसु तृहप	हिंसायाम्	८८		॥ इति आत्मनेभाषाः ॥		
	॥ इति परस्मैभाषाः ॥				इति तनादयो यितोधातवः		
२२	स्विदिप	देन्ये	८८	८९	डुकीगञ्	द्रव्यविनिमये	८९
२३	विदिप	विचारणे	८८	८९	पिंयञ्	बन्धने	८९
२४	विइषेपि	दीप्तौ	८८	९०	प्रीगञ्	तृप्तिकान्त्योः	९०
	॥ इति आत्मनेभाषा ॥			९०	प्राके	हिंसायाम्	९०
	इति रुधादयः पितोधातवः			९०	हिंसायाम्	बन्धने	९०
१	तनूयी	विस्तारे	८९		मुंगञ्		

७	स्कुगंश	आप्रवणे	९०	प्लीश	गतौ	९२
८	क्वृगंश	शब्दे	९१	क म ग्ग	हिंसायाम्	९२
९	द्रगंश	हिंसायाम्	९१	पृश्	पालनपूरणयोः	९२
१०	ग्रहीश	उपादाने	९१	हृश्	भरणे	९२
११	पृगंश	पवने	९१	भृश्	भजने च	९२
१२	ळगंश	छेदने	९१	दृश्	विदारणे	९२
१३	धृगंश	कम्पने	९१	धृश्	वयोहानौ	९२
१४	स्तृगंश	आच्छादने	९१	नृश्	नये	९२
१५	कृगंश	हिंसायाम्	९१	गृश्	शब्दे	९२
१६	वृगंश	वरणे	९१	ऋश्	गतौ	९२
		॥ इति उभतोभाषाः ॥			वृत्त्वादिः ॥ वृत्त्वादिः	
१	ज्यांश	हानौ	९१	ज्ञांश	अवबोधने	९२
२	रींश	गतिरेषणयोः	९१	क्षिपृश	हिंसायाम्	९२
३	लींश	श्लेषणे	९२	त्रीश	वरणे	९२
४	व्लींश	वरणे	९२	भ्रीश	भरणे	९२
				हेठश	भूतप्रादुर्भावे	९२

२०	मृदश्	सुखने	९२	३६	सुषश्	स्तेये	९३
२१	अन्थश्	विमोचनप्रतिहर्षणयोः	९२	३७	पुषश्	पुष्टौ	९३
२२	मन्थश्	विलोडने	९२	३८	कुषश्	निष्कर्षे	९३
२३	ग्रन्थश्	संदर्भे	९२	३९	धसुश्	उज्ज्छे	९३
२४	कुन्थश्	संक्षेपे	९२			इति परस्मैभाषाः ।	
२५	मृदश्	क्षोदे	९२				
२६	गुधश्	रोषे	९२	१	दृडश्	सम्भक्तौ	९३
२७	बन्धश्	बन्धने	९२			इति आत्मनेभाषाः ।	
२८	क्षुभश्	संचलने	९२			इति कयादयः शितोधातवः	
२९	णभ तुभश्	हिंसायाम्	९२				
३०	खवश् हेटश्	वत्	९२	१	चुरण्	स्तेये	९३
३१	विलक्षौश्	विबाधने	९२	२	पृण्	पूरणे	९३
३२	अक्षश्	भोजने	९३	३	घृण्	स्रवणे	९४
३३	इषश्	आभीक्ष्ये	९३	४	शुल्क वल्कण्	भाषणे	९४
३४	विशश्	विप्रयोगे	९३	५	नक्क धक्क	नाशने	९४
३५	पुष प्लुशश्	स्नेहसेवनपूरणेषु	९३	६	चक्क चुक्कण्	व्यथने	९४

७	दङ्गुण्	वचने	१४	२३	पुटं चुटं पुट्टण्	अल्यभावे	१४
८	अकण्	स्तवने	१४	२४	पुटं शुटण्	सर्वार्थे	१४
९	पिबण्	कुट्टने	१४	२५	अट् स्मिष्टण्	अनादरे	१४
१०	पङ्गुण्	विस्तारे	१४	२६	लुक्कण्	सोपे च	१४
११	म्लेच्छण्	म्लेच्छने	१४	२७	स्मिन्टण्	स्नेहने	१४
१२	ऊर्जण्	बलप्राणनयोः	१४	२८	घट्टण्	चलने	१४
१३	युज पिङ्गुण्	हिसाबलदाननिकेतनेषु	१४	२९	खट्टण्	संवरणे	१४
१४	क्षुजण्	कुछ्जूजीवने	१४	३०	षट् स्फिट्टण्	हिसायाय	१४
१५	पूजण्	पूजायाय	१४	३१	स्फुटण्	परिहृते	१४
१६	गज मार्जण्	शब्दे	१४	३२	कौटण्	वर्णने	१४
१७	तिजण्	निश्चाने	१४	३३	वट्टण्	विभाजने	१४
१८	वज व्रजण्	मार्गणसंस्कारागत्योः	१४	३४	रुटण्	रोषे	१४
१९	रुजण्	हिसायाय	१४	३५	शठ भट्टण्	संस्कारगत्योः	१४
२०	नटण्	अवस्यन्दने	१४	३६	शुटण्	अलस्ये	१४
२१	तुट चुट चुट्टण्	छेदने	१४	३७	शुटुण्	शोषणे	१४
२२	कुट्टण्	कुत्सने च	१४	३८	शुटुण्	वेष्टने	१४

३९	लङ्	उपसेवायाम्	१४	अण्	दाने	१५
४०	सुङ्	परिहासे	१५	पूण्	संघाते	१५
४१	ओलङ्	उत्सेपे	१५	चितुण्	स्मृत्याम्	१५
४२	पीडण्	गहने	१५	पुस्त बुस्तण्	आदरानादरयोः	१५
४३	तडण्	आघाते	१५	मुस्तण्	संघाते	१५
४४	खड् स्वङ्	भेदे	१५	कतण्	संशब्दने	१५
४५	कङ्	खण्डने च	१५	स्वते पथुण्	गतौ	१५
४६	कुङ्	रक्षणे	१५	अथण्	प्रतिहर्षे	१५
४७	गुङ्	वेष्टने च	१५	पृथुण्	प्रक्षेपणे	१५
४८	गुङ्	छेदने	१५	प्रथण्	प्रख्याने	१५
४९	मुङ्	भूषणायाम्	१५	छदण्	संवरणे	१६
५०	भङ्	कल्याणे	१५	जुदण्	संचोदने	१६
५१	फिङ्	सङ्घाते	१५	भिदुण्	स्नेहने	१६
५२	ईङ्	स्तुतौ	१५	गुदण्	निकेतने	१६
५३	चङ्	कोपे	१५	छदण्	वमने	१६
५४	जुड् चूर्ण वर्णण् प्रेरणे		१५	बुधण्	हिंसायाम्	१६
५५	चूण तूण् संकोचने		१५	वर्धण्	छेदनपूरणयोः	१६

७३	गर्धण्	अभिकांक्षायाम्	१०	यत्रुण्	संकीर्त्तने	१६
७४	बन्ध बधण्	संयमने	११	कुट्टण्	अनृतभाषणे	१६
७५	छपुण्	गती	१२	श्वभ्रण्	गती	१६
७६	क्षपुण्	क्षान्ती	१३	तिलण्	स्नेहने	१६
७७	ष्टूपण्	समुच्छ्राये	१४	जलण्	अपवारणे	१६
७८	डिपण्	क्षेपे	१५	क्षलण्	श्रीवे	१६
७९	हपण्	व्यक्तायां वाचि	१६	पुलण्	समुच्छ्राये	१७
८०	डपु डिपुण्	संघाते	१७	विलण्	भेदे	१७
८१	शूर्पण्	माने	१८	तलण्	प्रतिष्ठायाम्	१७
८२	शुत्वण्	सर्जने च	१९	तुलण्	उन्माने	१७
८३	डबु डिबुण्	क्षेपे	१००	दुलण्	उत्क्षेपे	१७
८४	सम्बण्	सम्बन्धे	१०१	बुलण्	निमज्जने	१७
८५	कुवुण्	आच्छादने	१०२	मुलण्	रोहणे	१७
८६	लबु तुबुण्	अर्द्धने	१०३	कल किल	पिलण् क्षेपे	१७
८७	पुर्वण्	निकेतने	१०४	पलण्	रक्षणे	१७
८८	यमण्	परिवेषणे	१०५	इलण्	प्रेरणे	१७
८९	व्ययण्	क्षये	१०६	चलण्	भृती	१७

१०७	सांत्वण्	सामप्रयोगे	१७	१२३	च्युण्	सहने	१७
१०८	धूशण्	क्रान्तीकरणे	१७	१२४	भूण्	अवकल्कने	१८
१०९	श्लिषण्	श्लेषणे	१७	१२५	बुक्कण्	भषणे	१८
११०	लुषण्	हिंसायाम्	१७	१२६	रक लक रग लगण्	आस्वादाने	१८
१११	रुषण्	रोषे	१७	१२७	लिगुण्	चित्रीकरणे	१८
११२	रुषण्	उत्सर्गे	१७	१२८	चर्चण्	अध्ययने	१८
११३	पसुण्	नाशने	१७	१२९	अंचण्	विशेषणे	१८
११४	जमुण्	रक्षणे	१७	१३०	मुचण्	प्रमोचने	१८
११५	पुंसुण्	अभिषर्दने	१७	१३१	अर्जण्	प्रतियत्ने	१८
११६	बुस पिस बहण्	हिंसायाम्	१७	१३२	भजण्	विभ्रानणे	१८
११७	प्लिहण्	स्नेहने	१७	१३३	चः स्फुटण्	भेदे	१८
११८	म्रक्षण्	म्लेच्छने	१७	१३४	घटण्	संघाते हन्त्यर्थश्च	१८
११९	भक्षण्	अदने	१७	१३५	कणण्	निमीलने	१८
१२०	पक्षिण्	परिश्रमे	१७	१३६	यतण्	निकारोपस्कारयोः	१८
१२१	लक्षीण्	दर्शनांकयोः	१७	१३७	निरश्च	प्रतिदाने	१८
	इतो अर्थविशेषे	आलक्षिणः ।		१३८	शब्दण्	उत्सर्गात् भाषाविष्कारयोः	१८
१२२	ज्ञाण्	मारणादिनियोजनेषु	१७	१३९	षूदण्	आश्रवणे	१८

१४०	आङः	क्रंदण् सातत्ये	१८	त्रसण्	वारणे	१९
१४१	ष्वदण्	आस्वादने	१९	त्रसण्	स्नेहहेदावहरणेषु	१९
१४२	मुदण्	संसर्गे	१९	ध्रसण्	उत्क्षेपे	१९
१४३	श्रुधण्	प्रसहेने	१९	ग्रसण्	ग्रहणे	१९
१४४	कृपण्	अवकलकने	१९	लसण्	शिल्पयोगे	१९
१४५	जसुण्	नाशने	१९	अहण्	पूजायाम्	१९
१४६	अमण्	रोगे	१९	मोक्षण्	असने	१९
१४७	चरण्	असंशये	१९	लोक्कं	तर्कं, रघु, लघु, लोचु,	१९
१४८	पूरण्	आप्यायने	१९	विच्छं	अञ्जु, तुञ्जु, पिञ्जु, लञ्जु,	१९
१४९	दलण्	विदारणे	१९	लुञ्जु	भञ्जु पट, पुट, लुट, घट,	१९
१५०	दिवण्	अर्दने	१९	घटु	वृत्त, पुथ, नद, वृथ, गुप	१९
१५१	पश पवण्	बन्धने	१९	धूप, कुप, चिव, दथ, कुथ,		१९
१५२	पुषण्	धारणे	१९	त्रसु, पिसु, कुसु, दसु, बह, बहु,		१९
१५३	घुषण्	विशब्दने	१९	बल्ह, अहु, बहु, महुण्, भाषार्थी:		१९
१५४	आङः	क्रन्दे	१९	इति परस्मैभाषाः ।		१९
१५५	भूष तसुण्	अलंकारे	१९	गुणि	उगुप्सायाम्	१००
१५६	जसण्	ताडने	१९	गणि	विज्ञाने	१००

३	वञ्चिण्	प्रलम्भने	१००	२०	तूणिण्	पूरणे	१००
४	कुटिण्	प्रतापने	१००	२१	भ्रूणिण्	आशंसायाम्	१००
५	मदिण्	तृप्तियोगे	१००	२२	चिचिणिण्	संवेदने	१००
६	विदिण्	चेतनाख्याननिवासेषु	१००	२३	बस्ति गंधिण्	अर्दने	१००
७	मनिण्	स्तम्भे	१००	२४	डपि डिपि डंपि डिपि डंभि		
८	बलि भलिण्	आभण्डने	१००		डिभिण्	संघाते	१००
९	दिदिण्	परिकुजने	१००	२५	स्यमिण्	वितर्के	१००
१०	दृषिण्	शक्तिबन्धे	१००	२६	स्रमिण्	आलोचने	१००
११	कुत्सिण्	अवक्षेपे	१००	२७	कुस्मिण्	कुस्मयने	१००
१२	लक्षिण्	आलोचने	१००	२८	गुरिण्	उद्यमे	१००
१३	हिष्कि	किष्कण हिंसायाम्	१००	२९	तंत्रिण्	कुटुंबधारणे	१००
१४	निष्किण्	परिमाणे	१००	३०	मंत्रिण्	गुप्तभाषणे	१००
१५	तज्जिण्	संतर्जने	१००	३१	ललिण्	इप्सायाम्	१००
१६	कूटिण्	अप्रमादे	१००	३२	स्पर्शिण्	ग्रहणश्लेषणयोः	१००
१७	झुटिण्	छेदने	१००	३३	दंशिण्	दंशने	१००
१८	शठिण्	श्लाघायाम्	१००	३४	दसिण्	दशने च	१००
१९	कूणिण्	संकोचने	१००	३५	भत्सिण्	संतर्जने	१००

३६	यक्षिण्	पूजायाम्	१०१	१५	पुटण्	संसर्गे	१०१
	इति आत्मनेभाषाः			१६	वटुण्	विभाजने	१०१
	इतोऽदन्ताः ।			१७	शठ्	श्वठण्	१०१
१	अङ्गण्	लक्षणे	१०१	१८	दण्डण्	दण्डनिपातने	१०१
२	व्लेष्कण्	दर्शने	१०१	१९	व्रणण्	गात्रविचूर्णने	१०१
३	सुख दुःखण्	तत्प्रक्रियायाम्	१०१	२०	वर्णण्	वर्णक्रियाविस्तारगुणवचनेषु	१०१
४	अङ्गण्	पदलक्षणयोः	१०१	२१	पर्णण्	हरितभावे	१०१
५	अघण्	पापकरणे	१०१	२२	कर्णण्	भेदे	१०१
६	रचण्	प्रतियत्ने	१०९	२३	तूणण्	संकोचने	१०१
७	सूचण्	पैशुन्ये	१०१	२४	गणण्	सङ्ख्याने	१०१
८	भोजण्	पृथक्कर्तॄणि	१०१	२५	कुण गुण	केतण् आमन्त्रणे	१०२
९	सभाजण्	प्रीतिसेवनयोः	१०१	२६	पतण्	गतौ वा	१०१
१०	लज लजुण्	प्रकाशने	१०१	२७	वातण्	गतिमुखसेवनयोः	१०२
११	कूटण्	दाहे	१०१	२८	कथण्	वाक्यप्रबन्धे	१०२
१२	पट वटुण्	ग्रन्थे	१०१	२९	श्रथण्	दौर्बल्ये	१०२
१३	खेटण्	भक्षणे	१०१	३०	छेदण्	द्वैधीकरणे	१०२
१४	खोटण्	क्षेपे	१०१	३१	गदण्	गजे	१०२

३२	अन्धण्	दृष्टुपसंहारे	१०२	४९	कत्र गात्रण्	शैथिल्ये	१०२
३३	स्तनण्	गर्जे	१०२	५०	चित्रण्	चित्रक्रियाकदाचिद्वृष्टयोः	१०२
३४	ध्वनण्	शब्दे	१०२	५१	छिद्रण्	भेदे	१०२
३५	स्तेनण्	चौर्ये	१०२	५२	मिश्रण्	संपर्चने	१०२
३६	उनण्	परिहाणे	१०२	५३	वरण्	ईप्सायाम्	१०२
३७	कृपण्	दौर्बल्ये	१०२	५४	स्वरण्	आक्षेपे	१०२
३८	रूपण्	रूपक्रियायाम्	१०२	५५	शारण्	दौर्बल्ये	१०३
३९	क्षप लाभण्	मेरणे	१०२	५६	कुमारण्	क्रीडायाम्	१०३
४०	भामण्	क्रोधे	१०२	५७	कलण्	संख्यानगत्योः	१०३
४१	गोमण्	उपलेपने	१०२	५८	शीलण्	उपधारणे	१०३
४२	सामण्	सान्त्वने	१०२	५९	वेल कालण्	उपदेशे	१०३
४३	श्रामण्	आमन्त्रणे	१०२	६०	पल पूलण्	खननपवनयोः	१०३
४४	स्तोमण्	श्लाघायाम्	१०२	६१	अंशग्	समाधाते	१०३
४५	व्ययण्	वित्तसमुत्सर्गे	१०२	६२	पषण्	अनुपसर्गः	१०३
४६	सूत्रण्	विमोचने	१०२	६३	गवेषण्	मार्गणे	१०३
४७	मूत्रण्	प्रस्रवणे	१०२	६४	मृषण्	क्षान्तौ	१०३
४८	पार तीरण्	कर्मसमाप्तौ	१०२	६५	रसण्	आस्वादनस्नेहनयोः	१०३

६६	वासण्	उपसेवायाम्	१०३	०	गृहणि	ब्रह्मणे	१०३
६७	निवासण्	आच्छादने	१०३	१०	कुहणि	विस्मापने	१०३
६८	चहण्	कल्कने	१०३		इति आत्मने भाषाः ।		
६९	महण्	पूजायाम्	१०३	१	युजण्	संपर्चने	१०४
७०	रहण्	त्यागे	१०३	२	लीण्	द्रवीकरणे	१०४
७१	रहुण्	गतौ	१०३	३	मीण्	मती	१०४
७२	स्पृहण्	ईप्सायाम्	१०३	४	प्रीगण्	तर्पणे	१०४
७३	रुसण्	पारुष्ये	१०३	५	ध्रुगण्	कम्पने	१०४
		इति परस्मैभाषाः ।		६	दृगण्	आवरणे	१०४
१	गृगणि	अन्वेषणे	१०३	७	जृण	वयोहानौ	१०४
२	अर्थणि	उपयाचने	१०३	८	चीक शीकण्	आमर्षणे	१०४
३	पदणि	गतौ	१०३	९	मार्गण्	अन्वेषणे	१०४
४	संग्रामणि	युद्धे	१०३	१०	पृचण्	संपर्चने	१०४
५	शूर वीरणि	विक्रान्तौ	१०३	११	रिचण्	वियोजने	१०४
६	सत्रणि	सन्दानक्रियायाम्	१०३	१२	वचण्	भाषणे	१०४
७	स्थुलणि	परिद्वहे	१०३	१३	अर्चिण्	पूजायाम्	१०४
८	गर्वणि	माने	१०३	१४	दृजैण्	वर्जने	१०४

१५	मृजीण्	शौचालङ्कारयोः	१०४	३०	आप्तृण्	लभन्ते	१०५
१६	कटुण्	शोके	१०५	३१	दृभेण्	भवे	१०५
१७	अन्य ग्रन्थण्	सन्दर्भे	१०५	३२	ईरण्	क्षेपे	१०५
१८	क्रय अर्दिण्	हिंसायाम्	१०५	३३	मृषिण्	तितिक्षायाम्	१०५
१९	अथण्	बन्धने च	१०५	३४	शिषण्	असर्वोपयोगे	१०५
२०	विदण्	भाषणे	१०५	३५	विपूर्वो	अतिशये	१०५
२१	छदण्	अपवारणे	१०५	३६	लुषण्	परितर्कणे	१०५
२२	आढः सदण्	गती	१०५	३७	घृषण्	प्रसहने	१०५
२३	वृदण्	संदीपने	१०५	३८	हिंसुण्	हिंसायाम्	१०५
२४	शुंघिण्	शुद्धौ	१०५	३९	गर्हण्	विनिन्दने	१०५
२५	तनूण्	अद्वाघाते	१०५	४०	षहण्	मर्षणे	१०५
२६	उपसर्गात्	दैर्घ्ये	१०५				
२७	मानण्	पूजायाम्	१०५				
२८	तपिण्	दाहे	१०५				
२९	दृपण्	पृणने	१०५				

बहुलमेतन्निदर्शनम् । हृद्युजादिः परस्मैभाषाः
इत्याचार्येहमचन्द्रानुस्यूता लुरादयो-
णितो धातवः ।

॥ इति धातुपाठः अर्थपृष्ठाङ्कविभूषितः ॥

॥ श्रीलघुहेमप्रभाव्याकरणस्थानामकाराद्यश्ररानुपूर्या सूची. ॥

[illegible]

इरध	१२८	ईङ्ग	९५	उच्छैत्	८३	ऊन	१०२	धूच्	७३	ओलदि	१६
इरस्	१२८	ईङ्कि	६५	उष्मत्	८३	ऊयैक्	४१	ऊधूट्	८०	क	
इलण्	९७	ईङ्ग	१०५	उठ	२३	ऊर्जण्	९४	ऊफ	८४	ककि	३७
इलत्	८४	ईरि	६५	उध्रसश्	९३	ऊर्णुक्	६६	ऊम्फ	८४	ककुङ्	३७
इवु	३१	ईशिक	६५	उन्दैप्	८८	ऊर्दि	३९	ऊषी	४७	कक्ख	२०
इषच्	७३	ईष	३१	उज्जत्	८३	ऊष	३१	ऊग्	९२	कवे	५४
इषत्	८५	ईषि	४२	उम	८४	ऊहि	४३	प		कचि	३७
इषश	९३	ईष्य	३०	उम्भ	८४	ऊ		पजृ	२३	कचुङ्	३७
इषुय	१२८	ईहि	४३	उरण	१२८	ऊं	१७	पजृङ्	३७	कट	२३
ईक्	५८	उस	३३	उरस्	१२८	ऊक्	७०	पठि	३८	कड	२३
ईसि	४४	उख	२०	उदि	३९	ऊचत्	८३	पधि	३९	कटे	२३
ईष्य	३०	उगु	२०	उवै	३१	ऊच्छत्	८३	पला	१२८	कटै	२३
ईसु	२०	उक्	३६	उषम्	१२८	ऊनि	३७	पृष्ट्	४२	कठ	२३
ईलु	७६	उचच्	७३	उषू	३२	ऊजुङ्	३७	ओ		कठुङ्	३८
ईनि	३७	उकुत्	८३	उह	३३	ऊण्यू	८९	ओखृ	१९	कठुण्	१०५
				ऊ		ऊत	२५	ओणृ	२४	कटव्	८३

कडु	२४	कजे	२२	काडूङ्	४२	कुङ्	८६	कुत्सिण् १००	कुषुभ्	१२८
कडुण्	९५	कर्णण्	१०१	कासृङ्	४२	कुष	२०	कुयच्	कुसच्	७५
कडूग्	१२८	कदं	२६	किङ्	७१	कुच	४९	कुथु	कुसु	९९
कडु	२४	कव	२८	किट	२३	कुचत्	८५	कुट्टण्	कुस्मिण् १००	
कण	२४	कव	३०	कित	२३	कुञ्	२२	कुन्थश्	कुहणि १०३	
कण	५४	कलण्	१०३	कितक्	२४	कुञ्च	२०	कुप	कडत्	८६
कण्	९८	कलण्	९७	किलण्	७१	कुट्टिण्	१००	कुपच्	कूज	२२
कत्र	१०२	कलि	४२	किलत्	७१	कुटत्	८५	कुबु	कूटण्	१०१
कथण्	१०२	कलि	४२	किलि	७७	कुड	२३	कुबुण्	कूटिण्	१००
कथि	३८	कश	३१	किङ्किण् १००	८४	कुट्टण्	९४	कुमारण् १०३	कूणिण्	१००
कडु	२६	कष	३२	कीटण्	९४	कुटु	२४	करत्	कूल	३०
कडूङ्	५४	कस	५०	कीटु	२४	कुडत्	८५	कुदि	कुंग्	४३
कनै	२७	कसुकि	६५	कील	३०	कुडङ्	३८	कुल	कुगट्	७९
कणु	४०	काडु	३४	कीकि	३७	कुडङ्	९५	कुशच्	कुडत्	८५
कवृङ्	४०	कालण्	१०३	कुकि	५८	कुणत्	८४	कुश	कुतैत्	८२
कमूङ्	४०	काशिच्	७७	कुङ्	३६	कुण	१०२	कुषश्	कुतैप्	८८

कुपौर्	४९	केहृ	४२	कुञ्च	२०	केहृ	३०	सिबृच्	७३	स्विदाच्	४८
कृपण	९९	कै	१९	कुञ्च	७३	सजुङ्	५४	सीज	२२	स्विदाच्	७३
कृपण	१०२	क्रय	५४	कुञ्च	५०	सण	८९	सीबृङ्	४०	स्विदाच्	७३
कृवट	८०	क्रय	७३	कुञ्च	५४	सप	१०२	क्षु	५८	स्विदाच्	७३
कृञ्च	७४	क्रय	९१	कुञ्च	१६	सपुण	९६	क्षुजुण	९४	स्विदाच्	७३
कृञ्च	३१	क्रय	४१	कुञ्च	५४	समौच	७५	क्षुहंपी	८७	स्विदाच्	७३
कृपीत	८१	क्रय	३०	कुञ्च	७५	समौचि	४०	क्षुञ्च	७३	स्विदाच्	७३
कृत्	९२	क्रय	५४	कुञ्च	२६	सर	५०	क्षुभच्	७४	स्विदाच्	७३
कृगञ्	९१	क्रय	१०५	कुञ्च	१९	सलण	९६	क्षुभञ्	९२	स्विदाच्	७३
कृणि	१००	क्रय	२६	कुञ्च	७३	सि	४५	क्षुभि	४८	स्विदाच्	७३
कृत्	८२	क्रय	५४	कुञ्च	७७	सिणू	८९	क्षुरत्	८४	स्विदाच्	७३
कृत्	९५	क्रय	९९	कुञ्च	९२	सित	८२	क्षे	१९	स्विदाच्	७३
कृत्	१०२	क्रय	५४	कुञ्च	४०	सिषण्	९२	क्षुणू	५८	स्विदाच्	७३
कृत्	४०	क्रय	२८	कुञ्च	४२	सिपञ्	७३	क्षुयैङ्	४१	स्विदाच्	७३
कृत्	१२८	क्रय	८९	कुञ्च	२४	सिपीत	८१	क्षुली	३०	स्विदाच्	७३
कृत्	३०	क्रय	२४	कुञ्च	४९	सिपू	३०	क्षुली	२६	स्विदाच्	७३

(१०६)

॥ आराधनमुक्तेन धातुसूची ॥

खल	३०	खल्ये	१९	गर्धण्	९६	गुङ्	३६	गुफ	८४	गङ्	९२
खल्य	९२	ग	२०	गर्व	२८	गुज	२२	गुम्फत्	८४	गेपृ	४०
खाट	२६	गज	२२	गर्व	३०	गुजत्	८५	गुरेति	८६	गेष्टृ	४२
खिट	२३	गज	९४	गर्व	३०	गुज्	२२	गुदण्	९६	गेष्टृ	४२
खिदंत्	८२	गज	२२	गर्वणि	१०३	गुष्टण्	९४	गुदि	३९	गे	१९
खिदिच्	७६	गज्	२२	गर्वि	४३	गुदत्	८५	गुर्वै	३१	गोधा	१२८
खिदिप्	८८	गज्	५४	गर्वण	१०५	गुडण्	९५	गुहोग्	४७	गोमण्	१०२
खुण्	२२	गड	२४	गल	३०	गुण्	१०२	गुरिण्	१००	गोष्टि	३७
खेटण्	१०१	गण्	१०१	गलिम	४०	गुत्	८५	गुरेणि	७७	ग्रथुङ्	३८
खेला	१२८	गद	२६	गलिह	४३	गुदि	३९	गुं	१६	ग्रन्थण्	१०५
खेल	३०	गदण्	१०२	गवेषण	१०३	गुधञ्	९२	गुज	२२	ग्रन्थञ्	९२
खेष्टृ	४२	गदद	१२८	गाङ्	७२	गुधच्	७३	गुज्	२२	ग्रसण्	९९
खोटण	१०१	गन्धिण्	१००	गाङ्	३४	गुपि	४०	गुधृच्	७३	ग्रसृङ्	४३
खोक्	३०	गम्लं	२९	गात्रण्	१०२	गुप	९९	गुहणि	१०३	ग्रहीञ्	९१
खोट्ट	२४	गर्ज	२२	गाधृङ्	३९	गुपट्	७४	गत्	८२	ग्रुच्	२१
ख्याङ्	५६	गदं	२६	गाहोङ्	४३	गुपी	२७	गुणि	१००	ङ	४३

ग्लोरीक ४३	विणुक् ३८	घुंक् ७१	वतुक् ३८	चर्व २८	वित्रण् १०२
ग्लोरी २१	३६	१४	वडुक् ३८	चर्व ३०	विलव् ८४
ग्लोरी २१	४८	८९	वडुण् १५	चल ५५	चिल्ल १०
ग्लोरी ४०	८५	३२	चण २४	चल ५५	चिव ९९
ग्लोरी ४०	८५	१२	चण ५४	चल ८४	चिक १०४
ग्लोरी ४२	८४	३८	चतिग् ४६	चल १७	चीयुक् ४०
ग्लोरी १८	३८	३६	चतु २६	चष ३२	चीयुक् ४७
घ ९९	३८	३६	वदेग् ४६	चषी ४७	चुक् ९४
घट ९९	८४	५४	चन २७	चह ३३	चुक् ३०
घट ९८	४२	३७	चन ५५	चरण् १०३	चुट २१
घटिष् ५३	३१	९४	चप २७	चायुग् ४७	चुट ९४
घट्टण ३७	९९	९४	चप ३८	चिंगट् ७९	चुट ८५
घटि ९९	८४	६१	चपि ४१	चिट २३	चुट ९४
घट्ट ९९	३८	६५	चर ३०	चित्तिण् १००	चुट २३
घट्टिक् ४३	७७	२१	चरण् ९९	चितुण् ९५	चुट ९४
घट्ट ३२	१६	९८	चर्वण् ९८	चित्ति २४	चुडण् ९५

भय	८३	द्विपत्	८५	णट	५४	णिटु	२६	तञ्च्	२१	तयि	४१
मय	३२	द्विपण्	९६	णद	२६	णिलव्	८४	तञ्च्	८७	तरण	१२८
मयच्	७२	द्विपि	१००	णम	७४	णिश	३१	तञ्चौप	८७	तर्क	९९
दकुण्	९४	द्विपच्	७४	णभ	९२	णिसुकि	६५	तट	२३	तज	२२
टल	५०	द्विपुण्	९६	णभि	४८	णीग	४३	तटण्	९५	तजिण्	१००
टिकि	३७	द्विपुण्	९६	णम	२९	णील	३०	तड्डु	३८	तद	२६
टीकुङ्	३७	द्विपि	१००	णयि	४१	णुङ्	५८	तनूयो	८९	तत्र	२८
डुङ्	८५	द्विभि	१००	णः	२६	णुदव्	८४	तनूण्	१०५	तत्रण्	९७
टक्ल	५०	टीकुङ्	३६	णल	५०	णव्	८५	तन्तस	१२८	तसु	३२
		टीकुङ्	७६	णमि	४३	णेहण्	४६	तन्त्रिण्	१००	तसुण्	९९
		द्वौकुङ्	३७	णहाच	७८	णेपुङ्	४२	तपं	२७	तम्	७५
द्विपि	१००	द्वौकुङ्	३७	णासुङ्	४३	त		तपिण्	१०५	तायुङ्	४२
द्विपि	१००	णक्ष	३४	णिस	३४	तक	१९	तपिच	७७	तिक्र	८०
द्विभि	१००	णक्ष	६५	णिलुकि	६५	तकु	१९	तपुस्	१२८	तिक्रि	३७
द्वपु	९६	णख	७१	णिजंकी	७१	तक्षी	३३	तमूञ्	७५	निग	८०
द्वगु	९६	णः	२३	णिदिग	४६	तगु	२०	तम्पम्	१२८	तिजण्	९४

ददिद्राक् ५९	दल ३०	दलण् १९	दंशं ३१	दंशिण् १००	दंसिण् १००	दसु ९९	दसुञ् ७५	दहं ३३	दांगूक् ७०	दांय १४	दानी ४६	दांबक् ५६	दाशृग् ४७	दासृग् ४७	दिवण् ९९
दिविण् १००	दिबु ३१	दिवृच् ५२	दिशीत् ८१	दिहीक् ६८	दीक्षि ४३	दींगच् ७६	दीपैवि ७७	दुं १५	दुःख १२८	दुःखण् १०१	दुंद् ७९	दुवै ३१	दुरज् १२८	दुलण् ९७	दुवस् १२८
दुपंच् ७४	दुहीक् ६८	दुहु ३३	दुंङ्च ७६	दुङ्च ८६	दुपीच् ७४	दफ ८४	दंफत् ८४	दभैत् ८४	दभैण् १०५	दगं ३१	दह ३३	दहु ३३	दु ५४	दस ५४	दंक् ३६
देहृक् ४२	देव १८	दोच् ७२	द्युक् ५८	द्युति ४८	द्यौ १८	द्रप् २९	द्रांक् ५६	द्राक्षु ३४	द्रावृ १९	द्राघृक् ३७	द्राहृक् ३८	द्राहृक् ४३	द्राहृक् १५	द्रुणत् ८३	द्रुहीच् ७५
द्रगञ् ९१	द्रेहृक् ३७	द्रेक् १८	द्रिपीक् ६७	दृहं १७	ध ९३	धकण् २४	धण २७	धन ७२	धनक् ३०	धवु ७०	धांगक् ३८	धाहृक् ४७	धावृग् ४२	धित् ४३	धिसि ४३
धिवृट् ८०	धिवक् ७२	धीङ्च ७६	धुसि ४३	धुबै ३१	धुगञ् ९१	धुगण् १०४	धुगट् ७९	धूत् ८५	धूप २७	धूप ९९	धुरैक् ७७	धुमण् ९७	धुंग ४३	धुंङ् ३६	प

धृङ्	८६	ध्राङ्	३८	नख	२०	नृत्तञ्	७२	पथुण्	९५	पल्लि	३०
धृज्	२१	ध्रुञ्	१५	नटण्	९४	नृञ्	५४	पथे	४९	पवि	४२
धृजु	२१	ध्रुत्	८५	नद	९९	नृ	९२	पदणि	१०३	पशण्	९९
धृषण्	१०५	ध्रुङ्	३७	नटु	२६	पसिण्	९७	पदिञ्	७६	पषण्	९९
धृषाट्	८०	ध्रै	१८	नयि	४१	पविष्	४६	पनि	३९	पषी	१०३
ध्रै	१८	ध्वज	२१	नदृ	२६	पञुण्	९४	पयस	१२८	पमुण्	४७
धोर्कं	३०	ध्वजु	२१	नब	२८	पञुङ्	३७	पयि	४१	पां	९७
ध्मां	१३	ध्वण	२४	नशौच	७४	पट	२३	पयस्	१२८	पांक्	९
ध्यै	१८	ध्वन	२७	नाथृङ्	३८	पट	२३	पर्णण्	१०१	पार	५६
ध्रज	२१	ध्वन	५५	नाथृङ्	३९	पट	९९	पर्दि	३९	पिञ्चण्	१०२
ध्रजु	२१	ध्वनण्	१०२	निरश्च	९८	पट	१०१	पर्व	२८	पिञ्चु	९४
ध्रण	२४	ध्वमृङ्	४८	निवासण्	१०३	पठुङ्	२३	पर्व	३०	पिञ्चुकि	९९
ध्रसण	९९	ध्वाक्षु	३४	निबु	३१	पणि	३८	पर्वि	४२	पिञ्चुकि	९४
ध्रसृञ्	९३	ध्वृ	१७	निष्किण्	१००	पतण्	३८	पल	५०	पिट	६५
ध्राक्षु	३४	न	न	निषू	३२	पल्ल	१०२	पल	१०३	पिट	२३
ध्राखट्	१९	नक	९४	नीव	३१		४९		९७		२४

फेळु	३०	वहुक्	४३	वहु	१९	मडुण्	२५	भाषि	४२	भुंगक्	७१
वण	२४	वाधुक्	३९	वुह	३३	भण	२४	भासि	४२	भुजिङ्	३७
वद	२६	विदु	२६	वुड	८५	भण	३९	भिसि	४३	भुय	७४
वयण्	२६	विलव्	८४	वुस	९७	भरण	१२८	भिंमो	८७	भञ	९२
वयि	३९	विलण्	९७	वगक्	६७	भय	२८	भिषज्	१२८	भेजङ्	३७
वन्यस्	२६	वुक	१९	वलीश	९२	भव	३१	भिषण्	१२८	भेषण्	७
वन्यस्	२६	वुकण्	९८	वलेक्कण्	१०१	भविण्	१००	भीक्	६९	भ्यसि	४३
वर्	२२	वुहव्	८५	म	म	मलि	४२	भुजण्	८७	भ्रण	२४
वर्	२८	वुय	५०	मसण्	९७	मलिण्	१००	भुजोव्	८३	भ्रम्	६०
वर्हण	२९	वुयण्	९६	मजण्	९८	मल्लि	४२	भुडुक्	३८	भ्रमूच	७५
वर्हि	२७	वुयि	७७	मजी	४६	भष	३२	भुरण	१२८	भ्रस्जीव्	८१
वल	४३	वुयग	४६	भजु	९२	भसक्	७१	भृ	४	भ्रंशष्	७४
वलि	५०	वुय्ग	४६	भजोप्	८७	भाक्	५६	भृण्	९८	भ्रंशुक्	४८
वलिह	१००	वुलण्	९७	भट	३३	भाजण्	१०१	भृष	३२	भ्राजि	३७
वस्ति	४३	वुरण्	९५	भट	५४	भामि	४०	भृष	९९	भ्राजी	४६
	१००	वुडु	३८	भडुक्	३८	भामण्	१०७	भृण्	४३	भ्रासि	४२

म्रींश्	१२	मचुङ्	३७	मनिञ्	१००	मस्की	३७	मिगट्	७८	मीङ्श्	७६
मुहत्	८५	मज	२२	मनूयी	८९	मस्जौत्	८३	मिच्छत्	८३	मीण्	१०४
अणिण्	१००	मञ्चू	२१	मंजिण्	१००	मह	३३	मिथूण्	४६	मील	३०
अवृण्	४७	मट	२३	मन्तु	१२८	महण्	१०३	मिदाङ्	४८	मीव	३१
भलक्षी	४७	मटुङ्	३८	मन्थ	२६	महीङ्	१२८	मिदाव्	७३	मुक्ष	३३
भ्लासुङ्	४२	मडु	३४	मन्थग्न	९३	महुङ्	४३	मिदुण्	९६	मुचुङ्	३७
म		मडुङ्	३८	मन्त्र	३०	महुण्	९९	मिदुण्	४६	मुच्छृंती	८१
मकुङ्	३६	मडुण्	९५	मयि	४१	माक्षु	३४	मिष्ट	२९	मुचण	९८
मक्ष	३३	मण	२४	मयि	३०	माङ्	५६	मिक्त	८४	मुत्र	२२
मव	२०	मथु	२६	मय	४२	माङ्ण	१०४	मिमु	३१	मुत्रु	२२
मवु	२०	मथे	५०	मलि	४२	माङ्क	७०	मिग	३१	मुञ्चू	३१
मगथ	१२८	मदिण्	१००	मलि	३१	मान्य	२६	मिश्रण्	१०२	मुट्	२३
मगु	२०	मटुङ्	३९	मव	३०	मानन्	१०५	मिवत्	८५	मुटण्	९४
मवु	२०	मदै	५५	मव	३१	मानि	३९	मिषू	३२	मुट्	८५
मघुङ्	३७	मदैव्	७५	मव	३२	मार्जण्	९४	मिहं	३३	मुड	२४
मचि	३७	मनिव्	७७	मसैव्	७५	माहण्	४७	मीङ्श्	९०	मुणव्	८४

१६	२६	१०३	रिशत्	८४	रुप	७४	१२	लज	२२
रथौच	७३	५६	रिष	३२	रुश	८४	रौहु	लज	१०१
रथ	२७	१९	रीङ्च	७६	रुप	३२	रौहु	लजु	२२
रफ	२८	३७	रीश्	९१	रुपण	९७	ल	लजु	९९
रफु	२८	४६	रु	५८	रुपंच	७५	लक	लजुण	१०१
रबु	३८	८०	रुङ्	३६	रुषत्	८५	लक्षिण	लजैङ्	८६
रबुङ्	४०	७३	रुचि	४८	रुहं	५०	लक्षीण	लट	२३
रभिङ्	४०	४३	रुजण	९४	रुक्षण	१०३	लख	लट	२४
रबुङ्	४०	२०	रुजौत्	८३	रुपण	१०२	लखु	लट	५४
रभि	५०	२०	रुटि	४८	रेकुङ्	३७	लगण	लटण	९४
रयि	४१	१०४	रुटु	२३	रेखा	१२८	लगु	लडुण	१५
रस	३२	८७	रुठ	२३	रेटु	४६	लगे	रुप	२७
रसण	१०३	८२	रुठु	२४	रेपु	४०	रघु	लबुङ्	४०
रह	३३	८४	रुदक्	५८	रेमुङ्	४०	लघु	लभिष	४०
रहण	१०३	८४	रुधिच्	७६	रेवङ्	४२	लघु	लमुङ्	४०
रहु	३३	२८	रुधिपि	८७	रेपुङ्	४२	लछ	कलिण	१००

(११८)

॥ अकाराद्यनुक्रमेण धातुसूची ॥

लषी	४७	लिपीत्	८२	लुठि	४८	लेपु	४०	वचणं	१०४	वहुङ्	३१
लस	३२	लिंश्	८४	लुठु	२४	लोकु	९३	वचक्	६१	वन	२७
लमण्	९९	लिनिच्	७७	लुड	८५	लोकुङ्	३६	वज	२१	वन	२७
लाङ्	५६	लिहीक्	६८	लुणट्	९४	लोचु	९९	वज	९४	वनूयी	८९
लावृ	१९	लीण्	१०४	लुथु	२६	लोट्टुङ्	३७	वञ्च	२१	वपीं	५३
लाघृङ्	३७	लीङ्च्	७६	लुपच्	७४	लोट्टु	१२८	वट	२३	वभ्र	३०
लाङ्	१२८	लींश्	९२	लुप्लंती	८२	लोट्टु	१२८	वट	५४	वमू	५०
लाङु	२१	लुजु	९९	लुबु	९६	लोडु	२४	वट	१०१	वयि	४१
लान	२२	लुञ्च	२०	लुबु	२८	लोष्टि	३७	वटु	१०१	वरण	१२८
लानु	२२	लुट	२३	लुभच्	७४	लौट्टु	२४	वटु	२३	वरण	१०३
लाट्	१२८	लुः	९९	लुभत्	८४	व	व	वटु	२३	वचि	३७
लामण्	१०२	लुटच्	७३	लुगश्	९१	वकुङ्	३६	वटुण्	९४	वर्णण्	९५
लिखत्	८३	लुटि	४८	लूष	३१	वक्ष	३४	वठ	२३	वर्णण्	१०१
लिगु	२०	लुटु	२३	लूषण्	९७	वल	२०	वडुङ्	३८	वर्धण्	९६
लिगुण्	९८	लुठ	२३	लेखा	१२८	वगु	२०	वण	२४	वर्क	२८
लिट्	१२८	लुठत्	८५	लेट्	१२८	वघुङ्	३७	वद	५३	वहि	४३

वलि	४२	बहु	९९	विह	२४	वीक्	५८	हृदण्	१०५	वेपृह्	४०
वल्कण्	९४	वाक्	५६	विथृह्	३८	वीरणि	१०३	हृय	९९	वेलण्	१०३
वल्ग	२०	वाञ्	३४	विदक्	६२	वुगु	२०	हृयूक्	४९	वेला	१२८
वल्गु	१२८	वाञ्	२१	विदण्	१०५	वुसच्	७५	हृयच्	७४	वेल	३०
वलिम	४०	वाड्	३८	विदिण्	१००	वुकि	३७	हृय	३२	वेल्ल	३०
वलि	४२	वातण्	१०२	विदिच्	७६	वुजिण्	४३	हृयिण्	१००	वेष्टि	३७
वल्ह	९९	वासण्	१०३	विदिप	८८	वुजिक्	१०४	हृयू	३२	वेसु	३३
वल्ह	४३	वासिच्	७७	विदु	२६	वुगुण्	६५	हृयू	३३	वेहृह्	४३
वल्ह	६३	वाहृह्	४३	विहृलंती	८२	वुगुण्	९१	हृयू	८५	वेहृल	३०
वष	३२	विहृपी	८७	विथत्	८४	वुगुण्	९३	वृगुण्	९१	वे	१९
वसे	५३	विच्छ	९९	विलत्	८४	वृगुट्	७९	वृगु	९२	व्यचत्	८५
वसण्	९९	विच्छत्	८३	विशत्	८५	वृगण्	१०४	वृगु	५१	व्यथिच्	५४
वसिक्	६५	विजुकी	७१	विषण्	९३	वृषैप्	८७	वृगु	१२८	व्यथच्	७३
वसिक	३७	विजैति	८६	विषू	३२	वृत	९९	वृट्	१२८	व्यथण्	९६
वसूच्	७५	विजैति	८८	विप्लंकी	७१	वृतूक्	४८	वृणु	४६	व्यथण्	१०२
वहीं	५३	विट	२३	विसच्	७५	वृतूचि	७६	वृणु	३८	व्यथी	४७

(१२०)

॥ अकाराद्यनुक्रमेण धातुसूची ॥

व्युसच् ७३	शठ २४	शलि ४२	शिञ्जिकि ६५	शुद्धगैच् ७८	शूर १०३
व्वेग ५२	शठ २४	शलि ४०	शिङ्गट् ७८	शुच्यै ३०	शूर्पण ९६
व्रज २१	शठिण १००	शव ३०	शिट २३	शुठ २४	शल ३०
व्रजण ९४	शठ १०१	शश ३१	शिल ८४	शुठण् ९४	शुथण ९९
व्रण २४	शठुङ् ३८	शष ३२	शिष ३२	शुठ ६४	शधृग ४६
व्रणण १०१	शठुङ् ३८	शसुङ् ४३	शिषण् १०५	शुठण् ९४	शधृङ् ४९
व्रश्चैत् ८३	शण ५४	शस् ३३	शिष्टंप् ८८	शुनत् ८४	शश ९२
व्रीङ्च् ७६	शठ ५०	शस् ३३	शीकण १०४	शुन्य २७	शेल् ३०
व्रीङ्च् ७२	शठिण ४७	शस् २०	शीकङ् ३६	शुन्यिण १०५	शौच् ७२
व्रीश् ९२	शपीच् ७८	शस् ३८	शीकङ् ६४	शुम ८४	शोण २४
श ३	शपीच् ७८	शस् ४६	शीकङ् ४०	शुमि ४८	शौढ २४
शकीच् ७७	शन्दण ९८	शानी १०३	शील ३०	शुम्भ २८	शुत्तु २४
शकुङ् ३७	शमिण १००	शारण ६१	शीलण १०३	शुम्भत् ८४	शुच्युत् २७
शक्लं ८०	शस् ७५	शस् ६५	शु १५	शुल्क ९४	शमील ३०
शचि ३७	शर्व ३१	शस् ४३	शुक १९	शुल्लवण ९६	शयैङ् ३४
शट २३	शल ५०	शिषु २०	शुच २०	शुषञ्च ७४	शकुङ् ३७

अगु	२०	श्रीगु	९०	श्वचि	३७	षट्	९४	विचिन्ति	८१	पुप	३१
अण	५४	श्रुट्	७९	श्वचुङ्	३७	षण	२७	षिट्	२३	पेष्ट	३०
अणण्	९५	श्रुचं	७३	श्वठण्	१०१	षण्यू	८९	षिघृ	२६	पेष्टङ्	४२
अयण्	९५	श्रुचि	७७	श्वठुग	९४	षट्ठं	५०	षिघृचं	७३	पे	१९
अथण्	१०२	श्रु	११	श्वअण्	९६	षट्ठं	८४	षिघृ	२६	पौच	७२
अथण	१०५	ओण	२४	श्वल	३०	षप	२७	षिभू	२८	ष्टक	५४
अथुङ्	३८	श्रुङ्	३७	श्वल्ल	३०	षम	२९	षिघृचं	७३	ष्टगे	५४
अन्य	१०५	श्रुङ्	३७	श्वसक	५९	षम	२८	पुङ्	५८	ष्टन	५५
अन्यग	९२	श्रु	२०	श्वि	५३	षम	२१	पुङ्	७८	ष्टुङ्	४०
अमूच	७५	श्रु	३७	श्विताङ्	४८	षम	६४	पुङ्	९४	ष्टु	२९
आं	५४	श्रु	९७	ष		षसक	२१	पुङ्	७३	ष्टि	८०
आक्	६६	श्रु	७४	षगे	५४	षल	२१	पुङ्	७३	ष्टि	३९
आमण	१०२	श्रु	३२	षट्	८०	षह	७३	पुङ्	८२	ष्टि	३९
अिग	४४	श्रु	३६	षचि	३७	षहण	१०५	पुङ्	६४	ष्टि	७३
अिच	७३	श्रु	२४	षज	२२	षहि	५१	पुङ्	७६	ष्टि	९७
अिष	३२	श्रु	३७	षट	२३	षिगट्	७८	पुङ्	९८	ष्टि	७१
		श्रु	३७			षिगु	९०	पुङ्	३९	ष्टि	६७

पुटुषि	३७	प्वजित्	८६	संश्रामणि	१०३	सूक्ष्म्य	३४	स्तुम्भू	९०	स्त्वै	१९
पुटुपञ्	७४	प्वदण्	९९	संभूयस्	१२८	सं.	१७	स्वदिष्	५४	स्थगे	५४
पुटुमुङ्	४०	प्वदि	३९	सर्ज	३२	सृक्	७१	स्वल	३०	स्थुदत्	८५
पट्टण्	९६	प्वपुक्	५९	सर्व	३८	सृजत्	८३	स्तक	५४	स्थूलणि	१०३
पट्टेयुक्	३९	प्वपि	३७	सल	३०	सृजिष्	७६	स्तन	२७	स्तथ	५४
पृथै	१९	प्विदाक्	४८	साधट्	८०	सृल्लं	२७	स्तन	५५	स्निटण्	९४
पृल	५०	प्विदाक्	७३	सान्त्वण्	९७	सृभू	२८	स्तनण्	१०२	स्तुक्	५८
प्रां	१३	स		सामण्	१०२	सृम्भू	८	स्तम्भू	९०	स्पदुक्	३९
प्रिवू	३०	सगे	५४	सिलत्	८४	सेकृक्	३७	स्तुम्भू	९०	स्पङ्कि	३९
प्रिवू	७३	सत्रणि	१०३	सुं	१५	से	३०	स्तुस	३४	स्पशिण्	१००
पणसूच्	७३	सदण्	१०५	सुख	१०१	सेष्टक्	४२	स्तुं	७९	स्पृञ्चत्	८४
पणांक्	५६	सपर	१२८	सुख	१२८	स्कन्द	२६	स्तुं	८५	स्पृहण्	१०३
पणिहौच्	७५	समाजण्	१०१	सुरत्	८४	स्कृष्टुक्	४०	स्तुहौत्	८५	स्फायैक्	४१
पणुहौच्	७५	समर	१२८	सूचण्	१०१	स्कम्भू	९०	स्तुहौत्	९१	स्फिटण्	९४
पणै	१९	साम्बण्	९६	सूत्रण्	१०२	स्कृग्	९०	स्तेनण्	१०२	स्फुट	२३
पिमिक्	३५	सस्तुक्	६१	सूक्ष्म्य	३०	स्तुदुक्	३९	स्तोमण्	१०२	स्फुटण्	९४

स्फुटत्	८५	स्यन्दौक्	४८	स्वर्त	१५	हांडक्	७०	हृद्	२४	हुनुक्	३४
स्फुटण	९८	स्यमिण	१००	स्वादि	३९	हिकि	१६	हंक्	७१	सल	५५
स्फुटि	३७	स्यमू	२९	स्विदुक्	३९	हिंद्	७९	हग	४३	इगे	५४
स्फुट्ट	२३	सम्भूक्	४८	सृ	१६	हिडुक्	३८	हणीक्	१२८	इदि	३९
स्फुडण	९५	सस्तूक्	४८	ह	२३	हिलत्	८४	हयन्	७५	इौक्	६९
स्फुटत्	८५	संसूक्	४२	हट	२३	हिवु	३१	हय	३२	इीच्छ	२१
स्फुच्छी	२१	सिभू	२८	हट	२३	हिकि	१००	हस	३२	इदुक्	२३
स्फुच्छी	२१	स	१५	हदि	३९	हिसु	८८	हेव	३२	इेषुक्	४३
स्फुलत्	८६	सेकुक्	३७	हनेक्	६२	हिसुण्	१०५	हेवन्	९२	इगे	५४
स्फुर्जा	२२	स	१९	हम्म	२९	हुक्	३८	हेटि	३८	इपण्	३२
स्मिण	९४	स्वडुक्	३८	हय	३०	हुट	८५	हेट	५४	इस	३९
स्मील	३०	स्वादि	३९	हर्य	३०	हुडुक्	३८	हेदुक्	३८	इौदक्	३९
स्मं	१६	स्वन	२७	हळ	५०	हुट्ट	२४	हेपक्	४२	इल	५५
स्मं	५४	स्वन	५५	हसे	३३	हुच्छी	२१	होडुक्	३८	इणं	१७
स्मट्	७९	स्वरण्	१०२	हांक्	६९	हुल	५०	हौट्ट	२३	इण्	५३

(१२४)

॥ अकाराद्यनुक्रमेण धातुसूची ॥

॥ इति लघुहेमप्रभास्थ-
धातूनां सूची
समाप्ता ॥

॥ श्रीजैनग्रन्थप्रकाशकसभाया अद्यावधि
मुद्रिता ग्रन्थाः ॥

१	संक्षेपप्रकरण	मूल्य.	१-८-०
२	न्यायालोकटीका (तत्त्वप्रभा)	मूल्य.	८-०-०
३	श्रीलघुहेमप्रभाव्याकरणम्		मेड.
४	स्याद्वादविन्दु.	"	२-०-०
५	जैनतत्त्वपरीक्षा (प्रथमो वर्गः)		०-६-०
६	स्तोत्रभानु		०-२-०
७	जैनस्तयनचोवीशी		०-२-०

॥ मुद्रयमाण ग्रन्थाः ॥

- ८ षडशीतिप्रकाशः (चतुर्थकर्णग्रन्थटीका)
- ९ नवतत्त्वविस्तारार्थः.
- १० नवतत्त्वपरिशिष्टम्.

प्राप्तिस्थानम्

श्रीजैनग्रन्थप्रकाशकसभा

शेठ प्रतापसिंह मोहल्लालभाइ
ठे. घीकांटावाडी-अमदावाद.